

Vladimir Beșleagă

IGNAT ȘI ANA

Sus în capul satului Ignat coboară, mai bine zis sare la cotitură – camionul care l-a adus o ia la stânga, spre ferma de sub deal – iată-l stând o bucată de vreme nemișcat, de parcă i s-ar fi înfipt picioarele-n locul unde-a căzut. Vezi, Doamne, s-a grăbit să vie, iar acum nu știe încotro să apuce: pe șosea la vale, spre casa cui îl are, ori?... Cum stă el așa, mătăhălos și nalt, curat un stâlp de telegraf printre ceilalți înșirați pe marginea șleahului, dă că parcă-i lipsește ceva. Traista? O are subțioară, este. A smuls-o din cui când s-a cățarat din mers în «ZIL»-ul care fuge acum pe un drum de țară, a urcat neîntrebat și s-a întins pe stiva de piatră din coș. Abia a apucat a-i da de înțeles, muștește, brigadierului care țopăia enervat pe lângă motoristul care se căznea cu mașina de tăiat blocuri: azi n-o mai dregeți... așa că ce să stau aici de pomană?... Aha, a uitat plosca în care-și lua răvac din butoiaș... Lasă că o găsește el motoristul, în cotlon – a rămas mai bine de jumătate într-însa – trage un gât băiatul și o să-i mai treacă năduhul. N-o pornesc ei azi! Iar dacă o pornesc și eu nu-s?... Și n-are să fie om la încărcat?... Eh! pufnește pe nări Ignat, simțind cum prinde a-l suge iar golul acela de la inimă... îl suge, îl suge... Și fără să știe cum, se prinde că ia traista de la subțioară și o întoarce pe-o față, apoi pe cealaltă – era făcută de dânsul, dintr-un ștergar vechi... s-a cam găurit... ar trebui s-o mai cârpocesc... viață de vădăoi... Odată întoarce brusc capul într-o parte: lasă că rămân luni și lucrez pân' mai târziu, în celălalt schimb.

Întors în sâmbăta aceea mai devreme de la muncă, habar n-avea Ignat ce-o să facă până-n seară, nici să știe de oamenii ce-i vor ieși în cale, cu atât mai mult de acea suflare femeiască – adevărată ispită trimisă asupra lui – care avea să-i calce pragul, răscolindu-i sufletul și viața. De acum dacă a coborât în marginea asta de sat, s-ar cuveni, bineînțeles, s-o ia cetinel la vale, spre casă. Dar vezi că s-a oprit și stă locului. Ori, poate, de unde știe că nu-i așteptat de nimeni-nimenea? Ori alta-i care-cumva pricina?

Iar sucește Ignat traista cu ce-a mai rămas într-însa – hm! numaidecât să-i pun niște petice – și era de acum să pornească la vale, când i se lasă o umbră pe frunte. Se scarpină îndelung la ceafă: ce mi-a strigat azi dimineață vecinul, peste gard, când fugeam să prind mașina? că m-a căutat careva aseară?... Face un efort să-și aducă aminte: nu cumva tata a fost? ba parcă-mi vorbi ceva de... lot și... casă. Casă? Iar:

casa?! Ignat își strânge cu durere buzele negre, late: îl întreb eu deseară... casa... iar le stă casa mea în curmeziș... Când prinde traista de băieri în degetul cel mare, îndoit, și dă s-o arunce pe spate, aburi fierbinți de benzină îl izbesc în nări – un camion lunecă pe alături cu viteză nebună. După acesta zboară al doilea care-i șterge umărul cu scândura bordului, abia dovedește să se ferească sărind într-o parte. Blegul! Se uită să-l recunoască: dacă-i de-ai noștri, de la carieră, lasă că-l învăț eu! Mașina era departe – trecea pe sub barieră, o prăjină ridicată cu un capăt în cer, mai la deal de casa lui – rămăsese uitată pe marginea șoselei din primăvară, când cu molima în vite... îl trece cu frig prin spinare: unul ca aista nici nu va opri măcar să-și vadă... trebușoara! Odată se rupe Ignat din loc, pășește peste șanțul plin cu apă adunată din ploile acestei toamne târzii și o ia de-a lungul unui gard de șipci prevăzut cu o creastă de sârmă ghimpată.

Cărarea-i jilavă, cu călcături de om, urme de dobitoace.

Ceru-i jos, afumat.

Colo-n depărtare, pe dreapta, lucește auriu spinarea unui deal – să fie soare pe acolo? – iar jos, sub mal, dă glas, de câteva ori scurt și o dată lung, sirena unui vaporas nevăzut coborând pe Nistru la vale.

În cursul săptămânii se ia cu lucrul și mai uită, dar cum ajunge sâmbăta și are o jumătate de zi slobodă, iar după aceea, când se gândește că... vine o duminică întreagă și, la mijloc, o noapte lungă și pustie, atunci îl potopește cu totul mahna. Mahna asta ce i s-a strecurat în piept ca o smoală, cu care se luptă de câteva luni de când a plecat Ana și a rămas el singur. Uneori i se pare că a reușit să mai scape de amar, dar pe dată își dă seama că a fost o părere. De la o vreme și la lucru a prins a-l găsi. Bunăoară, azi: trece brigadierul și-i zice: «Ce trântești așa piatra, bre Ignat? Ori crezi că ducem lipsă de rebut?» «El de dimineață a cam călcat cu stângul», dădu glas de colo motoristul, un tinerel cu basc, venit mai deunăzi în locul lui badea Pricop care a fost mutat la altă mașină, că ajunsese la cuțite cu brigadierul. Îl privi cruciș Ignat: ia seama, mucosule, să nu te fac pe tine... rebut! Dar se întoarce și-și văzu de treabă. Brațele lui cu palme mari, lătărețe, adevărate labe de urs cum îl alinta Ana, umblau iute, apucând blocul de piatră pe dedesubt, ridicându-l în cap și punându-l ușurel fie pe platformă, fie direct în bena camionului. Iar când i se făcea leșie la inimă, destupa plosca pe care o ținea pe aproape și trăgea câteva înghițituri bune, cinstindu-l, bineînțeles, și pe badea Pricop: aveam un suflet care mă

înțelegea, dar și acela s-a dus, eh... Așa că simțind înțepătura din partea tinerelului, duse vasul la gură, trase o dușcă – fffu! otravă – se oțărî și făcu semn brigadierului: guști și tu? Mama ei de viață!... Nu că ar fi vrut să-l îmblânzească, nu, așa, de ca între oameni, creștinește, din inimă curată. Ei doi n-aveau nimic de împărțit, normele Ignat și le făcea, de era nevoie lucra și pe deasupra, oricând și ori-de-câte-ori îi zicea. Cu cât urca mai mult la piatră, cu atâta își obosea mai tare trupul și parcă-și adormea gândurile care-l rodeau zi și noapte...

La un colț de gard Ignat se oprește apucându-se cu mâna de un stâlp de beton. Apa din șanț aici se lățește și-n băltoaca galbenă se bălăcesc câteva rațe. Văzându-l venind asupra lor, prind a măcăi ca niște smintite... Nu-i a bine cu mine... De azi dimineață am simțit... Și când să calce dincolo, rațele se zburătăcesc speriate, iar una mai căscată era să i se bage sub talpă și i se duce un picior în glod.

— Boli spurcate!

Ajuns la loc curat, dă de câteva ori cu bocancul să și-l scuture.

Dacă ar fi fost să-l întrebe careva a doua zi, duminică, după ce-a plecat femeia aceea străină de la dânsul, în zori de zi: de bună seamă, de ce n-ai ținut drept devale, acasă, ci ai luat-o la stânga, mergând prin sat, pe ocolite, te-i fi mirat de-ar fi știut ce să răspundă Ignat... Abia când a tropăit cu picioru-n pământ, să sară glodul, atunci a băgat de seamă că stă pe loc neted, uscat. Parcă ar fi asfalt, zău, se miră el. Într-adevăr, ulița ce ducea spre Centru fusese între timp asfaltată și el habar n-avea de treaba asta. Ba se mai nălță la intrare în sat un cogemite arc înjghebat din scânduri vopsite în roșu, și pe arc agățați frunzări uscați... O fi fost pentru vreo delegație, niscai granguri de la capitală... Pe ambele părți, pe stâlpii de telegraf și cei de curent electric, fixate pancarte cu diagrame, cifre fel de fel... S-ar opri Ignat să se uite la toate aceste minunății pe îndelete – tare măiestrit zugrăvite! – dar nu-i chip: rața pe care mai s-o lățească fugă după celelalte și țipă de să-ți ia auzul.

— fără careva-mi sperie păsările! iese o gospodină val-vârtej la poartă, cu poalele-n brâu și brațele vinete până-n coate, de tescovină: plin satu' de tot feliu de venetici, mânca-i-ar pustia, doamne iartă-mă!

— Aista-i de la noi din sat, fa! o lămurește imediat vecina care taman vântura niște fasole tărcate-n poarta dată-ntr-o parte. îi feciorul lui Iosub Ciuntu, cel de lângă Bahnă, mai sus de pod. Care o ține pe Ana lui Negară... Ții minte: a furat-o mai anțărt de la o nuntă, iaca am uitat

a cui, și-ncă s-au încăierat la bătaie... Că fata se avea în horbă cu Petrea ingineru, fa... Zic unii că, cică, și după aceea, după ce s-au luat... Aici cumătră grăiește ceva cu glas cam înecat, după care mai tare: amu și-o luat sărmana lumea-n cap și, cică, s-o dus de-acasă... Iar el s-o băgată-se-n Stâncă, nu-l vezi? curat un pușcăriaș scăpat...

Din toată cetăreala vecinelor la urechile lui Ignat ajunge un singur cuvânt: venetici. M-a uitat cu totul satul, își zice-n sinea lui și lungește pasul. Cum să nu te uite dacă de mai bine de-un an de zile n-ai călcat pe la Centru? Adevărat, n-a dat prin sat Ignat din an toamnă de când s-a mutat la casa lui. De pe atunci de când a sosit tânăra doctoriță care-a șezut până-n vară în gazdă la baba Ioana, peste drum de casa lor, și așa prietenă s-a făcut cu Ana de umblau hojma una la alta-n ospețe. Până-ntr-o zi când...

Se uită femeile lung după bărbatul nalt, în straie ponosite, dublitate cu praf de piatră, care ține tot pe margine, pe sub copaci, pășind peste grămezile de frunze jilave și negre... Când socoate că s-a-ndepărtat destul de ele, Ignat scoate din traistă bucățelele de pâine ce i-au rămas, le pune din mers pe muchia unui gard de zid al cuiva – le-or găsi păsărelele cerului –, apoi bagă traista goală-n sân și iuțește și mai mult pasul. S-o întreb... Să-mi spuie...

— Ești sigur că ai s-o găsești!

— De ce să n-o găsesc? Trebuie să-mi spuie... Să știu și eu... Adică asta a fost cauza pentru care a apucat drumul satului: ca s-o vadă pe tânăra doctoriță care lucra la grădinița de copii? De câteva luni se mutase din mahalaua lor, cu toate că-i venea mai comod să stea în gazdă la șosea: în fiecare sâmbătă pleca la oraș și se întorcea luni dimineață... S-o găsesc! Să-mi spuie... Să știu... Ce-i cu Ana?... Ce are?...

În câteva rânduri Ignat se trezea că merge pe chiar mijlocul străzii și atunci cum se dezmeticea se ferea speriat, luând-o iar pe sub pomii desfrunziți, tot pe lângă garduri. Să fi stat careva să-l vadă în acea stare, numai că s-ar fi gândit: măi, omul ista-i beat... uite ce umblet are... Nu era beat Ignat, n-avea de unde să fie. Era obosit, rău obosit era. I se făcuse atât de greu trupul că... îl trăgea la pământ trupul parcă era... de piatră... Ce-ar mai fi vrut să se hodiească, să se-ntindă și... Dar ce putea să facă, dacă în loc s-o ia către casă, a apucat pe aici... De amu să trec... S-o vadă... S-o întreb... Să-mi spuie!...

De vreun an de zile s-a ferit Ignat să intre-n sat. Știa el că or să-l ducă picioarele pe la medeanul unde se făcea joc atunci când a venit pe

două săptămâni în concediu, în uniformă de marinăr: șapcă albă fără cozoroc, cu panglici lungi fâlfâind pe spate, de se țineau copiii droaie după dânsul. Or să-l ducă și va să retrăiască iarăși, ca aievea, momentele din ziua aceea de vară cu soarele scăpătat spre chindie când el, cum stătea de vorbă cu niște flăcăi într-o margine, a auzit un țipăt... învălmășeală între fete... strigăte... răsete... Apoi una dintr-însele veni la dânsul și, mai răsând, mai plângând, i se lipi de umăr. Dar ce-i cu tine, ce s-a-ntâmplat, Anișo badei? o întrebă neștiind ce să creadă... Cu numai două seri înainte avusese vorbă mare cu tatăl fetei, care îl goni de la poartă, amenințându-l că dacă mai îndrăznește s-o anine pe fiică-sa îl cotonogește și nici nu se uită la șapca lui albă. Caută-ți pe alta s-o scoți din minte, marinărul! i-a strigat viitorul socru: eu am să-mi dau fata după un om așezat... S-a vădit mai pe urmă că omul cel așezat, Petrea inginerul se numea, a cărui nevastă se prăpădisese de vreo jumătate de an – fiind la armată, Ignat nu știa în ce împrejurări s-a întâmplat nenorocirea – rămăsese cu doi copii mici. Anume în ziua aceea de duminică, înțelegându-se cu părinții, vru s-o urce Petrea pe fată în motocicletă ca s-o ducă la dânsul acasă, de acolo de la joc, dar ea a țipat îngrozită și s-a rupt din mâinile lui. Era motocicleta cu care se răsturnase inginerul și-și omorâse femeia într-o noapte, în vreme ce se-ntorceau de la o cumătrie din alt sat... Lucruri și amănunte pe care le-a aflat Ignat mai târziu, după ce a adus-o a doua duminică pe Ana la părinții lui, iar peste câteva zile, într-o joi, avea s-o lase ca să se-ntoarcă la vapor să-și ducă serviciul la capăt. Dacă mă uiți iară, i-a dat de grijă Ana la scara vagonului, să știi că de mine nu te-ascunzi nici la fundul mării. Și-i cuprinse picioarele cu brațele ei mici, cu ochii plutind în lacrimi – el stătea sus, iar ea jos. S-a întâmplat să nu-i scrie timp de patru luni, fiind plecat cu vaporul într-o misiune îndepărtată de ajuns tocmai în Oceanul de Răsărit. M-a uitat definitiv, și-ar fi zis atunci Ana, și nu atât ea cât părinții ei au căutat s-o convingă că a uitat-o – Ignat și Ana se știau de copii, iar cu anii prietenia lor copilărească s-a preschimbat, fără să știe cum, în dragoste, ceea ce nu le era pe plac babacilor ei, pentru că, ziceau, prea îi nalt și ciolănos băiatul, pe când fata lor e subțirică și delicată ca o păpușică. Pricina, de fapt, părea să fie alta: Ignat era dintr-o familie de oameni cu mulți copii și cu mai puțină stare, pe când ea era una la părinți de-o căutau ca pe-o prințesă... Unul Dumnezeu știe de unde acea dragoste fierbinte și chinuită ce veni să-i lege, dar după reîntoarcerea la unitatea lui, Ignat îi

scria în fiecare zi oriunde s-ar fi aflat, și fiecă scrisoare începea cu: frumoasa mea japoneză! Și se încheia tot așa: a mea frumoasă japoneză! Anume din asta și porni vorba prin sat că lunile acelea, patru sau cinci, Ignat nu i-a scris pentru motivul că-și găsisese altă dragoste, o japoneză. Iar după ce se întoarse la vatră și treceau împreună prin sat, lumea grăia în urma lor: trece ursul cu japoneza lui! Cu adevărat, el omoi de aproape doi metri, iar Ana pe lângă dânsul mititică, un puigan, o fetiță. Ca să le facă cheful celor buni de gură, într-un rând, trecând pe lângă joc, de acum fiind căsătoriți, o ridică Ignat pe Anuța lui pe-un umăr și așa merse pe drum spre casă...

— Valeu! face o femeie mai să se ciocnească de Ignat care iar ieșise-n mijlocul străzii. Poartă o scurteică de velvet roșu reiat, într-o mână duce o paporniță nou-nouță, iar în cealaltă o garafă cu vin, legată cu fundă roșie la gât. După ce se îndepărtează, uitându-se-n urma lui: iar vreunul scăpat de la ocnă, bag sama, bărbate...

— Vezi să nu te scapi aicea-n mijlocul drumului! buhnește supărat bărbatul ei care venea mai în urmă târând de mână pe un băiețel care nicidecum nu voia să meargă cuminte și-l trăgea pe taică-său înapoi. Omul ca omul: vine de la muncă, nu se duce ca tine la cumătrie...

Abia acum ia aminte Ignat la hainele de pe dânsul: parcă-s nins cu măcinătură de piatră... Oî fi alb și pe față... ca un morar... Văzându-se ajuns pe podeț – mai rămân de aici vreo sută de metri până-n centru unde-i primăria, alături cârmuirea gospodăriei agricole, peste drum școala, mai la vale și mai la deal magazinele, bufetul – își zice: ce-o să creadă ea când o să mă vadă în halul ista? Am s-o iau pe ulicioara ceea, pe din dos, mai departe de ochii lumii... Dar ca totdeauna, când își puneă una-n gând, și de data asta – alta iese: zvârluga de puștan se rupe pe neprins de veste din mâinile lui taică-său și Ignat se vede nevoit să-l prindă. Îl gâbjește sub podeț, de unde-l scoate cu mare greu, și-l dă omului în primire: acela nu s-a băgat, că i-a dat de grijă nevastă-sa că-i îmbrăcat în haine curate, bune... Acum merge Ignat pe o hudiță lăturalnică – pe alocurea bocancii i se afundă-n pământul răzmuiaț – trece pe lângă niște cocioabe vechi stând cu dosul drept în drum... Las că pe aici am să ocolesc medeanul, chitește Ignat. Nu cumva îi e teamă că dă ochii cu Petrea? Tot drumul cât a mers încoace, l-a împuns gândul: el m-a căutat aseară... el... iară nu încapă de casa mea... îi stă ca un os în gât

casa mea... Odată se întoarce furios către un stâlp negru: lasă, bre Petre, că ajung eu cu crucea pe la tine!, o să trebuiască odată și odată să-mi dai socoteală!... Nu-i ajungea putere s-o facă? Adică: să-i ceară socoteală. Nu putere – curajul îi lipsea ca să-i vorbească direct, în față... De aceea cotește gândul pe alt fir, căutând a se convinge el însuși pe sine că anume de medean s-ar feri și nu de altceva, mai bine zis, de altcineva... Habar n-avea Ignat că pe locul de care fugea fusese săpată o enormă groapă de fundație și era pornită de acum construcția Casei de cultură a satului...

Dând așa dintr-o ulicioară în alta, iese Ignat la grădinița de copii. Centrul rămâne în stânga. Aruncă o privire prin părți – nu se vede nimeni. Numai la poartă stă o căruță. Caii tot fluturând din cap și-au scos căpestrele. De târziu nu pare să fie prea târziu... și privește-n sus căutând cam pe unde-o fi soarele. Trebuie să fie... n-a plecat încă... Ocolește căruța și o ia pe-o cărăruie așternută cu prundiș care duce, prin niște arbuști desfrunziți, spre o ușă cu perdele albe... Brusc se oprește-n loc. Ce-o să-i spună? În ce fel are s-o întrebe pe doctoriță?... De atâta încordare îl trec nădușelile. Scoate din sân traista, își șterge fața, fruntea și o bagă iute la loc – nu m-a văzut nimeni? Lucru cu totul ciudat: în clipa asta își auzi glasul. Da, glasul lui, cu toate că știa, era sigur că n-a spus nimic, n-a deschis gura. Adică se închipui zicând: doamnă Marieta, dacă nu vă e cu supărare, ce-ați avut în vedere când ați venit la noi și eu cu Ana ridicam la pod în camera mare și Dumneavoastră ați spus: femeia-i făptură delicată și dacă bărbatul nu caută de dânsa, n-o cruță... Că adicătelea am pus-o la urcat boțuri de lut cu paie? Dar n-o puneam eu, singură se apuca de lucru de cum venea de la serviciu. Dimpotrivă, eu o opream: tu, Ano, funcționară, și să urci boțuri? Așa am zis atunci, iar Dumneavoastră, doctorița, mi-ați dat replica: nu pe mata te-am avut în vedere, domnule Ignat. Am zis: în genere, dacă un bărbat nu cruță pe femeia lui... în genere? Iată cuvântul pe care nu l-am putut înțelege. Vă rog să mi-l explicați... Vasăzică... rezultă că eu nu mi-am cruțat femeia? Ori că m-ați avut în vedere nu numai pe mine? Poate că era vorba de alt-ci-ne-va, de un alt bărbat? Dumneavoastră, doamnă Marieta, sunteți nou-venită la noi în sat, nu știți... După ce am luat-o pe Ana și am plecat îndărăt la armată, a stat o vreme la părinții mei și s-a întors iar la alde Negară... Se putea ca în anul care-am lipsit eu s-o fi obijduit cineva... un alt bărbat? Asta ați avut-o în vedere spunând: nu zic numai de mata, zic: în genere

bărbatul... asta?...

Ușa cu perdele albe se deschide lăsând să iasă o dădacă voinică și rumenă-n obraji, în halat alb, care poartă la fiecare subțioară câte-un ghemotoc viu ce se zbate, bălăbănește din picioare, țipând:

— Nu vreau acaaasă!...

Când se apropie lelița de căruță – căruțașul, cu o barbă roșcată, o urmează cu biciușca aruncată pe umăr și culege încălțăminte ce sare din picioarele picilor – prinde Ignat la inimă și întreabă:

— Spune mata, te rog: sora Marieta este?

— A, ce-ai spus? îl privește muiera mirată. Dar cine sunteți? Aveți cumva vreun copil la noi?

— Nu... dar... aș avea ceva... să vorbesc... cu dumneaei...

— Ha-ha-ha! râde cumătră făcând cu ochiul către căruțașul cu barbă roșcată, care îi pune pe cei doi pici buclucași în coșul căruței și le arată biciușca să-i potolească. Auzit-ai? Dumnealui are a vorbi cu Marieta... Nu-i Marieta. A plecat. O să vie luni dimineață. Așa că poftim, caut-o luni...

Se întoarce și fuge pe cărare spre ușa de unde o altă dădacă în alb scoate alte două ghemotoace care bălângănesc din mâini și din picioare.

Nu-i... a plecat... luni dimineață, lasă Ignat capul, amărât. Brusc îl cuprinde o surzenie de nu mai răzbate la auzu-i niciun sunet, niciun zgomot din afară. Numai că-ndată s-aude un vuiet mare, parcă undeva sus de tot, ba parcă în capul lui, de-l amețește și se sprijină cu o mână de loitrea căruței. Dar până luni? Ce mă fac eu până luni? Și dă să pornească, dar ceva îl ține locului. Poate fărâma de speranță că acuși iese totuși doctorița, vine pe cărare, îl vede și-l întreabă: ce-i cu mata, domnule Ignat? Ce s-a întâmplat?

— Oare nu știți?

— Nu, nu știu, ridică din umeri doctorița și-l privește mirată cu ochii ei migdalați, frumoși. Atunci Ignat întoarce capul rușinat ca un puștan care a făcut o poznă și-i nevoit să recunoască: spuneți-mi, dar sincer: v-a vorbit Ana ceva de mine? că aș fi obijduit-o cumva... eu? mă înțelegeți despre ce vorbesc: eu, ca bărbat... – ha-ha-ha! râde sora Marieta, exact ca atunci râde când a venit la dâșșii și el cu Ana puneau boturi de lut la pod. Ana le căra, iar el, urcat pe scară, le arunca sus. Acum că suntem numai noi doi... Doctorița se apropie de-i simte suflarea parfumată pe obraz: mi-a spus ea ceva, dar e un secret

femeiesc, auzi? secret!...

Ignat se ferește brusc privind-o în ochi: secret?!

Duce pumnul strâns la frunte lovind în os și momentan i se desfundă urechile. Un talmeș-balmeș de vorbe, țipete, strigăte, mieunaturi și lătrături îi inundă auzul.

Se sucește-n loc: căruța-i plină cu puști care de care mai zburlit și mai drăguț, ținând toți mâinile pe marginea loitrei după cum le comandă căruțașul roșcat care stă solemn lângă transportul lui cu biciușca aruncată pe umăr. S-a întors Ignat și cu toții au amuțit ca și cum nici n-ar fi fost acolo. Numai ochii, vreo douăzeci de perechi, lucesc plini de curiozitate: oare ce-o să facă uriașul acesta plin de praf de piatră care, îi sperie nenea căruțașul, o să-i bage-n sac și o să-i ducă la lupii din pădure? Bineînțeles, dacă nu-s cuminți!... Dar uriașul e cu gândurile în altă parte. Ori, poate, de bună seamă nu-i vede? ori crede că ei nu-s decât niște păpuși pe care nenea căruțașul are de datoria să le ducă de-a lungul ulițelor prin sat și, oprind din poartă-n poartă, s-o ia pe câte una de mânuțe și așa, fără a coborî de pe capră, s-o pună jos, și păpușa să fugă în ogradă unde-o așteaptă mămica și tăticu'... Uriașul se întoarce, dând să pornească în drumul lui de unde-a venit, dar... îl izbește ceva cu putere îndărăt. I se descheie haina în față. Întoarce capul, nedumerit... Atunci să vezi și să nu crezi: perechile de punctulețe lucind ca mici diamante aranjate pe două rânduri de-a lungul loitrelor momentan se amestecă, unele avântându-se spre cer, altele lăsându-se-n jos, sub fiecare pereche apare o mică deschizătură roză în care sclipesc niște semințe albe și rare, dintre care țâșnesc chiuitori subțiri... Și toți arată cu degetul spre dânsul râzând de se cutremură căruța mărunțel... Râd de straietele mele! își zice uriașul și numai când duce mâna la spate și prinde-n ceva, atunci pricepe ce i-a înveselit atât de tare pe drăcușorii iștia: l-au legat cu o bucată de sârmă – un capăt de chinga pufoaicei, altul de brațul căruței...

Ignat zâmbește: când era mic i-a făcut și el o soție lui bunicu-su: i-a legat cu o ață opinca de piciorul patului și când a vrut tata bătrân să pornească a dat în genunchi. Pentru care trebușoară a mâncat papară de la tată-său...

— Care, mări? tună Ignat mutându-și fioros ochii de la unul la altul. Toți schimbă din umeri: nu știm! nu noi!

— Aha, nu voi? și Ignat se apleacă sub căruță. Oare ce-o să facă? O să ia de roată și-o să ne răstoarne? Ori ne ridică-n spate cu tot cu

căruță și ne duce la lupii din pădure?

— Reche-che-orc! ore! se aude de sub căruță.

Cele douăzeci de perechi de ochi se apleacă peste marginea loitrelor, dar nu văd nimic. Când ridică iar capetele, uriașul stă drept, cu o mână pe crupa calului, iar sus se aude, nevăzut, cucul:

— Cu-cu! Cu-cu!

Nu mai pot de atâta mirare și prind a se învârti în toate părțile. Unul din ei închide pe o clipă ochii, întinde o mână și când îi deschide iar, vede că degetul lui arată exact spre gura uriașului. De acolo! de acolo se aude! vrea să strige istețul, dar gura uriașului e închisă bine și acum se aud guițând înspăimântător o mulțime de purceluși. Aici puștii nu mai pot rezista și prind a hohoti iarăși întorcând către nenea uriașul gurile lor cu margini roze, în care se află înfipte, rare și încălcite, semincioare albe de măr...

Iată-l că iese Ignat de la cârmuirea gospodăriei – s-a furișat pe-o secundă-nlăuntru, să nu-l zărească lumea, a băgat capul printr-o ușă: este tovarășul inginer?

— Duduita care bătea la mașină și concomitent vorbea la telefon a ridicat ochii încondeiați: Petru Nicolaievici? Nu-i... Dus pe teren... Dar mata cine ești?

— Eu?... Eu sunt de colo...

(nu m-a recunoscut nici domnișoara asta!) – Dacă ați adus piatră, îl găsiți la fermă... Dacă nu, așteptați... Bine, am să aștept... – iese Ignat și o ia spre casă... N-am făcut nicio brânză azi! Când se strecoară printre clădirea primăriei și cea a magazinului, aude dinspre stradă o salvă de urale, țipete de bucurie amestecate cu scârțâit de căruță.

Tramvaiul copiilor urcă la deal. Ridicați în picioare picii îi fac semn agitându-și mâinile. Bietul căruțaș a sfcilit-o rău: oprește caii, se dă jos și prinde a alerga alarmat împrejurul trăsurii ca să-i astâmpere.

— Hei! le strigă Ignat. Trageți la magazin... Vă cumpăr un sac de bomboane!...

— Nu vrem bomboane!...

— Vrem să faci ca broascaa!...

— Ca purceluuușii!...

Din stânga dă năvală un tractor pe roate nalte de cauciuc, trăgând după el o platformă încărcată cu crengi pentru de foc, din dreapta vine un autofurgon enorm, fost pe vremuri de culoare argintie

iar acum stropit până sus cu noroi proaspăt peste cel uscat. Tractorul tușește ca un apucat improșcând cu fum vânat spre oamenii ce trec pe alături, autofurgonul grăbit peste seamă prinde a claxona strident cerând liberă trecere.

Atât mai putu vedea Ignat: cum mergea pe jos, căruțașul cel roșcat trase de hățuri – autofurgonul îl împingea-n fundac! – apoi sări pe crăcii căruței și lovi în cai. Când, în sfârșit, cele două namile gălăgioase și nerăbdătoare se cărăbăniră fiecare în partea ei, căruța a dispărut.

Ignat înțepenește-n loc.

Puzderia de lume ce fojgia printre clădirile nalte, cu două și trei etaje – cârmuire, magazin, primărie, școală – unii grăbiți după cumpărături, alții ieșind de la școală, alții strânși, pur și simplu, la palavre și la ronțait semințe de floarea-soarelui – lumea toată se retrage într-un mod miraculos, ca o apă, undeva, și el se pomeneste dintr-odată singur. Parcă odată cu plecarea căruței cu copii satul ar fi rămas pustiu. Pustiu și mort...

Închide ochii Ignat, îi deschide iarăși – pe dinainte-i joacă... un roi de scânteii, ba parcă un nouraș albastru iscat ca din nimic, și unde prinde a sălta, a juca nourașul acesta, adică roiul de scânteii: ba se repede-n sus, ba cade la pământ... Vrea să mă-nveselească?

— Da, să te mai iei cu cele bune, că tare mi te văd mârșit, uriașule... Dar... cine ești? parcă ar întreba Ignat.

— Cum? Nu m-ai văzut? Dar eram și eu între copiii din căruță...

— Erai?

— Da, sigur că eram!... Acum uite! strigă nourașul de scânteii albastre și face o piruetă, într-un picior, apoi se dă peste cap și se oprește-n mâini, cu picioarele în sus, privindu-l cu ochi lucitori și gura deschisă a mirare: ei, ce zici? Știu să fac tumbe?

— Da, știi... dar...

— Vrei să-ntrebi de ce-am rămas? De ce n-am plecat și eu cu ceilalți?

— Da, anume asta voiam ... Păi află că eu sunt roiul de scânteii... adică nourașul albastru... adică năluca din ochii tăi... visul tău cel ghiduș...

— Aaa? se dumerește Ignat. Al meu... Dacă-i așa... Și iar închide ochii: atunci haidem... Să mergem!... Și deschide ochii.

Să vezi minune!

Momentan lumea se revarsă din toate părțile, inundând ca o apă clocotitoare spațiul dintre cârmuire, magazin, școală... Clipește Ignat din ochi: unde ești, nourașule... roiule ghiduș? A dispărut, nu-i! îl caută cu privirea prin cotloanele întunecoase din spatele magazinului, fuge privirea lui spre ușa deschisă a cârmuirii, urcă pe acoperișul de țiglă roșie al primăriei – nu-i nicăieri nourașul cel albastru. Obosită, privirea lunecă de pe streășină pe muchia peretelui în jos, și Ignat tresare înfiorat: dintr-o fereastră i-a făcut cineva cu mâna. Se dă un pas înapoi, speriat: cine? cine oare? m-a chemat?... Era fereastra la care, întors de la muncă cu vreun camion și venind până aici, o vedea pe Ana. îl observa și ea și-i făcea semn cu mâna: vino... mai repede... Urca fuga pragul nalt de ciment, bătea la ușă: se poate?

— Intrați! răspundea Ana pe un ton oficial, a joacă. Intra. Ea stătea la masa plină de hârtii, masa enormă, jilțul adânc, iar Ana lui mică-mititică... De cum îl vedea intrând – nalt, deșirat, în hainele lui albe de făină de piatră – Ana țipa îngrozită: ai, ursul! – sălta în picioare pe jilț, de acolo zvâcnea pe masă și se repezea, cu brațele desfăcute, drept la pieptul lui, înlănțuindu-i gâtul cu brațele. Mai bine te înghit eu! striga și-i mușca buza de jos care... îl dezmierda ea... chiar dacă-i mare ca de... cal, dar e mai dulce ca mierea...

Duce Ignat mâna la gură: nu m-a văzut careva? și o ia pășind rar în sus – cotesc pe după magazin, ies în ulicioara fierăriei și... Dar nu știu ce-l împinge să mai întoarcă o dată capul: aruncă o căutătură spre fereastra de unde i s-a năzărit că i-a făcut cineva semn cu mâna. Nimeni. Și cu toate că-i departe, dar parcă vede odaia goală, masa lată părăsită, jilțul uitat...

La colțul alimentarei oprește: ar trebui să iau niște pâine – bagă mâna-n buzunar – aveam niște bani – și iar îi fuge privirea la vale, în lungul străzii asfaltate. La intersecția drumurilor se văd niște movile mari – nisip? asfalt? – scotocește în celălalt buzunar – i-am pierdut pe undeva? acum ce mă fac: să vin a doua oară-n sat? De pe grămezile negre-cenușii privirea sare peste niște acoperișuri de țiglă roșie ori sură și se înfige într-o creastă de stuf, pe malul Bahnei. O fi fost bătrânul aseară... după bani... Ah, datoria care-i stă pe grumaz ca o piatră de moară (a împrumutat când cu cimentul și lemnul pentru casă de la moșneag cinci sutare, de acum-a-i anul și încă nu i le-a întors!). Bine că nu l-am întâlnit cumva... Ignat cotește pe lângă colțul magazinului și dispare, grăbit, într-o fundătură...

De la o vreme încoace, așa ca de vreun an de zile, Iosub Ciuntu nu putea să șadă acasă măcar să-l fi legat. Muierile lui, nevasta și fata, îi ziceau: oaspele nostru! De, cât se afla dus la lucru, cu caii, fie primăvară, vară ori toamnă, de la sine înțeleș, dar dacă porneau ploile ciobănești și dădeau frigurile, s-ar fi convenit să se astâmpere și el, să-și caute de gospodărie. Atâtea de pus la cale: să dreagă acoperișul că rupsese vântul cel mare stuful de la un colț (să aducă de la baltă o căruță de maldăre), să mai adauge o secție la cușca de iepuri că s-au cam înmulțit, să caute un meșter să-i închege fundul la polobocul cel mare (poate la anul s-a face poama și are să-l umple!). Nu era el omul să-l găsească moartea șezând, dar nu știu cum se făcea că abia se apuca de-un lucru și pe loc îi pieria cheful, nu-l mai ducea la capăt. Se lăsa pe colțul prispei, chipurile să-și dezmoștească piciorul beteag de la război, și stătea așa numai el știe de ce vânturi furat. Amu ce stai pe gânduri? Scoală și hai!

— Ha? ce-ai spus? tresărea Iosub și cu toate că știa că n-a fost decât o părere glasul ce i-a grăit așa, flutura din cap a harțag: ce grijă ai tu de mine? Crezi că nu știu ce pui la cale? dar lasă... pe Iosub nu-l păcălești!... Zâmbea pe sub mustață flăcăiește, dar până la urmă se ridica de pe muchia prispei și o lua din loc. Unde se ducea? Unde-l duceau picioarele – ori, cum ziceau muierile lui: iar a apucat razna gospodarul nostru... Pentru început se dădea la vale de casă, aici se oprea, stând lungă vreme, cu ochii duși peste sat. Apoi se întorcea către Bahna care se căsca la câțiva pași – o cogeamite groapă făcută cu anii de viituri și ape de ploi. Când a venit la casa asta – Iosub «îi măritat» – curgea pârâul limpede... acum s-a mîlit... crește ceapa broaștei ca pădurea, mai nici apa nu se vede... într-un târziu, uitându-se așa, cu ochi nevăzători, clătina din cap: a trecut viața... Mai trecea o vreme și iar, de data asta cu glas tare: mama ei de viață!... După care numai ce-l vedeai că taie drept spre poartă, parcă nici nu l-ar fi supărat piciorul. Lua aminte în lungul drumului – spre Centru, spre pod: dar vine careva încoace? Și dacă vedea pe cineva, aștepta să se apropie, iar în sinea lui ghicea: cine-i? de-al cui îi? ce caută pe aicea? Și, de departe, îl lua la întrebări: de unde vii? Unde-ai fost? Ce-ai făcut? Ce ai în geantă? Dar mai cu seamă voia să știe: ce noutăți? ce s-aude-n sat?... Că eu... cu muierile mele... aici lângă Bahnă... Și arunca o căutătură peste umăr: sunt? mă urmăresc? Iar ele mereu cu ochii pe dânsul, pe... ușernicul! De-l zărea femeia, ieșea-n ușa tinzii și, punând

palma streășină la ochi, striga: da încotro ai purces, măi omule? Iosub se făcea a căuta ceva pe jos, prin buruienile uscate de sub gard: afurisitul de pripon îl caut...

— Dar l-ai scos mai deunăzi și l-ai băgat în șopron, sub streășină...

— Zău c-așa!... făcea din cap Iosub. Iar de-l zărea Parascovia, lăsa ce-avea în mână – căldare, oală, mănunchi de vreascuri – și plesnea din palme: valeu, mamă, tata se duce! Uite-l iese-n drum...

În sâmbăta asta Iosub prinse a se zvârcoli dis-de-diminează. A făcut ce-a făcut, a pus mâna pe cheie și s-a băgat în lada cu haine. A întors cârpele și și-a găsit la fund ciubotele. Le-a șters cu mâneca de colb, apoi a prins a se învârti căutând prin unghere, pe sub laiță cutia cu vacs. Au priceput femeile încotro merge treaba – el se așezase pe un scăunel și prinse a-și lustrui ciubotele – și s-au dat într-un colț. Știa despre ce se șoșotesc ele acolo!... Venind mai deunăzi seara de la lucru, femeia l-a luat pe departe: când ai de gând, omule, să ceri banii de la fecior-tău? – îți trebuie? a dat Iosub glas aninând puha-n cui, după ușă.

— Ne-ar cam trebui, își țuguie femeia buzele și arătă cu capul către fata ce se oprișe, rușinoasă cum era, cu ochii plecați și mâinile împreunate dinainte.

— Mă rog! Mie nu-mi trebuie, și-și văzu de-ale lui. Au explodat amândouă: a-ha! nu-ți trebuie?... mamă-mămuță!... Nu-ți trebuie pentru că ai zece mii la poștă! Grăiește tot satul... Știi toți, dar nouă nu ne spui... oh, mamă-mămuță!... Dar cine te hrănește?... Cine te spală?... în loc să ai grijă de fata asta... Că... dă Dumnezeu și mâine-poimâine se mărită... așa-i, mamei? of, mamă-mămuță!... așa-i, mamei? că vine el unul și-o cere până la urmă, că nu-i chioară și... nici șchioapă nu-i... așa-i, mamei?... îhî-hî... Ia dac-ar avea banii ceia... S-a așezat Iosub pe laviță, s-a uitat la una, apoi la cealaltă: las că fata, dar tu? bătrână ești, dar minte de unde?... Satu... grăiește!...

— Știm noi, știm, nu se lăsa femeia: ai de gând să le împarți la ceilalți! (Iosub Ciuntu mai avea un fecior la armată și două fiice măritate-n sat, mai mici ca Parascovia, care, ciudată de felul ei, trecu de treizeci rămânând fată mare.) La dâșșii ții, iar de nenorocita asta nu-ți pasă!... Auzind atare vorbe, biata a izbucnit în lacrimi și, acoperindu-și ochii cu șorțul, fugi la căpița de fân de după casă unde să plângă-n voie...

Văzându-le cum se șoșotesc în taină s-a priceput că tot despre

miile lui. Atunci a umblat ca trăsnet de scorneala lor. Dar, puțin câte puțin, s-a liniștit. Și adică de ce n-aș avea acele mii? și-a zis. De unde atâția bani? I-am strâns timp de mulți ani și nimeni n-a știut. Ba nu, i-am câștigat la obligație... La loterie! După care a prins a se purta țănoș, de parcă de bună seamă ar fi avut la CEC suma. S-au zvârcolit serpoaicele să pună mâna pe carnetul de economii, au făcut cercetări la oficiu, au încercat să-l descoase hâtrește – degeaba! Până la urmă au ajuns la concluzia că mai secret om ca moșneagul lor nu există pe lume și s-au pus de pândă așteptând să se dea el singur de gol.

În drum Iosub se oprește.

De data asta nu-i era teamă că o să-l strige din urmă: vorba cu muierile se lungise până pe sub amiază, așa că... aveau ce dezghioca amândouă! Se oprește pentru că-i glod pe drum, iar el a ieșit cu ciubotele făcute lună... Când i-a amintit femeia de bani, s-a gândit pe dată la cuscru-său Terinte care l-a întâlnit mai alaltăieri – ducea Iosub niște grâu la un om, de la hambar – și-l întrebă cuscrul: de vânzare grâul? Parcă n-ar fi văzut că din urmă venea cel cu sacii... Știut lucru: a bătut șaua să se priceapă calul! Parcă n-ar ști cuscrul că băieții, adică Ignat și Ana, nu i-au întors datoria din an... Banii! pufnește Iosub, ochește o aripă de cărare și calcă. O ia spre pod: să văd ce fac fetele, după care trec pe la cuscrul... După câțiva pași se oprește: ar trebui niște bomboane. Bagă mâna-n buzunar unde știa că are ceva: au rămas la cealaltă haină! La fund dă de niște mărunțiș: le dau și și-or cumpăra ei.

Ajunge la pod și aici vede că trebuie să se întoarcă: pârâul s-a revărsat dincolo și s-a făcut o băltoacă mare, numai cu căruța ori cu mașina s-o treci, nu cu ciubotele lustruite. Stă și așteaptă Iosub vreo trăsură – ca-ntr-adins, niciuna! – și o ia înapoi: trec mai întâi prin Centru...

Acum pășește așa de ușor, așa de sprinten, parcă ar fi flăcău iară! Bucuros și vesel Iosub Ciuntu: se duce-n Centru! Dacă-i să fim sinceri, îl trăgea într-acolo de dimineată. Pentru asta și-a scos ciubotele din ladă. Acuma în Centru-i asfalt – să te tot plimbi, nu să stai acasă, să te toace ele la cap. Bine că măcar Ignat s-a rupt de lângă Bahnă și și-a durat casă la șosea. Păcat că n-are noroc de femeie. Dar, clatină din cap Iosub după ce sare șanțul și calcă pe asfalt, poate că-i mai bine așa. La ideea asta ajungea de obicei când era singur, când nu trebuia să le contrazică pe muierile lui care îl căinau pe Ignat că decât

își lua așa nevastă mai bine rămânea neînsurat. Ha! neînsurat, le replica Iosub: voi de ce vă zvârcoliți și vânați miri? Nu puteți ședea nemăritate? Vă ustură? Ia dacă nu s-ar găsi un prost alde noi să vă ieie?... Și iar se întorcea cu gândul la Ignat: molău tare, molău și gata. Cui dracu' îi seamănă? zice bătrâna: n-a putut Ana lui Negară să îmbrobodească pe al lui... cutare și l-a găsit pe prostul nostru. Te-te-te!... Parcă nu ea, deșteaptă, i-ar fi binecuvântat atunci când a adus-o Ignat pe Ana cu mașina în ogradă?... Se oprește Iosub în mijlocul străzii, îngândurat: s-a văzut, ca atunci, în camera cu ferestrele perdeluite, cu iarbă proaspătă așternută pe jos și cu candela aprinsă-n colț, la icoane, cum a ridicat femeia mâna asupra tinerilor îngenuncheați și a zis: primiți binecuvântarea noastră părintească... odată s-a sucit către dânsul: dar tu, omule, ce stai ca lemnul... ori nu-i copilul tău? și trăgându-l de mânecă: spune și tu după mine: fie binecuvântat ceasul...

— Na, ceasul! zbugnește Iosub Ciuntu plin de năduh.

— Ce zici, moșule? răsare o voce de copil, de la spate. Se întoarce: un băietan împinge de coarne o bicicletă cu roțile încărcate de glod.

— Ce mânjești asfaltul, măi?

— Dar ce: îi strada matale? i-o întoarce copleșul tăios, sare-n șa și prinde a pedala de zboară glodu-n părți.

— Hătu-ți buricu tău de ariștant! Un cogeamite boț i-a nimerit pe căputa ciubotei. Chinuiește-te și-i crește că ei te-or măscări până-n cap!

Se oprește, găsește într-un buzunar un căpețel de sfoară, se apleacă și, întinzând-o, rade cu grijă murdăria de pe ciubotă. Omului nostru să-i faci drum de aur, bătut cu pietre scumpe, că el... Na, dovada-i de față! într-adevăr, din deal coboară o căruță, de la roți și copitele cailor noroiul sare-n părți. Ține, bre, pe alături! abia apucă să-i strige, și iată-l trece la fuga pe lângă el. Mai încolo îl recunoaște: Il Țugui care cară copiii la grădiniță și pe-acasă...

După ce-l probezește și pe-aista, gospodarul își vede de drum mai departe: până-n Centru nu-i atâta de mers. Iar plimbarea îi face, cum se zice, o deosebită plăcere și el, ca s-o lungească, pășește încetinel, agale. Se mai întâlnește cu unul, mai schimbă o vorbă, două: ce se aude, cumetre?

— Mai nimica, Iosube. Atâta cât spune la radio...

Lasă-l încolo de radio, că el spune câte-n lună și-n stelella noi în sat ce s-aude?

— Iaca, se pregătesc să intre oamenii în iarnă. Mai moare o babă, se mai naște un prunc...

— Măi Guliță, măi! Se răstește Iosub Ciuntu către un omulean cam pistruiat, cam stricat de vărsat care stă de partea cealaltă de gard, cu palmele pe uluce și cu bărbia sprijinită-n palme: te întreb ce se mai aude pe aici, prin mahalaua voastră, la șosea?

— Aa? vecinul lui Ignat pricepe ce are în vedere bătrânul acesta nalt, voinic, cu fața neobișnuit de netedă și rumenă pentru vârsta lui: s-a mutat de aici... s-a dus de la baba Ioana.

— Când?

— De vreo două săptămâni.

— Tu ia seama, sunteți mahalagii, dacă-i ceva... între dânșii, nu se poate să nu simți! Îmi spui mie, auzit-ai?

— Auzit! auzit! face din cap omuleanul petrecându-l cu ochii pe Iosub Ciuntu care se îndepărtează pe șosea la deal, unde stă ridicată spre cer prăjina rămasă de pe vremea carantinei... Vorba asta Iosub Ciuntu a avut-o de bună seamă acum câteva săptămâni cu vecinul lui Ignat (cel cu o casă de copii, vecinul). A fost de câteva ori și niciodată nu-l putea prinde, ca să stea de vorbă cu el, să-l întrebe: cum are de gând să trăiască mai departe? Ieri seară, când a ajuns în dreptul casei lui Ignat, a zărit pe cineva la ușă, când a intrat în curte, nu mai era nimeni. Se ascunde fecioru-său de dânsul? S-a făcut Iosub că se-ntoarce înapoi, a ieșit pe portiță, odată s-a sucit, a trecut pe cealaltă parte, la gardul babei Ioana. Din mers s-a uitat la dânsa în ogradă: poate-o văd? poate este? (pe tânăra doctoriță, nu pe bătrână, bineînțeles!), dar nu era nimeni. Atunci a venit iar repede la portița lui Ignat și a mers direct la ușă: era încuiată cu lăcata. Nu-i venea să creadă că i s-a părut că ar fi văzut pe cineva, s-a dat la fereastră, a pus palmele la ochi și s-a uitat înăuntru: dacă-i în casă? dacă încuie ușa și fuge când vede că vin eu? Mai are de trecut vreo două case și ajunge Iosub Ciuntu în Centru. Acolo unde năzuise de draga dimineată. Când l-a văzut încălțându-se nu s-a putut stăpâni muierea: dar unde porcezi, omule?

— Mă duc. Poate m-a primi careva din copii să trăiesc... Că aici, la casa asta...

— Poftim, du-te la fecior-tu, la șosea... Trăiește la dânsul, că-i

singur! Du-te și-o să fiți doi moroi în casa aceea mare și pustie...

Încetinește Iosub pasul.

Iată și pragul nalt de ciment al primăriei.

La colț stau grămăjoară câțiva oameni.

Iosub își mijește ochii: i s-a părut ori chiar este între dâșii cus-cru-său Negară? Dar celălalt n-o fi cumva Petrea inginerul? Terinte stă de vorbă cu Petrea?!

Picioarele-i înțepenesc, pe loc. Duce Iosub mâna la frunte, și-o freacă... Dacă ar fi să-l vadă cineva de aproape, ar crede că... De fapt, s-a oprit anume și anume a dus mâna la față: nu cumva să-l recunoască vreunul și să strige: ia căutați cine vine!

— Iosub! A ieșit Iosub din bahna lui!

— Ce mai ciubote în picioare! Mă tem că-s cele de mire...

— Ce mare ocazie de le-a încălțat?

— S-o fi ducând mire iarăși! Ha-ha-ha...

— Hei: oprește! strigă ridicând mâna către un camion. Șoferul stopează și scoate capul:

— Ce poștești, moș Iosube?

Nu stă să-i explice: se dă de cealaltă parte și-ntr-o clipă-i în cabină. Șoferul, un tânăr negruț, cu plete lungi, îl privește mirat:

— Dar nu mă duc la oraș.

— Dar ce: eu mă duc?

— Atunci unde mergi?

— Dar tuunte duci?

— Eu? La garaj.

— Mergi sănătos! Dar pe mine la șosea să mă duci.

În dreptul celor ce stau roată Iosub sucește capul și pe la ceafa șoferului vede: unu-i cus-cru-său, stă cu spatele ncoace. Crezând că vrea să coboare, șoferul încetinește, dar Iosub arată: mână mai departe! Vezi, drăcie, ieși în sat să-ți mai treacă de la inimă și aicea dai peste cine n-ai chef să-l vezi. Nu, nu ține ciudă pe Negară, chiar dacă demult, în tinerețe, când se zvârcolea și clocotea lumea, când au întors ei satul cu fundu-n sus și el, Terinte, cu alți câțiva puneau la cale toate, fiind cum se zice, *activist*, nici atunci n-a simțit Iosub vreo pizmă față de dânsul. Așa-i omul: dacă-l împinge să fie primul, în frunte, de ce să nu fie? Noi (Iosub se avea în vedere pe sine și alții mulți ca dânsul), noi o să mergem din urmă, cu toată lumea, precum ni-i feleșagul... Așa că... ar fi putut să vină pe jos frumușel și să intre-n roată, dar când auzi

mașina, parcă-l umflă un vânt pe dedesubt și se dezmetici-n cabină. Acum șede cu picioarele-ntinse, se uită la ciubotele făcute lună și se gândește la... N-am eu nimic împotriva lui cuscru, dar dacă are el ceva împotriva mea? Se încruntă Iosub: și-a amintit vorba muierii, spusă așa cum știe ea să le strecoare: m-am întâlnit cu cuscră la magazin. Da' ce, cuscră dragă, își subție buzele cuscră: Ignățel își face cruce-n patru părți c-a scăpat de Ana?

— Vai de mine, cuscră, ce grăiești mata?

— Știu eu ce grăiesc: acum că i-am făcut casă și-a rămas singur stăpân într-înșă a pornit să umble iar la fete?

— Cum: să umble? vai de capul lui!

— Vuiește tot satul și 'mneata nici cu spatele nu știi... Iosub dă cu pumnul-n genunchi: cum, bre, i se-ntoarce limba-n gură să spuie așa vorbe de băiatul meu? Molatic din fire cum este... s-o anine el pe alta? He-he-he, cui seamănă oare... că eu, să fiu în locul lui... Și gândurile prind a i se-nvălmăși, îl hurducă rău, tot prin gropi îl duce tinerelul ista, când iacă-i drum neted ca cureaua... Așa-s ei, aiștia de azi, gata să scoată până și sufletul din tine! mai să zică: oprește! și să se-ntoarcă să o apuce pe muieră-sa de piepți: ce-a avut în vedere cuscră-ta când? ori să-l ieie-n gheare pe Negară: de ce băgați zăzanie-ntre copii? (Adică: între Ignat și Ana.) Parcă-l vede pe Terinte, câr-mâr, nu știu nimic. Atunci Iosub: astupă-i fleoanca... eu, dacă aș auzi-o pe-a mea bălmăjind așa, îi dau una peste bot și mușește pe toată viața... Mare viteaz Iosub Ciuntu, dar numai în închipuirile lui. De fapt, când se-ncurcă lucrurile cum îi mai rău, fie acasă ca ultima vreme, fie în sat, când trebuie să facă față unei situații complicate, el ce face? O șterge frumușel! Așa că... are cui îi semăna fecior-su Ignat? Iar dacă-i s-o luăm de mai departe, când s-a însurat Iosub Ciuntu, a venit să trăiască la femeie în casă. Asta a fost greșeala mare a tinereții lui, ajungând să fie mai târziu mereu hăituit. Mai încoace, când s-au înmulțit și s-au ridicat la vârstă copiii, i se făcea și lui uneori așa un dor de singurătate, să se tragă într-un colț ferit ca să-și adune la loc așchiile sufletului și gândurile cele adânci, că-l bătea gândul să rămâie pe totdeauna la grajd trăind laolaltă cu caii cei blajini și cumiști. Trebuia să poarte de grijă copiilor, să-i îndrumeze, să-i strunească, ei de frica mamei nu știau, cu toată vorba ei răstită... Când le-a adus-o Ignat pe Ana de noră, într-o duminică de vară, când a văzut-o cu ochii smerit plecați, dar cu atâta aprigă voință în priviri, s-a priceput el Iosub care din ei doi a ales, și nu i-a lăsat să se

ducă la alde Negară. Măcar că aveau loc mult acolo, iar la dânsul trebuiră să se-nghesuie pentru că în afară de Parascovia mai era mezinul care-i acuma la armată, și fiica pe care-a măritat-o an toamnă. Vreun an și ceva cât și-a făcut Ignat serviciul, a stat Ana singură – ce-i drept, a încercat să se ducă înapoi la părinți, dar Iosub a întors-o. Să vie să trăiască la mine, cuscre, i-a spus lui Terinte, altminteri!

— Ce: altminteri? a sărit cuskra cu gura.

— Tinerețea-i tinerețe... nu știm noi? n-am fost și noi tineri?

— Să-mi las fata singură la voi?

— S-a uitat Terinte la femeie-sa, dar în loc s-o potolească, mai degrabă o încuraja. Acea, pesemne, atâta aștepta ori, poate, s-o fi înțeles în de ei dinainte: să vorbească mai mult ea, iar el, gospodarul, să-l facă pe tăcu? Știind Iosub că Ana avusese ce avusese cu Petrea inginerul mai înainte de-a merge după Ignat, ce s-a gândit? Odată ce s-aud vorbe-n sat că i-ar aține iar calea, oricine poate să creadă că, de dacă bărbatul nu-i acasă, ea, nevastă tinerică... Să ieși din casa mea! țipă cuskra. N-am să permit la nimeni să spuie așa vorbe despre fata mea!...

— Vezi tu, bre! pufnește cu ciudă Iosub. Când îi de fata ei, Doamne ferește s-o atingă cineva cu un cuvînțel, iar despre băiatul meu pot să spună tot ce le trăsnește prin cap!...

— Ce zici? se-ntoarce șoferul către dânsul. Te dai jos? Vede Iosub că au ieșit la șosea.

— Ori să te mai plimblu oleacă?

Până să găsească el cuvântul ca să-i răspundă tinerelului cu plete lungi, mașina apucă să vireze pe sub arcul pavoazat cu frunzări uscați. Când să treacă pe lângă bariera rămasă de pe vremea carantinei, o femeie cu o poșetă neagră lucitoare într-o mână și o umbrelă agățată-n celălalt braț face semne desperate să oprească, dar șoferul trece pe alături, parcă nici n-ar fi observat-o. Ca peste vreun minut, coborând ceva mai la vale, să stopeze brusc, încât Iosub Ciuntu împunge parbrizul cu nasul.

— Poftim! Te-am adus.

Amețit de viteză bietul om se clătină pe loc, nici gând să coboare. A înnebunit lumea asta, zău! El, dacă-l ruga careva să-l ieie în căruță, vorbea cu acela, îi povestea ce știa mai interesant, îi asculta necazurile, și nu gonea așa, ca un turbat, caii, îi ținea la pas. Uneori se întâmpla să se ia cu snoavele, omul trecea de casa lui și când vedea așa,

sărea fript, dar Iosub îl liniștea pe loc: lasă, te duc cu căruța înapoi... Iar alteori, dacă se dovedea a fi om de condiție, ținea la dânsul, la Iosub acasă și încă de departe: ieși, bre muiere, că avem oaspeți! Amarnic s-a schimbat lumea, își masează Iosub nasul. Apasă pe mâner, deschide portiera și coboară.

— *Good by! Privet!* duce tinerelul degetele la tâmplă. Mașina sucește în loc și împrășcând cu mazăgă, o ia îndărăt. O petrece cu privirea până trece pe sub bariera ridicată, unde stă o femeie singuratică (parcă s-o cunoască la chip!), și o ia la dreapta, pe sub arcul cu frunzări uscați... Dar unde m-a adus? Nu cumva?... Se uită Iosub: da, l-a lăsat la poarta lui Ignat... Taaare-s pricepuți tinerii de astăzi: știu mai bine decât tine unde și ce-ți trebuie...

— Ignat, măi! strigă din șosea. Niciun răspuns din ogradă. Se întoarce Iosub într-o parte, în alta – m-a văzut careva dintre mahalagii? I s-a părut că a alicit dincolo de gardul Ioanei un cap îmbrobodit în șal negru.

Ori de câte ori vine în vizită la fecior Iosub se oprește-n drum la poartă și, înfigându-și mâinile-n șolduri, privește îndelung la acoperiș: nalt, de țiglă roșie, frontonul clădit din cărămidă, tot roșie, cu două rânduri de zimți la bază (cărămizile puse peste una, cu colțurile în afară), sus, sub creastă, două mici lucarne, să se vadă-n pod, iar sub ele literele: CU. și anul: 1971. Mda! plesnește cu multă plăcere din limbă Iosub: mândră casă! E a lui fecioru-său, dar e și a lui Iosub! Nu numai pentru cele trei inițiale care coincid cu ale lui – când s-a născut primul băiat, după cele două fete dintâi, Iosub a hotărât: să-l cheme Ignat! ca pe tata... Și Ignat a rămas... Frumusețe de casă! Da... a pus aici Iosub munca brațelor lui, sudoare, dar și nervi... Dacă era să se ia după capul muierilor, rămânea și băiatul pe malul Bahnei... Dar așa, vezi ce palat și-a durat? Și-ncă la șosea...

Trece Iosub vajnic mai la vale de porțiță și o privește de aici: are patru ferestre largi, italiene, câte două de fiecare parte a ușii, o verandă cât jumătate de casă, ce-i drept încă neterminată. Mai sunt, desigur, case la fel în sat, unele și mai arătoase, dar asta-i casa lui Ignat fecior-su, adică... și a lui Iosub. Când se ceartă cu soția și-i plesnește răbdăul, strigă că se duce să trăiască la băiat, atunci muierea îl afurisește: iaca drumul! nu te țin... du-te și o să fiți doi strigoi acolo, nu unul!... Iosub, de bună seamă, ultima vreme se duce, dar nu la Ignat, ci la grajd și acolo doarme... Greu i se mai face pe inimă când îl vede,

sărmanul, cum se perpelește, singur-cuc în casa asta. Bărbat în floarea vârstei, taman când se cuvenea să i se deschidă și lui, în sfârșit, grădina cea vrăjită a vieții. (Anevoie ar fi a desluși cam ce să însemneze cea grădină, și încă vrăjită în închipuirea lui Iosub. Adică, s-o duci numai în petreceri de tot felul? Nu credem că s-o fi gândit în aist chip despre bunăstarea omului Iosub. Era crescut în greutate, avu de înfruntat tot felul de nevoi și necazuri... Poate că, ceea ce nu mai aștepta el de la viață, le-o dorea copiilor lui?... Amu-s alte vremuri, amu-i de trai... Numai pace de-ar fi... Căci, pe măsura ce-i creștea feciorul, își trăia și el viața a doua oară. Oarecum mai altfel, pe nou, și asta era bucuria lui. Bineînțeles, pe de-o parte. Pentru că, pe de cealaltă parte, îl mâncau muierile. Și grozav îl mai rodeau!). Da, ținea la Ignat ca la niciunul din copii. Tocmai de aceea se întrista și suferea văzând că-i merge cam de-a-ndoaselea. Și când te gândești că lăsase munca în gospodărie de s-a băgat în Stâncă să-și poată termina casa... Aproape-i gata, dar ce folos? A rămas singur într-însa... Nu! flutură din cap Iosub: nu m-am gândit niciodată că se poate întâmpla una ca asta... Ori viața lumii a luat-o razna, ori eu nu mai înțeleg nimica... Ana?... N-avea nimic împotriva ei. Fată bună. Îi ținea parte când o ciupeau muierile lui: ia lăsați nevasta-n pace, că nu sunteți de-o baie cu dânsa... O prețuia mult – cuminte, deșteaptă. Ceea ce s-a și văzut, când, după ce s-a întors Ignat la vatră, au chemat-o capii satului poftind-o să lucreze secretară... Ana tot fată simplă a rămas, nu și-a luat nasul la purtare, ceea ce i-a venit pe plac lui Iosub, chiar mai mult decât faptul că lucra de-a valma cu Ignat, la construcție: ridica piatră, călca lut, arunca la boțuri – toate celea. Numai de cuscri nu se poate lipi. Și asta mai mult din cauza muierii, care umblă cu vorbe, tot felul de bâzâieli, care, de fapt, au început încă de la nuntă când i s-a părut că soacra mică s-a prea fălit cu zestrea dată fiică-sii, cică, ar fi zis aceea că, dacă era pe-a ei, de o mie de ori n-o lăsa să se ducă într-o casă cu stuf și-ncă pe malul Bahnei... Muieri proaste! răbufnește Iosub. Parcă avea să trăiască toată viața acolo.

Cu pieptul roată de mândrie ia aminte de jur-împrejur: mă vede lumea? Își mai nalță o dată ochii la fronton, la cele trei litere și anul casei și păsește cu pași rari, măsurați, spre poartă.

Dar nu intră în curte. Strigă de aici, din șosea: Măi Ignat, măi!
Apoi se întoarce și o ia la deal.

Unde se duce așa grăbit? Nici el nu știe. Vrea să ajungă din urmă

mașina care l-a adus? Ori, poate, a zărit pe... cineva-n ogradă, și i s-au adevărit bănuielele, dar tot nu-i vine să creadă? Ograda-i pustie. Ori... și-o fi amintit că-i rândul lui azi să-ngrijească de cai și a luat-o spre casă pentru a-și schimba ciubotele după care să se ducă la grajd? Nici asta nu-i pricina. Uite-l cum ține tot pe stânga șoselei și merge drept spre bariera ridicată, lângă care stă femeia cu poșeta neagră lucitoare și cu umbrela-n braț.

— Bună ziua la 'nervoastră! o salută privind oarecum pe-alături, rușinat de îndrăzneală.

— A, moș Iosub?! face cu mirare-n glas tânăra doctoriță (da, pe dumneaei pornise Ignat s-o caute la grădiniță, dar...).

Aha, nu se uită la mine, observă Iosub: își ferește ochii, care vasăzică este ceva la mijloc. Se uită el în susul șoselei, unde privea cu nerăbdare femeia.

— Plecați la oraș, scuzați de întrebare?

— Ei, plec... zâmbește frumos doamna Marieta și, întorcându-se către Iosub, pare-se a observat ciubotele. Ori numai i s-a părut?... Aștept vreo mașină... Mai bine de-o oră... N-a oprit niciuna. Mata ce faci în mahalaua asta?

— Eu? tușește Iosub chibzuind din care parte s-o ia. Eu... eu, doamnă Marieta (cu glas plângăreț) ... eu nu mai am trai în satul ista. Am ieșit din casă și m-am pornit unde m-or duce ochii. Șaizeci de ani am trăit aici, am muncit... dealurile iestea și văile toate le-am călcat în lung și-n lat, am crescut cinci copii și la urmă... am ajuns să-mi iau lumea-n cap...

Îi vine o lacrimă. Sughită pe nas. Ridică mâna și apasă cu nodurile degetelor pe un ochi, pe celălalt.

— Cum vine treaba asta, moș Iosube? se întunecă tânăra doctoriță. De ce vorbești dumneata așa? Poate... poate ești bolnav? Poate ți-i rău?

De bună seamă, își zice Iosub: poate chiar oi fi bolnav? Dacă spune dumneaei? N-o fi grăind degeaba... Și-și fixează privirea drept în ochii ei frumoși, migdalați, și așa, cu ochii lui mari, rotunzi, cu sprâncenele stufoase, albe, se dă tot mai aproape de dânsa: tu! tu mi l-ai turnănit pe fecior-meu. Doctorița-i ceva mai joasă și când îl vede înaintând asupra-i, își amintește, probabil, din cele citite sau auzite studentă fiind, că... dar în realitate nu văzuse niciodată așa ceva... Ce-i cu moșneagul ăsta? Nu cumva s-a tulburat?... Ia aminte speriată prin

părți – niciun om pe aproape! – și pălește la față... Aha, carevasăzică-i adevărat? hotărăște Iosub și, întorcând capul într-o parte, face chip că ar vrea să plece. În clipa următoare se răzgândește, se sucește brusc, îi apucă mâna sărutând-o o dată, de două, de trei ori.

— Vă mulțumesc... Dacă ați ști cât de mult vă mulțumesc, doamnă Marieta!

— Dar... ce-i cu mata? Pentru ce, moș Iosube? Ești bolnav...

— Da, da, bolnav sunt, cum ziceți! Dar să știți că vă mulțumesc pentru fecioru-meu. Mi l-ați ajutat, mata l-ai sfătuit de bine că el... de când s-a luat cu Ana, zi bună n-a văzut. Acum Ana s-a dus de-acasă, de la dânsul... A rămas și trăiește singur, împărătește cum s-ar zice... Bine că ați sfătuit-o pe Ana să plece...

— Eu... am sfătuit-o? Dar ea singură a plecat. Eu numai i-am spus că ar fi bine să se interneze pe câteva luni... Să încerce un tratament... Și i-am recomandat un specialist bun...

— Anume că!... exclamă Iosub bucuros foarte, iar în gândul lui, triumfător: vezi că te-ai dat de gol? ai recunoscut că mătăluță ai sfătuit-o! acum să vedem dacă ai să-mi spui și pentru ce-ai făcut-o?... Zic: anume! Bine că ați sfătuit-o că eu... Se dă la urechea doctoriței și-i spune în șoaptă, ca pe cel mai mare secret: De mult i-am spus s-o lepede. Nu se potrivesc ei unul cu altul. Nu...

Fiori o trec pe doamna doctoriță: dar ce tot îndrugă moșneagul ista? Ori... poate-i beat? Cât am stat în mahalaua asta nu i-am auzit, nici n-am simțit să se certe, să se dușmănească...

— Ce grăiești, moș Iosube? Doctorița ridică poșeta, parcă ar vrea să se apere cu ea. Dar amândoi... țin unul la altul... se iubesc...

— Cum, cum: se... iubesc?! Zi mai bine: s-au iubit... Din dragostea lor n-a mai rămas nimic... Nu-l vezi mata pe Ignat? Se usucă... pe zi ce trece... Eu să-ți spun matale? He-he-he! Iosub zâmbește șiret, pe sub mustăți: crezi că nu știu? Nu pricep? Și de ici mătăluță te faci niznai?... Pe mine nu mă duci de nas, nuuu... Și dă din deget, a mustrare, privind-o părintește pe tânăra doctoriță care... se face roșie foc la față.

— Mata, moș Iosube, umbli cu bănuiele, cu prepusuri... Mai bine lăsăm vorbele astea... Eu într-adevăr țin la Ignat și...

— O! Anume că! sare Iosub cu gura. Asta am vrut s-o aud din gura mătăluței...

— Dar stai, stai... îngăduie puțin! strigă doamna Marieta. N-am

terminat...

— Ba ai terminat! Acu m-am lămurit.

— Țin la Ignat și la Ana – la amândoi! aproape că strigă tânăra doctoriță. La casa lor, la dragostea lor...

— He-he-he! tușește Iosub făcând iar cu degetul: am priceput eu mai demult când încă abia veniseși de te așezaseși în gazdă la Ioana și treceai ades pe la Ignat și stăteai mult la dâșșii...

— Și-apoi dacă stăteam? Dacă nu cunoșteam pe nimeni în satul ista?...

— Știți ceva? Iosub o trage de mână mai la o parte ca să nu-i audă careva, deși șoseaua e pustie. Vreau să vă spun ceva... Nu despre ei... Nu mă mai interesează: vor – iubească-se, nu vor – despartăse. Îs mari de-acum... Am făcut tot ce-am putut pentru dâșșii, i-am dat la partea lor... Acum! Acum vreau să trăiesc și eu. Auziți? Să trăiesc! Și Iosub se dă iar la urechea doctoriței: plec de-acasă! Văzând că de astă dată îi ia vorbele-n serios, continuă insinuant: da! plec... Am uite-aici – arată la buzunarul hainei, în sân –, am douăzeci de mii! Plec să cumpăr o casă la oraș.

Doamna Marieta încearcă să-și elibereze mâna din strânsoarea degetelor lui: se aude, pare-se, o mașină din deal.

— Știți ce vă rog? zice cu glas tainic Iosub: să mă ajutați.

— Eu? Cum adică: să vă ajut?

— Mda! Să-mi găsiți acolo o casă de cumpărat.

— O casă? Cum vine... asta? Nu pricep... Din deal coboară un camion. Tânăra doctoriță se repede să iasă-n șosea, cu mâna ridicată. Iosub după dânsa:

— Auziți? Îmi găsiți... o casă... de cumpărat? Douăzeci de mii... Eu, bătrân... Am... am să ți-o las dumitale... De ce să umblați pe drumuri... mereu, încolo și încoace... Lăsați-l pe Ignat în pace... Eu vă iubesc... cu adevărat... ca pe-o fiică...

— Ha-ha-ha!... râde doamna doctoriță urcând în cabină. Mata nu ești bolnav. Mata te prefaci... Crezi că nu se vede?...

— Vai de mine! N-am vrut să vă supăr. Îmi promiteți... să găsiți o casă? Douăzeci de mii. De ce să umblați pe drumuri?...

Camionul o ia din loc.

Iosub Ciuntu mai face câțiva pași, cu mâinile întinse, vrând să prindă mâna ieșită afară prin geamul portierei, s-o sărute.

N-o ajunge.

Și rămâne singur, în șosea.

Peste vreo oră Ignat ajunge acasă. A venit pe ulicioare strâmbe și desfundate, mai departe de ochii lumii. Când să treacă pe lângă bojdeuca babei Ioana, o vede la colț – dă-o încolo! dacă-ncepi vorba cu dânsa n-o mai termini – și merge cu capul plecat mai departe. Bătrâna bodogănește în urma lui, dar el nu-i răspunde.

Traversează șoseaua, calcă peste șanțul cu apă și se oprește-n poartă.

Ridică mâna să scoată cârligul din cealaltă parte și rămâne cu brațul proptit pe creștetul stâlpului: degeaba am coborât în sat. Peste o vreme: veneam drept acasă... Dar cine-l aștepta ca să se grăbească? Când uita de situația lui din lunile de la urmă – de două ori s-a întâmplat: prima, când a intrat cu badea Pricop la bufet și s-a închefăluit bine; a doua, când a întâlnit-o pe doamna Marieta și au venit până aici amândoi –, când uita de lovitura ce i-a dat-o soarta, neașteptată și crudă, atunci pășea pe drum vesel, mai fluierând. Privea într-o parte, privea în alta prin ogrăzile oamenilor: noroc, vere! ce mai faci? Către altul: merge treaba? merge?

— Merge, dar nu-și pân' când... Ajungea în mahalaua lui și o speria pe baba Ioana că vine buldozerul s-o dărâme: strici fața satului cu bordeiul matale... Bătrâna îl ruga să puie un cuvânt pe lângă cei mari s-o lase că nu i-a rămas mult și vrea să moară-n cuibul ei... Iar lui Guliță îi striga peste gard: ce mai fac dancii tăi, Guliță?

— Bine, mersi, bătea din ochi omuleanul: voinici și sănătoși... Când te văd tată-erou?

— Dar nu mai vrea femeia, cică, destul șapte...

— Dacă nu vrea... Și se ducea mai departe urmărit printre scândurile gardului de luciri de ochișori curioși.

Al treilea copil în familie, după care mai urmară alți doi, Ignat de mic era deprins cu droaia. Când se așezau la măsuța rotundă, să vezi ce întrecere la cărat cu lingura din strachină. Când se întâmpla, la joacă ori la vreo încăierare, să-i atace careva, pe dânsul ori pe vreo soră, stăteau zid unul pentru celălalt, chiar dacă cu puțin înainte se păruiseră între ei. După ce s-a căsătorit și s-a făcut strâmt în casa de pe malul Bahnei, ba chiar după ce s-a mutat la șosea, își amintea Ignat adeseori anii de copilărie petrecuți sub acoperișul de stof... Odată, curând după ce s-au mutat în casa lor – era toamnă caldă, pusese ferestrele la o odaie pe care o și unseseră, și n-apucaseră a o văru, dar

hotărâseră să doarmă aici – a avut în noaptea aceea Ana un vis rău: se făcea că s-a lăsat peretele din spate. Cum stăteau culcați, luna mare și rotundă lucea deasupra lor, bătând drept în casă, zise: Știi ce m-am gândit, Ano?

— Ce, Ignate? și-i trecu degetele desfăcute prin păr – uite, gătim casa... o să crească livada frumoasă... aș vrea s-avem o casă de copii: cinci... șapte... zece copii! – o, nu! îi acoperi ea gura cu palma: prea mulți! O s-avem numai unul, să-l putem crește bine, să-i dăm educație ca la învățătoru...

— Unul? numai unul s-avem? ai fost tu una la părinți... îmi spuneai totdeauna că tare voiai să ai un frate, o soră...

— Da, sigur, voiam, dar... și Ana rămase pe gânduri, răvășită... Brusc se ridică într-un cot și-și lipi buzele de obrazul lui: fie, o s-avem doi: un băiat și o fată... dar nu mai mulți... băiatul o să fie al meu, fata a ta...

— Cum, adică? se miră Ignat; o să fie ai noștri amândoi.

— Da, dar dacă nu vei mai vrea să mă iubești și o să ne despărțim, eu o să iau pe băiat, tu – fata... Culcat din partea lunii Ignat se ridică într-un cot și o privi încruntat: de ce zice așa? nu cumva are vreun gând pe care nu-l știu eu? După o vreme, lăsându-se pe spate – chipurile, vorba ei nu l-a atins, îi grăi cu blândețe: dar n-am să te las niciodată, îți jur! Chiar de-o fi să mă lași tu, tot n-am să te las...

— Da? mă iubești atât de mult?

— Mult, mult, foarte mult... Și o sărută cu foc încât simți Ana că prinde a se-nvârti lumea: și casă, și luna, și vârfurile argintate ale pomilor din fața ferestrelor... Apoi, apoi se topi toată la pieptul lui voinic și numai buzele șopteau în neștire: dragul meu, dragul meu...

Ignat ia brațul de pe stâlp și se așază pe banca de lemn.

Nici nu și-a aruncat privirea în curte.

Își amintește că a fost căutat aseară și se gândește că ar face bine să treacă pe la Guliță: zi, cine m-a căutat? Dar nu-i mai vine să se scoale: trupul i s-a făcut dintr-odată greu și-l strânge la inimă. O durere lungă, apăsătoare. Se miră ce-i cu dansul de nu se poate stăpâni ca mai nainte, lăsându-se tot mai des copleșit de astă slăbiciune. Și nu numai trupul, ci și sufletul, iar gândurile o iau razna de nu se mai recunoaște pe sine... el care... totdeauna era curat și limpede... și-n pornirile trupesti și-n șirul gândurilor. Da, de la o vreme toate-i merg de-a-ndoaselea... Lehamete de toate... Iată-l mutat în casa lui pe care a

visat-o plină de lumină și voie bună și acum... uite-o: mare și pustie în spatele lui... cum îl apasă cu toată greutatea ei...

Se apleacă, apucă o surcică să-și curețe încălțăminte. Rade o bucată de noroi și trece surcica pe la talpa celui alt bocanc. De când șade aici pe bancă au trecut pe șosea vreo câteva mașini, dar nici n-a ridicat capul – nu le-a auzit.

— Degeaba am umblat, zice tare și tresare la auzul propriei voci.

— Și dacă o găseai? Știi exact ce-ai fi vrut să afli de la ea? Iată întrebarea care-l pune pe Ignat la mare încurcătură. Numai cât se gândește la tână doctoriță simte... că-l frige-n piept, parcă ar rupe o gheară din el. Și asta... cum? de când?... Din toamnă când a sosit aici – fusese repartizată la dispensar, spitalul e în satul vecin, la vreo zece kilometri pe Nistru-n sus – când a coborât cu valijoara din autobuz, se nimeri să fie Ana în șosea, a întrebat-o de dispensar și, pe loc, i s-a plâns că nu știe cum o s-o ducă-n fundătura asta, ea, deprinsă cu orașul... Ana i-a găsit gazdă: a zis, ar lua-o la dânsa, dar nu-i gata casa... iată, la bătrâna de vizavi, o să-i vie ușor să plece la oraș, oricând va avea nevoie. Fiind vecine – boala Anei se făcu mai simțită din astă primăvară –, tână doctoriță trecea pe la dânsii, fie că se ducea la serviciu, fie că se-ntorcea acasă. Uneori înnopta la ei, așa că se făcu omul casei. Sâmbăta pleca la oraș – la părinți sau la cine-o fi plecat, căci niciodată nu le-a vorbit cine-i sunt părinții, dacă are frați sau surori, nici că-i fată ori a fost măritată... Naltă, plinuță, cu păr negru mătăsos legat într-un coc greu, ochi mari, poate prea mari, care, la oricine priveau, îl făceau să tresară: asta numai cu privirea te face scrum. De fapt, nu ardea în ei focul ce bântuie de obicei în ochii brunetelor, avea căutătura potolită, și, deprinzându-se s-o vadă în casa lor, puțin câte puțin Ignat își învinse sfiala și-i vorbea simplu și direct, parcă ar fi fost sora Anei. Adeseori Ana o ruga s-o ajute la treabă și o făcea alintându-se la vorbă dacă era Ignat de față – înțelegea că pentru dânsul era! – dar Marieta se scuza că nu pricepe o boabă la gospodărie vorbind la fel cu multă cochetărie. Atunci Ana se lipea de tână doctoriță: ei vezi? dacă-ți luai fată de oraș cum duceai casa? ele tot umblă să-și facă manichiura și se feresc să nu și-o strice, iar aici razi oalele!... Ignat, zâmbind: fata să-mi placă, iar de unde-i: că de la țară, că de la oraș... – iar eu... eu nu-ți plac? îl încerca Marieta și dacă Ignat tăcea încurcat, adăuga: spuneai că seamăn cu Ana ta, nu-i așa, Ano? – da, parc-ați fi surori... gemene...

— Ia seama, băiete! îl amenința Ana: să nu te întreci cu șagă... Odată, într-o zi caldă de vară, cu zăpușeală, întors acasă, le găsi pe amândouă zbenguindu-se ca niște fete și stropindu-se cu apă. Când l-au văzut intrând pe portiță s-au repezit asupra lui, abia a apucat să se ferească de Ana, în vreme ce Marieta de la spate i-a turnat căldarea toată în cap. Ignat a înhățat bidonul cu apă de ploaie din tindă și a fugit după doctoriță prin curte. Ana țipa să nu-i irosească apa de spălat rufele că nu se știe când mai plouă, Ignat însă, înfierbântat de joacă, o ajunge pe Marieta într-un colț și, desfăcându-i rochia la piept – sub mâna lui grea și vânjoasă ea se făcu mică și prinse a tremura – îi toarnă bidonul în sân, pomenindu-se uzi amândoi ca niște șoricea... Au râs și s-au distrat mult în ziua aceea. Anume atunci, în ziua aceea, doctorița Marieta a intrat în odaia care nu era gata, să se schimbe, și Ignat trecând prin fața ușii o văzu pentru o clipă goală-goluță. Avea trupul frumos, pielea ușor arsă și sânii... numai să-i visezi. Din acel moment începu Ignat să se uite cu alți ochi la doctoriță și chiar când se duceau în trei la Nistru să se scalde și era în costum de baie, el tot goală o vedea, de unde toată... încurcătura... Mai cu seamă în ultimele luni de când a plecat Ana și a rămas singur, a dat de câteva ori pe la dânsul. Venea sâmbăta, când era el acasă, dar nu stătea mult: se uita prin casă, se așeza pe un scaun, sau pe laviță, se vedea că vrea să-i spună ceva ca să-i ușureze necazul, dar gândurile o luau în altă parte și vorbea despre altceva: bunăoară, despre baba Ioana, apoi că s-a săturat de satul ista... nimica interesant... și drumurile astea... în fiecare sâmbătă trebuie să plece, iar de când nu-i Ana o mănâncă urâtul de tot, iar el, Ignat, nu trece pe la dânsa, măcar o dată... seara... Ignat păli la față: Ana la spital și eu să mă duc la dânsa? ce-or crede oamenii? ce-a zice mama Ioana? Până la urmă... a trecut... Atunci când a dat cu badea Pricop pe la bufet... A dat el năvală în odaia ei pe neașteptate. Marieta stătea culcată în pat, cu o plăpumioară de copii, cu flori roze, aruncată pe picioare, și cu o pernă de catifea roșie sub braț. Citea o carte. Când l-a văzut, ochii ei mari s-au umplut de mirare. Parcă ar fi zis: tu? ai venit la mine? S-a pierdut, pare-se, un pic. Ridicându-se, s-a așezat pe pat, cu picioarele goale, dându-și seama că-i desculță, a încercat să le ascundă sub pat. Să nu i le vadă? Ori pentru altceva?

— Ce mai faci? a întrebat Ignat cu glas prefăcut grosolan și a dat să se așeze alături, pe pat. Era bine afumat și i se părea că face lucrul cel mai firesc.

— Stai! Ia loc pe scaun! și Marieta îi arată taburetul de lângă masă. Târziu! Ignat ajunsese la pat și-i pusese o mână pe umăr: de ce nu mai vii pe la noi? pe la mine? ești supărată? sunt singur acum, n-are de ce să-ți fie teamă...

— Eu? dar ce vorbești? te-aude bătrâna!

— Nu-i baba... am întâlnit-o în drum ducându-se undeva...

— Da? făcu mirată Marieta; adineaori se auzea prin tindă... am rugat-o să fiarbă niște păstăi... să le prăjească... Ignat îi dădu cu degetele părul de pe obraz: să te văd cum arăți... Și când făcu mișcarea, Marieta observă că-i băut. În loc să se supere, să-l respingă, râse ascuțit și-l pâlă ușor, a joacă, cu palma-n piept: șezi binișor, ursule frumos... Nici nu apucă Ignat să-și deie seama ce se-ntâmplă că Marieta îl apucă de după cap și-l sărută orbește pe colțul gurii. Parcă l-ar fi aruncat într-un cuptor cu vâpăi. O apucă în brațe, o aduse la piept și-și lipi buzele de sânul pe jumătate dezgolit, alb și rotund. În clipa următoare femeia îl izbi cu putere de la dânsa: se auzi ușa tinzii – era bătrâna! sări imediat în picioare și, ducându-se la masă, cu pieptenele în mână, prinse a-și aranja părul. Lui Ignat într-o clipă i se limpezi mintea: se pomeni la ușă, cu mâna pe clanță...

Cum șade pe banca jilavă Ignat ridică ochii și o vede pe muchia șanțului cu apă pe baba Ioana: și-a prins poalele în mâini și... Vrea să sară dincoace?

— Ha?! icnește observându-l și vrea să dea înapoi, dar tocmai trece pe la spatele ei un camion cu lăzi goale. Se întoarce și prinde a blestema: sări-v-ar roțile... de când v-a făcut dracu' șoseaua asta... și bunghindu-și ochii către dânsul, de sub șal: tu ești? Credeam că-i Iosub... Se-nvârtea pe aici dinioarea...

— Tata?! face Ignat fără să știe cum, deși se jurase să nu intre în vorbă. O știa supărată: zicea că din cauza lui a plecat doctorița de la dânsa.

— Și ieri a fost...

«Așa... și ieri? vasăzică, el m-a căutat? ce mai vrea, oare, ghiujul? Știut că: banii...».

— De mult ai venit?

— Nu.

— I-ai văzut?

— Nu, răspunde mecanic Ignat, apoi luându-și de seamă: dar de cine grăiești?

— De dânşii... Stăteau de vorbă amândoi... Colo, la prăjina ceea ridicată... îi spunea nu-ş' ce Iosub, voia s-o mai ție, dar ea a oprit o maşină, s-a urcat şi s-a dus.

— S-a dus? Ignat se ridică ars de pe bancă. Cine s-a dus: Ana? A fost Ana acasă?

— Nu, face cu mâna Ioana: doctoriţa... care a stat la mine...

— Aaa!... Doamna Marieta? Şi se lasă iar pe bancă. Vasăzică, tata a întâlnit-o aici... Dar despre ce puteau să vorbească? Ce-avea să-i spună moşneagul?... Dacă n-ar fi fost atât de obosit, ar fi pornit la tată-său, acasă – într-o clipă uită că s-a ferit azi să-l vadă!... A vorbit cu doctoriţa? Şi eu... care am căutat-o... O pornire de ciudă ori, poate, de... invidie îi săgetează inima. Ori un fel de... gelozie? Faţă de tată-său? Pe când era un copilandru simţi Ignat că Iosub Ciuntu, tată-său, are trecere nu numai la vădane, cum zicea la mânia mama, ci şi la fete.

Măi, ai copii mari, ți-ar fi ruşine să te dai pe lângă nişte copile, îl dăscălea mama. Eu mă dau? zâmbea pe sub mustăţi Iosub Ciuntu: ele se dau la mine, că-s chezos... nu mă ştii?

— Ptiu, bată-te să te bată, câine bătrân! scuipa femeia... Acum, când zise Ioana că tata Iosub a prins-o de mână pe doctoriţă, Ignat îşi aminti de-o întâmplare când, întorcându-se într-o seară de la muncă ceva mai devreme, îi găseşte pe amândoi şezând pe prag. De departe, din drum, Ignat crezu că-i Ana. Dar cu cine vorbeşte? Celălalt era un bărbat.

— Lucru de necrezut pentru unii, domnişoară, dar cu cât trec anii cu atât mai tânăr şi mai în putere mă simt. Bărbatul nu-i ca femeia care se ramoleşte văzând cu ochii, eu, dacă vrei să ştii...

Aici nu se mai desluşi ce-a spus în continuare bărbatul, dar se auzi un chicotit, râdea femeia: ai! ce faci? ţipă ea şi se înecă într-un gălgâit.

Ignat crezu că de bună seamă-i Ana, dar nu era ea. Era doctoriţa Marieta. Şi bărbatul cine? Se dădu la portiţă, dar aşa ca cei doi de pe prag să nu-l observe, şi se uită-ntr-acolo. Ceea ce văzu îl făcu să se cutremure: bărbatul odată se sculă în picioare şi o ridică pe doctoriţă-n braţe. Rămase cu picioarele-n aer, neputincioasă, iar el o strângea la piept şi, se vede treaba, o săruta. Petrea! a fost primul gând ce i-a venit. Dând portiţa la o parte, năvăli-n ogradă, uitând că dacă nu-i Ana de ce s-ar înfuria aşa? Când colo: doctoriţa şi tată-său Iosub. Dar nu erau în picioare cum i se năzărise din drum, ci şedeau alături pe prag şi

tată-său o ținea pe doctoriță de mână și spunea: bine-ai făcut că te-ai cerut în satul nostru. N-o să-ți fie urât...

— Da, într-adevăr, cu cavaleri ca dumneata, moș Iosube...

— Dar ce: vrei să zici că nu-s cavaler? Vorba cântecului: câte fete-n brațe-am strâns toate după mine-au plâns. Și pe tine de te-oi strânge și tu după mine-i plânge...

— Oleu! ți-pă deodată Marieta văzându-l la spatele ei pe Ignat: m-ai speriat! iar noi, urmă ea fâstăcită și-și retrase mâna din palma lui Iosub Ciuntu, ne gândeam: de ce nu veniți nici tu, nici Ana...

Ignat se ridică de pe bancă, întinde mâna peste porțiță, ia cârligul și intră în curte târându-și picioarele. Aude de la spate dinspre șosea, ca dintr-un hău, glasul cepelag al bătrânei:

— Și-și - și-și-și-și

— Ia mai dă-te-ncolo de cobe bătrână, mormăie Ignat. Cu spatele la ea, pune cârligul la loc, dându-i a înțelege că au încheiat vorba.

— Și-și - și-și-și-și...

Casa îl întâmpină răbdătoare: l-a așteptat să vie, să-i audă pașii - de se săturase și ea de atâta singurătate. Își poartă Ignat privirea în lung și-n lat: să vadă dacă toate-s la locul lor, cum le-a lăsat dimineață? Dacă n-a venit vreun vecin să ia vreun lucru? Ori dacă nu s-a băgat vreun străin, că aici, la șosea... Așa s-ar fi convenit să facă, dar vezi că-n ultimul timp... Mai înainte cum intra pe poartă se uita la acoperișul casei: n-a căzut, nu s-a spart vreun olan? la fronton: nu se lasă peretele de sub el? dar mai cu seamă la pomii tineri din fața casei, câțiva meri și prășazi, subțirei, cu tulpinile netede, lucioase, parcă ar fi fost vii - nu i-a atins nimeni? n-a rupt careva vreo crenguță?... De fiecă dată când dă cu ochii de livada tânără împrejmuată cu un gârducean jos i se face cald la inimă și bucuria îi scaldă pieptul. A pus puieți de soi aduși de la un moș de pe mamă, de la vreo treizeci de kilometri. S-au prins și cresc bine și au avut primul rod. Întorcându-se într-o duminică din sat, Ignat grăi a joacă: măi tu, măi! ce faci acolo? Ana venea de la cuptoraș cu un clit de plăcinte: dar cu cine vorbești, bărbate?

— Ia cu copleșul cela... Bag seama să nu rupi perele că-s verzi.

— Care: copleș? care: pere? îl privi nedumerită Ana.

— Cum: care? Băiatul nostru. Nu vezi că se-ntinde la pomi ca un ieduț? Ana plecă ochii, apoi acoperindu-și fața cu brațul fugi în casă... Ignat traversează curtea, ajunge la porțița joasă până la genunchi ce

dă-n livadă – putea s-o pășească, dar el o deschide. Trece pe cărare printre tufele golașe de viță de vie – sădise de la vale de casă un petec cu viță – și se oprește pe buza malului.

Jos, sub el, se deschide adâncă, largă, necuprinsă – valea Nistrului.

Cât vezi cu ochii: în stânga, la vale, în dreapta, în sus și în față, până departe în zare, acolo unde, prin ceața ușoară plutind ca o pânză viorie pe sub malul pe care stă, se ghicesc niște culmi de dealuri împădurite. O nemărginire ce-l umple pe omul acesta abătut și necăjit de un fior aparte ori de câte ori calcă pe aici. Ignat privește drept în fața lui, dar nu se știe dacă la petecul de pământ galben – o miriște rămasă nearată, pe celălalt mal – ori la livezile ce și-au scuturat frunza, pe partea asta, ori la apa lucind opac a râului ce vine șerpuint din sus, dispare după coama copacilor și apare dincoace, aproape, ca s-o ia brusc în partea cealaltă făcându-se nevăzută în spatele malului crestă de vârfuri de copaci... După o zi de muncă în galeriile lungi, cu tavanul greu ce-l apăsa mereu și el, instinctiv, își încorda spatele să-l poată ține dacă se dărmă – după ce ieșea la aer, afară, apoi întors acasă, simțea nevoia să respire slobod, nestingherit. Nu poate sta în casă, se înăbușe. Vine aici, în capătul grădinii, se oprește sus pe mal și-și odihnește ochii și sufletul sorbind din nemărginirea lumii. Adie un vânt ușor, îl mângâie pe față și uită, puțin câte puțin, de sine și de toți acei cu care i s-a împletit și încălțat viața. Privește așa și de-ar fi cineva pe aproape să-i vadă ochii ar observa că-s goi, pustii, șterși, că nu au nimic în ei, nicio pâlpâire. Ceea ce înseamnă că se odihnesc, se simt bine.

Brusc izbucnește o lumină în adâncul lor.

Ignat se apleacă, se uită peste buza malului: ca la vreo sută de metri, jos sub stâncă, se vede un băiețaș cu o capră. O trage de frânghie pe cărarea ce duce pieziș la dreapta. Capra flutură din barbă, odată zvâcnește din loc cocoțându-se pe o piatră. Cât pe ce să scape băiatul capătul frânghiei. Ține-o bine, măi! zâmbește Ignat și-și zice că... de acolo a urcat piatra din care și-a înălțat casa. Se înnegurează la față, i se face greu pe suflet. Nu că ar fi rupt-o de acolo, de sub mal – a adus-o de la carieră. Pentru asta s-a băgat la lucru-n Stâncă. La început a dus-o la casa bătrânească, pe malul Bahnei unde cât pe ce era să și-o ridice, casa – îl îndemna mama, mai ales... Vine într-o seară Ana de la lucru, îl cheamă sub șopron și: s-a hotărât la primărie să se facă o Uliță-a-Tinerilor-însurăței. Dintr-odată i s-a arătat în ochi fâșia asta de

pământ: între șosea și mal. Acolo ne facem! a strigat el: pe mal!

— Și eu am propus. Nu știi de vor accepta șefii... Aici, pe malul acesta, s-au sărutat pentru prima dată, elevi fiind, într-a nouă. Veneau din livezi, de la o serbare cu rug, dansuri, cântece... Ignat se pomeni mergând în urma Anei. Urcau pe cărare-n sus și el îi vedea mereu picioarele-n față: pulpele zvelte, alungite, frumos bronzate. Toată noaptea i-au licărit prin fața ochilor... Și-a dat seama că dacă n-o vede o zi, e ca și bolnav. O căuta la școală, prin sat, la club. Seara se plimba pe lângă casa ei, așteptând, poate iese... Apoi, la alt an, veneau tot așa din livezi, de la cules mere – era o seară cu lună, se reținuseră cu lucrul. A ajutat-o pe Ana să urce cărarea, ținând-o de mână. Au urcat pe mal primii – ceilalți abia de se auzeau acolo, jos – atunci a privit-o în față, de aproape, și în ochii ei a văzut o văpaie tainică. Nici el nu știe ce-a fost: cerul s-a prăbușit în jos, luna a fugit de sub picioare, stelele s-au rotit toate împreună de la răsărit spre apus, neauzite – iar ei doi s-au înălțat și au zburat dincolo de mulțimea lor fără de număr. A fost primul sărut. Exact pe locul unde le-a fost dat să-și dureze mai târziu casă... Aici, pe acest mal nalt.

Ignat aruncă o privire jos: băiețașul cu capra a dispărut. Se-ntoarce și pornește îndărăt...

Ceru-i cenușiu și jos. Aerul a încremenit. Pe deasupra casei lunecă încet nori cenușii. Printr-o spărtură se ivește, slab și palid, soarele. Luminează o clipă fața casei și se ascunde iar.

Ajunge la gârduceanul cu porțița joasă. Privirea îi cade asupra unei căldări: veche, spartă, plină de lut, fără toartă. O mișcă cu piciorul: e căldarea cu care aducea Ana lut și ungea prin casă. Mai încolo, între două ștachete, pusă scândurica de netezit... Fă-mi te rog, bărbate, o lopățică de netezit lutul, l-a rugat Ana: una mititică, după mâna mea. – Îți fac, de ce nu? Mi-am cumpărat deunăzi un gealău și ți-o fac ca oglinda. Nu știu numai de te pricepi la treaba asta. Eu? Îl privi Ana înțepată: crezi că dacă am fost una la părinți n-am învățat? Se vezi ce muchii știu să trag! Să-ți tai obrazul în ele...

— Să vedem, să vedem, grăi bucueros Ignat și se duse sub șopron unde-și instalase masa de tâmplărie...

Trece Ignat în ogradă, închide porțița la loc și deodată i se pare că dintr-o parte îl privește Ana. Stă cu poalele-n brâu și cu brațele pline până la coate de lut... Vrei să arunci de la casă tot ce-au lucrat mâinile mele?

— Cum adică: să arunc?

— Dar căldarea: n-ai mutat-o cu piciorul? Și scândurica: nu te-ai oțărât când ai dat cu ochii de ea?

— Am dat-o cu piciorul pentru că prea era grea căldarea și tu o urcai, iar amu de câte ori o văd mi-aduc aminte de junghiul care te-a apucat în primăvară când te-am găsit după casă închircită, sprijinită de perete...

— Chiar închircită!... Mă lăsasem la pământ că mă curma rău aicea... Tu încă ai zis: ce ți-i, Ană fa, de te strâmbi așa? Îți vine a zburda?

— Nu știam ce ai. Credeam că te joci, vrei să mă sperii... Dar când am vrut să te ajut, te-ai încordat din răspuțeri și te-ai ridicat singură...

— De rușine, bărbate... Mi-era rușine de tine. Acele junghiuri le avusesem și mai nainte. Numai că totdeauna când simțeam că vor să mă apuce mă ascundeam de tine. Nu voiam să vezi cum mă încârligă și-mi strâmbă fața... Data ceea eram cu căldarea-n mână, plină cu lut, abia am dovedit s-o las și am fugit după casă.

— De ce nu mi-ai spus mai înainte că te simți rău? De ce te-ai apucat să urci din greu? Ori nu puteam să tocim o femeie...

— Cum, bărbate? Își subție ochii Ana: să trăiesc eu în cuibul pe care să mi-l facă și să mi-l împodobească altă femeie?

— Acum vezi: cuibu-i gata și tu te-ai dus. De ce m-ai lăsat, Ano?

Închide Ignat ochii strâns, până la durere, îi deschide și pornește spre casă, cu privirea în pământ. Din momentul când a luat-o pe asfalt, spre centrul satului, s-a ferit să-și amintească întâmplări și lucruri ce i-ar răscoli durerile. Parcă-i un făcut! Nu pricepe ce-i cu dânsul astăzi, cum nu poate să știe ce are a i se-ntâmpla spre seară, la noapte, mâine dimineată, după ce se va duce la oraș, după ce va fi fost martor la scena cu femeia străină și cu bărbatul de dincolo de poarta de fier, după ce se va porni pe jos acasă pentru că nu mergea nicio mașină și o va pofti pe drumeața necăjită în casa lui să se încălzească – nu știe...

Calcă cu ochii în pământ, dar simte alături, naltă și mare, casa... De ce ești abătut, stăpâne? te-ai întors și nici te-ai uitat la mine! Ai trecut pe alături parcă nici aș sta aici, ridicată de brațele tale și ale femeii tale și ale tuturor acelor care au sărit să vă ajute. Ori îți pare rău că-s atât de frumoasă și-ți amintesc de visele ce le-ați urzit amândoi cu Ana serile când lucrați până târziu? Cădeați de oboseală și

adormeați morți pe patul înghebat din scânduri, pus sub fereastră pe câteva cărămizi să nu vi se bage broaștele-n așternut... Se aștepta să audă vorba asta de cum o văzu, ca aieva, pe Ana. Odată flutură din cap: încep să vorbesc de unul singur ca bătrânii, ca pustnicii. Nu-i a bine, Ignate, nu-i a bine...

Se oprește lângă ligheanul de zinc, lung și rotunjit la capete, pus sub streșină să se adune apă de ploaie, de spălat rufe. Mai bine de jumătate cu apă ligheanul, dar stă pe o parte. Găsește niște pietricele, le pune desubt îndreptându-l: să se mai strângă apă dacă plouă. Când se-ndreaptă de spate vede mai încolo niște urme ducând de la prag spre poartă... Urmele mele? Nu, că sunt întoarse încolo, spre poartă. Atunci ale cui să fie? Pășește Ignat ușor, pe vârfuri, până la locul unde încep, se apleacă și... parcă-l cuprinde frigul din spate: urmele nu sunt proaspete, sunt urme de demult, uscate pe fața pământului... Urme mici, de pantofi de femeie... îi vine amețea: își amintește într-o singură clipă noaptea când a venit Ana acasă... L-a găsit dormind și s-a culcat lângă el. N-a simțit-o. Abia către ziuă a întins mâna prin somn și a găsit-o alături. Crezu că visează. Ea era: caldă, vie. Ana lui, femeia lui. Parcă i-a luat cineva mințile, de bucurie. Vru să sară din pat, să aprindă lumina.

— Nu trebuie, dragul meu! Nu aprinde lumina.

— Dar vreau să te văd. Nu te-am văzut de mult.

— Nu trebuie. Am venit pe-o oră. Numai pe-o oră.

— Cum: n-ai venit cu totul?

— Nu. Am fugit.

— Ai fugit? Dar cum... Cum ai putut să fugi?

— Uite-așa: ca o pisică... Am ieșit pe fereastră... Nu m-a simțit nimeni. Mi-a dat o femeie hainele ei. Le-avea ascunse de doctori... Sărmana, nu mai are mult. Știe că o să moară degrabă. Ana suspină și Ignat văzu prin semiîntunericul odăii două lacrimi lucindu-i pe obraz: să moară? de ce să moară?

— O, iubitele, de-ai ști... Acolo atâtea auzi... Și atâtea vezi... Suferința altora se adaugă la suferința ta și vine ceasul când nu mai ai putere...

— Taci, Ano, nu vorbi de suferință. Bine că ai venit... Ce bine-mi pare... Nu te mai las să pleci. Nu, niciodată... Ana se ridică și se așează lângă el. Apoi se aplecă asupra lui: am fugit... Am venit să te văd. Mi-era dor, tare dor de tine... Auzi? Ție, știu, nu-ți era dor. Ești bucuros

că am plecat de acasă, așa-i?

— O! Nu vorbi așa că mă lovești în inimă. De ce spui asemenea vorbe, Ano?...

— Da, da, știu: ți-era și ție dor. Dar dorul meu e mai mare. Dacă ți-era și ție dor de mine, cum mi-e mie, de ce n-ai venit să mă furi de-acolo? Pe-o noapte măcar...

— Să te fur? Dar cum aș fi putut?

— Eu cum am putut?

— Dar de ce nu mi-ai spus?

— Uite că-ți spun. Acum du-te de caută o mașină ca să mă duci îndărăt. Să fiu acolo, în salonul meu, când se face ziuă...

Ignat se clatină... îi fuge pământul de sub picioare... Urmele... Sunt mai bine de două luni de atunci... Până să se întoarcă el cu mașina a dat o bură de ploaie. Ana a ieșit la drum și urmele au rămas imprimate după dânsa – iată-le, duc de la prag spre portiță.

Ridică mâna. Apasă degetele pe ochi cât poate de tare: de aici izvorăsc vedeniile, din fundul ochilor. Întunericul din fața lui, dinlăuntrul lui se face mai des, mai negru. În clipa următoare se aprinde undeva departe o scânteie micuță, crește, o dată se sparge în alte multe scânteii multicolore... Când ia mâna de la ochi lumea din afară se revarsă ca o apă tulbure, vâlrândă prin fața lui. Fără a o aștepta să se limpezească, pornește înainte... Umblă! Nu sta pe loc... Să te miști mereu. Să mergi! așa-i spunea badea Pricop când îl vedea abătut. În orele de lucru la carieră Ignat rămânea deseori cu brațele spânzurate prin părți, neputincioase. Mașina de tăiat lucra din plin, blocurile se adăugau, trebuia să le mute, să le așeze, iar el stătea ca paralizat... Hai! Ce stai, băiete! îl bătea Pricop pe umăr. Ignat tresărea, se scutura de gânduri și se apuca de lucru... Când ieșeau la aer și porneau amândoi prin câmp, pe jos, spre casă – badea Pricop tot din satul acesta-i, din altă margine, și de la carieră până în sat au vreo șase kilometri – veneau de-a dreptul, prin semănături, prin vii, la izvor beau o gură de apă proaspătă, când îl vedea iar tăcut, amărât, îi zicea: bre Ignate, tu parcă ai purta asupra-ți piatra toată câtă ai urcat-o azi...

— Chiar așa, bade Pricop, ai ghicit, răspundea mirat că i-a citit în suflet. Și simțea nevoia să-i spună tot ce are la inimă, căci numai lui i-ar fi putut mărturisi, dar omul îl oprea: lasă, nu trebuie... știu... tu mai bine cearcă să uiți... să alungi gândurile cele negre...

— Dar cum? Cum să uit? Se țin de mine... Nu mă părăsesc o

clipă...

— Umblă... Fă ceva... Gândește-te la altele... Amintește-ți de altceva... De lucruri și întâmplări frumoase... Nu lăsa să te copleșească necazurile...

Ignat o ia repede din loc. La colțul casei se oprește, se uită-n lungul șoselei. De după deal apare un camion. Vine cu viteză spre barieră... Acuși se izbește-n prăjină! Ce faci? Ține mai la stânga!... Ciudat: camionul trece fără să atingă prăjina. Lunecă la vale. Iată-l în dreptul lui. Îl conduce cu privirea până la pod, urcă la deal și peste puține secunde se face nevăzut după dunga zării...

Oftează: la ce-am venit acasă așa devreme? Rămâneam, mai făceam un schimb. Or fi pornit mașina, trebuie s-o fi pornit...

Ia aminte spre casa vecinului – nimeni pe afară. O mulțime de perechi de încălțăminte în fața ușii – și mai mari, și mai mici. Zâmbește Ignat: spunea tata că aveau acasă o pereche de bocanci numai, care se scula mai dimineață acela-i apuca, ceilalți umblau desculți, chiar de era omățul la genunchi...

— Măăi Gulițăăă, măăăi! Vrea să-l întrebe: dar cine m-a căutat? Nu dă glas vecinul. În geam apar ca vreo duzină de nasuri turtite. Peste câteva clipe dispar toate ca șterse de un burete – s-o fi stropșit careva dintre părinți...

Mai așteaptă puțin: poate iese cineva. Ușa nu se deschide. Pornește înapoi. Urcă pe prag, descuie lacătul, îl pune pe scândură deasupra ușii – să mă schimb... pe urmă văd ce-oi face... Vara își lăsa hainele bătute cu praf de piatră afară, le arunca sub șopron... Acuma... De vreo săptămână n-a făcut pic de foc în sobă, în casă-i frig... Vrea să se-ntoarcă – să adun niște surcele, niște vreascuri – dar... se răzgândește. Apasă pe clanță și împinge ușa. Din mers bagă mâna în sân, scoate traista și-o aruncă-n ungher – s-a rupt, trebuie să-i pun niște petice – ține spre bucătărie – acolo mă dezbrac...

Ridică ochii și-ncremenește.

În fața lui, în cuierul de pe perete, atârdate hainele Anei. Rochia de velvet roșu dungat, deasupra pus paltonul, astfel că sub el se vede ca de-o palmă poala rochiei – toate rânduie așa parcă-ar fi îmbrăcate pe dânsa. În prima clipă cu adevărat i se năzare Ana, aici, în tindă. Îl aștepta să vadă: când se-ntoarce? de ce zăbovește atâta dacă a plecat mai devreme de la carieră? ce face dacă vine acasă? Stă vrăjit în mijlocul tinzii cu ochii la haine, apoi pleacă ochii: să mă ierți... n-aveam

putere să intru... și tu... să nu mă probozești prea aspru... de-ai ști cât sunt de obosit... și ce greu mi-i...

— Știu, dragul meu, știu... dar rabdă... ești tare, ești voinic, ești bărbat... eu, femeie, și încă rabd și mă țin... nu te da...

— Nu mă dau, nu dar amarnic mi-i greu...

— Hai, dezbracă-te, schimbă-ți hainele, adă niște zmicele, ațâță focul și gătește-ți ceva de mâncare...

— De mâncare? dar nu mi-i foame...

— Eee! îl dojenește ușurel: asta cum se mai cheamă, bărbate? ai vreo neplăcere la lucru? ori, poate, ești îndrăgostit? – îndrăgostit? ce vorbești, femeie? Ignat se apropie de haine și ridică mâna la cuier.

— Nu! lasă-le, nu le muta de aici... căldarea de lut ai lăsat-o... lasă și hainele... o să te aștepte aici, în cui, în fiecare zi... când te vei întoarce de la muncă te vor întreba: dar ce ai la inimă? dar cum te simți? dar ești obosit? dar ești flămând?

— Bine, am să le las... dar să știi că mi-i greu, tare greu mi-i să le văd...

Intră cu ochii plecați în bucătărie, se așază pe patul de scânduri din dreapta și începe să-și scoată hainele de lucru...

Lăsând în urmă plantația de pruni – drumul desfundat, obezile roților întorc lostopene de glod – șareta inginerului iese anevoie la șosea și-i gata s-o ieie la vale, dar aici Murga oprește gâfâind din greu: a obosit, sărmana, de pe crupă se ridică vălurele de aburi alburii. De-ar amorți mai degrabă pământul, se gândește Petrea, sare jos și s-apucă să curețe roțile cu piciorul. Aruncă la o parte un scaiete agățat de osie și ia aminte îndărăt: mânzul a rămas între copaci. Iapa întoarce capul și nechează, a chemare.

— Ne-ajunge el, ușernicul, lasă... Calcă pe scară și urcă: dii, Murga...

De când s-a răsturnat cu motocicletă întorcându-se noaptea de la o cumătrie din alt sat – nevasta și-a rupt șira spinării, lăsându-l cu doi copii mici, la care până astăzi nu le-a găsit mamă – s-a jurat Petrea să nu mai urce câte zile va avea în mașină și acum, iată-l, umblă cu trăsura asta de-un cal.

— Mergem! ridică biciușca, dar Murga pleacă și mai tare capul rămânând neclintită locului... Vine el, lasă... n-ai teamă.

Aruncă iară o căutătură înapoi: s-a rătăcit între niște rânduri de mălai necules băiatul tău ținut în frunte. O fi văzut iară vreun iepuroi,

ca deunăzi... Cum simte că ne-am depărtat, să-l vezi cum pornește la fuga după noi... Dar dacă vrei să-l mai așteptăm, mă rog, voia ta... Și se apucă să potrivească sacul cu paie de sub dânsul.

— Ia te uită! face a mirare: de atâtea ori am mers pe aici și... niciodată nu mi-am aruncat privirea de pe deal...

Înșirat de sus, de la iezătură, până dincoace, la șosea, satul în care s-a născut și a copilărit, cu ulițe și ulicioare strâmbe și întortocheate – mai încâlcit sat nu găsești altul în lume, cum obișnuia a spune ori de câte ori venea o delegație și el avea datoria de a o însoți – satul lui i s-a arătat din cu totul altă parte! (Le mai spunea acelor musafiri: o fi fost pornit satul nostru de niscăi tătari rățăciți, de-au ales așa loc răpos, deși se știa din bătrâni că primul care s-a așezat aici a fost un mocan coborât din Munți, care și-a pus stâna la dos, mai aproape de apă, ca atunci când năvăleau tâlharii stepelor să-și poată încărca turma în luntre și, trecând-o dincolo, s-o ascundă în pădure, dar... trecea legenda sub tăcere, căci... ne cunoaștem oare istoria?) Da, cuprinzând satul de aici cu ochii, vede că... de aici, de pe deal, se vede mult mai clar așezarea satului decât pe planul dat de la raion. Pe coală strada centrală asfaltată vara asta vine în unghi drept față de șosea... de fapt, nu-i așa. În schimb de aici vezi cum de-o parte și alta se profilează două ulițe aproape drepte și exact perpendicular față de șosea (să vezi și să nu crezi în toată încâlcitura asta!). Apoi cele câteva clădiri administrative, școala, magazinele nicidecum nu pot forma Centrul satului neavând nici pic de simetrie – sunt aruncate la întâmplare... în satul nostru toate-s la întâmplare! E glasul lui Maxim președintele care... atunci... s-a întors de la o conferință republicană cu lozinca: să transformăm, tovarăși, satele în orașe! auzi: orașe? Nici măcar orășele... Satele noi – da. Satele mici... poate și ele. Dar satul nostru-i sat vechi, sat mare! Și a mai zis atunci Maxim: asfaltăm strada șosea-centru (acum e asfaltată), pornim construcția Casei de cultură, Poșta, Casa specialiștilor, Spitalul, Casa de oaspeți – în câțiva ani ne transformăm într-o așezare urbană! Pe dracu'! face Petrea: dintr-un sat cu ulițe încâlcite? Ori îl dărmăm și construim altul, ori... Așa s-a pronunțat la sesiunea convocată anume pentru problema perspectivei de dezvoltare a localității, lucru care... poziția lui adică, a stârnit riposta șefului. Cum: să dărmăm casele? Dar oamenii unde să trăiască?

— Care pe unde poate: unii la părinți, alții pe la neamuri, a

replicat Petrea cuprins de ambiție: să fim revoluționari, tovarăși!

— Oho! Revoluționari, și Maxim a nu știu câta oară se puse a povesti ce-a văzut el când a călătorit în Bielarus ca să aducă vaci de soi: un gospodar își dura casă lăsând pe cea veche, mică și strâmtă... înăuntrul celei noi, largi și mari – întreagă cum era, ca să trăiască într-însa până va fi gata cea nouă... Ce zici: era revoluționar gospodarul acela?... Cine știe ce-o fi avut Maxim în vedere, numai că Petrea a intervenit prompt cu ideea de a face o Stradă a Tinerilor însurăței. Cine l-a împins? De ce anume el și-a amintit de acea idee care se născuse mai de mult? Ca să i-o pună lui Maxim în nas? A și indicat locul unde să fie plasată: între șosea și Mal! Pe fâșia de pământ care... Abia acum, de aici din deal, vede că acela era cel mai potrivit loc pentru noul Centru al satului. Acolo trebuia pornită Casa de cultură, Spitalul, Poșta, Casa specialiștilor, Hotelul pentru turiști... Ce greșală boacănă am făcut! se ceartă el pe sine, după care: cele vreo opt locuri de casă împărțite tot cu sprijinul meu... câteva dintre ele sunt aproape gata...

— Mintea moldoveanului cea de pe urmă!...

Ridică biciușca și plesnește supărat aerul. Trăsura pornește pe marginea șoselei, la vale. Mânzul saltă din urmă pe picioarele lui subțiri, tremurătoare.

La aceeași sesiune a fost aprobată ideea cu Strada Tinerilor însurăței. Acum, în urmă, și Maxim a înțeles că... prea s-au grăbit. Mai bine să fi răbdat un an, doi. Vezi ce înseamnă... moda?

Pe pod Murga oprește și întoarce capul. Mânzul! I-a auzit nechezatul și vine la sărita. Din față gonește la vale un camion. Mânzul ține pe stânga și nimerește între șaretă și camion – aburi de benzină îl izbesc în nări. Petrea întinde mâna, instinctiv. Are noroc mânzul: șoferul a ținut mai pe dreapta, cât pe ce să anine parapetul de beton – și se alege cu spaima. Se apropie de maică-sa învârtind codița, și bagă botul lucios sub șoldul ei cald. Dar iapa pornește mai departe făcând a dojana cu capul: erai s-o pățești, băiete! Acum «băiatul» vine după șaretă ținându-se aproape: se știa vinovat...

Petrea o lasă din voie: bătrâna iapă cunoaște drumurile bine. După cum și firea stăpânului o cunoaște. Destul să-l audă tușind ori rostind o jumătate de vorbă și pe dată-l înțelege. Deapănă drumul pe margine. Prundișul scârțâie sub roți, foșnind sub copite ca niște frunze uscate. Capul omului se leagănă în ritmul roților: așa... bine... mergem... mai departe. De fapt, prin acea clătinare a capului Petrea

vrea să spună că nu-i de acord cu ceva, dar cu ce anume nimeni nu poate ști. Vorba e, poate, de fermă – de acolo se întoarce, unde se pune la cale o construcție uriașă, și iar zice că nu-i potrivit ales locul, trebuia pusă pe coastă mai sus, să fie scurgerea mai bună. A văzut într-un alt sat... unde s-a construit prima de acest fel... E plasată pe un teren foarte înclinat... Ce-i drept, la șosea, unde... trece lume, mulți turiști... mirosul neplăcut, dar ce-are a face: turiștii cu ale lor, noi cu ale noastre.

De după șirul de salcâmi desfrunziți apare o casă naltă, acoperită cu olane roșii. În spatele ei o bojdeucă: acoperișul jumătate din stuf, jumătate din paie înnegrite de ploi, cu pete de noroi pe peretele dinspre șosea. Pe vremuri în chichineața asta era dugheana satului: într-o odăiță trăia stăpâna, în cealaltă stătea la tejghea un omulean cu ochelari. Vindea sare, bomboane, gaz, săpun. Auzind odată Petrică de la alți copleși că s-au adus baloane colorate – aducea peticarul, dar până să ajungă în mahalaua lor căruța lui cu un cal chior, se terminau – a ținut tot o fugă, dar dughenarul taman se dusesse undeva. Nu plecase departe: lacătul era prins în belciuge, neîncuiat. Cum a văzut lacătul, a dat să iasă, dar răsare nu se știe de pe unde Tică, un pui de țigan din mahalaua lor... Hai să ne uităm prin crăpătură, zice, poate sunt baloane.

— Dacă vine și ne prinde?

— Eu am să păzesc... Prostuț cum era s-a uitat prin crăpătură, dar n-a văzut nimica. Atunci îl împinge dracul, apucă de marginea ușii și trage să facă mai mare crăpătura. Când să vâre nasul să se uite la baloane, hop! că apare dughenarul. Tică o șterge parcă l-a suflat vântul, iar el fu găbjit într-un ungher... *Aaa, bosiacule! Fuliganule!*... Dacă nu ieșea Ioana, rămânea fără urechi. A fost demuuult... Iar după ce s-a întors de la studii inginer în sat, și a venit vremea să se facă reconstrucția localității, s-a constatat că bojdeuca babei trebuie dărâmată. Intrând odată la dânsa, Ioana i-a amintit: că tare rău îmi pare că nu l-am lăsat pe Iftene dughenarul să te strângă de gât.

— De ce, mamă Ioană?

— Dacă vreți să-mi dărâmați cuibușorul unde-am adus pe lume și am crescut copii și mi-am trăit viața... – îți facem altă casă, mamă Ioană...

— Nu-mi trebuie alta. Aici vreau să mor... Iar când a văzut oprindu-se în poartă buldozerul, bătrâna s-a proptit în fața lui și,

acoperind zgomotul motorului, a strigat: nici neamțul când fugea n-a putut să mi-o strice... (Un camion aninase de un colț și ea a ieșit și a prins a blestema cum îi venea la gură și neamțul s-a văzut nevoit să dea înapoi.) Până la urmă au zis și ei: lăsam-o în plata Domnului...

De fiecare dată ajungând aici Petrea iuțește pasul dacă merge pe jos, ori îndeamnă calul – înainte, cu motocicleta, îi dădea viteză! – ca să nu-l oprească baba asta cepelagă și gheboasă. Una ca dânsa mai nimerit ar fi fost să-și aibă lăcașul sub un deal, într-un fund de lutniță, nu aici la șosea... Murga în clipa asta simte și ea ceva, cotește-n loc și șareta o ia cu roata dreaptă înainte ducându-l peste asfalt.

— Încotro apuci? Aaa, se dumerește Petrea.

Mânzul trecuse pe cealaltă parte de șosea și maică-sa, după ce-l chemă de câteva ori, iar el, ușernicul, n-o ascultă, hotărî să treacă ea dincolo. Bătrână iapa, era poate ultimul ei mânz și nu voia să-l vadă strivit de vreun camion. Așa se gândea Petrea, și ca omul cu durere, i se făcea milă de dânsa, deși nu era decât un dobitoc. Dar parcă dobitocul nu pricepe, nu simte și el ca și omul?...

Petrea se uită înapoi: rămas iar în urmă, mânzul vine de-a lungul gardurilor oprindu-se și mirosind parii, porțile. Când aude zornăit de lanț, o rupe de fugă. Face câteva salturi și iar se oprește. Ciulește urechile ca un armăsar, privește la dulău printre ostrețe, se apropie cu botul plecat, parcă ar vrea să-l împungă, apoi când acela latră înfuriat, odată sare răsucindu-se în aer, zvârle cu copitele și fuge mai departe.

Când dă cu ochii de casa lui Ignat, cea mai arătoasă din cele opt câte-au fost pornite pe partea asta – vreo trei, și a lui, sunt gata – își amintește Petrea că a trecut deunăzi seara pe la dânsul, dar nu l-a găsit acasă. Amu este oare? Trage de hăț, calul oprește, se ridică și se uită-n curte. Să coboare? Să se ducă la ușă să vadă? Da, se pare că-i pus lacătul. Nu-i acasă. Alaltăieri iar s-a discutat la primărie problema caselor de la șosea. Pe luni, cel târziu marți, are a prezenta concluziile respective: unde să înceapă construcția Hotelului și a Casei specialiștilor. Mai potrivit loc și mai frumos ca aici, pe Mal, nu se află.

Mda! zice Petrea: am să-l trimit deseară pe omul de serviciu să-l cheme.

— Și dacă n-o să vină?

— Cum: să nu vină? De ce: să nu vină? Mânzul ajunge în dreptul maică-sii, trece mai departe și împinge portița cu botul. Portița se

deschide.

— Aha: este! Își zice Petrea, apoi strigă:

— Măi Ignat, măi!

O fi pe undeva: în casă, sub șopron, după casă... De aceea strigă tare, să se audă, dar nu urmează niciun răspuns. Înjură cu jumătate de glas, după care mai strigă o dată. Trecând pe lângă gard, ceva mai încolo, mânzul odată face o săritură într-o parte, speriat, și atunci Petrea îl zărește: Ignat stă la gard, cu mâinile agățate pe două vârfuri de ștachetă.

Privește spre dânsul, spre șaretă. Ce vrei? îl întreabă Ignat din privire: te-am văzut coborând din deal... Credeam că ai să treci pe alătura, dar te-ai oprit.

— Ea a apucat într-acoace, arată Petrea, tot muțește, spre iapa care stătea cu un picior îndoit «pe loc repaus». Și amu ce vrei?

— Petrea nu mai poate continua acest dialog mut și dă el primul glas:

— Ce mai faci?

— Fac, zâmbește aproape rânjind Ignat: îi crescuse o barbă țepoasă, deasă, neagră și dinții albi și mari îi străluciră într-un chip ciudat.

— Hm! Petrea își caută țigările, el, care de mult nu mai fumează. Tot scotocind prin buzunare, aruncă o privire spre Ignat și bagă de seamă că are ochii cețoși, tulburi. Ce-i cu dânsul? N-au stat la taifas de câțiva ani... De la joc, când a vrut s-o urce pe Anuța în atașul motocicletei... Se învoise cu tatăl ei Terinte, care nu era decât cu vreo patru, cinci ani mai mare ca Petrea... O singură fată am, i-a zis, și n-aș vrea s-o mărit așa... ca pe una bătrână ori ca pe-o vădană... El, bătând palma: am s-o fur de la joc... cum fac flăcăii!

— Hai așa! Să fie frumos. Dar să grăiești cu dânsa.

— Grăiesc! După o săptămână gata, Anuța era de acord... Dar când a fost să se ducă cu dânsul, a fugit țipând – câțiva metri până la motocicletă – și s-a agățat de brațul lui Ignat. S-a apropiat Petrea de dânsul și i-a strecurat printre dinți: tu ce cauți pe aici? erai la armată!

— Am concediu.

— Concediu, mormăi cu năduh Petrea, iar după ce-a dus-o Ignat la casa lui l-a trimis pe văru-său să-l scoată pe Ignat în drum. N-a ieșit. Pe urmă a întâlnit-o pe Anuța-n sat: cum te simți cu marinarul?

— Bine! răspunse pe-un ton glumeț: n-am ce mă plâng.

— Dar cu vorba noastră cum rămâne?

— Care: vorbă?

— Să mergi după mine.

— Nu ți-am dat nicio promisiune.

— Ba mi-ai promis... Și părinții tăi... Când a văzut-o cum i se umezesc ochii, a înțeles că între Ana și Ignat lucrurile nu prea stau bine... Ia seama, Anuțo: dacă ți-a fost rușine să mergi de fată mare după un vătădoi, să nu dea Dumnezeu să te măriți după ce ajungi tu vătădană.

— Vătădană? spuse cu glas gătuit Ana și se dădu câțiva pași îndărăt, parcă ar fi avut în față un șarpe care o fixase cu privirea. De ce: vătădană?

— Simt eu, fa Anuță, că viața voastră n-o să se lege... Auzise și de la Terinte, și de la mama Anei că n-au vrut s-o dea după Ignat, că au umblat s-o întorcă acasă și că spunea și ea, chipurile s-ar întoarce, dar i-i groază de lume. De aceea aștepta Petrea să vadă: ce-o să urmeze? Găsise câteva femei, una fără copii, proaspăt divorțată, care stătu câteva zile în casa lui, dar nu i-a ieșit nimic. Stătea singur vătădoi, fără suflet cald de femeie și gospodină în casă și fără mamă la copiii lui: unul într-a patra, altul la grădiniță. După ce-a intrat Anuța să lucreze secretară, stătea uneori de vorbă cu ea – sediile se aflau sub același acoperiș – glumeau, iar odată se apucă Petre de-i telefonează, o ține o oră de vorbă și-i fixează o întâlnire. Lucru despre care Anuța i-a povestit seara lui Ignat, la care Ignat s-a întunecat la față, dar n-a spus nimic...

Ce mânz frumos! Ignat întinde mâna spre puiul iepei care privea mirat la omul bărbos de dincolo.

— N-ai o țigară? Îndrăznește Petrea după ce își cercetează buzunarele.

— De la mine ceri?

— Aa... Drept, tu n-ai fumat niciodată...

— Na, linge, Ignat întinde niște fărâmituri în palmă, adunate de pe fundul buzunarului: nu te teme...

— Hâș! plesnește Petrea din biciușca. Speriat, mânzul sare-ntr-o parte, lăsându-l pe Ignat cu mâna-ntinsă.

Stă Ignat cât stă, apoi ia aminte spre Petrea, aruncă fărâmiturile pe jos și-și înclească mâna pe o ștachetă. După ce-i trece spaima, mânzul se duce la șanț și se privește în oglinda tulbure a apei. Apoi se

întoarce și ia aminte la Ignat. Petrea privește la mâna mare a lui Ignat, cu palma lată și degetele noduroase, groase: voinic bărbat! n-ar strica să-l am în brigada mea, dar nu vrea!... L-am chemat de câteva ori – prin alții, desigur, și prin Anuța – a refuzat. I-ar fi convenit: își construia casă și, dacă lucra aici, în sat, îl ajuta cu lemn, piatră, ciment, cu brațe de muncă. Nu! A înțeles că nu vrea Ignat să se știe îndatorat. Oricât s-a ferit, tot a ajuns la colhoz: locul pentru casă – una la mână, dar și lemnul, cărămida. Stă la șosea, dar tot mai aproape colhozul decât orașul... Chiar dacă el, lăsat să lucreze la carieră, se socotea numai pe jumătate colhoznic... I-a zis atunci Anei: cum nu s-ar suci omul tău, tot la noi are să ajungă. Ana: el știe a lui! Nu-l clintești. Dacă și-a pus ceva în gând...

— Așa-ți pare, Ană. Așa îl vrei. De fapt... dar îi cunosc eu năravurile din școală.

Ignat ia mâinile de pe gard, se întoarce și dă să pornească.

— Măi Ignate? aproape că strigă Petrea. De-amu te duci?

— Tu nu te duci? răspunde acela fără să-l privească.

— Stai, bre, că aveam a-ți spune ceva, zău...

— Tu? Mie?

— Am trecut și aseară pe la tine... Nu ți-a spus vecinul... Guliță?

— Aaa?... Tu ai fost? se oprește Ignat – apucase a face câțiva pași de la gard – dar nu se întoarce cu totul spre Petrea. Stă sucit pe jumătate grăind peste umăr: ce dor, mă rog, te-a ajuns de mă cauți așa insistent?

«Ia auzi-l! Ce cuvinte dau dintr-însul. Să-i spun dintr-odată ori să-l mai las?»

— Veneam de la fermă... Știi: construim o fermă foarte mare... Se vede de aici.

— Petrea se întoarce: nu se vede... din deal se vede... Aducem piatră de la cariera voastră. Ajungând drept casa ta, mi s-a părut că umbli prin ogradă. Mă dau la poartă și zic: noroc bun, măi Ignate, măi! Când mă uit mai bine, nu-i nimeni – ograda pustie. Acela pe care l-am văzut a pierit din ochi, zău...

— Ai văzut pe careva-n ogradă la mine aseară? întrebă Ignat mirat peste seamă.

— După cum îți spun. Că eu... de câte ori merg la lucru, pe aicea trec. Și de fiecare dată mă uit spre casa ta... Frumoasă ai nălțat-o, bre Ignate, amarnic frumoasă. Numai că frontonul...

Petrea face o pauză.

— Ce: numai că?...

— Precum îți spuneam: nu mi-a răspuns nimeni. Acela a pierit și eu m-am gândit: nu cumva Ignat era și s-a ascuns de mine? Am mers și m-am oprit ceva mai încolo, la colț. Și iar mi s-a părut că zăresc pe careva după casă...

— Nu mai spune?! Cine să fi fost? Nu l-ai cunoscut?

— De unde? Era într-amurgite și nu se vedea. Încă am strigat: de ce fugi, bre? Ce te-ascunzi? Credeam că ești tu.

— Ce, sunt nebun? De ce m-aș ascunde de tine?

— De bună seamă: de ce să te-ascunzi? Ești la casa ta, în ograda ta, numai că...

— Ce tot aduci vorba și n-o termini, măi Petre, măi? bufnește Ignat supărat.

Tace Petrea o vreme, privind la paiele de la picioarele lui, apoi prinde a râde:

— Așa mi-i vorba. Tu să nu crezi ceva, Doamne ferește... Că de vreo doi ani n-am stat de vorbă... Poate chiar mai mult. Dar... îți-aduci aminte ce prieteni eram odată?

Ignat se uită la fața netedă a lui Petrea – stă cocoțat în șareta lui... nu coboară... se teme că am să-l fugăresc? Ori... deprins să se uite de sus la cel cu care vorbește?... – ridică de jos un căpețel de scândură făcută proptea la gard și o pune la loc.

— Tot pe două roate umbli? Ții tradiția strămoșească...

— D-apoi că... pe glodul ista răzbați cu altceva pe deal?

— Bun, bun! îl laudă Ignat. Nu știu cum pare: coșcogea inginer să umble cu brișcă cu un cal. Nu se leagă...

— Cum: nu se leagă? Așa-ți pare ție... Eu îs mai liniștit când pornesc la drum. Nu vreau să-mi rămână copiii și fără tată. Petrea se-ntoarce, chipurile, după mânz și, pe neașteptate: dar un-ți-i gospodina?

— Te interesează?

— Mai nainte de câte ori treceam o vedeam prin ogradă, dar de la o vreme...

— Parcă nu știi?! rânjește iar Ignat.

— Eu? Dac-aș ști, de ce-aș întreba? Doamne ferește nu știu, se crucește Petrea.

— Hai, lasă, nu mă mai iscodi, dă din mână Ignat: știi prea bine

că-i la spital.

— La spital? Dar zicea badea Terinte că s-a întors.

— S-a întors? tresare Ignat. Cum adică: s-a întors? Când: s-a întors? Petrea face din umeri: nu știu.

Ignat își lasă ochii în pământ: asta voia să-mi spună când începea vorba și n-o termina? Ori, poate, avea alta-n gând?

— N-a venit. Nu-i acasă.

— N-am vrut să te supăr. Crede-mă!

— Poate-i la tată-său! Du-te de-o caută acolo. Aici la mine, nu-i. He! face ochi mari Petrea: mi-am aprins paie în cap. Dracu' m-a pus să întreb? Dar poate că umbra care-am văzut-o pe amurgite în ogradă, ea era?...

— Bre Ignate, bre! zice Petrea a împăcăciune: de ce te zbârlești așa la mine?

— Parcă n-ai ști! Știi prea bine, dar te faci mort în păpușoi.

— Iaca, bre! Nu cumva mă crezi vinovat de ceva?

— D-apoi?!

— Eu?! strigă Petrea și se ridică, în picioare, în șareta lui.

— Coboară-te, ce stai cucu? îi zice Ignat parcă ar vrea să-l ia de piept.

— Mă cobor. Iaca mă scobor. Crezi că mi-i frică?

— Nu ți-o fi, dar... de când te-ai oprit, tot stai gata s-o iei din loc. Petrea sare jos, leagă hățul de scara șaretei și vine la gard. Doi ani și mai bine n-a vorbit cu Ignat – acela îl avea de cel mai mare dușman. Se-ntâmplă ceva cu dânsul: după ce că n-a vrut să lucreze la colhoz și s-a băgat în Stâncă, așa s-a retras în sinea lui și acolo mocnește, mocnește de nu se știe ce are să se aleagă dintr-însul. El socoate că Petrea-i de vină că nu-i merge căsnicia. A auzit din gura lui Terinte că, ar fi zis, cică odată și odată are să-i crape lui Petrea capul, are să-i plătească pentru toate celea. Care: toate celea? El, Petrea, nu se știe vinovat, zău! De la joc când a vrut s-o ducă pe Anuța cu motocicleta la dânsul, n-a avut de-a face cu ea. Da, s-a zvonit prin sat că s-ar fi întâlnit amândoi în vreme ce se afla Ignat la armată, că ea ar fi făcut într-ascuns un avort în săptămânile cât a stat acasă la părinți... Amintindu-și zvonurile de altă dată și făcând legătură între unele și altele, lui Petrea i se luminează dintr-odată în față: iată de unde pornește dușmănia lui Ignat. îl împunge la inimă. Apoi o amăreală îi umple sufletul: da, adevărat, nu poate s-o uite pe Anuța. Da, din cauza

ei a rămas vădăoi și pe ziua de azi. Dar... dar n-a făcut nimic ca să le strice casa!

Se apropie Petrea de gard, pune mâinile pe vârfurile ștachetelor și privește-n sus, la casă. De aproape îi și mai naltă și mai frumoasă! Se pricepe Ignat la clădit. Păcat numai că...

Între timp mânzul se apropie de portiță, o împinge cu botul și intră în curte. Prevăzută cu un mic arc, portițase-nchide la loc. Mânzul se duce la robinetul de lângă garduț și prinde a mirosi firul de apă ce târâie din țeava.

— Măi Ignat, măi: de ce ești tu așa de...

— Cum îs, bre? N-ai putea să-mi spui să știu și eu?...

— Hursuz, încrâncenat, închis... Și ghimpos ca un arici...

— Chiar așa?!

— Alta am vrut să-ți spun: degeaba ții mânie pe mine.

— Mânie? Nu țin niciun fel de mânie. Dar... mai la urma urmei: ce te bagi în sufletul meu?

— Eu... mă bag în sufletul tău? Dar ce am a împărți cu tine: împărăția?

— Ce-a fost de împărțit s-a împărțit. Și s-a văzut cum. Dar nu pricep de ce, după atâția ani, îmi calci pe urme?

— Eu? Doamne ferește! Am întrebat de Ana că a venit vorba. De fapt, nici prin gând nu mi-a trecut să răscolesc trecutul. De câte ori treceam vă vedeam pe amândoi lucrând prin ogradă, la pereți, în grădină. Dar de la o vreme... N-am știut că nu-i acasă. Mai deunăzi am aflat...

— De la tată-său?

— De la dânsul. Vezi: îți spun de la cine. Și aș mai putea să adaug ce mi-a spus, dar nu vreau să te amărăsc. Are să-ți spună el. Ori ea are să-ți spună.

— Cine: ea?

— Ana. Femeie-ta.

— Ce are să-mi spună?

— Nu mă amestec în viața voastră...

Aici Petrea ridică iar capul și se uită la casă: să-i spun că treaba-i ca și hotărâtă? Ori... să-l mai las? Poate tot mai bine să-l chem deseară la primărie și acolo, împreună cu Maxim, să-i aducem la cunoștință: așa și așa, s-a hotărât să demolăm casele astea, vreo câteva... De ce n-aș avea îndrăzneala să-i spun chiar acum? Ia aminte la Ignat: s-a înmuiat

de tot. Să-l fi pus pe gânduri cuvintele mele? Dar mare lucru nu i-am destăinuit. Parcă el nu cunoaște gândurile Anei? La ce trebuia să mă opresc și să intru în vorbă cu el? Îi dădeam binețe și-mi vedeam de drum. Dar așa... ce-am lămurit? Mai nimic. Ia ne-am împuns unul pe altul cu vorbe neclare, cu toate că... fiecare le înțelege prea bine. Se uită Petrea spre mînzul care flutură din cap – i-a intrat apa-n nări – fornăie ca un armăsar, apoi din câteva salturi e în celălalt capăt de ogradă, întinde botul peste gardul josuț și miroase florile de dincolo. Ignat își freacă fruntea cu nodurile degetelor, apoi se întoarce către Petrea:

— Și amu... ce? ce mai stai?

— M-ai poftit să intru?

— Mă rog; poți să intri...

— Ai vreun pahar?...

— S-a găsi și un pahar...

— Nu beau... Afară de asta nu prea am vreme: trebuie să mă duc.

— Te-așteaptă treburile...

— Da, mă așteaptă...

— Hăș! strigă Ignat către mînzul care venise la ligheanul cu apă de ploaie și se privea în oglinda lui. Ce mînz neastîmpărat ai!

Iapa de dincolo nechează, chemându-l. Îl văzuse, pesemne, pe Ignat apropiindu-se și-și previne puiul să fugă de omul străin care îi poate face vreun rău. Mînzul n-o ascultă. Chiar să fi vrut, tot nu putea pentru că portița, după cum am spus, se închisese și n-avea pe unde să iasă. Ajungând fuga la gard, în dreptul mamei sale, mînzul vede obstacolul peste care nu poate să treacă, se repede îndărăt, acolo dă iar cu ochii de omul străin și, când înțelege, cu groază, că țarcu-i închis și n-are pe unde ieși, țipă cu glas subțirel:

— Miii-ha-haa...

În aceeași clipă Ignat întinde mîna să-l apuce de coamă. Mînzul se smucește parcă-ar fi simțit suflarea lupului pe grumaz. Niște fire de coamă rămân în palma lui Ignat. Mînzul mai face câteva salturi, calcă cu un picior în ligheanul cu apă de ploaie, picioru-i lunecă, ligheanul se dă pe-o parte, apa se varsă, și când cade la loc se aude un zăngănit ce-l ațâță și mai tare. Din fugă cât pe ce să se izbească de peretele casei – de sub copite sar stropi de noroi. O ia îndărăt. În câteva clipe se face o învălmășeală în toată ograda. Ignat dă să-l prindă. Mînzul îi scapă! Petrea deschide portița și-l cheamă. Iapa nechează. Se înfierbântă cu

toții. La un moment dat Ignat cât pe ce să cadă: un picior îi fuge pe locul unde s-a vărsat apa de ploaie. Mânzul lunecă pe sub brațul lui și iese glonț prin porțița deschisă. Fuge gâfâind până aproape de șanțul cu apă tulbure. Abia reușește să se oprească înfigându-și copitele în pământul răzmuiat. Văzând-o pe maică-sa, nechează subțirel și pornește spre dânsa. Ea întoarce capul și mișcându-l ritmic de sus în jos și iar în sus și iar în jos îl ceartă pentru năzbâtiile făcute. Când îi simte botul cald lipindu-i-se de șold se întoarce și se uită spre cei doi bărbați.

Se apropiaseră amândoi de gard – unul de partea aceea, altul dincoace – și se priveau unul pe celălalt în tăcere.

Ușa scârțâie ușor.

Ana simte că o privește cineva de la spate, dar nu se întoarce. Stă cu pieptul pe pervazul de ciment, cu obrajii în palme și privește prin geam la copacii din curte. Au mai rămas sus, în vârful unui arțar, câteva frunze... Cum de se mai țin dacă acolo vântul suflă cel mai tare? Vrea să prindă clipa când vreo una va porni lunecând în jos. Iat-o, s-a desprins: vine lin printre rămurele și deodată dispare. A rămas într-o crăcăna. Acolo se va înmuia și va putrezi – cicatrice pe trupul copacului.

Ana coboară privirea: galbene-ruginii frunzele sunt presărate pe asfaltul curții împrejurul tulpinilor. Nu multe – adineaori femeia care în fiecare dimineață se aude hârșâind cu mătura a trecut pe aici urmată de băiețelul ei care trăgea targa. Le-au adunat, le-au tras pe targa și le-au dus amândoi spre marginea curții, la gardul lung ce împrejmuiește mulțimea de clădiri și dependințe ale spitalului. Băiatul mergea înainte, femeia din urmă, băiatul mic, de aceea tot sălta capătul târgii, frunzele curgeau și mama îi tot striga să ție mai sus... Fereastra-i dublă și Ana nu poate să audă, dar pricepe că femeia se răstește la băiat. Îl trezise cu noaptea-n cap ca s-o ajute. După aceea, bineînțeles, avea să-l conducă la școală – părea să aibă vreo opt, nouă anișori...

— Nu-i deschisă fereastra? întreabă sufocându-se nevasta internată mai deunăzi: a căzut în satul ei de pe scară în subsolul de ciment al Casei de cultură – lucra dereticătoare și pornise pe întuneric să-și caute sculele – la vreo patru metri înălțime.

— Nu-i deschisă...

— Deschide-o că mă năduș, se roagă femeia.

— Nu trebuie, Ano, grăiește altă bolnavă cu un piept enorm,

bandajat, care doarme de obicei pe șezutele: vine fum de-afară...

— Dar azi vântul... Ana urmărește fumul vinețiu de frunze arse ce se ridică din fundul grădinii: azi vântul bate în altă parte...

Femeile n-o mai aud: cea cu coastele rupte și-a pierdut cunoștința, cealaltă prinde a tuși mai să se înece.

De cum s-a sculat dimineată Ana s-a dus la cabinetul de proceduri, pentru injecție. După care s-a întors în salon, s-a așezat la pervaz și de-atunci stă, nemișcată, Ușa la spatele ei s-a deschis de câteva ori, cineva a intrat, cineva a ieșit. A auzit-o pe sanitară schimbând oalele și scuipătoarele, dar n-a întors capul. Din când în când ridică mâna și o poartă pe geam – cercuri, cercuri. Oricât îl șterge, nu se face curat – mai bine zis la celălalt geam mâna ei nu ajunge, așa că fereastra nu se limpezește, lumea din față tot tulbure rămâne. Duce mâna la ochi și pornește să-i frece: mult, mult până prinde a curge pe dinainte o apă galbenă de nu mai știe la sigur de-i geamul așa asudat ori că așa curge amarul zilelor ei...

Colegele de salon, văzând-o că stă ore-ntregi la fereastră, se minunează de ea. Ar mai ieși, ar mai umbla pe coridoare, s-ar plimba prin curte!... Alteori se întinde pe pat și-și pironeste privirea-n tavan.

— Dar ce-i cu tine, fată-hăi! îi zise într-un rând femeia cu pieptul bandajat care-i mai veche aici: ce stai împietrită parcă ai fi de-o sută de ani? Scoală, umblă, ia-te cu lumea. Crezi că dacă-i spital, omul vine să moară aici? Eu am stat de două ori: prima dată eram tinerică de tot. Mă certasem cu bărbatul și am avut așa niște nervi de credeam că s-a rupt ceva în mine. Am stat atunci ca tine vreo zece, cincisprezece zile încremenită. Pe urmă m-am ridicat și încet, încet m-am pornit. M-am uitat la unul, m-am zgâit la altul și când am ieșit odată afară vine și se așază lângă mine un omulean. Parcă-l văd: avea un semn pe obraz – o tăietură. Se așază, intră în vorbă, îmi spune o glumă. Aflu că el de mult pusese ochiul pe mine. îi plăcusem așa zbârlită cum eram. Da eu pe atunci eram subțirică, o nuielușă, nu umflată bute ca amu... Femeia oftează dând ochii peste cap.

— Ce să-ți spun, fată dragă? Cât am stat la spital, ne țineam unul de altul. Și așa de bine ne era: împreună mâneam, împreună ne plimbam, numai la culcare ne duceam fiecare în partea lui...

— De-acum ce-ar fi fost să și dormiți împreună? râse Ana.

— Dar ce crezi? Toată lumea ne socotea de soț și soție!

— Ori că aveai de gând să fiți?

— D-apoi dacă omul meu s-a dovedit așa porcocos că niciodată n-a venit seamă vadă...

— Chiar n-a venit?

Amintindu-și mărturisirea femeii acesteia greoaie care a fost cândva subțire ca o nuielușă, Ana încearcă să și-l închipuie pe omul cu semn pe obraz de care se îndrăgostise – cine știe: poate că aceea fusese dragostea ei adevărată? – și i se face greu pe suflet. Tristețea o cuprinde și începe să-i sângereze inima. Atunci fie că-i zi, fie că-i noapte, se ridică, se duce la fereastră, pune coatele pe pervaz și privește ore-n șir la aleile asfaltate, pe care umblă pacienți în halate, la copacii sădiți la nimereală, o adevărată pădurice în jurul spitalului: mesteceni cu coaja albă, pini tineri cu brațe de ace lungi, salcâmi negri...

Iar se aude ușa.

De data asta scârțâitul se rupe brusc de parcă cineva ar fi luat-o la fugă, speriat.

Ana întoarce capul: ușa-i închisă. Privirea i se oprește asupra femeii cu pieptul înfășurat în bandaje. Are ochii deschiși, ațintiți la peretele din față. Adineaori a vorbit, acum parcă ar dormi... cu ochii deschiși, îi vine un gând năstrușnic Anei: ce-ar fi să strănut o dată? Ar sări-n sus asemeni nevesticăi subțirele de altă dată, cum se laudă că a fost? Se uită apoi la femeia de la celălalt perete, cu capul bandajat, asta doarme cu adevărat. Se zbuciumă prin somn, se zvârcolește. De ce-au pus-o oare în salonul nostru? Alaltăieri când au adus-o sanitarii, a încercat să vorbească cu ea, să-i aline durerea, i-a explicat că-s dintr-un sat, dar nenorocita n-a recunoscut-o. Sora și medicul care tocmai au venit i-au făcut semn să se-ndepărteze, s-o lase că are nevoie de liniște.

— Uuu, Mitreaaa, zbooor!...

Cine să fie Mitrea acela? Pe bărbatu-său, pare-se, îl cheamă altfel! Zboară, zboară mereu. Sărmana femeie: are cinci copii! Au fost mai deunăzi cele două fete mai mari. Erau cu rochițe la fel. Au stat la căpătâiul mamei, ea și-a adunat toate puterile și a fost veselă cu ele, zâmbitoare, încât Ana s-a îngrozit: ce va fi când vor pleca ele? Și într-adevăr: îndată după plecarea fetițelor, a căzut pe pernă și a leșinat. A fost nevoie de câteva injecții ca să-și revină. Doctorul a certat-o pe soră și pe infirmieră, le-a amenințat că le concediază. Infirmiera zise cu lacrimi în ochi: cum era să le alung, dacă săracele pot să n-o mai vadă pe măicuța lor niciodată...

— Zbooor, șoptește femeia.

Ana tresare, ia aminte împrejur. Deodată i se face rușine: dar eu de ce stau aici? Ce fac? Cum de-am ajuns aici? Mai bine să fi căzut eu de pe scară, cu capul în jos! să-mi fi tăiat mie sânii amândoi... decât să trăiesc așa... o sterpătură...

Geamul se învâluie în ceață – lacrimi îi șiroiesc pe obraji.

— Ce stai așa, Ană? a zis el atunci: nu cumva ți-i rău?

Stătea sprijinită cu spatele de sobă și privirea ațintită la fereastră. S-o fi gândit că a avut vreo neplăcere la serviciu, s-o fi înconstrat cu vreunul: satu-i mare, fiecare cu harțagul lui. Atâția vin la președinte – purcelul lui cutare a intrat în grădina lui cutare și i-a râmât sfeclele, niște copleși din vecini și-au spart capetele, dar să nu-i dea la poliție că s-or înțelege părinții între ei; femeia lui cutare de la o vreme nu-i face omului ei de mâncare, zice să se ducă unde l-or duce ochii că s-a săturat ca de mere pădurețe... Lipsește Maxim, jălbașii vin la Ana, cum s-a-ntâmplat cu bătrâna care... Nu-mi dă pensie, iar feciorii nu vor să mă ajute. De unde pensie, că n-am lucrat la stat, v-am crescut pe voi! Ana a dat să-i explice, dar bătrâna mânioasă: cine? fata asta a lui Terinte să-mi facă dreptate? Ea singură nu-și poate face regulă-n casă... Așa li-i neamul, și maică-sa tot o deșănțată a fost... Atunci, după acel caz, Ana a venit neagră acasă. S-o fi răscolit cuvintele bătrânei ori mai mult căutătura ei? A deocheat-o? Și-a lăsat haina, a prins a se-nvârti prin odaie, dar i-a venit amețeala. S-a dat la sobă, s-a sprijinit cu spatele și cu mâinile și a stat așa multă vreme. Când s-a întors Ignat de la muncă a găsit-o stând țeapănă... Ai făcut focul? a întrebat-o în glumă – era vară... Ce mă-ntreabă? își bate joc de mine... Am făcut!... Ignat, tot în glumă, s-a apropiat, a pus mâna pe sobă, apoi mutând-o dădu s-o pună pe umărul ei. Ana s-a ferit brusc – ca de-un șarpe: nu m-atinge!

— Dar... se bâlbâi Ignat: ce-i cu tine, Anuțo? – «Anuțo?» îl privi ea respirând greu, cu nările lărgite: să nu-mi mai spui așa... A înțeles Ignat că are un necaz, a hotărât s-o lase-n pace. A ieșit, a umblat prin curte, a făcut ce-a făcut și când s-a întors peste vreo oră, a găsit-o stând tot așa, cu spatele lipit de sobă. A crezut că s-a potolit, i-a trecut supărarea, că gestul ei repezit a fost de moment... Și alteori o făcea pe supărata, dar numai pentru cinci, zece minute, după care izbucnea în răs, se arunca la pieptul lui, îi înlănțuia gâtul cu brațele – ca să ajungă, trebuia să sară sau să urce pe un scaun – și prindea a-l săruta... Ce

facem cu cimentul? vorbi Ignat ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat înainte de asta: îl așternem prin camera mare ori... Vru să zică: îl împrumutăm lui nănașu? (adică lui Pricop care-și făcea o căsoaie). Că dacă-l lăsăm pe la toamnă, se strică...

— Treaba ta! Poți să-l dai și lui dracu', nu mă interesează... Ignat o privi încruntat, apoi se duse la masă, ridică prosopul de pe strachina mare și văzu numai un călcâieș de pâine. Vru s-o întrebe: n-ai fost azi la magazin? dar se răzgândi. Privi și el pe fereastră afară: văzu niște creste de fum plutind... departe, pe cealaltă parte a văii Nistrului? nu, nu erau undeva departe, ci chiar în ograda lui, ca niște nori grei. Se întoarse și vru să iasă, dar trupul i se făcu greu, se lăsă pe laviță și puse mâinile pe genunchi: Ano, se întâmplă ceva cu tine vremea de la urmă... Tare aș vrea să știu ce anume...

— Hm! Dumnealui vrea să știe! Dumnealui mă întreabă pe mine! auzit-ați, oameni buni? De parcă ar fi fost cineva în afară de ei și ea se adresă aceluia.

— Vorbesc serios, Ană!

— Dar eu cum vorbesc? Eu nu vorbesc serios?

— Dar spune ceva. Spune! se stropși Ignat pierzându-și cumpătul. Ne ciondănim ca țiganii. Spune verde-n ochi ce ai. Ce s-a-ntâmplat... la urma urmei?

— Verde-n ochi vrei? Poftim. Spune-mi, te rog, bărbate dragă: cum vorbești cu tovarășii tăi despre femeia ta?

— Eu? Cu tovarășii mei? Cum grăiesc toți oamenii despre femeile lor...

— Lasă, nu mă-ncânta. Spune de-a dreptul.

— Ți-a spus cineva ceva?...

— Anume că mi-a spus!

— Ceva de rău?... Ceva...

— Știi prea bine... Și dacă vrei s-auzi ce anume ai spus acolo... la lucrul tău, la piatra ta... ți-oi spune! Ana izbucni într-un plâns cu hohote, pieptul prinse a se zbate cu atâta putere, că Ignat se cutremură. Vru să se arunce, s-o cuprindă, s-o liniștească, dar abia făcu gestul de a se ridica de pe laviță, Ana întinse mâna: nu te apropia! nu te atinge de mine! Ochii i-au fulgerat, și Ignat se sperie de-a binelea: putea să-l zgârie? să-i scoată ochii? Nu asta, se gândi: nu cumva i s-au tulburat mințile? Și tot dintr-o bârfeală a cuiva...

— De ce, de ce m-ai luat? Era schimbată la față, se sufoca: de ce

trebuia să mă iei? De ce-am fost așa proastă și am mers după tine?... Auzind aceste cuvinte, Ignat înlemni: așa ceva nu mai auzise din gura ei niciodată în acești trei ani de când se căsătoriseră. Înseamnă că într-adevăr s-a întâmplat ceva grav, foarte grav.

— Anuțo, mă auzi?! se repezi Ignat cu brațele desfăcute spre ea. O clipă Ana îl privi cu ochi mari, plini de groază, parcă ar fi zis: ce-am făcut? Doamne, ce-am făcut? În clipa următoare se desprinsе de sobă și fugi spre ușă: nu te apropia de mine! să nu pui un deget pe mine!, da, sunt o sterpătură... ster-pă-tură!... sterpă... mâinile lui Ignat căzură neputincioase. Rămase în mijlocul casei ca un stâlp. Cuvântul continua să-i sune-n urechi, lucru ciudat, însă, nu-i putea desprinde sensul. Ia te uită: ce-o mai fi și asta? zâmbi prost, fără a putea pricepe neagra adâncime ce-o ascundea spusa ei. Abia peste vreun sfert de oră își reveni, se repezi pe ușă afară, dar Ana nu era. N-o găsi nici în curte, nici în grădină, nici pe Mal – nicăieri. Se gândi că s-o fi dus la mama soacră și ar fi pornit după ea, dar aveau înțelegere să nu se ia după dânsa, s-o aștepte, așa se înțeleseseră ei între dâșii...

Ana de bună seamă porni spre maică-sa, pe drum însă o întâlni pe doctorița Marieta, care tocmai venea de la lucrul ei la grădiniță spre șosea, ca să plece la oraș. O văzu și după înfățișare – fața plânsă, buzele-i tremurau, trupul i se zgâlțâia – înțelese ce s-a întâmplat. Aruncă o vorbă aspră la adresa lui Ignat ca și... a tuturor bărbaților, care dau mereu vina pe femeie deși de cele mai multe ori este a lor vina... becisnicii și neputincioșii. În câteva minute o convinse să meargă cu dânsa la oraș... Aici, imediat ce sosiră, telefona la acest spital unde avea un medic cunoscut, și până-n seară Ana fu internată!

Iar se aude ușa scârțâind. Cine tot încearcă să intre și nu îndrăznește? Ana tresare: n-o fi cumva tinerelul care mă tot conduce cu privirea când trec pe coridor spre cabinetul de proceduri? I-a spus odată medicul curant: o să te întărești la noi, ai să te faci și mai drăgălașă și soțul când o să te vadă n-o să te mai lase aici. Ia seama, avem băieți simpatici în spital: unul cu mustăcioară neagră se cam uită după dumneata... Acela să fie?

— Uuu, geme femeia cu capul bandajat: de ce nu vine nimeni? Se repede spre patul ei, ia cana de plastic și o duce la deschizătura din dreptul gurii:

— Poftim, lele Marie, bea...

Soarbe încet, înghițind cu greu, mai mult sugе cu limba decât cu

buzele arse.

— Culcă-te... Acum culcă-te, o sprijină Ana cu o mână, de la spate.

— Nu... nu poot... Capul... mă amețește...

Întinde mâinile pe genunchi, drepte, și stă așa, cu capul plecat ușor înainte... Parcă ar fi o pasăre... o pasăre căzută din zbor, se gândește Ana și se uită iar pe geam: o frunză se desprinde din vârful copacului. Era galben-aurie frunza, cea care rezistase cel mai mult. Ieri seară a suflat un vânt puternic din miazănoapte – n-a putut s-o rupă. Ana a ascultat vuietul vântului și și-a zis că-i vremea a ninsoare. Pământul amortește. I-a spus maică-sa care a vizitat-o azi dimineată... ori ieri? Nu mai știe exact: a pierdut rostul zilelor aici. Atunci frunza a rezistat, acum... O urmărește Ana cu ochii: lunecă roșie ca o flacără, printre crengi. Se oprește pe-o clipă într-o crenguță – se aude respirația întretăiată, grea a femeii – apoi pornește să lunece mai departe în jos. O să cadă departe de tulpină de n-o să se știe nici măcar din care copac a căzut? Ori o să se aștearnă la tulpina copacului care a născut-o și a purtat-o vara întreagă? Întoarce ochii într-o parte: o dor? nu vrea să vadă cum cade... ca o pasăre... frunza... viața?...

Se duce la patul ei cu gândul să-și înfunde capu-n pernă, să nu vadă și să n-audă nimic, dar dă cu ochii de bocceluța adusă de mama. N-a putut să intre din cauza carantinei și au stat de vorbă la fereastră. Dezleagă basmaua, alături, pe pat: un borcânaș cu smântână, legat la gură cu o foaie de celofan, copturi rumene cum știe mama să coacă, o ciozvărtă de carne afumată, brânză de oi... Aparte ceva legat într-o petică groasă. Desface nodul și găsește două gheme: pe unul lână albastră, pe altul – roșie... Nu m-a văzut careva? Se apleacă și le bagă în cutia de carton de sub pat, unde mai are câteva.

A întrebat-o pe mama: ai fost pe la noi? ce face Ignat? Mama a privit-o încruntat, a pus palma la ureche și s-a nălțat pe vârfuri... Ignat, întreb: ce face Ignat?

— Tată-tu? La slujbă. La oloinița lui zi și noapte... A înțeles că ori n-a auzit, ori n-a fost pe la casa lor și pe Ignat nu l-a văzut. Au mai vorbit în așa fel că din zece cuvinte înțelegea unul, până când, la urmă, a întrebat-o mama: când vii acasă?

— Nu știu, a ridicat din umeri Ana.

— Vină că al tău își face de cap. Grăiește satul fel de fel de vorbe... Când era Ana acasă, mamă-sa, care nu-l avea pe Ignat la inimă,

nu îndrăzne să dea frâu liber limbii. Acum însă... Mai deunăzi, când nu era carantină încă și au șezut amândouă pe-o bancă în grădină, i-a spus mai în glumă, mai în serios că bărbătelul ei s-ar avea în vorbă cu doctorița. A râs atunci: dar suntem surori, ne-am luat de surori. Îi femeie bună, cumsecade... Dar că anume Marieta a adus-o încoace și a internat-o, nu i-a spus mamei. Auzind aceste vorbe de la mama, Ana cum a plecat bătrâna, așa a rămas la fereastră... Doamne, se poate să fie adevărat? Să mă aducă pe mine aici și ea... ei amândoi... O, de ce-am venit? De ce trebuia să mă iau după cuvintele ei?... De ce l-am izbit atunci pe Ignat?... De ce m-am purtat atât de urât?... Ca o fetișcană zăpăcită... De ce? De ce?...

— Uuu... Mitreo... ce-i astaaa?... pământul... fuge pământul, Mitreooool.

Cu pași neauziți intră-n salon medicul și doi sanitari. O pun pe suferindă pe targa și o scot. Ana o însoțește, dar la ușă medicul o oprește cu un gest scurt... Unde-o duc? Ce au de gând cu ea? spunea cineva că e nevoie de încă o operație ca să scoată bucățile de os înfipte-n creier. Poate fi ultima operație...

Ana se sprijină de tocul ușii, închizând ochii: sărmana lelea Maria... Fetițele ei... ce-o să facă fără mamă? Îi vine amețală: nu trebuie să mă gândesc, nu trebuie...

În noaptea când s-a îmbrăcat cu hainele Mariei – era o noapte caldă, cu lună plutind peste vârfurile copacilor – a ieșit pe fereastră, a coborât în curte și a trecut prin spărtura din gard părăsind teritoriul spitalului – în noaptea aceea Ana nu era conștientă de ceea ce face. Parcă-ar fi ridicat-o cineva din somn, i-ar fi ordonat să întindă mâinile și să ia hainele femeii. Să nu vadă vreun doctor ori vreo soră straiele mele, zicea tot timpul Maria: nu stau mult aici... Degrabă ies!... Când a ieșit în marginea orașului la șosea, apoi a adus-o mașinuța până-n dreptul casei – se ducea mai departe mașinuța – când a intrat pe portiță și s-a oprit la fereastră, îi bătea în piept cu atâta putere de parcă ar fi ținut o fugă pe jos, până acasă. Îi spunea inima că se întâmplă ceva: în viața ei, în casa ei, cu bărbatul ei. În casă întuneric. Se opri pe prag: să intru? să bat la ușă? ce-o să creadă când o să mă vadă? Dacă nu-i singur? Dacă are pe cineva? Numai cât își închipui că Ignat al ei ar putea să doarmă în același așternut cu altcineva... cu altă femeie – toată vlaga trupului îi pieri, picioarele îi slăbiră și se propti în marginea ușii. Stătea ascultând ce se face dincolo de ușa tinzii. Liniște.

La un moment dat i se păru că aude suflare omenească, apoi o șoaptă... Se feri friptă: este cineva-n casă, se aud vorbe... Iar se făcu tăcere. Deodată izbucni un țipăt de pasăre, pe vale. O buhnă în livezi. Tot atunci la picioarele ei căzu ceva. O broască! Se aplecă, o luă de după cap și o băgă în buzunarul jachetei: las' că-l sperii... Și prinse a căuta clanța. Dacă lacătu-i la ușă și el nu-i acasă? Lacătul nu era. Clanța se ridică ușor, fără zgomot. Ușa se deschise – nu era pus zăvorul pe dinăuntru!

— Ana se strecură în tindă, deschise cealaltă ușă. Liniște-n cameră. Stătu ca un minut: nu m-a auzit? Poate nu-i acasă?... Se auzea respirația dinspre patul de la perete, din dreapta. Un pat de două persoane, pe care-l cumpăraseră înainte de a se muta la casa lor. Alături stătea un pătuc de copil. Li-l făcuseră cadou la casă nouă prietenii... Să fie mereu ocupat! Cum va porni copăcelul unul, altul să-i ia locul. Când era acasă și se supăra pe Ignat, se muta în el, își strângea picioarele și așa, ghemuită, dormea. Pe la o vreme Ignat întindea mâna și o ciupea ușurel de ureche: hai, vino-napoi, ai să-nțepenești acolo... își încorda privirea: este cineva-n pat sau nu-i? Luna bătea-n fereastră luminând doar pervazul și florile-n vazoane. I se păru că-s mai puține – să fi luat Paraschița dintr-însele? Se dădu lângă sobă, soba rece... Nu m-a auzit? Ori m-a zărit pe întuneric și mă privește cum mă furișez? Băgă mâna repede-n buzunar și puse broscuța jos: are să râdă și are să se dea de gol că-i treaz. Broasca țupăi de câteva ori și dispăru, sub masă. Nu cumva o fi beat de nu m-a simțit? Ori poate... Merse repede la pat, întinse o mână, pe cealaltă: Ignat, ești aici? răspunde: ești? Nu-i răspunse. Se auzea respirația: adâncă, grea, întretăiată. Când văzu că nici de data asta nu-i răspunde, o părăsiră dintr-odată puterile... Tot drumul: alergând până la șosea, apoi venind cu mașinuța aici... își zicea cu suflitul la gură: iată-mă vin., vreau să te văd... să-ți cer iertare... nu sunt supărată pe tine... nu ești tu de vină... eu sunt vinovată, eu... femeia-i totdeauna cea vinovată... iată-mă vin acasă... vin la tine... am fugit, dar acum mă întorc... am zis că pot, dar nu e adevărat... nu pot trăi fără tine... bunul meu... scumpul meu... dulcele meu... iubitul meu... viața mea, durerea mea... Vin în zbor la tine... întinde brațele și mă ia... sunt a ta, numai a ta, numai a ta... Acum când era aici, lângă patul lui, el tăcea, nu răspundea, dormea cu fața la perete. Atunci se așeză pe pătuc. O dureau picioarele, mâinile-i tremurau... Prinse a netezi marginea patului cu vârfurile degetelor. O înecau lacrimile,

obida, ceva ca o gheară o strânse de gât și nu mai putu să se stăpânească: o podidi plânsul. Își înfundă capul în pernă și boci cu sughițuri, zgâlțâit. Într-un târziu își ridică fața, își șterse obrajii, își dădu părul peste cap și ascultă iar; acum nici suflarea nu i se auzea. Dacă a murit? se gândi cu groază. Sări de pe pătuc, păși spre patul lui și întinse mâinile, pe întuneric: o, Doamne, nu lăsa să se facă asemenea nenorocire, nu îngădui... altfel de ce ne-ai mai adus pe lume, de ce-ai făcut cărările să ni se întâlnească, inimile să ni se apropie și să se lipească și să nu mai poată trăi una fără cealaltă... Lacrimi fierbinți porniră să-i curgă pe obraji. Ana căzu în genunchi, în fața patului și întinse brațele spre el...

Ușa se deschide scârțâind lung și jalnic și-n crăpătură lucesc doi ochișori. Întoarce capul: e fetița care vine adesea în salonul lor cu o tăbliță și un bețișor – carnetul și creionul ei –, trece pe la paturile pacienților, îi întreabă: ce vă supără? notează și prescrie medicamente, proceduri, face observații, dă pedepse, aduce laude, făcând voie bună printre bieții suferinzi. Cel mai mult se reține în salonul Anei. Odată văzând-o împletind la niște ciorapi, a întrebat-o pentru cine-i gătește.

— Pentru un copilaș.

— Dar cum îl cheamă? Ana a răspuns că nu are nume. Copilița a făcut cu capul: da, pricep, e așa de micuț că nici nume n-are.

— Ce-i? Ce s-a-ntâmpat? o întreabă Ana. O privește speriată:

— Liță Ano... Unde-i?... Au dus-o?

— Pe cine... au dus-o? Copila arată cu ochii spre patul rămas gol. N-are mamă, sărmănica, numai tată. De când e aici n-a fost vizitată decât de bunică-sa, o bătrână încruntată și posacă; i-a adus niște mere și un pachetel de biscuiți. Fetița le-a luat, dar nu s-a atins de ele: după cum a aflat, din cauza bătrânei a plecat mama copilei de acasă și tot din cauza ei nu vine aici s-o vadă. Mama ei, de fapt, n-a plecat nicăieri – a murit, iar cei ai casei i-au spus că a plecat. Copila a pornit s-o caute, fugind de acasă într-o noapte. A fost găsită peste două zile, departe de sat, în câmp sub un pod – niște băieți mânau caprele la păscut și au zărit-o stând zgribulită și plângând: căzuse în ajun o ploaie rece, cu grindină. Au adus-o acasă, dar... s-a ales cu pneumonie și a fost internată în spital.

— Au dus-o pe lița Maria, copila trage ușa după dânsa: zicea sora noastră că... nu mai are mult... câteva ceasuri...

— Nu vorbi așa, Ana îi cuprinde capul: au luat-o medicii la

operație... îi simte inimioara în piept.

— Cabinetul de operații îi închis... Am văzut... Au mutat-o în salonul de alături...

— Știi ceva? spune Ana pe un ton voit vesel. Hai să-ți arăt ciorăpiorii, vrei? Aproape-s gata, vrei?

O duce de umeri spre patul ei. O așază. Se așază și ea. Scoate de sub pernă bocceluța cu gheme și andrele. O desface pe genunchi.

— Vai, ce frumoși, liță Ană! Ce lână simpatică, vorbește copila ca o femeie în vârstă. Învățați-mă și pe mine să-mpletesc! O să am și eu un băiețel și vreau numaidecât să-i fac ciorăpiori...

— Ah, ștregărițo! o dojenește în glumă Ana.

— S-aude ceva! tresare copila trăgând cu urechea. A răsunat o lovitură înfundată, în perete. Urmează un geamăt sfâșietor. Copila sare în picioare:

— Ea!... Lița Maria s-aude!... Se zbate... Dă cu mâinile-n perete!... Liță Anăăă L

Ana o îmbrățișează și o strânge la piept, acoperindu-i urechile cu palmele:

— TU să nu ascuți... Nu trebuie să știi... Nu trebuie, micuța mea dragă...

Petrea dă cu biciușca și o ia pe șosea, la deal. Ignat mai stă câteva minute la gard, apoi se duce și îndreaptă ligheanul cu apă de ploaie vărsat pe jumătate de zburd alnicul mânz, pune pe banca de lângă robinet căldările și... se oprește-n mijlocul curții... Auzi tu? Să-i vin la cabinet: acolo are să-mi lămurească ce și cum. Aici nu putea să-mi spună? Maaare șef și acesta! Face câțiva pași și iar se oprește: auzi ca un murmur la spate. Întoarce capul: țârâia din robinet pe foaia de tablă pusă să nu se facă groapă... Când nu-i apă închide robinetul, dar nu de tot – să știe când vine iară. Ar trebui să-l strângă, dar... Nu cumva crede că am să mă duc? Să mă aștepte! Știu eu ce pun ei la cale. N-o să le meargă. Trec chiar amu pe la toți vecinii, îl iau pe Guliță, facem brigadă și ne înfățișăm la Maxim... Ce tot umblă Petrea cu planurile și proiectele lui! Oamenii au muncit, și-au ridicat case, le-au acoperit și amu na! să le dărâme. Să facă-n locul lor clădiri cu etaje. S-o fi făcut de la început! Nu să-mpartă locul la oameni, iar după aceea să-i măture cu buldozerul!... Aruncă o căutătură spre bojdeuca de dincolo de șosea și zâmbește acru: am ajuns și eu în situația babei. Își întoarce privirea asupra casei: ferestrele mari, frumoase, cu flori sus executate

la comandă după desenul lui și al Anei; apoi la acoperiș, la fronton – de aici nu se vede, dar... îl are-ntipărit în ochi, că l-a clădit singur din cărămidă și tot singur a înjghebat cele trei litere: CU. și cele patru cifre: 1.9.7.1., anume așa, despărțite prin puncte. Păcat numai că... îi sună-n auz cuvintele lui Petrea... Se dă iar la gard și pune mâna, ca adineaori, pe vârful unei ștachete... Trece o mașină pe șosea, la vale. O urmărește cu privirea până sub deal... Auzi tu: păcat! De ce, mă rog, păcat?... Își amintește ziua când ridicau pereții. La clacă oameni mulți: neamuri, vecini. Paraschița strigă deodată: vine și badea Petrea! Nu-l poftise nimeni. Trecea pe drum. Alte strigăte: vine și inginerul... inginerul a venit!... Ignat întoarce capul căutând-o printre ceilalți. Privirea îi fugi peste grămezile de piatră, peste sacii cu ciment, printre bărbați cu brațe albe de praf de piatră și femei cu poalele-n brâu. O găsi: Ana avea mânecile suflecate mai sus de cot, brațele roșii, fața aprinsă. îi întâlnește privirea și înțelese că l-a văzut și ea pe Petrea și... s-a pierdut... Nu cumva ea l-a poftit la clacă? se gândi. Careva strigă: ia să ne spună inginerul: am pornit corect construcția – nu s-a prăvăli? Altul: el fără busolă nu vede.

— Nu busolă – ocheană!

— Teodolit se zice!

— Cel mai exact aparat îi ochiul, să știți de la mine!... Dând Doamne ajută, Petrea își suflecă mânecile flăcăiește, alese o piatră, unse locul cu ceamur și o puse-n zid.

— Să ție, măi Ignate, o sută de ani!

— O mie! adăugă de la dânsul un băietan de alături.

— Dacă a pus-o un inginer! zâmbi un moș chefliu.

Ignat urmărește cu privirea alt camion care lunecă şuierând la vale. Un val de aer rece îi atinge obrazul și se duce mai departe. După ce sendepărtează, lucru ciudat, are senzația că o parte din el, din ființa lui s-a dus cu mașina aceea... De unde asta? Nu cumva din nemărturisita lui dorință de a se smulge din loc și a porni cât mai repede, chiar acum, undeva... departe. Ori că zări în cabină un chip care i s-a părut cunoscut, niște ochi ce l-au privit o frântură de secundă pe el stând aici, singur, gârbovit, ținându-se cu mâinile de gard? Să-l fi văzut cineva cu adevărat ori numai i s-a năzărit? Poate că s-a văzut el singur pe sine de colo, din cabină, și acceptând acest joc copilăresc, în închipuirea lui, de acum a și plecat cu mașina?... Dacă mă las luat de năluciri cine știe unde ajung!... De la piatra pusă de Petrea gândul îl

poartă la noaptea când a sărit Ana din somn, tremurând, mai plângând. A avut un vis groaznic: se făcea că era singură în casă și peretele din spate – acela în care a pus Petrea piatra – odată s-a desfăcut în două și a prins a se surpa. O piatră venea asupra ei și a dat să fugă, dar n-a putut: picioarele îi erau îngropate în pământ... Ignat! Ignat! a strigat și așa strigând s-a trezit. Când îl văzu alături, casa scaldată de lumina lunii pline, ei amândoi pe patul de scânduri așezat pe niște cărămizi, se agăță de umărul lui și îndelungă vreme nu se putu liniști... După aceea o surprindea uneori ducându-se după casă și cercetând peretele, de sus în jos, purtându-și palma pe el, de parcă nu și-ar fi crezut ochilor. Înțelese: căuta crăpătura în zid, aceea pe care o visase... Iar atunci, tot în acel loc o găsi închircindu-se, de acum când o strânsesă rău de tot durerile...

— Bună! face Ignat semn cu capul către un om ce trece cu căruța pe șosea în sus.

Când să pornească spre ușă să intre-n casă, vede ivindu-se-n deal un camion. Are, ziua-n amiaza mare, un far aprins. Dar ceea ce-l miră pe Ignat este mersul mașinii: ba vine iute la vale, ba pe neașteptate se oprește și chiar, lucru ciudat, se duce... îndărăt. Parcă cineva nevăzut, de dincolo de muchia dealului, l-ar trage de-o frânghie lungă, lăsându-l să înainteze câte puțin și trăgându-l înapoi... Trebuie că-i de gumă funia, zâmbește Ignat. Ajungând în dreptul barierei rămase de pe timpul carantinei, camionul oprește, farul se stinge, portiera din stânga se deschide și sare din cabină șoferul cu manivela în mână – un omulean într-o pufoaică neagră.

— Te-a găsit? Ignat întoarce capul: dincolo de gard, cu toporișca-ntr-o mână, stă Guliță.

— Cine?... Da, m-a găsit.

— Ce vrea? Iar cu... casa ta?

— Cu casele noastre, măi Guliță!

— Cum: și-a mea?! Guliță uluit lasă toporișca în jos. După care, aiurea: caut un băț... Să pun coadă la furcă... Mă apuc de săpat...

— Vrei să te apuci de săpat?

— Mână, dar... de ce mă-ntrebi?

Vorbește tare Guliță deși nu-i decât la câțiva pași depărtare. Sunt vecini, dar te-i mira de-a călcat vreo dată în ograda lui Ignat... Da, a venit la clacă, dar nu zăbavă l-a chemat careva dintre copii – trimisese femeia după dânsul. Mai naltă ca dânsul, voinică, nu-l lasă să

se amestece prin lume, mai cu seamă dacă sunt și femei. Ori din gelozie, ori că nu vrea să-l ia careva-n bășcălie. Să fi auzit din casă cum porni să-l iscodească una câți copii are, numindu-i la rând. El: Ileana, Maria, Vera, Costică... întâi Costică pe urmă Vera... Vasile, Neculai... ba, Neculai și Vasile-s gemeni... îi înșira, iar oamenii râdeau cu hohote...

— Unde vrei să sapi?

— Dinaintea casei...

— Aaa, dinaintea casei. Ar trebui să mă apuc și eu... Încearcă să-și aducă aminte: pe unde-o fi furca? I-a dat-o lui Guliță mai deunăzi. Se ducea la încărcat gunoi, la grajduri. Nu cumva i-a rupt coada și acum umblă căutând un băț? Întoarce Ignat capul să-l întrebe, dar Guliță îi ghicește gândul:

— Ți-am adus-o. Am pus-o de la vale de casă, lângă perete. Vreau s-o dreg pe-a mea – arată la creanga de la picioare: o să fie o coadă bună. Numai s-o netezesc bine...

Ignat pornește de la gard: mare lucru o coadă de furcă! Așa li-i vorba mai totdeauna: o încep cu una, dar ajung la cu totul altceva. Bunăoară azi: în loc să se clarifice cum or face cu casele... adică să se lase ei, gospodarii de pe Mal, să le strice casele și să-i mute în altă parte a satului ori... să se ție dimpreună, să se apere?... Lui Guliță poate că-i convenea: satul avea să-i construiască o casă mai mare și mai arătoasă decât a lui – când o pornise nu știa câți puradei avea să-i aducă femeial! – în care-i vine strâmt. Pentru ceilalți, și pentru Ignat nu-i deloc convenabil... Să mă spetesc iară, să ridic alta? Mie satul n-o să-mi facă, știu bine. Doar n-o să facă la toți! Îți dă ceva bani ori te pomenești că trântesc o clădire cu etaje și te bagă-n cușcă!...

În fața ușii, de acum călcând pe prag, aude zăngănit de tablă trântită, în drum. Se uită-ntr-acolo: un camion oprise în dreptul porții. Șoferul se zvârcolea pe la motor, ba urcând pe aripă și băgându-se sub capota ridicată, ba coborând și fugind spre cabină. De-a mirării: cum sărea de pe roată, capota cădea automat, făcând un zgomot strașnic. Pesemne, motorul nu pornește și șoferul, plin de năduf, nu știe ce să mai facă. Iată-l, învârtește manivela, tot mai repede...

— Pare să fie camionul care venea cu un far aprins...

Ai încălцит-o, măi omule! zice-n sinea lui Ignat, deschide și pășește înăuntru. Trece cu capul plecat în bucătărie, trage un scăunel de sub pat, își scoate-n grabă bocancii și rămâne în ciorapi... Are câte doi pe fiecare picior. Îs cu borti, ciorapii, unde-i rupt unul, îi întreg

celălalt, așa că găurile se acopăr unele pe altele. Îi scoate și-i aruncă!... Ar trebui să mă spal... Trage ligheanul, se spală pe mâini, pe față... Își spală picioarele... Găsește sub așternutul din pat ciorapii de lână, întregi, și-i încălță. Se duce în cameră, își ia hainele curate, se îmbracă și vine iar în bucătărie. Caută ciubotele, dar nu le vede. Să încălțe bocancii iară? Îs murdari, zgâriați de pietre... Unde, naiba, să fie ciubotele?...

Mai iute, mai repede să se încălțe... Să se încălțe și să iasă din casă! Dar unde se grăbește așa Ignat? Are vreo treabă pe afară? Vreo trebuință în sat? Nu! Vrea să iasă, să iasă mai degrabă din casă. Să iasă la gard. Să iasă în șosea. Pentru că nu poate, i-i greu să stea singur, aicea, încasă...

Iese în prag. Camionul tot în dreptul porții lui stă. Șoferului numai fundul de sub capotă i se vede.

Merge până-n mijlocul ogrăzii – s-a văzut un fulgușor căzând. Privește-n sus, se uită spre Mal, în zarea fumurie de pe valea Nistrului:

— Mi s-a părut.

Privește iar în jos, aplecându-se la pământ:

— Cam devreme să ningă...

Își poartă privirea de la un pomușor la altul – stau drepti, subțirei, în rând, cu crengile golașe – și parcă-i aude: a venit sâmbăta, poate dai pe la noi să ne vezi, să ne întrebi cum ne mai simțim – cum vă simțiți? – ... că vine iarna – vine și ar trebui să vă leg cu niște paie la tulpină că or da niște iepuri... Avea sfoară în șopron, sub streășină, o găsisese odată pe drum când se întorcea de la lucru – un ghem încâlcit, căzut pesemne din vreo mașină – l-a pus subțioară: mi-a prinde bine...

Iar se-aude sunând portiera mașinii.

Se uită-ntr-acolo: din cabină apare un picior într-un pantof negru și-n ciorap subțirel, de capron. Calcă pe scară, zăbovește un timp până vine și celălalt. Se sfătuie între ele o vreme, apoi primul picior coboară atent, ajunge cu greu la pământ, îl cheamă și pe celălalt care nu se știe de ce zăbovește pe scăriță și după ele, coboară, iată, și stăpâna... Pe urmă, după ce-a trecut ziua de sâmbătă și noaptea spre duminică, după ce femeia străină dispăru din casa lui fără să-i spună un cuvânt, când stătea să-și amintească, i se părea că a lunecat din cabină ca un abur. De fapt, a văzut-o cu adevărat când stătea de acum pe marginea șoselei, între camion și șanțul pe jumătate cu apă. Stătea în pantofi ușori, palton de pluș și cu broboadă galbenă pe cap. I se păru

o răsărită înflorită, apărută nu se știe prin ce minune la vreme târzie de toamnă. Se clătină, singuratică, pe marginea șoselei, iar capul ei se întorcea încet, căutând soarele printre norii cenușii, apuși. Mai găsi Ignat o explicație a impresiei stranii ce i-o făcu apariția femeii necunoscute, din prima clipă cum o văzu, dar abia noaptea când s-a culcat pe laviță sub ferestre, și a venit de l-a învăluit somnul cu aripa lui și l-a dus în lumea acelu vis zguduitoare, neuitat, în care s-au împletit laolaltă cele trăite în ajun, durerea și dorințele tănuite, când dormea cu fața în sus, îmbrăcat cum intrase în casă, iar femeia care venise cu dânsul de la oraș înapoi s-a culcat în patul lui. Avu impresia că o mai văzuse, că o cunoștea. Voia s-o întrebe și nu îndrăznea și, ca să se completeze veriga ce lipsea, să se înnoade firele, deodată își aminti: era în ziua când se întorcea în concediu... aștepta la bariera orașului o mașină care să-l repeadă până-n sat... aștepta acolo și o femeie cu batic galben... semăna cu asta... poate nu semăna, au trecut ani de atunci!, dar ține bine minte: era tristă, i-a spus ea ori a priceput după cumpărăturile ce le făcuse: avea o durere, o nenorocire acasă... ce să fi avut nu ține minte... el era vorbăreț, bucuros că vine acasă, umbla de colo colo pe marginea șoselei... ridica mâna, mașinile nu opreau... aveau locurile-n cabină ocupate... el glumea doar ar înveseli-o pe femeia cătrănită, o îndemna să-și pună chipiul lui de soldat în cap și să ridice ea mâna... iată că o mașină opri, pentru dânsul opri, ca militar ce se afla, dar el l-a rugat pe șofer s-o ia pe condrumeață, până la satul cutare, ceva mai departe de al lui... când urcă și era să pornească, femeia îi aruncă o privire caldă, plină de recunoștință, spuse câteva cuvinte pe care abia de le auzi, dar le pricepu... a văzut lacrimi în ochii ei... mai pe urmă își aminti cuvintele și înțelese că biata de dânsa avea mort acasă, se pare un copil mic...

Se uită Ignat: femeia stă lângă mașină. Odată își zice: dar ce mă holbez eu așa? ori n-am alta ce face? de când am venit, un pai n-am ridicat de pe jos... Se întoarce și prinde a căuta... furca! Ia să mă duc pe după casă unde zicea Guliță că a pus-o. Am trecut, dar n-am zărit-o. S-o fi luat careva din vecini? Abia face câțiva pași și simte că... parcă l-a chemat cineva. Așa, fără glas.

Se întoarce brusc.

Femeia cu broboadă galbenă stă la gard.

A sărit peste șanț? îi lat și ea, așa micuță, cum putea să-l sară? Ori s-a dus pe la podeț? Când avea să se ducă dacă acu câteva secunde

stătea lângă mașină? De mirare, zău... De ce-a venit? Ce vrea?... De, i s-o fi făcut și ei urât să tot stea în cabină...

Se uită la femeie, acum o vede bine: are pielea feței palidă, deși n-ai spune că-i slăbuță – poate din cauza galbenului ce-o înconjoară? – obraji rotunzi – iar când se dă mai aproape bagă de seamă un fel de ceață plutind în privirile ei.

Și amu de ce-a trecut dincoace? O clipă mai nainte se mustrase Ignat el însuși: de ce stau și casc gura, dacă m-am pornit să caut grebla... adică: furca? Dar se simte oarecum intrigat. Nu, nu-i nevasta șoferului. Dacă ar fi, ar sta-n cabină, n-ar coborî. Ori ar începe să-l cicălească: dar mai ai a te mocoși mult acolo?... Se vede că a luat-o de pe drum... S-o fi ducând la oraș, dar... s-a defectat mașina... și ea aștepta... răbdătoare...

— Om bun: n-ai, mă rog, o gură de apă?

În prima clipă Ignat nu pricepe: ce m-a întrebat? O privește de parcă ar fi avut o minune în față – cu ochii măriți. Olecuță chiar prostit. Vrea să deschidă gura: ce-ai spus? dar imediat își dă seama: m-aș face de rușine. Ei, ce poate să-l întrebe o drumeață decât niște lucruri obișnuite, ca toți drumeții care trec ori se opresc aici: despre vreme, despre drum, despre... După cum deschise gura, după buzele albe, arse, pricepe ce vrea.

— Apă?!

Necunoscuta încuviințează: apă, privind spre robinetul din care cad picuri sunători pe tabla pusă jos. Apa se prelinge ca la vreun metru și se adună la rădăcina unui măr. Îi pricepe gândul și se grăbește să-i spună:

— Nu, nu... adică: să nu bei din robinet că-i rece... amiroase a fier: mă duc s-aduc din casă. Tot amu!

Se sucește iute ca un băietan, parcă nu el ar fi lucrat la piatră toată săptămâna, parcă nu el ar fi frământat azi glodul jumătate de sat. Intră-n tindă, caută prin unghere: unde-i cana? Trece-n bucătărie – nu se vede. Intră-n cameră – nu-i pe masă. Se oprește gâfâind: dar unde s-a mistuit oare cana ceea? Îl trec nădușelile, fruntea i se aburește: iaca, mări, trebuie să dau omului un gât de apă și nu găsesc un vas. Aista-i gospodar? Asta-i rânduială?... Și ea așteaptă o gură de apă. Necăjită, poate chiar bolnavă... Gura arsă... Cine știe unde s-o fi ducând? auzi cum m-a întrebat: n-ai, om bun, o gură de apă?... O gură de apă... O gură de apă... Ignat tresare: cana stă cuminte pe fundul de scândură

pus pe căldarea din colț, de pe taburet, la sobă, lângă ușă. Și apa și cana la locul lor de totdeauna și el nu le vedea... Parcă a orbit! Umple repede cana și era să pornească de acum când deodată i se pare că nu-i curată. O pune pe masă, se lasă-n genunchi, scoate din bufetul josuț o ceașcă – din cele două frumoase, cu flori aurii, pe care le aveau ei – o clătește și iese cu ea pe ușă.

I-o dă plină femeii peste gard și, când ea o duce la gură, se uită-ntr-o parte: las-o să bea în voie că-i tare însetată, sărmana... își coboară privirea și, printre scânduri, îi vede picioarele: i-o fi cam răcoare în capron... în tuflișoarele iestea ușurele... își amintește cum s-a deschis ușa cabinei și... felul ciudat cum a coborât: mai întâi un picior, peste o vreme celălalt... Zâmbește... la gândul acesta ori, poate, de propria zăpăceală. Cum a fugit în casă după apă și nu găsea cana, și ea stătea cuminte la spatele lui... Ce s-a mai fâstâcit! Iar acum... acum de ce se boldește la picioarele ei și încă printre scândurile gardului?

Ridică încet capul. Pune palmele pe vârfurile ștachetelor privind-o direct.

Femeia continuă să bea, întoarsă într-o parte. De sub marginea galbenă a broboadei se vede o margine de ceașcă, degetele care-o țin

— Cu două degete o ține, de toartă, strâns, așa încât s-au făcut albe la vârfuri și tremură ușurel, degetele.

Are ceva... vreo rană la inimă. Ori poate-i bolnavă... De ce-a pornit la drum dacă se simte rău?

— Așa! dă glas șoferul de sub capotă. Hopa! sare jos și fuge spre cabină.

Femeia tresare, rupând ceașca de la gură ca s-o întoarcă stăpânului și să fugă spre mașină, dar Ignat o îndeamnă:

— Bea, bea... nu te grăbi. Până drege el motorul...

După ce mai încearcă o dată, șoferul trage o înjurătură, vine și se bagă iar sub capotă. Femeia bea ce mai rămăsese, întoarce ceașca vărsând într-o parte cele câteva picături de pe fund și i-o întinde peste gard.

— Mulțumesc, om bun.

Face o plecăciune privindu-l prima dată-n ochi, cu mirare, parcă acum l-ar fi văzut. Mai mulțumește o dată și pornește spre mașină. Cu ceașca-n mână Ignat o privește cum se îndepărtează, cu pași înceți, ușori. Odată-l trece ca un fulger: se duce! își crispează degetele pe muchia scândurii: n-oi fi cumva eu bolnavul? Ori... femeia asta... m-a

privit în ochi... ce ochi, ce privire avea. O apă scânteietoare prinde a-i vălura pe dinainte, ca o perdea, și prin perdeaua asta răzbește chipul femeii necunoscute care l-a săgetat cu privirea și acum se îndepărta, lăsându-l aici singur, răvășit, nelămurit, cu voința paralizată, nefiind în stare nici a o striga, a o întreba: cine ești? unde te duci? Acuma nu mai era o simplă drumeață, era o femeie însetată, care o clipă în urmă îi ceru un gât de apă, lui îi ceru... O femeie însetată... însetată... o femeie străină însetată... însetată... Și n-am întrebat-o nimic...

— Ce voiai să știi?

— Cine-i ea.

— Ce rost are?

— Da, ce rost... ce rost are... între timp femeia ajunsese la șanțulețul pe jumătate cu apă. Ignat care privea într-o parte își mută privirea spre dânsa și văzând că s-a oprit în fața șanțului – n-o să-l treacă! n-o să poată trece! – se bucură în sinea lui. De ce? Că nu voia să plece așa degrabă? Spera că se va întoarce spre dânsul pentru a-i spune o vorbă, măcar un cuvânt? Dar ea a pășit dincolo ușor, parcă ar fi zburat. Acum ridică mâna, deschide, urcă pe scară, picioarele dispar unul altul și portiera se închide.

Ignat se încruntă: ce-a dat peste mine? m-am pierdut cu firea ca un băietan. Privește ceașca de aproape, aducând-o la ochi – dar în așa fel ca femeia de colo să nu observe – și i se pare caldă de degetele ei... toarta, că vede pe marginea aurită urmele buzelor ei... Ce frumos o ținea și bea!...

Motorul începe să zbârnâie. Șoferul smulge manivela de sub radiator și fuge pe cealaltă parte, spre cabină.

Ignat mai stă câteva clipe, se întoarce și o ia spre casă cu ceașca în mână. În mijlocul curții se oprește: dar ea pleacă! Și parcă-l întreabă cineva: nici drum bun nu-i urezi? Se întoarce: s-a uitat și ea încoace. Ridică mâna cu ceașca și-i face semn.

— Drum bun!

Femeia face o plecăciune cu capul, exact cum îi mulțumi pentru apă. Pornește hotărât spre ușa casei. Dacă se lasă cuprins de valurile ce-i scaldă inima, valuri fierbinți, fără de cât că face vreuna boacăna. Pășește apăsător, înfigând călcâiele bocancilor în pământ – unde călca, groapă rămânea. Mișcă larg mâna cu ceașca: înainte, înapoi... înainte, înapoi... Are ochii îngustați, mai închiși: se luptă să-și abată gândurile-n altă parte. La cel ce-a trecut mai adineaori pe la dânsul cu

mânzul lui; la furca ce i-a dat-o lui Guliță și nu se știe de i-a adus-o... O fi uitat-o la grajduri, și a cules-o careva ori a acoperit-o cu gunoi, și a dus-o tractorul cu platforma în câmp de-or să crească furci la primăvară... Oricum se sucește, oricum se învâртеște Ignat, tot îi stăruie în ochi baticul galben al drumeței și... ochii. Cum erau? Ce culoare aveau?... Ajunge în tindă, deschide ușa la camera din stânga – aici e gătit, dincolo, salonul, încă nu-i podit și ține butoaele cu vin, cartofii, pâănă își termină beciul... sacii cu făină și celelalte. Stă cu ceașca-n mână întinsă, apoi... ce-i vine? o ridică, o duce la ochi și o privește: s-a nimerit ceașca lui, din cele două cu marginile aurite și flori roz-vișinii... Când se întâmpla uneori să bea ceai, mai ales iarna, zicea Ana: hai să schimbăm, tu dă-mi ceașca ta, eu ți-o dau pe-a mea... ca să-ți aduci aminte de mine toată ziua cât o să sapi la piatră – nu sap, eu urc, draga mea – cât ai să urci acolo... și să știi că dacă n-ai să mă uiți, ai să capeți la puteri – poate s-o iau cu mine? – nu, să n-o strici – dar pe-a mea? – nici pe-a ta – de ce? – să n-o dai cumva altuia ori... alteia să bea... aveți și femei pe acolo, și eu nu vreau să bea altcineva din ceașca ta, numai eu!...

— Numai tu... Ignat se apleacă și pune ceașca pe capacul căldării, lângă ușă, în colț, alături de cană: iartă-mă că i-am dat să bea acelei femei însetate, iartă-mă... Odată se-ntoarce și se uită peste umăr la hainele agățate-n cui, hainele Anei: rochia, paltonul, peste ele aruncat șalul, jos ghetuțele cu blană... își poartă privirea spre fundul camerei, trece peste patul cu pernele clădite una deasupra alteia cum obișnuia să-l facă Ana și cum continuă să le așeze el, simte o mare slăbiciune în picioare și se sprijină cu umărul de tocul ușii...

Gândurile îl năpădesc, multe, încâlcite. Peste toate se ridică unul: așa se-ntâlnesc oamenii pe lumea asta... nici se știu, nici s-au văzut vreodată, nici au vorbit... se întâlnesc, își vorbesc, se privesc, fie zâmbind, fie mirați ori nedumeriți, apoi se despart, fiecare se duce-n partea lui fără să-și spună de ce-au zâmbit, de ce s-au mirat, de ce-au fost nedumeriți... iar după aceea, când crezi că l-ai uitat pe acel om, când se pare că s-a pierdut chipul lui în negura zilelor de ieri, odată-ți răsare în față, fie ziua, fie în vis, răsare și te întreabă: de ce-ai zâmbit atunci? de ce te-ai întunecat la față? de ce m-ai privit așa mirat? ai văzut pe fața mea, în sufletul meu, în mișcările mele ceva de răs? ceva de plâns? ceva ce nu știu eu despre mine? auzi: spune? Dar chipul tace, e numai aburul lui în fața ta, imaginea lui în ochii tăi, el e departe, s-a

dus în lumea largă și nu se știe de mai trăiește ori de mult nu mai este... Îți vine să strigi atunci, să țipi, să urli: de ce? de ce l-am lăsat să plece așa? de ce nu l-am întrebat de ce-a zâmbit? de ce s-a încruntat? de ce s-a amărât văzându-mă? De ce l-am lăsat?!

Șoferul strânge roțița robinetului, întorcând-o o dată, de două ori, dar apa continuă să târaie pe tabla pusă jos să nu se facă băltoacă. Ia căldarea plină, și pășind peste gârduceanul josuț, pornește spre poartă, întoarce capul și-l observă pe stăpân în ogradă.

— Să am iertare, îi strigă vesel: am luat o căldare de apă!

— Mă rog, niciun bănat!

Acum Ignat e îmbrăcat în scurteica de postav albastru cu guler de astrahan, iar în picioare poartă cizme de iuft, pe care, grăbit fiind, nu apucase a le șterge de praf.

Șoferul se oprește în porțiță – e un bărbat scund, îndesat la trup, cu umeri lați – ține căldarea plină și se uită la stăpân. Bagă de seamă că și-a schimbat straiile și cum stă în mijlocul curții, face ceva cu mâinile: ba le bagă-n sân, ba le scoate și le vără-n buzunare, uitându-se în același timp la mână, iar bagă mâna-n sân privind după mână, parcă s-ar juca, zău! Își amintește de jucăria ce-o cumpăraseră la piața din oraș: un gimnast fixat pe două fire legate între două bețișoare, pe care, dacă le strângi la capete, îl fac pe gimnast să execute fel de fel de mișcări caraghioase cu mâinile și picioarele. Pentru băiețelul lui a cumpărat-o, dar a uitat să i-o dea – o are-n cabină, sub banchetă...

— Ce cap, bre, ce cap! se pălește tatăl uituc peste frunte, trântește porțița, sare peste șanț și se apucă să toarne în radiator.

Motorul funcționează. Acum nu bate, nici nu se îneacă. A întârziat, dar nu mult – cu vreo oră numai. E pornit după cărbuni pentru spitalul din satul lui, iar ca să nu facă drumul încolo cu deșertul, fabrica de conserve l-a încărcat cu borcane de suc de roșii, să le transporte la gară... Apa se duce gâlgâind în radiator: unde încape atâta? ori a atins cu cheia vreo țeava desubt și curge?... Ridică ochii și o vede prin parbriz pe pasagera lui: stă cu capul plecat parcă și-ar cerceta propriile mâini. Nici nu clipește din ochi, și are ochii puțin cam mari pentru o fețișoară ca a ei... De când a urcat în marginea satului – de fapt, a luat-o în câmp, se vede că pornise pe jos – n-a spus un cuvânt chiar dacă lui nu i-a făcut gura tot drumul. În câteva rânduri era s-o întrebe: dar unde te duci? ce treabă ai la oraș? văzând-o abătută n-a îndrăznit. Colo-n deal când a prins a-și face de cap motorul, s-a

înciudat rău, dar nu atât pe motor cât pe dânsa: cum a oprit s-o ia a simțit că s-a întâmplat ceva cu mașina lui! E superstițios șoferul nostru, așa că ieșind să vadă ce-i cauza, bodogăni supărat rău: mai bine te-ai da jos și te-ai duce cu altul, ce-mi stai? Dar ea stătea nemișcată, răbdătoare, parcă înghețase pe banchetă... Mă mir cum de s-a coborât aici! De ce-o fi coborât? Pare că s-a dus la gard... A întrebat ceva de gospodarul ista...

Trânțește capota și fuge cu căldarea pe după mașină. O aruncă în coș, calcă pe scară, intră-n cabină și trage cu putere portiera.

— Hei, șofer! Stai! Îngăduie puțințel!

L-a auzit prin zgomotul motorului. Se uită șoferul la șosea – nimeni pe aproape. Se întoarce către pasageră: a strigat careva? Cu o mișcare a capului ea îi arată spre omul ce alerga spre ei. Între timp Ignat apucase a fugi să se convingă că-i ușa bine încuiată și acum ieșea pe portiță.

— Stai că merg și eu! Până să se gândească unde să-l ia, el a și deschis portiera.

— Aveți loc aici?

— Suie. În caroserie suflă!

Femeia se ferește făcându-se și mai mititică. Ignat se așază, puțin cam pe-o parte.

Mașina o rupe din loc, la vale. Urcă dealul, unde șoseaua duce printre plantația de vii, cu tufe golașe, și livada de pruni. Apoi încep semănăturile de toamnă. Grâul a avut ploi la vreme și-i des ca peria întinzându-se până-n zare, ca un covor verde.

Prin fața parbrizului licăresc, pieziș, câțiva fluturi albi.

— Vrea să ningă, zice șoferul fără a întoarce capul.

— Cam devreme, își dă cu părerea Ignat, luând aminte la femeia care, de când a urcat, se tot ferește, nu cumva s-o atingă... Dar matale ce crezi? o întreabă muțeste. Nu zice nimic, ci se zgribulește numai – i-o fi fiind frig...

— Sfârșit de noiembrie, urmează șoferul. În alți ani cădea omătul și mai devreme...

Femeia se pleacă înainte privind cu încordare prin parbrizul pătat.

— Da, îngână în sfârșit, fără să dea a înțelege ce să însemne acest «da»: că poate să se aștearnă zăpada devreme? ori că și-a răspuns la propriile ei gânduri și frământări...

Nicio jumătate de oră nu trece și, peste vârfurile copacilor de pe marginea șoselei, se iscă în zare un nour vinețiu, care crește mișcându-se: fumul ce se ridică din coșurile fabricilor. Brusc perdeaua de copaci se rupe și apare, în stânga, o șosea largă venind în unghi drept față de aceasta. Câteva blocuri albe, unele gata, altele neterminate – se mută aici uzina mecanică din centrul orașului. Fluieră o locomotivă, lung, strident, de se răsună toată valea – aici Nistru face un mic ocol în jurul orașului.

Camionul traversează calea ferată – șoferul a apăsat pe accelerator și au reușit înainte de a se închide bariera. Pe din părți se înalță mai multe blocuri cu trei și cinci etaje – blocuri de locuit recent construite. Mașina face la stânga și dă într-o ulicioară îngustă, printre niște case mici și nearătoase, rămase de pe vremuri, mai merge puțin și oprește.

Ignat îi pune-n palmă șoferului niște bănuți și, mulțumindu-i, coboară. Acela încearcă a zice ceva, dar el o ia înainte, călcând pe un fel de trotuar, de-a lungul caselor – niște lespezi rare, fărâmate, multe lipsă, în locul lor s-au adunat băltoace murdare. După vreo sută de pași ce-i vine? se întoarce și se uită îndărăt. Mașina nu mai este, a luat-o spre gară. Dar o vede pe femeie: vine în urma lui... S-a coborât și ea... Unde s-o fi ducând oare?... Taman trece strada. Iat-o, se oprește și-l întreabă ceva pe un trecător. Acela o ascultă, apoi saltă din umeri: nu știu. E vreun străin: poartă o coșniță de papură într-o mână și pe umăr un sul de frânghie... Oare ce l-o fi întrebat? Și cum se gândește așa, îl cuprinde curiozitatea pe Ignat. Cât au mers împreună, o dată nu s-a uitat în partea lui! Mereu privea înainte. Ori lăsa ochii în jos, la picioare. De câteva ori a văzut-o frământându-și degetele mâinilor. Mai mult a vorbit șoferul. A spus și el câteva cuvinte. Ea a tăcut tot drumul. De câteva ori, la hopuri, piciorul lui s-a atins de piciorul ei. S-a ferit imediat, parcă ar fi fript-o...

— Dar încotro mergeți, dacă nu-i cu supărare? o întreabă când ajunge în dreptul lui.

— A!? aproape să țipe femeia. Mata erai? Eu... și se fâstâcește.

— Am văzut că l-ai întrebat ceva pe un om...

— Ai văzut? Da... rostește încurcată, l-am întrebat... dacă nu știe... unde-i fabrica de mobile?

— De mobi-le? lungește Ignat cuvântul. Mata la fabrica de mobi-le te duci?

— Da, face cu glas stins femeia și roșește: trebuie să... trec pe... acolo... să văd...

Nu mai aude ce spune. Ignat o privește drept în față, chiar cu un fel de neobrăzare, și pe neașteptate își dă seama că ea-i... un copil, neștiutor, rătăcit, neajutorat... iar sufletul ei, deși chinuit, a rămas neschimbat, curat, în ciuda negurilor vieții... și sufletul acesta odată parcă s-a revărsat fără să știe cum asupra lui...

— După colțul ista-i fabrica... îi zâmbește vinovat de propriile gânduri și simțăminte: faci la stânga, mergi tot înainte și dai de-o poartă naltă, de fier... Deasupra scrie: «Fabrica de mobile».

— Da? se bucură ea și grăbește într-acolo: mă duc mai repede, că-i seară... Mulțumesc, om bun...

Ignat o petrece cu privirea o bucată de loc, apoi o ia pe drumul lui, drept înainte, spre spital.

Ana o conduce pe copilă-n salonul ei, o culcă și-i pune mâna pe frunte: are febră? s-a speriat de ce-a văzut? La întoarcere se oprește lângă salonul unde zace Maria. La ușă face de gardă infirmiera în etate care în loc de bonetă poartă broboadă neagră. Stă cu spatele spre ușă și privește-n jos. Ana înțelege că-i rău cu sărmana femeie. Bietele fetițe, de-ar putea să le dea de știre-n sat.

Își potrivește halatul la piept și se îndreaptă spre măsuta din colț, pe care stă telefonul. În lungul coridorului vin, în întâmpinare, un băiat și o fată: el în pijama vărgată, ea într-un halat roșu – adus de acasă, cele de spital sunt vinete, spălăcite. Merg privindu-se pe furiș... Se țin de mână, sunt îndrăgostiți.

Lângă telefon stă medicul ei, cu spatele încoace; vorbește cu sora-șefă, care, aplecată asupra mesei, caută ceva cu vârful creionului într-un registru. Ana se oprește: iar o va dojeni – la ora asta se cuvine să stea-n pat. E foarte atent și binevoitor cu dânsa: nici chiar după noaptea când a ieșit și a plecat n-a certat-o și nu și-a schimbat purtarea față de dânsa. Bănuiește că el știe! Cu toate că n-a spus nimănui: nici femeii... La întoarcere, în zori, a coborât pe pervaz în salon – rămăsese deschisă fereastra toată noaptea – a pus hainele la loc și atunci i-a văzut ochii strălucind... Ai venit? atâta a zis: bine că ai venit...

Tot mai des își aduce aminte noaptea aceea și de fiecare dată i se pare că n-a fost decât un vis: prin vis s-a sculat, prin vis a scos hainele de sub patul vecinei și s-a îmbrăcat, prin vis a ieșit pe fereastră...

— Ce faci aici?

Ana tresare: doctorul cu stetoscopul agățat de gât și cu o foaie în mână.

— Voiam să telefonez... Bolnava din camera mea... Poate-or veni copiii s-o vadă...

— Maria... care-a căzut? S-a telefonat de acum. Luând-o ușurel de cot, o conduce pe coridor înapoi. Iar nu te odihnești! O, dar mi se pare că se petrece ceva cu dumneata. Ești... nu știu cum la față...

Ana întoarce capul rușinată. Glumeț om medicul ei, glumeț și vesel... Când a venit – ea a rămas pe coridor, iar sora Marieta a intrat în cabinetul medicilor – a așteptat destul de mult, de crezu că a uitat de dânsa. Ușa s-a deschis și a apărut un bărbat tânăr în halat orbitor de alb – soarele bătea în fereastră. A venit drept la dânsa, i-a dat mâna și, reținându-i-o pe a ei, a zis: dumneata ești Ana Ciuntu? Vrei să găzduiești la noi? Minunat! Mi-nu-nat! Totul o să fie bine! Și privi către Marieta care-i zâmbi într-un fel aparte. Îi puse mâna pe umăr și o conduse în salonul în care stă de acum a patra lună... Da, cu o condiție, sublinie dumnealui atunci: ca sora dumitale – Marieta o recomandă drept sora ei! – să urmeze strict prescripțiile mele... Să nu încalce regimul... dat fiind că starea gravă se datorează unor puternice emoții, șocurilor nervoase... Deci: liniște și iar liniște!... Aș fi putut să îndeplinesc toate cerințele, se gândi Ana, dacă aș trăi într-o pădure, departe de lume. Dar aici, în spital...

— Să intrăm în salon, doctorul deschide ușa. Ana merge la patul ei.

— Șezi. Urmează o tăcere, răstimp în care medicul studiază foaia ce-o are-n mână: cum te simți?

— Mulțumesc, doctore, mai bine.

— Nu mai apar junghiurile? o întreabă și arată cu ochii înspre josul pântecelui.

— Nu, răspunde Ana coborând privirea rușinată: după injecțiile de la urmă n-am junghiuri.

— Minunat! Mi-nu-nat! exclamă vesel doctorul și tot atunci observă împletitura cu andreele ce ieșeau puțin de sub pernă. Ana, care se așezase, se mută mai încolo ca să acopere lucrul ei de mână. Medicul prinde gestul și-și reține un zâmbet: naivă și în același timp drăguță nevastica asta! Schimbă vorba făcând o mină gravă:

— Am aflat. În sfârșit am aflat...?

S-a obișnuit cu felul lui de a schimba pe neașteptate vorba, trecând de la lucruri serioase la glume. Și totuși își pierde cumpătul: nu știe cum să se țină, ce să vorbească. O ia cu vorba, până se deschide în fața lui, deodată devine grav, chiar aspru și iat-o în deplină stăpânirea lui... A aflat... oare ce-a aflat?... De drumul meu? De fuga mea de noapte?... Dar cine putea să-i spună?... Sigur: doamna Marieta, doar sunt prieteni! Cine știe ce... prietenie îi leagă... Zice că au fost studenți împreună, dar... mai știi? Când i-a văzut pe amândoi în coridor vorbind, a avut impresia că-s mai mult decât... Marieta niciodată nu i-a spus de ce pleacă fiecare sâmbătă la oraș, la cine pleacă... E de loc din alt raion, de prin părțile Sorociei... Sigur că ea i-a spus. Dar... se întreabă Ana: ea de unde știe? Ooo! o fulgeră gândul: Ignat i-a spus! Altul nimeni nu știa că a fost acasă. De mult bănuia inima ei că între soț și doctoriță... A prins-o de atâtea ori privindu-l pe Ignat cu ochii mari și taman când el era cu gândurile-n altă parte... Ele amândouă fie că pregăteau bucate ori coseau la ceva... Ea se întorcea pe nesimțite către Marieta, îi urmărea privirea, se uita la dânsul, deodată se întorcea iar spre Marieta, care-și dădea seama că a fost descoperită și... Nu, nu se fâstâcea, găsea pe dată o ieșire: știi la ce mă gândeam? Voiam să mi-l închipui pe Ignat al tău în uniformă de marinar. Trebuie că arăta bine, nu-i așa?... I se spulberau pe loc bănuielile, sărind ca un copil: acuși ți-l arăt! Găsea în ladă fotografia trimisă de pe vapor, o aducea, se așezau alături – Ana micuță, Marieta voinică – și priveau când la poză, când la Ignat, care-și vedea de treburi prin curte...

— E adevărat ce spune ea?

— Ea? Cine: ea? nu înțelege Ana.

— Marieta... Că din ridicat ți se trage...

— Din ridicat? Poate că... Eu credeam că din răceală... Am călcat toamna târziu lut cu picioarele, era frig, și... după aceea a început să mă doară, să mă junghe...

— Și din călcat, și din ridicat... Doctorul face semn cu capul, zâmbind: acum o să fie bine. Culcă-te. Odihnește-te. Am să trec mai târziu. Și nu uita: procedura la 18.00. Pornește printre paturi. Mai aruncă o privire spre perna sub care Ana îndosise lucrul ei de mână, la ușă mai repetă o dată: odihnește-te! și iese.

Ana fură cu coada ochiului spre femeia cu sânii înfășurați; acuși o să spună: iar cochetezi! o să râdă: nu poți să-ți găsești un bolnav ca noi, te bagi la doctori? Nu zice nimic femeia: respiră adânc, rar –

doarme. Iată că se lasă o liniște mormântală cuprinzând salonul și pe dânsa și sufletul ei... O trec fiori prin tot trupul: Doamne, ce tăcere s-a făcut în lume, Doamne!... închide ochii și... se vede, ca aieva, stând îngenunchată la patul lui.

...A plâns așa, cu obrazul pe marginea patului. Iată că o lovi un gând: Ignat nu-i, iar eu stau și plâng... în loc să țin: unde-i soțul meu, oameni buni? Mi l-ați luat... Ce-ați făcut cu dânsul? A întins încet mâna dreaptă, a pipăit așternutul cu degetele: plapuma desfăcută... Este... este... doarme... Dar dacă-i mort? S-a culcat și a murit... Ori l-a gătit cineva... De ce era ușa descuiată?... Aicea-i șosea, trece lume de pe lume... O, ce de-a grozăvii i-au trecut prin cap! S-a ridicat, și-a purtat mâna în lungul patului: este... doarme... abia suflă... De necaz că n-a simțit-o când a intrat, s-a lăsat alături, pe jumătatea de pat liberă și s-a întins cu fața-n sus, cu ochii deschiși... Sunt aici și tu nu știi... Am venit și nu m-ai întâlnit... Inima-n mine se zbate și nu simți... Cine te-a fermecat, ce băutură ți-a dat de dormi somn atât de greu?...

În clipa asta Ignat tocmai intră pe poarta spitalului. Ana aude un sunet ciudat, mai drept spus simte cu întreaga-i ființă că se petrece ceva înfiorător pe aproape. Sare de pe pat și, izbind ușa, iese pe coridor. La ușa salonului de alături nimeni: infirmiera în halat alb și broboadă neagră a dispărut.

Se apropie de ușă și o întredeschide.

Când Ana privește cu un ochi înăuntru, Ignat ajunge în dreptul salonului și se oprește la vreo zece pași. Fereastra-i din două părți, cu două geamuri sus – pe timp cald unu-i de obicei deschis, acum ambele-s blocate. E sus fereastra, la vreo doi metri și jumătate înălțime. Se uită Ignat înăuntru și vede o parte din perete, din tavan – geamurile-s prăfuite – partea de sus a ușii... Se întoarce și prinde a căuta împrejur – data trecută erau niște cărămizi pe aici, scoase de cineva dintr-un zid, pesemne, că aveau mortar pe ele. Nu se văd... Se dă mai aproape și trage cu urechea – nu se aude nimeni înăuntru. Să ciocănească-n geam? Dar poate că bolnavele dorm... Am să mai aștept, poate vine careva la fereastră.

De după colțul blocului răsare o bătrânică purtând o coșniță de papură. Îi sprintenă de-a mirării și vine bodogănind:

— Ia-ca-măi! Să calc atâta drum și când colo nu-i voie să intri! Ce mai înseamnă și asta? Ele intră, ele iese – tu șezi afară! Du-te la fereastră! Îngână pe cineva.

Vrea s-o întrebe pe cine are aici, dar dă cu ochii de cărămizile aruncate sub o tufă de liliac. Se repede să le ia și cât pe ce să se ciocnească cu băbuța. Acuma fuge spre celălalt colț boscorodind: unde-i șeful vostru care? lăscă vorbesc eu cu dânsul! Până să așeze cele vreo șase cărămizi sub fereastră, mai apare de după colț o mătușica, tot cu paporniță în mână, tot țupăind ca o vrăbiuță și tot bodogănind din gură. Comedie: azi numai bătrânele umblă pe aici! Și toate cu coșnițe. Când se uită Ignat mai bine, îi tot aceea.

Ajungând la jumătatea clădirii băbuța se oprește la o fereastră și prinde a vorbi cu cineva. Hai că s-a ogoit! Ignat se apleacă, pune cărămidă peste cărămidă și urcă. Nimeni în salon. Paturile goale. Pe cel din stânga vede un ghem de lână roșie, împletitura... Ana nu-i... S-o fi dus la injecții.

— Măi! Ia dă cărămizile celea încoa! Tu și așa ești cogeamite lungan.

Ce să facă? Cedează babei cărămizile, ba încă le duce singur și le pune sub fereastra în care stă o nevestică rujată-n obraji și cu ochii încondeiați. Văzându-l pe Ignat adevărat cavaler, duduia îi zâmbește dulce, dar el o ia spre fereastra lui. Pornește să umble încolo și încoace prin fața ferestrei.

De atâta frământare îl apucă un tremur. Parcă l-ar zgâlțâi... curentul, ca astă primăvară, în carieră, când a pus badea Pricop, pe întuneric, mâna pe cablu, a țipat, Ignat a sărit și l-a apucat de picior – omul căzuse – a prins a-l zgâlțâi și pe dânsul, abia s-au desprins amândoi... Putea să-i carbonizeze... Se oprește cu capul plecat: de ce? când a început să mă scuture? când am văzut că Ana nu-i?... mai nainte?... când m-am dat jos din mașină? când m-am urcat? ba nu: eram în mijlocul ogrăzii și am strigat: hei, șofer, stai că merg și eu!... Atunci m-am înfiorat. De ce? Iar umblă încolo și încoace, încolo și încoace: auzi tu? parcă m-ar fi deocheat cineva, zău... Demult, în copilărie, se întorcea cu bunica de la biserică. Veneau de la împărțășanie. Era în săptămâna mare, ajun de Paști. Frumos a fost la biserică, ardeau lumânări, cânta corul în strană. Dar aerul era cam înăbușitor, lume multă... Când a ieșit la aer, a luat-o înainte pe uliță – bunica a rămas să sfătuiască cu o prietenă... Mergând așa, a simțit că mai merge cineva pe alături. Era o fetiță de seama lui... De unde vii?

— Dar tu?

— Eu... am fost cu bunica, și nu spune unde a fost.

- Te-am văzut. Ai fost la biserică. Te ținea bunică-ta de mână.
- M-ai văzut?
- De ce te miri? Am fost și eu... Și tot cu bunica...

— Cu bunica ta?

— Da. Dar a rămas să stea de vorbă... Atunci i-a venit a râde și a zis: lasă-le să sfătuiască, noi hai să fugim!

— Hai să fugim! a fost de acord fetița... S-au luat de mână și au fugit pe uliță-n sus. La un colț unde știau că iese un câine rău s-au oprit: el a luat un pietroi în mână, ea a cules o vârguță de pe jos. El: dacă vine îi dau în cap și-l cârlig. Ea: nu mă tem de câini, nici de lupi. N-au apucat a merge mult că le iese de după alt colț, în fuste până la călcâie, pufăind din lulea, Țiganca. Era ca de obicei, băută un pic, căci tot băga mâna-n buzunar și nu nimerea. Niște copii răi o strâmbau și o porecleau, dar ea nu le dădea nicio atenție. Cum a dat cu ochii de ei, a lăsat buzunaru-n pace: voi ai cui sunteți? ce umblați cu pietre și bețe-n mână?

— Noi... se bâlbâi Ignat: noi venim de la biserică.

— Ha-ha-ha, de la biserică. Ia dați-vă mai aproape. Să vă deie mătușa vouă ceva... Că sunteți copii cuminți, vă duceți la popa, nu ca răii care mă împroască și mă poreclesc... Le dădu câte un ineluș din aramă roșie: s-o țineți minte pe Țiganca... o să creșteți mari... eu n-o să mai fiu pe lume... Se aplecă și-i sărută pe frunte – ei, sărmanii, o sfecliră – apoi, dându-se un pas înapoi, plescăi din limbă: bună pereche ați fi, zău! numai să creșteți mari și să aveți noroc... A ținut-o Ignat tot o fugă până acasă. Tremura de nu-i nimerea dinte pe dinte. A ajuns tot o apă. Maică-sa nu știa ce să facă să-l ogoiască. Cică: te-a deocheat Țiganca. L-a stropit cu agheazmă. Voia să înțeleagă: cum m-a deocheat Țiganca? ce-a vrut să spună când a zis: bună pereche ați fi?...

Iar pornește să umble. Băbuța s-a dus. Ia cărămizile, vine la fereastra lui și le așază una peste alta. Nici el nu știe de ce își întoarce privirea spre fereastra de alături.

Tresare înfiorat: doi ochi îl urmăresc. Doi ochi ficși. Plini de uimire? De groază? Dar... sunt ochii Anei!... Intrase în salonul muribundeii. Văzând-o cum se chinuie, s-a retras la geam. Tocmai atunci clădea Ignat cărămizile. L-a văzut, dar nu și-a dat seama că-i el. De unde? Nu, i se pare... Ignat nu i-a văzut fața. I-a recunoscut ochii. Și încremenește-n loc. Ce-i cu dânsa? S-a întâmplat ceva? E în alt salon... Anuțo, eu sunt. Nu mă recunoști? Am venit să te văd... Te simți mai

bine? ziceai că... Dar de ce te uiți așa, Anuțo? Sunt eu, eu... Ignat al tău...

Ana ridică brațele și-și strânge tâmplele în palme – a țipat? În clipa următoare dispare din geam, ca înhățată de o mână nevăzută. El întinde instinctiv mâinile: de ce fugi? sunt eu... eu... Ignat... I se face întuneric în fața ochilor: am venit și ea... tot supărată pe mine... supărarea aceea... când s-a întors de la lucru a găsit-o cu spatele la sobă... a vrut să-i pună mâna pe umăr, s-o întoarcă spre dânsul, s-o privească în ochi: ce-i cu tine, Ano? de ce te uiți la mine parcă aş avea păr de lup? apoi cuvântul acela diavolesc ce s-a pus între dânsii... ca un zid... ca un monstru hidos... cuvântul acela...

Naivă și prostuță cum i-i felul, Paraschița a venit într-un rând la dânsii – pentru niște ciment că voiau să dregă pragul casei – și în loc să-și vadă de drum, s-a întins la sfat cu Ana. O trânti: ia ce grăiește satul, fa Ană... Că iară te-ai avea în vorbă cu Petrea.

— Eu? Cu Petrea? De ce: iară? Ce-am avut cu dânsul?

— Dar n-ai vrut să te duci după dânsul?

— El a vrut. Eu n-am vrut. Dacă voiam, mă duceam.

— Ei vezi? zâmbi Paraschița care nici nu luase seama că venise prin tot satul cu poalele-nfip-te-n brâu de i se vedeau genunchii: înseamnă că amu vrei? Ignat era prin ogradă și le auzi – își vorbeau deschis, vreo doi ani trăiseră sub același acoperiș. Ana o înțelegea pe Paraschița, o compătimea că n-are noroc să se mărite. Dar uneori se întorcea cu gândul: poate că-i mai bine așa, nemăritată, decât... ca dânsa... o sterpătură! Da, al ei era cuvântul, al Anei, numai că atunci când încă trăia cu bătrânii, era spus în glumă cuvântul, nu credea că or să treacă tot așa luni și ani și spusa ei o să se adeverească. I-a spus și l-a uitat. Dar Paraschița l-a ținut minte. I-a spus mamei sale, aceea la alte femei, până a ajuns la mama Anei care a stârnit imediat tămbălău: așa? fata mea-i sterpătură? lasă că o iau înapoi acasă... chiar azi o iau... feciorul lor Ignat cât îi de mare și gros, el nu-i de nică... așa să știți! Paraschița a trântit cuvântul care... numai el lipsea... ca un chibrit aprins la un butoi de benzină... Până-n seară când s-a întors Ignat de la muncă a stat Ana ca-mpietrită, apoi când a încercat să-i vorbească, i-a repezit mâna, l-a fulgerat cu ochii, a zbughit-o pe ușă și – dusă a fost...

Ignat înalță capul: pe fereastra asta a ieșit noaptea și a venit acasă. De cu seară fusese tata Iosub la dânsul. De la poartă a strigat: măi Ignat, măi, acasă ești? Ignat trebuia de la vale de casă cu lopata: pregătea într-un lighean mare niște mortar că avea de așternut o

porțiune din brâul de protecție, sub perete. S-a sprijinit în coada lopeții: ce l-a apucat? Iar s-a sfădit cu muieretul lui?... Dar... tata Iosub era vesel: intrând pe porțiță a făcut un gest larg, teatral, parcă ar fi invitat pe cineva să treacă primul: pardon, scuzați, numai după Dumneavoastră... Când ia un păhăruț, două, joacă teatru tata Iosub! Dar... are Iosub momente când e amețit de altceva: fie că face o treabă pe placul cuiva ori întâlnește un om cu care întreține o vorbă a dracului de interesantă... Iar după certurile de acasă le lasă pe muieri, strigându-le din poartă: m-am dus... înapoi nu mă mai așteptați... Și apucă fie spre grajdul din marginea satului, fie spre șosea, la Ignat... Ignat puse fierul lopeții în lighean și prinse a amesteca. Turnă apa din căldare și se duse spre robinetul de lângă poartă să mai aducă una... Ce faci? Lucrezi?

— După cum vezi... Poate pui și mata mâna?...

— Eu? Chi... chi... Iosub își netezi mustața arătând la hainele curate și pantofii noi: nu-s în formă... dacă-mi spuneai mai nainte... Și tu... nu poți să te hodinești măcar azi, sâmbătă?... Toată săptămâna urci la piatră... Așa-l dăscălește totdeauna. Și: iaca eu, am muncit o viață și... cu ce m-am ales? nici loc în casă n-am... un ceas, o zi, mai mult nu pot – trebuie să ies... mă mănâncă scorpiile... Ignat s-a uitat: îi băut ori se preface?... Iosub dă-i mai departe: crezi că eu mă las? Nuuu! Ies și pornesc în lungul satului: mai întâlnesc un om, schimb o vorbă, mai întâlnesc o cumătră, o pișe de colea... ha-ha-ha!... Se dădu mai aproape: știi pe cine avut-am onoarea să întâlnesc venind spre tine? N-ai să ghicești o mie de ani! Și să vezi cum s-a-ntâmplat! Ies eu în centru: drum încolo, drum încoace, drum la dreapta, drum la stânga. Oamenii ca oamenii, fiecare se duce unde are treabă. Eu încotro să apuc? Asta-i problema!... Și ce-mi vine? – o iau la stânga. Spre bufet. Numai când ajung în dreptul bufetului, văd încotro am luat-o. Nici gând să-mi trag piciorul pe acolo. Eu îs de bufet?... Dar să vezi: întâlnesc pe drum câțiva le-ați: pe cumătrul Calistrat, pe Iosub Monu, tot Iosub și... Suntem noi de bufet? Moșnegi cu bărbile până la brâu. La bufet tinerii se duc. Noi trecem mai departe, numai așa, trăgând cu coada ochiului spre bufet. Ori Iosub, ori Calistrat zice: poate intrăm pe-o clipă? am niște parale aici, și arată buzunarul de la spate... Nu, zic, nu intrăm... dacă ai niște hârtii, să mergem la cumătră Vitorița, are – un vin cum n-ați băut de când sunteți...

— Valeu! zic ei amândoi și li se aprind ochii ca la draci.

— La cumătră Vitorița! Într-o secundă parcă i-a schimbat cineva. Să-i fi văzut ce țănoși pășeau! Cum au intrat în ogradă! Alaiul lui Vodă! Iar Vodă, bineînțeles, eram eu în persoană... Cumătră acasă. Ne-a poftit la umbră, sub șopron. Ne-a adus un ulcior plin, niște ceapă, brânză – de casă, nu de magazin... Ce s-o mai lungim? Golim ulciorul. Dar... nu asta voiam să-ți spun, măi Ignate, alta era. Cum stau așa cu paharu-n mână, numai ce văd ieșind din casa cumătrei... cine crezi? n-ai să ghicești!... Cum stătea cu căldarea-n mână, Ignat o lăsă jos că-l tăia toarta: dar cine iese, mă rog? spune odată!

— Ușor de zis: spune! s-o fi văzut cu ochii tăi!... Tata Iosub luă aminte prin părți: nu aude careva? se dădu mai aproape și-i șopti la ureche...

— Chiar așa? nu mai spune! dar ce căuta pe acolo?

— Păi să vezi: parc-ar fi știut că am s-o întâlnesc. Dar nu acolo, Doamne ferește! Mă gândeam să trec pe la grădiniță și s-o văd fie la fereastră, fie cu copilașii prin curte... de multe ori am găsit-o așa... Valeu! se lovi tata Iosub cu palma peste gură: m-am dat de gol! și răsă... dar s-o văd ieșind din casa Vitoriței, la asta nu mă așteptam. Cum eram cu paharu-n mână, văzând-o cum coboară ușurel pragul, mai să-i zic un toast, pe care-l compusesem la repezeală, în gând. Deodată ușa pe care o închisese în urma ei se deschide iară și... mai iese cineva... Un bărbat... Să mor că l-am văzut! A dat să iasă – l-am văzut cum te văd! – și când ne-a observat pe noi cei trei la masa de sub șopron, s-a scurs înapoi, în casă... S-a înfricoșat de noi, cum s-ar zice. Un bărbat nalt, bine făcut... mai ca tine! Pe sfânta cruce dacă mint! Era să strig: măi Ignate, ce faci aici – bei? zău, mi s-a năzărit că tu erai acela. Să nu mă mișc din locul ista dacă mint! Amu... mă uit la ușă, mă uit la leații mei care sfătuiu barbă-n barbă, mă holbez la doctorița Marieta... că ea era, anume că ea! și mă gândesc: iaca, a pus mâna pe dânsa... Adică tu!... Așa-i trebuie, bravo! Dacă a fugit de la Ioana din gazdă...

— Tată! s-a răstit Ignat: vrei să-ți torn căldarea asta-n cap?

— Am grăit ceva de rău? a râs tata Iosub.

— Hai, las-o moartă! și-l izbi umăr în umăr. Tata Iosub se feri râzând: iac-așa mi s-a năzărit mie. De aceea am venit fuga la tine. Le spun leaților: stați aici, că eu peste-un sfert de ceas mă întorc. Ies pe portiță și țin tot o fugă. Când ajung, tu scormonești cu lopata-n nisip. Parcă m-a trăsnet cineva-n creștet: asta-i bună! tu acolo și tu aici! nu-nțeleg nimic... Nu pricep – să mă tai... Ignat s-a dus la lighean, a

deșertat căldarea și s-a apucat iar să amestece cu lopata. Lui tata Iosub îi arde a prujituri! Dar să pună mâna colea, să-l ajute, nu vede... Tata Iosub îl privi chiorâș: știa că fecior-său cam făcea ochi dulci doctoriței când era în gazdă aici, peste șosea. Nici duduia nu-și ferea ochii de ai lui. Dar... după ce-a prins firul Ana, doctorița a hotărât să se mute... Ar fi avut amândouă, cică, o discuție și i-ar fi zis doctorița Anei – sunt cele mai mari secrete pe care nu le știe nimeni decât numai tata Iosub! – i-ar fi zis așa: ai trăit cu bărbatu-tău trei ani de zile și n-ai avut niciun copil... acum dacă n-ai avut, se vede că unul din voi nu e în stare să aibă... care, nu se știe: poate tu, poate el... Și mai departe: mă apuc să vă ajut pentru că îmi sunteți dragi amândoi... m-am îndrăgostit de voi... eu? am avut o dragoste în viața mea, dar prea a fost dureroasă... nu vreau să-mi aduc aminte... socot că nici n-a fost... așadar, dragă soră Ana: te ajut! numai dacă vrei tu. Și ar fi zis Ana: vreau, soră Marieta, și s-ar fi repezit și a îmbrățișat-o, și ar fi început să plângă. Asta a fost pe când doctorița cu ochi negri de drac, cu trup plin și mlădiu ca de șarpe stătea în gazdă la Ioana... Și, cică, ar fi cuprins-o doctorița la piept pe Ana ca pe un prunc: dar jură să faci cum oi zice și are să fie bine.

— Jur, jur, jur! ajurat Ana de trei ori, pe ce-a jurat, nu se știe, pentru că în odaie erau numai ele două: de auzit se auzea – nu tot! – iar de văzut nu se vedea... vezi cum a pus-o pe biata nevastă să jure? Ajunsă la ananghie, doctorița cică ar fi fost de față la una din certurile lor când Ignat mai s-o lovească pe Ana, și, fiind ea de față i-a spus, după aceea, între patru ochi, că n-or să aibă zi bună în casă până nu vor aduce al treilea suflet în casă: un prunc – s-a prins Ana să facă așa cum a învățat-o Marieta. Nu peste mult timp – după ziua când, întors de la muncă, a găsit-o sprijinită cu spatele de sobă și... a răsunat acel cuvânt blestemat – doctorița a părăsit gazda de la șosea. Iar înțelegerea a fost asta: te internez în spital... are să te trateze cel mai bun medic... cu cele mai bune medicamente, de import... și ai să vezi... peste o lună, două... înțelegi? dacă nici atunci n-o să purcezi grea, atunci facem altă experiență... Doctorița ar fi râs – cine poate pune mâna-n foc că așa a fost? – și ar fi zis: dacă nici atunci... atunci lasă pe mine: îți controlez eu bărbățul!

— Cum? ar fi întrebat Ana speriată.

— Știu eu cum – a fost răspunsul îndrăcitei: așa cum numai o femeie poate... îmi place de bărbatul tău... și el nu-i indiferent față de mine... dacă o să am un copil de la el... înțelegi?

— Un copil de la Ignat al meu? ai să mi-l dai mie și ai să spui că-i al meu, că-i născut de mine nu-i așa? S-ar fi făcut tăcere, o tăcere deplină... Când povestea Ioana acestea, închidea ochii, după care ridica mâna și-și făcea semnul crucii: nu! ar fi strigat doctorița: n-am să ți-l dau... îl cresc să fie al meu... ori, dacă nu, am să fac avort... ne-am înțeles? Ana s-ar fi bâlbâit, neștiind ce să răspundă, apoi, revenindu-și, se feri: dar ești diavolul, diavolul în carne și oase... Și doctorița: vrei – nu vrei, ai să faci precum zic eu... așa va fi!...

— Auzi, grăi tata Iosub către fecior: dă-i drept, dar nu-i drept, nu știu... eu am venit să văd cu ochii mei... ai fost la dânsa? dacă nu azi, cândva mai înainte?

— La cine?

— La doctoriță.

— Ce să fac?

— Hm! pufni supărat tata Iosub: ce să facă, auzi? atâtea luni fără muiere, aceea frumoasă și grasă ca o iapă se prăpădește după dânsul, și el: ce să fac?

— Ha-ha-ha! râse Ignat: și ce dac-am fost? ce-i mai departe?... Aici tata Iosub a pălit, a vrut să spună ceva și s-a înecat: auzi tu? el a fost acela! dar când a dovedit să vină acasă și să se apuce de lucru? nu, e cu neputință... Auzi, băiete, dacă te dai în dragoste cu ovreicuța asta, gata, s-a zis cu tine... nu le știi... am avut una-n tinerețe, pe când argăteam în târg să-mi câștig parale de nuntă, că... părinții mei... mă cunoscusem cu una... zicea că-i lucrătoare cu brațele și ea, pe la boieri, dar... după ce ne-am apropiat mai mult, a venit odată în grădina publică îmbrăcată ca o cucoană... cu ea un tânăr, zicea că-i fratele ei, dar nu știu de era, poate... și așa m-a strășnicit acel tânăr: dacă o amăgești și n-o iei, să știi că nici urme de osișoare de-ale tale n-o să rămână!, ea a văzut că m-am făcut alb la față și a râs: Iosif mi-a dat cuvântul că mă ia de nevastă... o să ne mutăm în sat la dânsul... tata are să ne dea zestre un mic capital, deschidem dugheană... când am auzit-o și pe asta – eram logodit cu maică-ta, mă aștepta să facem nuntă! – am rupt-o din loc și ba să mă mai întâlnesc cu dânsa... dar frumoasă, foc de frumoasă era nemțoaica – eu îi ziceam nemțoaica, pe când ea își zicea ovreică... nici nu mai știu cine era cu adevărat... ia seama, băiete: una ca asta dacă te prinde în capcana ei, nu mai scapi... le știu apucăturile... dar, așa bătrân cum mă vezi... știi ce? las că o turnănesc eu pe doctorița ta... Și când a zis ultimul cuvânt – ca-n poveste: doctorița și ea lângă

dânșii...

— Bună seara, gospodari!... Iosub stătea stâlp în mijlocul ogrăzii, Ignat încărcă mortarul cu lopata-n căldare: cum a intrat? era portița deschisă? ori tata Iosub știa că are să vină după dânsul... după ce-a avut vorba aceea la cumătră Vitorița?

— Bună, soră Marieta! lăasă Ignat lopata în lighean: straniu, nu mă așteptam s-o văd aici... mai cu seamă că-i și tata Iosub! Bătrânul făcu un pas într-o parte ferindu-se: a auzit ce-am spus? Se aplecă și-și șterse cu mâna vârful pantofului de praf. Prinse un zâmbet subțire pe fața doctoriței: știu ce discutați... am auzit... știu totul... dar nu vă faceți griji...

Ignat se uită la o fereastră, la alta – nimeni. Să mă duc împrejur, să întreb? Nu se duce. Mai aștept. Data trecută mi-a arătat pe brațul stâng niște vânătăi... cât o palmă de prunc... I-a făcut injecție o soră tinerică... Se uită iar spre fereastră: adevărat ori mi se năzare? Ana! De bucurie se clatină mai să cadă de pe cărămizi.

— Ai venit? zâmbește Ana.

— Ce zici? Ignat se dă mai aproape, dar fereastra-i naltă și... n-o vede. Se trage iar mai înapoi: ce zici?

— De mult ai venit?

— De vreo jumătate de ceas.

— Da?... De vreun ceas?

Nu se aude prin geamurile duble. Numai cât pricepe după buze. Ana deschide partea dinlăuntru. O încearcă și pe cea din afară, dar nu poate: s-a umflat ori... întoarce capul și schimbă câteva vorbe cu cineva din odaie. Apoi se sucește iar către Ignat:

— Îi bătută în cuie. Ieri au bătut-o...

— Amu s-aude mai bine... Să mut cărămizile mai aproape...

Le clădește chiar sub perete. Urcă și se apucă cu mâinile de muchia pervazului de piatră. Ana se lasă cu coatele pe pervaz, își sprijină bărbia pe brațe lipindu-și fruntea de geam. Sunt aproape. Ignat îi vede buzele... Nu știu cum... cam vineții... Ana îl privește: s-a bărbierit? data trecută a fost nebărbierit... i-a spus: să nu vii așa des...

— Ce faci?

— Ce zici? întreabă Ana, pentru că Ignat a vorbit în șoaptă socotind că fiind așa aproape are să-l audă.

— Zic: cum te simți? Tot te doare injecția?

— A trecut, face Ana, trage mâneca-n sus și-i arată brațul. Nu se

cunoaște pata. În locul ei multe punctulețe negre: semne de împunsături. Pielea arămie are o culoare plăcută și Ignat întinde palma să mângâie locul, dar degetele se izbesc în geam. Ana zâmbeste.

— Mai ține mult carantina?

— Carantina? Ana saltă din umeri: nu știu.

— Pe acolo, Ignat arată spre ușă: nu se poate de intrat?

— Nu. Ana se întunecă la față. A încercat mai alaltăieri unul și a fost scandal mare în tot spitalul. Medicul-șef... Ana se întoarce și vorbește iar către cineva din fundul salonului. Ignat îi vede jumătatea de față întoarsă către dânsul: fruntea bombată și netedă, linia dreaptă a nasului frumos rotunjit la vârf... Uneori când Ana se știa singură fie lucrând, fie dusă pe gânduri, surprindea pe chipul ei o expresie gravă, neobișnuit de gravă, ca de femeie în etate care a văzut atâtea pe lume și ajuns să stăpânească înțelepciunea vieții. O privea îndelung căutând să-i ghicească frământările, odată dădea glas, ea tresărea, se întorcea spre el și-i răspundea cu glas de copil, iar nasul îi părea un pic pornit la vârf în sus, ștângărește... Oare cu cine vorbește? este cineva: vreo soră, vreun medic? acuși o cheamă iar undeva și va trebui să aștept... Pleacă ochii: dacă se uită ea în altă parte, am să mă uit și eu., uite c-am venit, o aștept și ea... nu poate termina vorba... cu cine-o fi vorbind acolo...

Stând cu fruntea lipită de geam Ana n-a auzit că s-a deschis ușa – i-a spus femeia cu pieptul bandajat. S-a întors și a văzut-o pe copila vecină stând cu spatele proptit de ușă. Are fața roșie, respiră des.

— Ce-i? Ce s-a întâmplat? Fetița tace, cu bărbia-n piept și cu mâinile la spate.

— Ai alergat? Te-a fugărit cineva?

— Nu.

— Atunci ce s-a întâmplat?

Copila oftează, îngaimă niște cuvinte – Ana nu le deslușește, prinde numai tonul – și o zbughește prin ușa întredeschisă... S-a supărat că... stau de vorbă cu altcineva?... O să-i treacă... și se întoarce către Ignat. El privește-n jos, gârbov, parcă l-ar fi certat cineva. Își frământă degetele ca un puștan venit prima dată la întâlnire cu o domnișoară. Brusc Ana revede momentul când... s-a rupt din mâinile lui Petrea care mai în glumă, mai în serios o împingea spre marginea jocului ajutat de un verișor de-al lui, unul cu o freză ca o coamă de cal... s-a rupt, a luat-o la fugă în partea opusă... l-a zărit între flăcăi pe Ignat,

nalt, voinic... s-a repezit spre dânsul, s-a agăţat de braţul lui cu lacrimi în ochi: nu mă lăsa! ia-mă cu tine... mi-i frică... când a înţeles Ignat ce se întâmplă cu fata cu care se ştiuse de bine, dar cu care în ajun se certase şi hotărâse că totul s-a terminat între ei... lumea adunată la joc s-a desfăcut în două lăsând o trecere largă... atunci a văzut motocicleta cu ataş a lui Petrea... Petrea se ciondănea cu verii lui, că mai apăruse unul, apoi a dat să pornească iar spre Ana, dar văzând-o lipită de Ignat, a încălecat pe motocicletă, a dat gaz şi a luat-o din loc cu o viteză turbată... Acum văzându-l pe omul ei aşa ruşinos, aşa neajutorat, se miră: cum de m-am băgat atunci la dânsul? Pentru că l-a văzut mare, nalt, un uriaş şi... şi-a închipuit că trebuie să fie curajos, puternic, iar el... uite-l, ca un copil... I se face milă, ciocăneşte cu degetele-n geam.

Ignat înalţă capul.

Se privesc o vreme unul pe altul. Bagă de seamă că el şi-a luat scurteica cea nouă, cu guler de astrahan. Deunăzi a venit în jachetă.

Era cald... Acum se lasă frig... Trebuie să mai cer o plapumă... Spunea la radio... te pomeneşti că la noapte ninge... Dar vād că n-are nimic în mâini... Poate are vreo legăturică, dar a aninat-o în vreo creangă...

— Ai adus păpuşa?

— Ce?! nu înţelege Ignat: ce să fac? Vorbeşte rar, atingând geamul cu buzele:

— Păpu-şa... Ai uitat?

— Ah da: păpuşa, repetă Ignat vinovat. N-am uitat. Am fost la magazin... Am făcut comandă: să-mi aducă una mare, frumoasă.

— Să vorbească!

— Da, să zică: mamă, mamă! Ignat zâmbeşte. Ana se îmbujorează la faţă.

L-a rugat să-i aducă o păpuşă pentru copila cu care s-a împrietenit aici, la spital... Şedea odată Ana pe pat şi împlotea. Vine fetiţa şi zice: ce împloteşti, liţă Ano?

— Ciorapi.

— Dar de ce-s aşa de mititei?

— Păi... pentru un copil mic... S-a uitat copila împrejur, şi-a purtat mâna pe muchia noptierei ca o bătrână care chibzuieşte cum să ducă vorba mai departe şi zice: mata n-ai niciun copil mic... vrei să ai, dar n-ai... apoi, pe gânduri: aşa-i de greu de trăit când n-ai niciun copil... Anei îi dădură lacrimile. O cuprinse şi-i strânse căpşorul la

piept: las' că-i spun lui bărbatu-meu să-l aducă... copilul... ca să-l vezi și tu... Stătu copila cât stătu la pieptul ei, se desprinsese și, așezându-se alături, zise după o lungă tăcere, cu ochii la geam: nu fi necăjită, liță Ano... iacă, cică, erau odată un om și o femeie și, tot așa, n-aveau copii... le era urât la amândoi singuri în casa lor, încât de la o vreme femeia nu mai poate și zice: măi omule, fă ce-i face, du-te-n lume și să nu te întorci acasă fără copil... s-a speriat omul: dar cum vine asta, femeie-hăi! să fur copilul altora? pentru asta or să ne spânzure pe amândoi!, dacă mai bine așa, zise copila și deodată își luă de seamă și întoarse povestea pe loc: femeia n-a zis să aducă copil de furat, i-a spus că orice vietate întâlnește întâi în cale, fie mătă, cățel, arici, purcel, cocoș, vițel – s-o ieie și s-o aducă acasă și acela să fie copilul lor... fetița zâmbi: așa vine povestea! apoi clipi ștregărește, slobozind scânteii de sub gene: a pornit omul prin lume, merge el cât merge pe drum și numai iaca ajunge din urmă pe un băiețel de vreo șase-șapte anișori... îmbrăcat în pantaloni albaștri, palton roșu și cu scufiță galbenă pe cap... băiete, băiețele, zice foarte îmbucurat: un te duci tu oare? – unde m-or duce ochii, răspunse băiețelul...

— Cum așa: n-ai casă? n-ai părinți?

— N-am pe nimeni, zice băiețelul, dar nu se uită spre om, numai trage cu coada ochiului... merg ei mai departe: băiețelul pășește repede, omul abia se ține de dânsul...

— Și unde, mă rog, te-ai pornit acumă dacă nu-i secret?

— Mă duc pe lume, am auzit că sunt niște case unde-i bine și vesel, sunt copii mulți și ai cu cine te juca, jucării fel de fel... Asta, a priceput Ana, era povestea ei, a copilei: mamă-sa murise, tatăl ocupat, venea la spital numai bunica și încă rar de tot, că suferea de picioare... ea – și pusese-n gând să se ducă la orfelinat, pentru că auzise cine știe cum că tată-său vrea să-i aducă altă mamă și nu voia să-i spună mamă altei femei... văzând-o pe Ana dusă pe gânduri, îi vorbi la ureche, în șoptă: s-a dus băiețelul cu omul la dânsul acasă și când au ajuns la femeia lui, tare s-a mai bucurat... iar când s-au uitat mai bine, liță Ano, era o fetiță... Ana izbucni într-un râs nervos, cu lacrimi, o cuprinse iar la piept și-i șopti: așa, draga mea, așa-i soarta noastră, a femeilor pe lumea asta...

— Ce mănânci? Pe la mama te mai duci?

— Ce se nimerește. Gătesc din când în când câte-o fiertură... Mai mult la cantină mănânc, la lucru...

N-a auzit partea a doua a întrebării? Ana a întrebat dacă se duce la mama ei. Ignat își aduce aminte de datoria ce-aveau a o întoarce lui tata Iosub... Adună ban la ban... Rămâne uneori și face câte o jumătate de normă ori chiar o normă întreagă pe deasupra. Și ea strângea banul cu șapte noduri. Dar iată a nimerit în spital, e a patra lună... Pentru buletin nu i-au dat, nu-i clar ceva cu stagiul de muncă... A trecut tata Iosub de câteva ori – trimis de muieri ori din inițiativa lui? – ca să-i aducă aminte de sumă... Ignat se făcea a nu înțelege, până odată îl răzbește și-i spune: vând vinul și-ți întorc... am făcute vreo patruzeci de vedre...

— Ai mei au trecut pe la tine, mama și cu tata? Ți-au spus? Ana poartă palma pe geamul aburit.

— Poate-au fost, dar nu eram acasă...

— S-au dus târziu de aici... Și mai aveau o trebuință în oraș... I-au cerut adresa doctoriței Marieta: aici, la oraș. Ziceau că au o vorbă cu doctorița. Adresa exactă Ana n-o știe, poate o văd în sat... Atunci mama a zis că vrea s-o roage poate o scoate pe Ana mai degrabă din spital, și dacă o scoate, să vie acasă, drept la dâșii – nu mai are ce căuta la casa de la șosea...

— Da... mi-a spus Guliță că m-a căutat cineva. Credeam că a fost tata Iosub, cu datoria... își mușcă limba: na! că am trântit-o. Ana n-a prins ultimul cuvânt. Stă cu degetele răsfirate pe geam. Ochii i s-au făcut mari, neobișnuit de mari, și-n ei plutesc nourii de pe cer, tremură copacii subțiri, desfrunziți...

— Te-am visat astă noapte... Ana îi povestește totdeauna visele; se uită peste capul lui și-i povestește: se făcea că veneam amândoi din grădini, pe cărare... Eu mă cațăr pe mal în sus, apucându-mă cu mâinile de muchiile pietrelor. Mă uit în urmă, te văd gâfâind și râd. Iar tu: fugi! iac-așa mereu fugi de mine... Mă întorc, te iau de mână și prindem a urca amândoi... Ia te uită, zic: casa noastră! Câțiva oameni se suiseră pe acoperiș și scoteau țigla. O scoteau și îi dădeau drumu-n jos pe niște scânduri puse înclinat la streășină... Ce faceți? Cine v-a dat voie? Vreau să mă reped spre ei, dar mă întorc spre tine și te înhăț de mână: tu, omule, ce stai? ne dărmă casă, nu vezi?

— Cum o dărmă? zici tu: n-o dărmă nimeni... Alți câțiva băteau cu răngile în perete, scoteau pietrele și le aruncau la o parte... Și pereții desfac! ori nu vezi, Ignate? Te-ai uitat la mine și ai zis: taci, Ană, că asta nu-i casa noastră!

— Cum: nu-i casa noastră? De amu nici casa nu ți-o cunoști? că doar amândoi am făcut-o, amândoi am ridicat-o, cu mânuțele noastre...

Ascultă Ignat și-și amintește seara când, întors de la muncă, a găsit-o stând cu spatele la sobă, a vrut s-o mângâie, ea s-a ferit și a țipat cuvântul acela... întinde mâna spre obrazul ei, spre fruntea netedă și curată și frumoasă ca dăltuită în marmoră, dar degetele se opresc... zâmbește și rămâne cu degetele pe geam, peste degetele Anei rășchirate din cealaltă parte. Ea clipește din ochi, ca deșteptată din somn – a văzut chiar lângă ochi degetele lui mari, groase, voinice, cu bătăături și zgârieturi bătute cu praf de piatră și unghiile cornoase, cea de la inelar crăpată la vârf – și prinde a purta palma peste degetele lui, răspunzând la chemare... Le simte parcă asprimea, căldura... Zâmbește.

Ignat zâmbește și el.

— Faci focul seara?

— Așa... o dată la două, trei zile... Văzând că Ana se încruntă, adaugă: dacă nu-i frig. Mă învelesc bine și mi-i cald...

— Vii târziu de la lucru?

— După cum se-ntâmplă. Azi am venit devreme. S-a stricat mașina de tăiat și...

— Ți-am spus să nu vii așa des... Vezi: din cauza carantinei nu poți intra...

— Mi-a picat o mașină, m-am suit și...

Joi sau... miercuri i-a adus ceva de mâncare. De data asta... Când a urcat în cabină s-a gândit: trec pe la vreun magazin, în oraș, dar s-a luat cu femeia aceea și a uitat. Și-a adus iar aminte, dar era la poarta spitalului și ghereta de aici închisă.

— Auzi, Ignate: ai tu ceva la inimă... Ce s-a întâmplat?

— Eu?! tresare Ignat: n-am nimica.

— Ești, nu știi cum, abătut: te gândești în altă parte. Ce s-a întâmplat.

— Dar nu s-a-ntâmplat nimic, strânge Ignat din umeri.

— Ba s-a întâmplat. Când îți povesteam visul, am observat că ai ceva. Nu mă ascultai atent ca de obicei.

— Ei, nu te ascultam, vrea să facă Ignat pe șugubățul. Ba te ascultam numai urechi... Dar ai și tu niște vise! Altceva mai frumos nu poți visa?

Ana se întunecă la față și atunci îi pare rău de ce-a zis.

— De fapt, visul tău nu-i chiar așa de aiurea cum pare. A trecut azi inginerul pe la mine – nu i-a zis pe nume, Ana a priceput despre cine-i vorba. Venea din deal cu brișcă și mânzul după dânsul. Mi-a intrat în ogradă și mi-a făcut râs: a vărsat ligheanul cu apă de ploaie de spălat... mânzul...

De ce-mi spune de mânz, se gândește Ana. Ce-i cu dânsul azi? Parcă n-ar avea șir la vorbă. Mereu cu gându-n altă parte...

— Doctorița n-a mai fost?

Ignat rămâne cu gura căscată: întrebarea l-a toropit, așa de neașteptată a fost. Iată, vasăzică, ce avea în vedere când zicea că-s cu gândurile-n altă parte.

— N-a fost. S-a mutat mai aproape de lucrul ei...

De fapt, a trecut Marieta pe la dânsul, și el a căutat-o de câteva ori, iar o dată a găsit-o și au venit împreună acasă. De ce să-i spună? Să-i strice inima? Nu bănuia Ignat că doctorița îi vorbește Anei totul și că Ana știe orice vorbuliță a lor.

Atunci când a intrat în ogradă, în urma lui tata Iosub, Marieta venise anume la Ignat. Știa că-i singur. Nu se aștepta să-l găsească și pe cel bătrân – îl zărise la Vitorița, împreună cu alți câțiva, sub șopron, împrejurul polobocului pus cu fundu-n sus. Era o zi de sărbătoare, un sfânt creștinesc, i-a spus gazda... Avea nevoie să plece de urgență la oraș, a prins un părinte cu mașina, a repezit-o la șosea, lăsând-o la poarta lui Ignat...

— Stați de vorbă? Întrebă zâmbind subțire, ceea ce voia să însemne: știu ce discutați... am auzit... dar nu vă faceți nicio grijă...

— Iaca, stăm, se bâlbâi tata Iosub și prinse a-și freca nasul: stăm... stăm... stăm... Ignat avu o tresărire plăcută: atâta timp n-ai călcat pe aici... ai venit... își aminti vorba lor în căsuța Ioanei, când s-a așezat pe patul ei, la picioare. De atunci n-a văzut-o. S-a îndepărtat de dânsul. De ce? A plecat de la Ioana. De ce? Nu știa, dar bănuia Ignat că există o înțelegere între doctoriță, Ana și... tata Iosub! Da, da... Toți știu ceva, numai el, Ignat, habar n-are. De ce, dar, tocmai acum vine tata Iosub și-i spune că l-ar fi văzut intrând în casă, la doctoriță? Când o văzu, Ignat izbucni într-un râs scurt, ciudat, apoi se încruntă...

— Straniu, da? se adresă doctorița deodată, și către tată, și către fecior: așa e că vă pare straniu să mă vedeți aici?

— Cum? De ce? Încercă Ignat să-și descrețească fruntea: dimpotrivă, vă așteptam!

— Mă așteptați? Pe mine, făcu doctorița plină de mirare: de unde puteați ști că voi trece pe aici?

— Ei... eu... tata Iosub se bâlbâi vrând să intre-n vorbă, dar nu reuși. Cum, adică? Era convins că i-a văzut acum zece minute pe amândoi ieșind din casa cumătrei și voia să-i prindă... Ce mai știu bine să se prefacă: nici usturoi n-au mâncat, nici din gură nu le miroase. Până la urmă zise: da... vă așteptam, adică el... el vă aștepta, că eu... eu v-am văzut la Vitorița, dar nu mă gândeam că veniți încoace. Zic: hai să trec pe la Ignat, aveam o vorbă cu dânsul... Ignat: taman îmi vorbea de dumneata.

— De mine?

— Zicea că...

— Hai, lasă, Ignate, nu mă mai vinde și tu...

— De ce, tată? Eu te vând? Spun adevărul. O așteptam pe dumneaei de bună seamă. De când nu-i Ana acasă, nu mi-a călcat picior de femeie pragul. Către doctoriță: ne-ați uitat, soră Marieta. Îmi pare rău. Mi-ați luat nevasta, ați dus-o la oraș și amu nici nu vreți să mă știți?...

— Am trecut de câteva ori, dar nu te-am găsit: vii târziu acasă...

— Târziu... Lăsa Ignat căldarea deșartă jos, veni la musafiră și se opri în fața ei. O privi drept în ochii mari, negri: dar poftiți în casă. Ce stăm aici? Tata Iosub, imediat: da, da! poftiți... ce stați afară?

— Mă rog, făcu doctorița îngustându-și ochii: mergem! După câțiva pași, văzând că bătrânul nu-i urmează: dar mata?

— Eu? se trase îndărăt tata Iosub: eu m-am dus... fug repejor la cumătră, că mă așteaptă amicii sub șopron... Cine știe cât or fi stat de vorbă atunci. Când a plecat Marieta de la dânsul, nici nu s-a sculat s-o conducă – așa l-a rugat ea. După aceea a adormit dus. A dormit somn greu și adânc cum nu mai dormise în viața lui. Peste vreun ceas și jumătate a venit Ana, parte pe jos, parte cu mașina, în haine străine, de la spital. Fugise. A intrat în casă și n-a auzit-o – era ca și mort...

— Hainele mi le-ai pus în ladă? întreabă Ana.

— Hainele? Ignat bate din ochi: care haine? a, hainele... da, le-am pus! Peste câteva clipe înțelege ce l-a întrebat și-și amintește că stau în tindă cum le-a prins în cuier când le-a adus de la spital.

— Gherghinele n-ai uitat să le îngropi?

— N-am uitat: le-am îngropat. Adevărat, le îngropase.

— Ia seama, or să-nghețe.

— Tii! se lovește Ignat muiereste peste frunte: era să uit! Ți-am adus niște mere. Ana nu-l aude – răsună un zgomot la spatele ei, la ușă. Întoarce capul, crezând că-i copila. Nu era ea. Ușa întredeschisă. Răzbate gălăgia de pe coridor. Trece cineva prin fața ușii, nalt, greoi, pășind apăsător. Medicul-șef? Ori paznicul de la poartă? Ce să caute paznicul aici? Era chemat când trebuia să urce ceva greu, peste seamă de greu: apuca targa de un capăt, de celălalt apucau două, chiar trei infirmiere... Prima dată când a venit aici cu doctorița Marieta, l-a văzut stând în poartă cu picioarele desfăcute și cu mâinile împreunate la spate. Părea un monument pus anume! A făcut o plecăciune către doctoriță scoțându-și căciula dintr-o oaie – se vede că o cunoaște bine!

— Ana i-a văzut degetele butucănoase cu unghii negre și a simțit c-o trece rece prin șira spinării... După ce a fost anunțată carantina, o tot bătea gândul să fugă... de fapt, gândul i-a venit mai înainte, pe neașteptate, în ziua când a fost Marieta pe la dânsa, au stat de vorbă îndelung, la plecare doctorița s-a uitat la mijlocelul ei și a zis: acum simți ceva? e mai bine?

— Despre ce parte... mai bine?

— Despre partea asta... nu-ți vine uneori să fugi acasă?

— Să fug? o privi Ana uluită: cum să fug?

— Am zis și eu! așa, să închizi ochii și când îi vei deschide iară să te pomenști în pat, lângă bărbățul... n-ai așa dorință?... Ana roși și întoarse capul în altă parte... După ce s-a dus doctorița, a căzut pe gânduri și s-a frământat mult timp: de ce-a zis așa? de ce m-a întrebat? nu cumva azi vrea să facă ceea ce și-a pus în gând? anume azi, de aceea a venit să mă cerceteze, spre a se asigura... Spre miezul nopții simți că focul din inimă o frige atât de tare încât nu mai putu rezista: scoase de sub patul vecinei hainele pe care le ochise de mult, se îmbracă, deschise geamul – nu era bătut în cuie – coborî, se șupuri pe sub copaci și tufari de frică să n-o simtă uriașul din poartă, sări pârleazul și de acolo o ținu tot o fugă până la șosea.

Fugea și-și zicea: sunt amândoi, acum trebuie să fie împreună, amândoi... și-și amintea fiecărei privire, fiecărei cuvânt schimbat între dânsul și doctoriță – pe toate le prinsese, pe toate și le însemnase, pe toate și le amintea...

Ignat scoate dintr-un buzunar un măr – avea buzunare adânci la scurteică! – apoi încă unul și le ridică spre geam.

— Ține, zice zâmbind.

Văzându-le mari și roșii, Ana încearcă să zâmbească, dar zgomotele de pe coridor, bufniturile din salonul vecin îi fac zâmbetul silit, nefiresc. Ignat observă schimbarea: nu cumva se teme că au s-o certe că ia de mâncare de la unul de afară, fără voie? Cum ar lua dacă-i închisă fereastra? Ana, fără să-și dea seama, întinde mâna și-mpunge cu degetele-n geam. Ce-i cu dânsa? Unde i-a gândurile? De ce tot trage cu urechea spre fundul salonului?

— Cine-i... ce-i acolo? Ignat arată cu privirea.

— Nimeni... nimic, face Ana semn cu capul, dar... pașii, sunetele de pe coridor, murmurul specific de spital o fac să înțeleagă că s-a întâmplat... ireparabilul! Zvâcnește de jos, urcă pe pervaz, trage un cârlig și deschide gemulețul de sus. Scoate o mână:

— Aruncă-le!

O privește o clipă uluit: picioarele ei în ciupici de spital sunt acum la nivelul ochilor, aproape de tot.

— Stai că nu văd nimic! strigă Ana. Scoate și capul afară. Apoi scoate și cealaltă mână, făcând palmele coșuleț.

— Hai, aruncă, ce stai? Surprinde privirea mirată a lui Ignat.

El ține merele în mâinile-ntinse, privind la ea, în sus. Când își dă seama unde se uită, Ana roșește și-și strânge poalele halatului între genunchi.

— Când îți dă drumul acasă? Văzuse pe piciorul drept, mai sus de genunchi, semnul roz ca un vârful de seceră. Vii degrabă?

— Peste vreo două-trei săptămâni.

— De Anul Nou ai să fii acasă?

— Cred că... Doctorul zice că da.

Ignat aruncă un măr. Când ajunge la înălțimea mâinilor, Ana închide palmele și-l prinde.

— Frumoase mere! De unde le-ai luat? Se bucură ca o fetiță.

— De la noi. Din livada noastră.

— De la noi? Din care pom? Nu țin minte să facă vreunul așa mere rumene.

— Cel de pe Mal. În colț, lângă gard...

— Aaa, face Ana din cap și se pălește cu ceafa de cercevea. Râde: aruncă-l și pe celălalt!

— Prinde-l!

Ana întinde palmele, mărul se lovește de primul, sare-ntr-o parte și cade.

— Ține-l! țipă Ana speriată. Ignat îl prinde... Ce m-am speriat. Era să se fărâme... Păcat!

Ignat vrea să-l mai arunce o dată, dar Ana îl oprește:

— Stai! Bagă mărul ei în sân: acum aruncă! îl prinde și pe acesta și-l bagă în sân. Mai ai?

Ignat scoate din celălalt buzunar alte două mere – mari, rumene. Ana întinde palmele și-l prinde și pe al treilea și-n clipa aceasta răsună un zgomot la spatele ei și cineva strigând cu glas speriat. Își trage capul înăuntru, uitându-se spre ușă.

— Ce-i cu tine? Ce s-a întâmplat?

Copila stă în ușa deschisă și privește la Ana cu ochii dilatați, plini de lacrimi. Vrea să spună ceva, dar nu e în stare – i s-a pus un nod în gât. Ana coboară de pe pervaz și, coborând, aruncă o privire spre Ignat: acum ochii ei sunt măriți, alarmați... Da, știe ce s-a întâmplat, dar... nu vrea să creadă... Ignat nu-i vede decât mâinile încleștate: una pe muchia pervazului, alta pe colțul patului. Prin geamul transpirat, prăfuit deslușește în fund o mogâldeată-copila... își ține broboada strâns adunată sub bărbie, ca o bătrânică. Pe la spatele ei, pe coridor, prin dreptul ușii, trece un bărbat în negru, un uriaș care întunecă pentru o clipă tot cadrul ușii. După el lunecă o targă lungă, peste care-i aruncată o pânză albă, urmând câteva infirmiere, în alb, care poartă celălalt capăt al tărgii.

— A murit! răsună un țipăt dincolo de fereastră.

O voce atât de stranie, pătrunsă de atâta durere încât Ignat se clatină – cărămizile lunecă una de pe alta – și cade la pământ.

Ana a țipat.

Iar țipând s-a repezit spre ușă. Vru să fugă în urma celei purtate pe targa. Ajungând la ușă se oprește, se apleacă, o cuprinde pe copilă la piept, înfundându-și fața și ochii în broboada ei...

Ignat ajunge la pârleaz – observase spărtura în gard pe când umbla prin fața ferestrelor – și se oprește cuprins de-o tulburare dureroasă. Ceea ce-a văzut în cadrul ușii, gestul disperat al Anei l-au zguduit... Deodată îl strigă cineva: aude clar glasul – l-a strigat pe nume! Vrea să se uite-ndărăt, dar... se reține... nu! nu m-a strigat nimeni... cine avea să mă strige? Nu avea dreptate: putea să-l strige Ana. Când și-a luat rămas bun, ea n-a spus un cuvânt – parcă-i încleștase făclie. A încercat s-o ia cu altele pornind a-i depăna o pățaranie din sat... Ea stătea la fereastră – o vedea în profil – și privea

spre colțul salonului, ținând între mâinile strânse dinainte căpsorul copilei.

Iar strigătul.

— Aaal.

Ignat calcă pe rândul de pietre ce se mai țin, urcă pe gard și se uită înapoi: i se pare că vede fluturând o mână într-o fereastră. Niște crengi îi încurcă vederea. Se mută mai la dreapta – acum se vede bine fereastra.

Nimeni – geamul de sus închis.

Coboară în stradă sărind peste pietrele împrăștiate și merge-n neștire înainte. După o bucată de vreme ridică ochii și observă că nu cunoaște locul. Ia aminte prin părți, la case: nu pe aici am venit, am trecut prin cealaltă parte a cartierului... Vrea s-o ia îndărăt, dar gardul ce împrejmuie spitalul e lung – spitalul ocupă în marginea orașului mai multe hectare, are blocuri multe, plasate la distanță – așa că poarta... Poarta o fi pe acolo, Ignat arată cu mâna: trebuie s-o iau spre stânga...

N-are timp să chibzuiască – trebuie să se grăbească, se face seară.

Traversează pieziș strada în pas alergător, ajunge la colț și se trezește în fața unei grădini publice. S-a deschis pe neașteptate în fața lui – largă, cu arbori necunoscuți înșirați de-a lungul aleilor ce se întâlneau una cu alta în unghiuri bizare. Prin ramurile desfrunzite se ghicește undeva continuarea orașului. De îndată ce trece prin poartă – un spațiu gol marcat de doi mici stâlpi de piatră, sus cu terminații romboidale – se pomeneste într-o altă lume.

Încetinește pasul.

De jur-împrejur e liniște, o liniște moartă.

Înaintează pe-o alee care îl duce pe nesimțite într-o parte și abia la capătul ei observă că s-a abătut de la direcția ce trebuia s-o urmeze. Se întoarce vrând să apuce pe alta, se răzgândește și taie direct prin arbuștii deși și țepoși, peste gazoanele ce-au mai păstrat din verdele de vară al ierbii.

Iese în altă alee presărată cu frunze ruginite – puține, rare, din ce-au mai rămas pe ramuri și le-a rupt vântul de astă noapte. Ce pustietate, se gândește Ignat și tresare: în fața lui, mai încolo, vede un bătrân. Parcă ar fi răsărit din pământ. Stă locului, nemișcat, îmbrăcat într-un palton negru uzat, în ghete cu galoși peste ele. Se sprijină într-un baston lucios și privește-n sus, cu capul răsturnat într-un mod

straniu... Când ajunge mai aproape, bătrânul îi aude pașii și fără a se întoarce zice:

— Mă uitam la soare... Unde să fie oare?

De unde soare dacă-s nouri? îi răspunde Ignat în gând și cu voce tare:

— A apus de mult...

— Da, da: a apus de mult... Trece pe lângă el, mai departe.

Peste vreo zece, douăzeci de pași aruncă o privire îndărăt: bătrânul tot mai stă locului, dar acum are privirea coborâtă în pământ. Poate-i un orb și s-ar fi convenit să-l conduc... dar are bastonul... Orbii știu drumul mai bine ca noi... Nu se rătăcesc cum ne rătăcim noi, acești cu ochii teferi...

Deodată îl cuprinde frigul: trebuie să-i dau zor! Vine o pală de vânt rece dintr-o coastă și vede zburând prin fața ochilor niște fulgușori... Măi, că vine amuș ninsoare!... Dacă-i și vremea... Se uită-n slăvi, ca bătrânul de adineaori: nourii vineții și apoși se duc pe deasupra lui grăbiți. De pe vale, dinspre marginea târgului – departe o fi de aici Nistrul? – se aude iar sirena unui vaporeș, poate că-i tot acela ce-a trecut pe lângă satul lui... S-o fi reținut pe undeva și acum se grăbește spre rada unde are a staționa până la primăvară...

Grăbește pasul pe-o alee care trebuie să-l scoată din grădină. Aleea îl duce pe după o gheretă de răcoritoare și înghețată – un lacăt mare, învălătucit în hârtie de carton și legat cu o sfoară atârnată la ușă, ferestrele sunt acoperite pe dinăuntru cu lăzi goale – apoi își schimbă direcția. Îi iese-n cale un plop care prin înălțime și grosime întrece pe ceilalți arbori – a fost sădit înainte de a fi fost plantată grădina? Pe tulpină crestate nume, semne, inimi săgetate abia deslușindu-se pe coaja întinsă în decursul anilor.

În clipa următoare vede o scenă care face să-i răsară un zâmbet trist, blajin pe buze: un băiat și o fată șed pe-o bancă strâns lipiți unul de altul, amândoi cu gulerile ridicate, cu mâinile la subțioara celui alt. Băiatul lăsat ușor către fată, ea și-a pitit capul sub umărul lui, cu fața întoarsă. S-ar părea că stau așa, nemișcați, de când lumea. Când ajunge în dreptul lor, Ignat observă cu coada ochiului că fata are buzele rotunjite, un pic ieșite înainte, fața rotundă, mică – o puștoaică! Băiatul are fața lunguiață, cu trăsături cabaline și un început de mustață pe buza de sus. Fata chicotește scurt. După ce trece mai departe Ignat se dumerește: crezând că vrea să-l sărute, băiatul a întins buzele și el, dar

fata i-a suflat aburi calzi în ochi, a joacă, și și-a ascuns fața în fularul ce-i înconjură gâtul...

Își amintește Ignat de noaptea când a venit Ana acasă... Cum de s-a pornit? Nu s-a temut? Au trecut două luni și jumătate de atunci, a fost la dânsa la spital de atâtea ori, dar niciodată n-au luat vorba despre noaptea aceea – nici ea, nici el. Ceva îi oprea, ceva nu-i lăsa... ceva frumos și dureros în același timp... A adormit târziu de tot.

Doctorița n-a stat decât vreo oră după plecarea lui tata Iosub. Au șezut amândoi pe pragul casei, ca de atâtea ori în trei. A poftit-o în casă, dar Marieta a refuzat. Atunci a adus un țolișor și l-a așternut. Nu-și mai aduce aminte despre ce-au vorbit – mai mult au tăcut. Au tăcut pentru că chiar dacă erau numai ei doi, tot timpul li se părea că și Ana-i cu ei. Lui Ignat i se părea și... ori de câte ori încerca să-și întoarcă gândul asupra ispititoareii doctorițe, chipul Anei se punea între ei... Ea a simțit astă teamă a lui – venise cu gândul să-l explice ce este el, ce este Ana, ce sunt ei amândoi în astă lume... Să-l facă să înțeleagă, pentru că... avea ea față de Ignat o admirație aparte... Da, din clipa când a dat ochii cu el, coborând din camion la șosea... A fost primul om din satul unde fusese trimisă, primul pe care l-a văzut... Se aștepta să găsească cine știe ce ființe... Și când colo apare în fața ei acest uriaș blajin, cu față luminoasă și de la primele cuvinte o cucerește cu vorba-i liniștită, odihnitoare... Odată noaptea instalată la băbuța de peste șosea râse de ea însăși: să știi, fetițo, că te-ai amoretat de ursul acesta... te-ai îndrăgostit lulea... Și Ignat, cum o văzu prima dată, descoperi fără să priceapă de ce, că femeia aceasta face să-i bată inima mai altfel decât a bătut de când se ține minte... Și iată-i ei doi, numai ei, șezând pe pragul casei. Se îndesa întunericul. Marieta nu mai spunea că pleacă – trebuia să merg la oraș, iar mâine să mă întorc dis-de-diminează, ca să nu întârzii la serviciu. Îi dădu a înțelege că se duce înapoi, la gazdă, la Vitorița, dar cum îi vine cam departe, la un moment dat râse: aş putea să dorm la mama Ioana, așternutul a rămas cum era... Atunci Ignat mai în serios, mai în glumă râse: la urma urmei poți dormi la mine... adică: la noi!

— Daaa? lungi ea într-un mod ciudat cuvântul: și nu ți-i teamă că află cineva și... îi spune Anei?

— Teamă? De ce să-mi fie? Nu ești mata sora Anei? Nu v-ați legat de surori?

— Surori? Doctorița credea că el nu cunoaște această înțelegere

– îi promisese Ana că o să rămână o taină a lor... Dar dacă i-a spus și cealaltă jumătate a tainei? Dacă el știe și de înțelegerea cea mare, atunci? Ignat observă cum îi străluciră doctoriței ochii în întuneric și-l trecu o dogoare pe la inimă. Cum ședea de-a stânga lui, cu genunchii cuprinși cu brațele, el întinse mâna și i-o puse pe umăr. Nici n-a tresărit măcar, de parcă de când s-a așezat pe prag aștepta această atingere. Ignat vru să se scuze: e răcoare de acum... Ea îi răspunse la fel, jumătate în glumă, jumătate serios: credeam că-i foarte grea mâna ta, dar uite ce ușoară-i! La început nu înțelese ce-a avut în vedere, abia târziu, după ce-a plecat, iar el s-a zvârcolit jumătate de noapte până să adoarmă, târziu a înțeles: a făcut aluzie la palma ce i-a dat-o Anei... În clipa aceea însă n-a priceput, ci numai a simțit că-l trec fiori prin trunchiul trupului, izbesc în inimă fiorii, trec prin brațe și iată-l tremurând ca un băiețandru... Vru să zică ceva, ca atunci când stătea pe marginea patului la Ioana, dar se sufocă... Se aude cineva! tresări Marieta îndepărtându-i mâna și mutându-se un pic.

— Trecem în casă, vru să zică Ignat, dar nici de astă dată nu reuși să articuleze cuvintele. Cealaltă mână se întinse și ea s-o apropie, dar s-a întâlnit cu mâna ei – Marieta s-a ridicat brusc în picioare și s-a ferit râzând... Cu râsul ei în urechi s-a zvârcolit Ignat noaptea aceea... Și când a adormit târziu după miezul nopții, n-a simțit cum a intrat în casă și cum stătea cineva îngenuncheat la patul lui, cu brațele întinse spre dânsul, iar el dormea somn adânc și nu auzea... Nu era chiar așa tare la somn Ignat, se trezea imediat dacă se-ntâmpla să-l cheme cineva de la poartă ori un vecin la gard... Și nici noaptea asta n-avea cum și altfel, mai ales că lăsase ușa descuiată, și nu că ar fi uitat, ci anume o lăsase așa... Da, îi era indiferent, absolut indiferent! Ea plecase, el, după ce-a condus-o până-n șosea, a venit și s-a culcat, fără să pună zăvorul... Când, în sfârșit, adormi, își aminti prin somn că nu încuiase și-și zise: ar trebui să mă scol, s-o încui, dar tot atunci se înfiripă un gând: dacă se răzgândește și se întoarce? dacă vine... să poată intra... Începuse visul, era în vis de acum când a auzit prin somn cum se deschide ușa cu adevărat, când a venit Ana, târziu după miezul nopții, și a înțeles că totu-i vis, da, numai vis, și auzi ușa la cameră, auzi pași pe podea și se bucură: ai venit... te-ai răzgândit și ai venit... S-ar fi cuvenit să se ridice, să întindă brațele amândouă spre ea, așa cum făcuse când ședeau pe prag, dar nu a fost în stare, parcă îi erau paralizate brațele, ci numai se gândi: știu... cunosc înțelegerea

voastră... vreți să mă puneți la încercare... credeți că a mea este vina... eu, eu... vreți să mă încercați... amândouă... și dacă nu e adevărat? dacă ea e de vină? dacă ea nu poate să zămislească... și vei purcede grea tu? tu?! atunci, atunci ce va fi?...

Ignat repede instinctiv mâinile înainte să-și apere ochii: niște ramuri cu ghimpi îl izbesc în față – a intrat în niște tufari nalți, țepoși. Se retrage câțiva pași, masându-și fața zgâriată – îl ustură obrazul drept, un ochi prinde a-i lăcrima...

Îl apasă cu nodurile degetelor și-și vede de drum.

Abia apucă a face câțiva pași și iată din ceață apare o poiană verde, iar în mijlocul ei o femeie. Aplecată ușor de mijloc, ține de mânuțe un copil dolofan care tocmai întinde piciorușul stâng îndoit din genunchi înainte – învață să pășească. N-a atins încă piciorul pământul, copilul se clatină mai să cadă și mama îl sprijină spunându-i vorbe de încurajare. Băiețașul întoarce fața în sus, către maică-sa, parcă ar vrea să-i spună: las că am eu ambiția mea, nu mă pierd! Iar mama îi zâmbește fericită – așa îi apare lui Ignat în clipa când o vede printre lacrimi: zâmbind fericită... Nu l-a surprins deloc că-i poiana verde – iarba tot verde rămâne și sub zăpezi! – nu l-a mirat nici faptul că mama și copilul sunt goi, acum ieșiți din apă și porniți spre locul unde-și lăsaseră hainele; l-a cutremurat îndeosebi gândul (ghimpilor ce l-au înțepat să fi fost un avertisment anume?) că a mai văzut cândva această tulburătoare scenă... Era tot o femeie purtând de mâini un copil, și tot așa îi zâmbea aplecată asupra lui... Ce importă că sunt amândoi cenușii – șoldurile și sânii femeii-mame, brațele lungi, subțiri, delicate, mâinile scurte și grăsulii ale copilului. Da, nu-i decât un grup statuar turnat în beton, plasat aici spre a înviora grădina... A fost destul să-i iasă în față ca să se dezlănțuie o furtună în sufletul lui, destul acest mic imbold ca să răbufnească frământările și durerile ce se adunaseră, risipind aparenta pace și armonie ce se străduise din răspuțuri să și-o mențină... A fost ca un șoc: un om mai slab de fire ar fi pornit să plângă, unul înrăit s-ar fi răcorit printr-o înjurătură.

Ignat o simte în felul lui: îl trec furnici prin spate și i se înmoaie genunchii. Stă câteva secunde locului, cu ochii la miraculoasa statuie (de altfel, foarte banală: brațele mamei și mânuțele copilului aveau crăpături), apoi face un ocol mare și o privește dintr-o parte. Trece dincolo și iar o cercetează din priviri. Are certitudinea că, dacă se dă s-o vadă de mai aproape ori o atinge cu un deget, tot farmecul primei

impresii o să se risipească! Pășește mai departe, dar – lucru straniu! – privirea îi rămâne fixată asupra sexului băiețușului... Pe când gândurile, ființa lui este întoarsă către dânsa, către Ana: vezi? asta tu ești!, de atâtea ori te-am văzut așa în visele mele... credeai că numai tu visezi nopțile? eu visez și ziua... poate că nici nu există în realitate ceea ce visez eu?... Și-i aude glasul: hai, acum lasă, grăbește-te că-i seară... du-te mai repede acasă că te prinde noaptea pe drumuri... ce te uiți la femeia asta ori nu vezi că-i goală? – dar nu stau... și nu mă uit la dânsa – la copil mă uitam... uite că mă duc...

Cu aceste cuvinte: mă duc... mă duc... mă duc... se vede călcând pe pietrele caldarâmului ca să traverseze strada... Când? cum am ieșit din grădină?... Iată-l de acum la mijlocul străzii – merge gârbovit, apăsător de gânduri – și prin fața lui zboară cu viteză nebună un camion. Cât pe ce era să-l atingă și să-l doboare. Se duce mai departe lăsând în urmă râgâitura șoferului: boules!

Se oprește-n loc, încremenit.

Cât să fi stat așa, fără de sine, în mijlocul străzii, nu se știe. Când își revine, vede din stânga un șir de mașini, alt șir de mașini din dreapta – toate claxonează desigur, dar el nu le aude. O umbră de om vine, îl ia de mână și-l trece pe celălalt trotuar... Dincolo, după ce-și revine de-a binelea, se uită și vede grădina de unde-a ieșit. Camioanele s-au dus în drumul lor, strada e pustie și el, în sfârșit, își dă seama că i s-a întâmplat ceva ceea ce nu i se mai întâmplase niciodată – ceva de neînțeles, de nepătruns.

— Ia uite, comedie... Zău, comedie!

Își bate Ignat cușma de genunchi – până acum a ținut-o în mână, de ce? – o pune-n cap și se duce mai departe.

Ia aminte prin părți: trece printre un șir de copăcei și niște case. I se pare că prea a luat-o la dreapta – trebuie să tai direct ca să ies la strada care duce la șoseaua mea... Dar dacă se rătăcește iară? Se oprește: în față se înalță un bloc cu cinci etaje. Împrejur se văd grămezi de moloz, resturi de materiale de construcție aruncate, iar la un capăt, în fața unei uși, câțiva oameni dau jos dintr-un camion mobil, bulen-dre fel de fel cărându-le înăuntru. Se uită Ignat o vreme cum patru hamali iau pe dedesubt cu niște centuri anume un dulap enorm – or să-l poată duce? – deodată își amintește că trebuie să se grăbească și o ia iute pe după bloc. Mai traversează o stradă și când socoate că a ajuns la cea care o să-l scoată unde are nevoie, iată că se pomenește

Într-o stradă absolut necunoscută.

Acum încotro să apuce?

Stradela îi taie calea în curmeziș.

Își zice: las că o avea vreo ieșire în capătul din dreapta, în altă stradă mai mare, și fără a sta la gânduri o ia într-acolo. Trece pe lângă o casă joasă acoperită cu olane vechi, cu ferestre având obloane pe din afară; alta tot o căzătură, dar lungă, cu etaj, vreun fost atelier, magazie ori vreo moară, cu pereții ieșiți ca un burduhan. După ele se deschide în dreapta o fundătură și-n capătul ei, la vreo sută de pași o poartă înaltă de fier dată-n verde. Din mers Ignat aruncă o privire într-acolo și era să treacă mai departe, dar ceea ce vede îl face să se oprească: în fața porții, cu o mână ținându-se de o vargă de fier stă o femeie în scurteică de velvet și cu broboadă galbenă pe cap. Plecată cum stă, pare că s-ar uita la propriul picior scos puțin înainte, cu care se străduiește să miște ceva din loc, poate un lucru nevăzut de aici ori, poate, să încresteze ceva, vreun semn, pe pământ, ca să dovedească ceva cuiva. Da, alături, în dreapta ei, e o gheretă – cușca paznicului. Ziua de lucru s-a terminat și ușa gheretei e închisă ca și poarta. De ce stă femeia asta? Și ce să fie aici: o fabrică? un atelier? Pe firma de sus e scris ceva, dar de aici nu se poate desluși – prea e oblică scrisoarea. Ignat nici nu încearcă – femeia i-a captivat atenția! N-o cunoaște, n-o știe, dar atunci de ce s-a oprit? De fapt, a trecut în drumul lui mai departe, dar la colț s-a oprit:

I-a uimit ceva ciudat în felul cum stă ea în fața porții. Așteaptă să se deschidă? Dar de ce se ține cu mâna de varga porții: de frică să nu fie alungată de acolo? Alungată? Dar cine-ar putea s-o alunge?... în clipa asta vede de partea cealaltă un bărbat care-i face semn cu mâna: du-te! ce stai? du-te!... Paznicul, se dumerește Ignat. Femeia ridică brusc capul, se întoarce din tot trupul către el și, punând și cealaltă mână pe-o varga, îi răspunde ceva – de aici nu se aude, dar Ignat pricepe că i-a vorbit cu mult foc... Nu, nu-i paznicul... Chiar acum din dreapta vine pășind greoi un alt bărbat, mai în vârstă, cu o barbă roșcată. Deschide poarta, lasă să iasă un camion, apoi o închide la loc și se retrage spre cușcă.

Cei doi rămân, fiecare de partea lui.

Lui Ignat nu-i vine să creadă cele ce-a văzut: a fost așa ori n-a fost? Poarta s-a deschis numai pentru câteva clipe. Femeia s-a ferit și în secunde cât ieșea camionul, ea s-a repezit să intre înăuntru.

Bărbatul cu care vorbise, însă, a împins-o îndărăt și, odată cu ea, a închis poarta. După care s-a îndepărtat și el.

Femeia îl strigă: se auzi clar strigătul ei.

Abia apucând a se îndepărta la vreo câțiva pași bărbatul se întoarce și face cu mâna a lehamete: ce vrei? acum ce mai vrei? Femeia bagă mâinile printre grilajul porții și-l prinde de haină, trăgându-l spre dânsa. Cum nu se aștepta la un asemenea gest, bărbatul îi dă mânios peste mâini desprinzându-i-le de la piept. Femeia întoarce capul printr-o zvâcnire și acum Ignat, văzându-i fața, o recunoaște: îi aceea care a oprit la poarta lui... aceea căreia i-a dat o ceașcă de apă... aceea cu care-a venit împreună, cu mașina, la oraș...

Dar ce-i cu dânsa: plânge?

Ori abia se stăpânește să nu plângă?

N-a schimbat Ignat cu dânsa decât vreo două vorbe: acolo, în sat, și aici când l-a întrebat... Da, asta-i fabrica de mobile... Dar bărbatul cine-i? De ce-și vorbesc peste poartă? Ce femeie și asta: când a luat ceașca din mâna lui să bea, s-a întors nu știu cum într-o parte... tot drumul cât au mers împreună, a tăcut, ba se tot ferea de dânsul... iar când la o hurducătură li s-au atins șoldurile, i-a întors o privire plină de ură... Ia o amărată-i, o încrâncenată, Dumnezeu cu dânsa, și-a zis Ignat: multe i se-ntâmplă omului pe lume... Uneori ți se face lehamete și de viață și de toate... A coborât din mașină și nu s-a mai uitat înapoi, iar când l-a ajuns ea din urmă și l-a întrebat, i-a răspuns rece, privind în altă parte... Acum întâmplarea iar i-o scoate în cale. Ori poate-i alta, nu-i aceea? ba pare să fie ea.

Pornește Ignat spre poarta înaltă de fier, dar se oprește iar: ce-i cu mine? ce amestec am eu în toată afacerea asta? și cine mi-i ea: soră? cumătră?... Ceva însă îl împinge de la spate să se dea mai aproape: poate aude ce vorbesc cei doi... măcar să se-ncredințeze că anume ea este... Când se apropie, femeia cu batic galben odată se întoarce cu spatele spre dânsul: m-a văzut că vin? m-a recunoscut și ea... Acum să vezi, îl cuprinde un fel de ciudă: are și draci într-însa... o fi lucrat și ea aici, s-a ajuns cu vreunul și... amu vine iar la dânsul, iar el nici nu vrea s-o știe!... Mie ce-mi pasă?

Ignat se întoarce, cotește după colț și-și vede de drum: că prost mai sunt, zău! dacă m-ar vedea Ana că am luat-o hăisa? Fața-i ia foc numai cât se gândește ce i-ar spune Ana...

Grăbește pasul și peste vreo douăzeci de minute iese la șosea.

Orașul își aprinde luminile.

De aici, din deal, ți se arată până departe malul Nistrului. Într-un loc, pe chei, se vede apa strălucind – un șir de becuri alungite, ca niște creștături luminescente, joacă în oglinda râului.

Stă cât stă la ieșirea din oraș, apoi o ia în sus, cu gândul să aștepte la intersecția cu șoseaua ce vine de la Elevator: acolo urci mai repede.

Se oprește lângă un stâlp telegrafic. De pe câmp suflă un vânt rece, pătrunzător, aducând aer înghețat: mă tem că a nins în sus... Își amintește Ignat de fulgii ce-au zburat prin fața parbrizului când venea cu femeia aceea încoace... Iar mi-am amintit! se ceartă Ignat pe sine însuși și pe loc hotărăște să nu se mai gândească la dânsa... Mai bine să mă iau cu ale mele... că femeia aceea parcă l-a deocheat, l-a fermecat, și toate de la ceașcă au început...

— Ei, fermecat! face el supărat: ce fel de farmece? ia niște năluciri de om singuratic... farmece-nefarmece, dar când ai văzut-o că urcă-n camion și camionul pornește, ai ieșit pe ușă și ai strigat să te aștepte, de ce? – de ce! de ce-am zis că merg și eu... tot oprise mașina-n poarta mea... iar șoferul... – șoferul luase o căldare de apă de la tine, pentru care era obligat... – nu obligat, bre... i-am plătit drumul, ai uitat? – nu asta voiam să zic! ai pornit la oraș așa, dintr-odată... – cum: dintr-odată? m-am pornit la femeie, s-o văd... – dar ți-a spus să nu vii până cealaltă săptămână... nu demult ai fost... și maică-sa a fost... n-aveai, la drept vorbind, nicio treabă! – cum: nicio treabă? dar Petrea? n-a fost azi... logodnicul ei pe la mine! nu mi-a dat a înțelege că vor să ne dărâme casa? – casa? ah, ți-ai amintit! acum ți-ai amintit de casă și vrei să spui că pentru asta te-ai dus la oraș: ca să-i spui Anei... – da, pentru asta! – și de ce nu i-ai spus? – cum: nu i-am spus? – nu i-ai spus... ai uitat ce-ai vorbit? – nu... n-am uitat... ai dreptate: nu i-am spus... – atunci pentru ce te-ai dus? – pentru ca... să-i spun... despre casă... pentru asta... – prea repede uiți... adu-ți aminte: când ai ieșit în ogradă și ai strigat către șofer să te aștepte, nu te-ai gândit pentru ce te duci... n-aveai niciun plan... așa ți-a venit... să pleci... – ai dreptate, așa mi-a venit: să plec! – acum adu-ți aminte: n-a fost chiar așa... când ai dus ceașca în casă și ai pus-o alături de ceașca cealaltă, perechea ei, deodată ai orbit de parcă ți s-a vărsat o apă pe dinaintea ochilor... ce-ai simțit? ce-ai văzut prin ceața aceea? dar să spui adevărul! – m-a apucat o durere... aici... m-a răsucit o dată așa că... mi-am zis: dacă nu ies

imediat, atunci... – dacă nu ieși să strigi să nu plece fără tine – dacă rămân singur în casă – atunci ți-ai aruncat haina pe umeri, ai pus din mers câteva mere domnești în buzunare... pentru ce le-ai luat? ce aveai de gând cu ele? – să le duc Anei – Anei oare? erai sigur că pentru dânsa le-ai luat? – pentru cine, dar? – se va vedea – cum adică: se va vedea? de acum s-a văzut! i le-am dat Anei! – în ultima clipă: era să uiți – dar n-am uitat – ai dreptate, dar... numai pe jumătate – de ce? – vezi ce porți în buzunare...

Ignat privește mânios. Bagă mâna într-un buzunar, dă peste un măr. Apoi în celălalt – acolo sunt alte două. Anei i-a dat trei... Tot trei... Parte dreaptă: trei Anei, trei mie... îl scoate pe unul și prinde a-l ronțai privind pe după stâlp la șosea.

Peste vreo jumătate de oră trece o mașină. Ignat iese la marginea șoselei, ridică mâna, dar nici măcar n-a încetinit. Pornește să umble: încolo-încoace, încolo-încoace... De-ar mai fi cineva, m-aș lua cu vorba și mi-ar mai trece de urât... Brusc luminile unui far îl luminează din spate aruncându-i umbra de-a curmezișul șoselei până la perdeaua de salcâmi din cealaltă parte. Vine un camion dinspre Elevator. Fuge la marginea celuilalt drum cu mâna ridicată: acum am să am noroc... camionul încetinește vrând parcă să oprească în dreptul lui, dar tot atunci virează la stânga și o ia spre oraș.

— Ptiu, drăcia dracului! Ignat bagă mâna la loc în buzunar: mă tem că aici am să-nnoptez...

Odată, după război, l-a luat maică-sa la târg să-i cumpere ceva încălțăminte că venea toamna și n-avea cu ce merge la școală. S-au dus dis-de-diminează, pe jos. Toată ziua au umblat, au obosit, seara înapoi. Au ieșit la șosea – poate le pică o mașină. Mai erau oameni: din satul lor, din sate mai îndepărtate. Așteptau lângă căsuța paznicului de la bariera căii ferate, era un bec la stâlp, bătea lumina și se vedea... încolo, la întuneric, puteau să te curețe de ce mai aveai – se făceau tâlhării, jafuri, ba și omoruri la drumul mare... S-au așezat sub salcâmi, pământul cald peste zi, ca vara... Nici n-a băgat de seamă cum l-a cuprins somnul. A adormit cu capul pe traista în care-și avea bocancii și ce mai cumpăraseră... Deodată se trezește: dă cu mâna – nu-i traista... M-au prădat! Săriți!, ceilalți prind a râde. El... mai să-i crape inima-n piept... Când se uită, traista în poală la mama – ori el, prin somn, se mutase de pe dânsa, ori careva vrând să facă o glumă i-a scos-o de sub cap, mama a văzut și a luat-o...

Se aude scârțâit de roți.

O căruță? De unde căruțe pe aici?

Își încordează privirea și vede mișcându-se din vale ceva negru: scârț, scârț... Pare să fie o căruță, dar de ce-i cât o casă? Ajunge-n dreptul lui și atunci își dă seama că nu-i o căruță, e o haraba. O haraba încărcată cu stuf. Cum lunecă prin fața lui, măldării foșnesc, vârfurile spicelor se leagănă la capete, iar caii trăgând la deal se închină drumului. Dar... unde-i omul?

— Cum: unde? Sus pe stuf! Ignat se apleacă – nu se vede omul. Poate-i de cealaltă parte, duce caii de frâu... După ce trece harabaua ceva mai departe, vede venind o umbră din urmă: ia uite, caii merg singuri... el se ține la dos să nu-l spargă vântul... fumează, se vede licărind jeraticul... ce-ar fi să-i cer o țigară, m-aș mai încălzi și eu... Așa își zice Ignat, vorbind cu sine însuși, deși nu fumează: a gustat mahorcă la armată, dar de atunci n-a mai pus țigara-n gură.

Tot acum izbucnesc dinspre oraș două lumini puternice. O mașină! Îi departe încă, dar farurile bat șoseaua până hăt în deal. Se uită Ignat după harabaua cu stuf – era să alerge să-l întrebe pe om: unde merge, poate-i din satul lui, dar se răzgândește – când ajung cu dânsul?...

Farurile dinspre oraș ba se apropie, ba parcă stau pe loc. S-o fi închis bariera. Ignat ascultă: nu se aude niciun tren. Ori îi departe?... Scârțâitul roților e tot mai slab. Ascultă Ignat și are impresia că ar fi într-o pustietate. Numai în vârfurile salcâmlor sună vântul. Vântul și scârțâitul roților ce se îndepărtează.

Prinde a tropăi pe loc. Tușește de câteva ori: poate este careva pe aproape, poate vine cineva, doar n-oi fi singur... Hei, este careva pe aici?

Se întoarce și pornește spre stâlpul lui.

Lumina farurilor izbucnește cu atâta putere încât i se pare că mașina s-a apropiat pe nesimțite și-i acum la spatele lui. Se sucește către ea, dar lumina brusc dispare și totul împrejur se cufundă în întuneric.

Acuma-i pare rău că n-a pornit cu omul cu stuful... Cine știe cât am să stau aici! Dar... se aude ceva. Trage cu urechea: niște pași dinspre oraș. Se zărește apropiindu-se cineva pe cărarea de sub copaci. Ignat se lipește de stâlp. La început pare a fi un copil, dar când vine mai aproape vede că-i o fetișcană... o femeie mărunțică la trup.

Se oprește mai încolo, cu mâinile dinainte, vârâte-n mâneci. O vede că s-a întors cu fața spre oraș – nu m-a observat! – și tușește. Femeia nu-i dă nicio atenție. Atunci pornește iar să umble încolo și încoace. Face vreo trei tururi și se oprește. Nici de data asta femeia nu dă glas. Din contra: când Ignat încearcă să lege vorbă cu dânsa, se mută ceva mai încolo. Dacă-i așa, Ignat se retrage la stâlpul lui: aici, cel puțin, nu suflă vântul.

După vreun sfert de oră de așteptare zadarnică femeia se mișcă din locul ei, vine și, parcă acum l-ar fi observat, îi dă «bună vremea» și zice:

— De mult așteptați?

— De mulțisor, se bucură Ignat că, în sfârșit, a deschis și ea gura: de vreun ceas, poate mai bine.

— Nu-s mașini?

— Nu-s. Dar unde mergeți?

Nici n-a auzit întrebarea. Se întoarce către oraș și pornește îndărăt. Ajunge la locul unde stătuse mai nainte și se oprește tot așa, cu mâinile băgate-n mâneci... la ce femeie și asta! O întrebi și nu-ți răspunde... când te apropii, se ferește... Ignat se simte ofensat! Se desprinde de stâlp și dinadins se dă mai departe: să stea singură dacă așa-i place! Femeia stă cât stă pe loc, apoi se mută ea mai aproape de dânsul... Să vezi că nu i-i totuna!... Când se uită mai bine – josuță de stat, îndesată... pare că... am mai văzut-o! Da, și glasul, anume glasul: vorbește încet, vinovată parcă de ceva... l-am mai auzit... unde? când? Se apropie și zice:

— Nu știu de ce... ori mi se pare... că vă cunosc... v-am văzut undeva... Femeia răspicat:

— Am venit împreună la oraș. Încă mi-ai dat o ceașcă de apă când s-a oprit mașina la poarta matală...

Ignat rămâne trăsnit: vasăzică, m-a recunoscut dindată și... a tăcut? vasăzică îi femeia aceea? ia te uită minune!... Gândurile pornesc a se învârteji prin capul lui. Întuneric, nu-i vede fața, dar parcă ar fi lumină ca ziua, așa de clar i se arată chipul ei. De ce? Pentru ce? Că și acum stă tot întoarsă într-o parte față de dânsul. Să n-o vadă? Și dac-o vede?

Ce se-ntâmplă?... Iaca mă întorc și eu în altă parte... Mă uit în altă parte... N-are decât să tacă dacă nu vrea să răspundă. El tot are s-o întrebe:

— Dar unde mergeți?

— Eu? Acasă. Și numește satul care-i cu vreo douăzeci de kilometri pe șosea mai sus decât satul lui Ignat.

— Gândeam că sunteți de aici din oraș...

— Hm! Încearcă a râde pe întuneric femeia amuzată de întrebarea lui copilărească: ea – și din oraș!

Atât și Ignat înțelege că alte amănunte: de ce-a venit, ce-a făcut aici – n-are să-i dea și ar fi bine să tacă, să n-o iscodească. Peste o vreme prinde a bate din tălpi, Ignat își amintește de încălțările ei... cum a coborât din cabină, întâi un picior... și se înveselește, dar tot îi vine s-o căineze că a pornit așa la drum.

— Ai să-ngeți în sandalele iestea.

— Hm, să îngheț! Mare pagubă dacă am să îngheț.

— Iaca na! De ce vorbești așa? Mai bine ai umbla oleacă, până vine vreo mașină. Dacă stai locului, înțepenești. S-a lăsat frig. Mi-i să nu ningă noaptea asta...

— D-apoi de cu zi când veneam a și prins a fulgui.

— Da, da! Ignat îi bucură că vorba începe să se lege. Ori se bucură că el și femeia asta mai mult necunoscută decât cunoscută au amintiri comune... Când mergeam în mașină așa-ia zburau fulgii prin față. Șoferul acela din satul matale era?

— Nu, venea de mai departe... Să vezi cum a oprit. Eu așteptam la șosea. Cum vedeam o mașină, de departe ridicam mâna. Dar nu opreau, se duceau ca vântul. Dacă văd că nu oprește niciuna, zic: ce să fac? ia să nu ridic mâna, să stau așa pe margine. Și cum n-am ridicat mâna, mașina a oprit și m-a luat. Vezi cum se-ntâmplă uneori?

— Se vede că tot așa... se stricase la motor ceva...

— Nu, că am mers repede... Numai când să ajungem la satul matale, a prins a tuși nu știu ce...

Pe nesimțite Ignat se mută mai aproape, străduindu-se să-i vadă fața, parcă ar fi cu puțință s-o vadă pe întuneric. Când îl vede așa aproape de dânsa, femeia, în gândul ei: uite-l, crede că dacă i-am spus o vorbă, două, poate să se bage peste mine! Și se ferește ducându-se iar la locul unde stătuse prima dată. Asta-i culmea: Ignat nu mai poate s-o rabde. Pe loc se întoarce: mie ce-mi pasă? Și apoi... mai știi cine-o fi fost insul? se gândi în același timp: și la șoferul care-a adus-o de peste deal, dar și la bărbatul roșcat cu care s-a certat la poartă înaltă de fier, în oraș. Cum l-a prins de haină, printre vergi... Și el: cum i-a dat peste

mână... Simte supărare, dar... și milă față de dânsa... De ce-a venit aici? De ce nu s-a oprit la barieră?

— Auzi? zice într-un târziu fără a se gândi dacă o să-l audă ori ba: a trecut dinioarea o căruță cu stuh pe aici.

Așteaptă cât așteaptă să vadă: l-a auzit? Ea tace. Dacă tace – tacă!

— Mă gândesc: oare cine mai acoperă amu casele cu stuh? Ori ce alta să facă cu dânsul?

Niciun răspuns. În vremea asta vântul aduce din deal scârțâit de roți și furnăit de cal.

— Se vede că l-a cumpărat de la vreun om. Balta încă n-a înghețat. Dar de ce-l duce noaptea? asta-i de mirare.

Femeia de colo păstrează tăcere. În alte împrejurări s-ar fi simțit jignit Ignat de atare nepăsare: el primul s-a stabilit pe acest loc, era deci mai vechi aici, un fel de stăpân, pe când ea a venit mai târziu, deci nu-i decât musafira lui. Când colo, să vezi în ce fel se poartă cu dânsul!

— La tată-meu casa-i cu stuh acoperită. Dar gândește-te când îi făcută! Are vreo optzeci de ani, de la bunelul încă. Dar să acoperi azi...

Ignat se oprește și grăiește cu alt glas, parcă s-ar contrazice pe sine însuși:

— Poate că omul vrea să dreagă numai vreun colț. O haraba nu ajunge pentru toată casa. Pe de altă parte, stuhul îi mai trainic decât oalele albe de ciment care le pun unii... Mai cald în pod și ține mai mult... Iaca, la tata...

Hotărât lucru: nu-l ascultă! ori... se gândește la ale ei? Și-o fi adus aminte cum a venit cu mașina, cum a ajuns în satul din vale, cum a servit-o cu apă omul acesta, dar în curte n-a poftit-o, i-a vorbit peste poartă...

— Eu mă duc pe jos. Am să ajung căruța cu stuh și... Tot nu vine nicio mașină!

A trântit-o Ignat ca din senin. Cu o clipă înainte nici prin gând să-i fi trecut una ca asta. Și cum spune, o ia din loc pe marginea șoselei, pe sub copacii golași ce se proiectează pe cer ca niște schelete de cine știe ce ființe bizare. Merge vreo sută de pași fără să se uite îndărăt și când oprește să asculte: îi departe harabaua cu stuh? aude pași în urmă. Se întoarce și o vede pe femeie venind după dânsul.

— Om bun, zice cu glas găuit: stai că merg și eu...

Aha, se teme să rămână singură... D-apoi că eu nici nu mă

porneam unul pe jos cât lumea... Amu dacă merge și ea... Și cu glas tare:

— Haidem că aicea tot degeaba stăm. Dacă ne ajunge vreo mașină și-a vrea să ne ieie...

Femeia se apropie, dar nu merge alături – cărarea de sub copaci îi lată, de fapt nu-i cărare, ci un drum de vară pe care merg și mașini și căruțe când îi uscat – vine în urma lui. Îi aude pașii, deși mărunței. După o bucată de loc lui Ignat i se pare că ea abia se ține de dânsul și încetinește.

— Hai să ajungem harabaua.

— Care: haraba?

— Cum: care? Dar nu ți-am spus că a trecut dinioarea o căruță cu stuh?

— Cu stuh?! Uite-o, parcă ar auzi pentru prima dată și-ncă se face că nu-nțelege cuvântul.

— Da, cu stuh. Ce te miri?

— Am întrebat și eu, îngaimă, după care mai adaugă niște vorbe din care Ignat nu deslușește decât una: visat. Ce-anume a avut în vedere: că a visat ea ori că lui i s-o fi năzărit că a văzut o căruță... haraba ce-o fi fost și încă cu stuh, dar de fapt nu era, pentru că... nu putea să fie. Doamne, am trăncănit din gură un ceas de vreme și ea n-a auzit nimica. La ce s-o fi gândit așa vârtos?

— Dar tu mergi? se întoarce Ignat – de cum încetinise el, încetinește și ea, iar când s-a oprit el, s-a oprit și ea. Ori... te temi de mine?

— Ei da! De ce să mă tem? Ce: îs fată mare?

— Asta zic și eu. Haidem odată! A grăit răstit, ca unul care se simte în drept să poruncească. Mai la urma urmei, n-a chemat-o. Odată ce-a pornit singură, fie bună să-l asculte... Hai să ajungem harabaua.

— D-apoi că am și ajuns-o.

Înaintea lor, la vreo douăzeci de pași, se târăște pe drumul de țară de sub copaci harabaua încărcată cu stuh. Se aude nu numai scârțâitul roților, dar și bătaia copitelor, foșnetul spicelor. Când se mai apropie, Ignat o îndeamnă:

— Pune mâna și vezi: îi stuh ori nu-i stuh?

Femeia apucă un pământuf, îl rupe și-l aduce la față, parcă să-l miroase.

— Știut că-i stuh. Numai nu știu ce-i trebuie...

— Unde-i omul că nu se vede? Mergea din urmă...
— Cine mai acoperă acum case cu stuh?
— Cred că s-a suit dinainte.
— Casa mea era învelită cu stuh, dar am prefăcut-o și am acoperit-o cu olane...
— Hei, gospodarule, unde ești? strigă Ignat.
— Sunt, sunt! răspunde omul dintre cai. Voi ce: vreți să vă suiți sus?
— Mergem și pe jos că deasupra o să ne sufle vântul.
— Numai să nu fumați că-mi dați foc la haraba.
— Tu fumezi? râde Ignat către femeie. Nu fumăm niciunul.
— Atuncea-i bine, se răspunde omul și îndeamnă caii: dii, băieți, dii!...

Acum se țin amândoi de-a stânga harabalei – copacii de pe margine s-au terminat, începe câmp curat, vântul prinde a bate cu putere, stuful sus sună. Ignat merge ceva mai înainte, femeia pășind mărunț vine din urmă. Ignat schimbă câte-o vorbă cu omul, femeia merge și tace – se gândește la ale ei: degeaba, degeaba am pornit de-acasă... dacă am văzut că nu-mi merge de la început, mai bine mă întorceam înapoi... trăgeam nădejde să mă întorc de cu zi, dar s-a întunecat... Ridică ochii, vede spatele lat al lui Ignat – de fapt, nici numele nu-i știe – își amintește unde-i, ce face și deodată o cuprinde o spaimă: unde m-am pornit... cu omul ista pe care nici îl cunosc, nici îl știu... să mă întorc înapoi cât nu-i târziu!, cât nu m-am prea depărtat de oraș... Se oprește, întoarce capul și privește îndărăt: au ajuns pe deal, de aici șoseaua merge pe loc drept, orașul cu luminile lui a coborât sub dâmb, numai zăriștea se vede deasupra lui, pe cer...

— Amu hai! aude glasul bărbatului: haidem, ce-ai rămas?
— Mi s-a părut că aud o mașină, răspunde cu toate că nu auzise nimic.

— O mașină? Ignat se oprește și ascultă: ți s-a părut. Haidem că rămânem de căruță. Ori nu vrei să mergi? Tare mai ești nehotărâtă: ba mergi, ba nu mergi.

— Așa-s eu, ce să fac...

Abia apucă Ignat să zică: hai, hai că... și nu-și mai termină vorba: de după dâmb, dinspre oraș se repede spre cer un maldăr de lumină, apoi lumina coboară spre ei bătând în lungul drumului – umbrele lor, amândouă, se aștern lungi, peste seamă de lungi alături de cea a

căruțe încărcate și întunecă lumea din față.

Amu-i clar: vine mașina despre care-a vorbit femeia.

— Hei, oprește! Ignat iese în mijlocul șoselei ridicând mâinile în timp ce căruțașul trage mai pe margine. Oprește, măi!

Șoferul prinde a încetini, cu toate că ajuns la loc drept pornise să desfășoare viteza: l-a recunoscut pe cel ce i-a ieșit în cale.

— Ce-i, măi Ignat: ți-ai cumpărat stuh?

II Vasile Lefter de la dânsul din sat, cu o cisternă în mașină.

— Pe dracu' – nu-i al meu!... Eu am fost la spital... Nu-i nicio mașină, m-am pornit pe jos...

— Hai, suie! Repede!

— Dacă nu-s singur. Am o tovarășă. Doi suntem.

— Am un loc. Suiți unu. Ignat către femeie:

— Suie mata... ai drum mai lung de mers... eu am să vin pe jos...

Femeia, îndărătnică:

— Nu mă sui! Nu mă duc singură.

— Cum: singură? se supără Ignat: cu șoferul! Ajungi la mine-n sat, oprești altă mașină și te duci mai departe. Eu am să vin pe jos...

— Hai! strigă Vasile: ce vă târguiți? Suiți careva ori mă duc! Și include viteza.

— Stai, mă! răcnește Ignat: nu vrea să meargă singură. Se teme...

— Dar cine-i? De unde? O știi?

— Da, dintr-un sat mai sus... Știut că o știu... Vasile pierde răbdarea. Apasă pe pedală, acuși mașina o ia din loc.

— Hai! Suiți amândoi. Găvozdiți-vă cumva... N-o să ne mai controleze noaptea... Femeia într-o clipă-i în cabină. Se face mică de tot. Ignat se așază și el, oarecum pe-o parte. Trage portiera și mașina demarează cu viteză. Trec pe lângă harabaua cu stuf și se aștern drumului luminat până departe de faruri...

Peste vreo treizeci de minute se deschide brusc în față panorama satului ca o mare de lumini. Încetinindu-și mersul mașina prinde a coborî în pantă, la vale.

Pe pragul casei când deschide ușa Ignat simte că-l prinde frigul pe dinăuntru. Picioarele-i scăpată, capul i se face greu: am obosit... am mers pe jos... atâta am stat și am așteptat în drum... împinge ușa, calcă peste prag, găsește comutatorul și aprinde becul de deasupra ușii, afară. Mută mâna să aprindă lumina în tindă, dar o lasă-n jos: nimeresc ușa bucătăriei și așa... Intră în bucătărie pe întuneric, deodată se

întoarce și iese iar în prag.

Nimeni în ogradă: mi s-a părut că am auzit pași... De la gardul dinspre șosea bătătura-i luminată până la jumătatea grădinii, spre Mal.

Iar îl strânge frigul dinăuntru. Tremură inima... Ce-i cu mine? Ce m-a apucat?... Se întoarce, intră-n tindă, de aici în odaie. Aprinde lumina: știam că nu-s lemne – de unde dacă n-ai adus? – nici cenușa nu-i scoasă – d-apoi că nu, cine era s-o scoată?

Se lasă pe scăunel în fața plitei: au făcut-o la capătul sobei... Ana zicea: mai ușor vom încălzi odaia... Pe urmă a vrut s-o mute în bucătărie, lângă hornul cuptorului, dar n-a avut timp: s-a dus la spital.

A apucat să scoată ușița, dar Ignat a pus-o la loc, iar când l-a întrebat Ana, a zis că a dat-o cu totul afară și face focul în cuptor când vrea să încălzească un pic casa. De ce să se gândească sărmana? Îl cuprinde mila pentru Ana, pentru dânsul... Mai ales când își amintește cu ce glas l-a întrebat: ce mănânci? Ți faci ceva fiertură?... Și a înclinat uite-așa capul... De câteva zile n-a sorbit o lingură de mâncare caldă... Era niște supă-n oală. Ia capacul – s-a sleit, are o pieleță deasupra, ca de grăsime, cu toate că a uitat să prăjească niște ceapă...

Ia aminte prin odaie: parcă-i schimbat ceva... patul bine așternut, pernele frumos clădite, laița aranjată, farfuriile puse în ordine pe masă...

Zărește o hârtie pe colț – o foaie de aritmetică împăturită în două.

O desface:

«Eu Paraschița sora ta am fost azi după amiază și te-am cătat...»

— Aha. A fost... Ce-a vrut?

«Am văzut că la tine-i dezordine și am făcut oleacă de regulă. A zis tata că te-a cătat și el și nu te-a găsit. Am venit eu și tot nu te-am găsit. Unde umbli atâta? Tu ce gândești? Drumu-i alături, intră unul și te curăță de ce mai ai în casă... Eu am să mai vin...»

Ignat se duce la ladă să vadă de-i bine încuiată. Se uită pe sobă unde ține cele câteva pielicele...

Lăsat spațiu gol și mai jos:

«Am mai fost o dată și iară nu te-am găsit. De amu n-am să vin. Dar vreau să te înștiințez că a doua oară l-am văzut la poarta ta pe moș Chirilă, zicea că-i trimis de la cârmuire să te cheme că nu știu ce aveau a-ți spune acolo. L-am întrebat, el numai a dat din umeri, dar eu am înțeles că știe, dar nu vrea să spuie că-i vorba de casă... Iac-așa! Amu

când m-oi duce înapoi am să trec pe la cârmuire, că atunci când veneam am văzut lumină mare acolo, lume multă, și am să aflu... Dar tu să știi că vor să-ți dărâme casa și să te mute de aici...»

Ignat lasă foaia pe masă. Pune palma grea și o acoperă. Stă o vreme cu ochii închiși, apoi se uită spre fereastra din fund, la ceasul deșteptător: unsprezece fără zece... or mai fi ei oare acolo? cam târziu... azi, sâmbătă... încruntă din sprâncene: îi trece prin fața ochilor chipul lui Petrea oprit cu brișcă la poartă – nu degeaba a venit – dar nu credea că azi or să hotărască... Apoi o vede-n fereastră pe Ana: când i-a spus de Petrea, s-a făcut a nu auzi și s-a luat cu altă vorbă. A prins a-i povesti visul... cum veneau din vale de la Nistru, în sus, pe cărare... cum au ajuns la mal... lună, bine... cum s-au sărutat... iar când s-au uitat, casa lor nu era, locul gol... Să fi simțit și ea ce avea să se-ntâmples? Ori, poate, mamă-sa care-a fost la dânsa să-i fi spus, dar pe departe, prin pilduri, cum are obiceiul... Ori chiar a visat?... Că vorba asta se poartă din primăvară: ziceau capii satului, loc bun, taman potrivit să înalțe un ansamblu de clădiri obștești: combinat de deservire, blocuri pentru specialiști, hotel-restaurant pentru turiști – ai valea Nistrului ca-n palmă... Va să vină lume de pe lume... se poate și un sanatoriu, să se odihnească cei din marile centre industriale ale lumii... Astă primăvară s-a văzut că gospodăria n-are mijloacele necesare și lucrările s-au amânat... între timp Ignat și-a terminat pereții, a pus acoperișul, a gătit o odaie, s-a așezat la trai și când îi spunea careva din vecini: ce facem, măi Ignate, că vine buldozerul și ne dărâmă? – și tu ca baba Ioana, zău! cum să le dărâme? de ce atunci ne-au mai dat loc de case? – atunci! acum planurile s-au schimbat... nu ți-am spus că a venit un mare inginer cu ajutorii lui și au făcut măsurări? erai la muncă și n-ai văzut... Ignat rânjind: nu mai dărâmă ei nimic... n-au alt loc unde să construiască?... Acum, citind scrisoarea asta, își aduce aminte de vizita lui Petrea: de asta m-a umplut frigul pe dinăuntru când am pășit pragul...

La palma de pe foaia de hârtie, o ridică, se mai uită o dată la locul unde scrie «să-ți dărâme casa», o bagă-n sân și dă cu pumnul în masă: mă duc să văd ce pun ei la cale acolo! Iese din casă călcând de duduie pământul sub dânsul. Când deschide porțița să iasă-n uliță, vede pe cineva șezând ghemuit pe banca de la gard.

— Tot aici ești? îi mirat Ignat, dar mai mult supărat: nu se aștepta s-o vadă pe femeia cu care-a venit de la oraș – s-o vadă aici

unde-a lăsat-o când au coborât din mașină. Și doar a îndemnat-o să intre-n casă, dar a refuzat!

Femeia nu-i răspunde. Ba i se pare că s-a întors și s-a retras mai încolo, și el se îmblânzește.

— Ai să îngheți.

— Lasă că nu mi-a fi nimica, zice, dar îi cam sună dinții în gură.

— N-a trecut nicio mașină?

— Nu.

Lumina becului de deasupra ușii cade pe șipcile gardului, dungi negre se aștern pe paltonul și baticul ei. Se uită Ignat în lungul șoselei – nici zare de mașină. L-a rugat pe Lefter s-o repeadă până în satul ei, dar n-a vrut: zicea că-l așteaptă nevasta că au a se duce la o nuntă și dacă întârzie...

— Știi ce? Ignat o ia de mână: hai olecuță în casă și te-i încălzi.

— Nu, nu mi-i frig, încearcă să-și elibereze mâna.

N-o lasă. Spre mirarea lui, vede că femeia se scoală și-l urmează. Când ajung pe prag Ignat își aduce aminte că-n ca să-i frig, focul nefăcut, cum o să se-ncălzească ea?

— Intră, acuși vin, și aduce la fuga din saraiul de la vale de casă un braț de lemne.

Le pune la gura plitei și-și șterge mâinile una de alta.

— Ce stai în picioare? Șezi. Femeia se oprișe lângă laiță, în dreptul ferestrei dinspre ușă. Eu dau o fugă până la cârmuire, peste zece – cincisprezece minute mă întorc. Dar nu cumva să ieși și să lași casa așa...

Femeia face cu capul: nu, și se așază pe laiță.

— Dar să vii repede, auzi?

— Tot o fugă! Și Ignat iese ca furtuna pe ușă.

Peste câteva clipe îi în șosea... Pe unde s-o iau? pe ulicioara pe după casa Ioanei... – dar îi glod, când am venit azi din centru a trebuit să merg un ceas de vreme... Pornește la deal: o iau pe asfalt!... Ajunge în dreptul barierei ridicate ca o cumpănă de fântână și face pe sub arc, la dreapta. Ține fuga până la podețul unde l-a gâbjit pe puștiul ce nu voia să se ducă cu taică-său la cumătrie. Se uită înainte și vede că-n ferestre la cârmuire îi întunerice – nu-i nimeni... Cum de nu m-am gândit de-acasă? Tot acum se aude bătând în șină în celălalt deal: o dată, de două ori, de trei...

— Șase... nouă... numără Ignat: zece, unsprezece... Unsprezece!

— Bang! mai bate o dată și Ignat tresare: douăsprezece! dar trebuia să fie unsprezece... ceasul de pe fereastră arăta unsprezece fără zece...

— A trecut timpul... s-a dus – când? cum? – uite-așa... nu știai? timpul trece fără să ne-ntrebe pe noi...

Târziu. Târziu de tot. Miezul nopții. S-au stins luminile pe la case. Liniște de jur-împrejur. O liniște stranie, încât să-l întrebi în clipa asta: de ce te-ai oprit în drum? ce vrei? ce cauți? Ignat n-ar ști ce să răspundă. Oboseala ce l-a cuprins când a urcat pragul casei, frigul dinăuntru îl copleșesc iar, și el se zgribulește ca un copil în fața viscolului dezlănțuit... Odată, într-o iarnă, s-a dus cu tata la vreascuri pe deal, departe – erau ani grei, nevoie... Au tăiat niște salcâmi tineri

— Cu o baionetă lată – au făcut două sarcini bune și au pornit înapoi, spre casă. Tata înainte, cu sarcina lui, el venea din urmă... Pe la jumătate de drum s-a stârnit un vânt, a prins a viscoli... îl rugă pe tată-său să oprească, să răsuflă, tata zicea că dacă stau în loc, poate să-i troienească, trebuie să meargă... Au tot mers înainte... S-au rătăcit... Au luat-o pe altă râpă și au ieșit departe de sat... Odată tata i-a zis lui Ignat să lepede sarcina, el n-a vrut, a cărat-o înainte... Până la urmă au ajuns acasă... Ignat a căzut la pat – a căpătat pneumonie

— Și a zăcut până-n vară. Îl apuca tușea și nu-l lăsa câte-o oră... Să mă duc de vale, la alde tata? chibzuiește Ignat. S-or fi culcat...

Ori să trec pe la Petrea, să-l întreb?... Da, mă duc la dânsul... Coboară de pe asfalt și o ia de-a dreptul, pe-o hudicioară. Observă mirat că nu i se mai cufundă picioarele ca ziua – a înțepenit glodul. Pășește mai îndrăzneț și odată calcă într-o băltoacă – i se duce piciorul până peste bocanc.

— Drăcia dracului! Înjură și se întoarce la asfalt. Pornește-n sus, de unde-a venit... Mă duc mâine...

Mai pe urmă, trecând vreme destulă după ziua, adică... după noaptea aceea când i-a călcat pragul femeia străină și necunoscută, femeia care a fost ca o minune a vieții lui, la care se întorcea cu gândul în clipe întunecate și grele, se întorcea și depăna fir cu fir întâmplarea cum s-au văzut și s-au cunoscut, au vorbit o noapte întreagă amândoi și abia către ziua s-au culcat, când se gândea își amintea fiecare cuvânt, fiecare mișcare a ei, îi auzea suflarea înceată... repede... întretăiată, simțea mirosul mâinilor, hainelor, feței, părului – când se gândea și-și amintea, pe toate le putea înțelege mai mult sau mai puțin, una nu și-o

putea explica: de ce-a grăbit înapoi și nu s-a dus la taică-său ori la Petrea să afle ce-i cu casa? ce-l așteaptă a doua zi? de ce s-a întors atât de repede: de teamă să nu-i fure ceva? dar din clipa când i-a adus ceașca cu apă a văzut ce fel de om îi... putea ea să plece lăsând ușa descuiată? Și unde avea să plece, sireaca, în miez de noapte?... își amintea că așa obosit după muncă și de atâta umblătură peste zi, a ieșit din casă repede, dar și mai iute fugea înapoi. Își amintea bucuria nelămurită ce-i umplu sufletul când apropiindu-se de casă văzu lumină-n ferești, apoi călcând în ogradă simți miros de fum – se ridica fumul lin din hodgeac... Apoi a intrat și a văzut-o șezând pe laiță, îmbrăcată cum o lăsase, cu mâinile-n poală, iar focul în plită ardea, în vreme ce lemnele aduse de dânsul stăteau jos sub plită cum le lăsase... Cum îl vede intrând femeia se scoală de pe laiță:

— Bine c-ai venit. Eu mă duc.

— Cum așa: te duci? Pe de-o parte Ignat îi bucuroș: m-a așteptat! Se temea că n-o găsește. Pe de alta îi nedumerit: focu-n plită duduie, iar el nici n-a pus mâna pe tocul cu chibrituri. Deschide ușa să vadă: nu i se năzare? iar de colo glasul femeii:

— Eu l-am aprins.

— Dar lemnele stau... cum le-am pus...

— Erau altele-n plită. Gata așezate.

— Da?... Ignat se scarpină la ceafă: să le fi pus eu și am uitat?

Nici nu țin minte de când n-am atârnat focul... Poate Paraschița...

— Paraschița? Așa o cheamă pe femeia ta?

— Nu. Pe femeia mea o cheamă Ana.

— Paraschița îi soră-mea. A fost aseară pe la mine și nu m-a găsit. Mi-a lăsat o scrisoare... Ignat bagă mâna-n buzunar, scoate peticul mototolit și-l desface. Iaca, îmi scrie: «Vor să-ți dărâme casa...»

— Casa asta? S-o dărâme? Cine s-o dărâme?

— D-apoi... capii satului... Vor să facă pe locul ista niște clădiri mari, cu etaje...

— Chiar așa?

— Da, poftim de citește... Și-i dă hârtia.

Femeia o ia, o netezește și buchisește cu greu cele câteva rânduri pe care le arată Ignat cu degetul.

— Curat așa scrie... Dar nu se poate una ca asta. Așa casă mare, așa frumoasă. Nu... N-au voie... Nime n-are să le deie voie. Casă făcută gata. Casă nouă, nu veche...

— De trei ani începută... Anul ista, dacă nu se-ntâmpla nevoia și nu rămâneam singur, poate-o terminam...

El îi singur, își zice-n gând femeia... De asta mă uit și nu văd urmă de femeie în casă... Și amu dacă-i singur, ce stau eu aici? Unde s-a mai văzut să intre femeie străină în casă străină la un bărbat străin care-i singur... Cum: singur, dacă a spus că pe nevastă-sa o cheamă Ana? Dacă așa o cheamă, înseamnă că nu-i singur?...

Așa tulburată femeia își poartă privirea de jur-împrejur: tavanul îi nalt, colțurile sus rotunjite, aicea muncă a trebuit, nu șagă! frumos, tare frumos – a văzut așa la Casa de cultură la dânsa-n sat, la oameni nu ține minte să fi văzut. Apoi privirea îi lunecă peste sobă – și soba naltă, cu muchii drepte, de aici trece peste patul de la perete cu patru perne mari clădite una peste alta, iar deasupra aruncată o cuvertură străvezie. Se uită așa, din fugă, și trece la fereastra din fund – sub ea un pat mic, scurt, de copil – pe pervazul căreia vede câteva vazoane cu flori: un chipăruș, un crăciun și încă o floare cu vițe lungi spânzurând pe margine-n jos... a uitat cum se cheamă. Vede că țărna-i uscată, crăpată...

— Mă uit că florile... deschide gura, dar întorcându-se către stăpân amuțește momentan.

Ignat o privea țintă și ea se simte străbătută de fiori, ca atunci ziua, când l-a văzut prima dată la gard. În fundul ochilor lui, adânc, s-a aprins ca un foc, care vrea să se rupă, dar el nu-l lasă și numai cât o jerbă se rupe, apoi iar se întunecă, ochii. Acuma e aproape, așa de aproape de dânsa, cum n-a fost nici când așteptau în marginea orașului mașina, nici când ședeau alături în cabină – de fapt, tot timpul a privit dintr-o parte... iar acuma e așa de aproape... anume s-a dat spre mine ori așa-mi pare?... Vrea să se ferească, dar numai capul și-l retrace, trupul îi rămâne pe loc.

— Pe tine cum te cheamă?

— Ana.

— Cum?! Tot... Ana?

— Da... răspunde femeia și deodată vede că s-a întâmplat ceva înspăimântător, ceva... la care nu se aștepta: omul acesta, uriașul din fața ei dintr-odată s-a întunecat la față, s-a făcut negru – luminile din ochi s-au prăbușit în adânc, un gând dinăuntrul lui zvâcnește, el deschide gura vrând să spună ceva, dar nu poate rosti un cuvânt, ci numai un suspin se aude, un geamăt înăbușit.

Femeia ridică mâna, parcă ar vrea să-l ajute, dar dându-și seama de gest, o lasă-n jos rușinată.

— Pe mine mă cheamă Ignat... Odată cu ultimul cuvânt își revine și zâmbește vinovat: pentru îndrăzneala că a întrebat? pentru propria bâlbâială?

— Da... îngaimă femeia și pleacă ochii: știut că...

— Știai cum mă cheamă? De unde?

— Nu! exclamă femeia cu gândul în altă parte. Pentru o clipă Ignat avu impresia că-i Ana lui de față – femeia asta-i jосуță ca și Ana lui, doar ceva mai plină la trup, mai îndesată. Iar baticul galben care-l poartă pe cap... Da, de la batic s-a început... Din prima secundă când l-a văzut, i-a aprins ochii: parcă au zburat de pe el niște flăcări, i-au intrat în ochi și s-au scurs în piept, în suflet. Tot voia să vadă cum arată la față, dar nu putea, că-i fugeau privirile. Iar când i-a întins ceașca și ar fi putut s-o vadă de aproape, ea s-a întors într-o parte.

— Of, dar ce mai stau?! se alarmează și rotindu-și ochii prin părți parcă ar fi avut de luat ceva – n-are nimic, e cu mâinile goale! – pornește spre ușă.

— Cum: de-amu te duci? Dar stai, încălzește-te... Măcar oleacă...

— Trebuie să mă duc, și apasă pe clanță. Într-o clipă-i lângă dânsa.

— Auzi? spune cu sufletul la gură: eu am închis drumul!

— Drumul... l-ai închis?

— Când veneai... ziua... și s-a stricat mașina... ai văzut... mai la deal o prăjină ridicată pe marginea șoselei?

Femeia: am văzut.

— Am dat-o jos și am legat-o. Așa că dacă trece vreo mașină are să deie semnal, am să auzim și am să ieșim...

— Dar... de ce?

— Cum adică: de ce? prinde a clipi Ignat: ce suflare de om și aista? după ce m-a ascultat și a venit în casă – dacă n-o luam de mână, acolo stătea! – nici nu s-a așezat măcar olecuță... Crezi că are să poată trece?

— Nu! De ce l-ai închis, drumul?

— Eu? ridică din umeri Ignat: așa, m-am gândit că...

— Dar dacă trece vreunul, nu bagă de seamă că este bariera și din viteză...

— Aaa! se dumerește Ignat: de asta întrebi? Dar... nu... lasă, nu

avea grijă: este pus un semn... se vede de departe – lucește... un semn special... n-avea grijă... zău că... poți să stai olecuță să te odihnești, zău că... așa, de pe drum... la vreme de noapte... a trecut de douăsprezece... să stai în șosea?...

— Nu, eu mă duc! Poate trece vreo mașină și cât de târziu, dar ajung... Mi-am lăsat casa singură... Auzind vorba hotărâtă a femeii, Ignat se dă la o parte: la început, când a pus ea mâna pe clanță, a apucat și el cu mâna lui, cu gând să n-o lase să deschidă, acum se ferește. Dacă vrea, ducă-se, n-am s-o opresc.

— Da, dacă-i singură casa... Și eu când mă duc la lucru, de când îs singur... tot timpul mă gândesc: ce-i acasă? dar n-a intrat ceva?

Aici îi șosea, trece lume multă, mașini, oameni fel de fel... Mai ales noaptea.

— Casa mea îi mai departe: al treilea rând de la ulița centrală. Dar totuna...

— Da, știut că... Dacă-i casa singură... Stai că se aude ceva... Ignat ridică mâna la ureche cu palma desfăcută. Femeia lasă clanța și se retrage vreo doi pași înapoi. Parcă s-ar fi speriat că dă năvală cineva pe ușă și o găsește aici. Ignat trece la fereastră și ascultă: se aude departe vuiet de motor. Privește spre deal, poate vede vreo lumină, dar nu se zărește nimic. Să meargă cu farurile stinse?

— Stai, acuși vin! Și iese afară. În prag ascultă iară: nu-i zgomot de mașină. După pârâitul mărunț... poate-i un tractoraș, ori o motocicletă?

Când intră-n casă, femeia stă tot în acel loc, dreaptă, nemișcată.

— O motocicletă... Pe undeva în sat...

— Dar văd că-ți faci bătaie de cap cu mine... pe neașteptate zâmbește: nu trebuie, zău...

Zâmbetul ei îl săgetează pe Ignat din creștet până-n tălpi: are impresia că a mai întâlnit-o, a mai văzut-o, o cunoaște de demult, că o cunoaște bine pe femeia asta... Dar unde? când? de unde o cunosc? să-mi amintesc... să-mi amintesc...

— Ai! exclamă femeia: ce-i cu mata, Ignat?

— Eu? auzindu-și numele, tresare: nu-i nimic...

— Te-ai făcut nu știu cum iară negru la față... ca dinioarea... Și ai închis ochii...

— Mi s-a făcut greu pe inimă... M-a amețit capul... Mi se-ntâmplă uneori, dar nu ține mult. Trece... Odată la lucru, în carieră... că eu la

piatră lucrez...

— La piatră?!

— Da, la încărcat, la descărcat... Odată, zic, cum mergeam cu blocul în mână, când să-l pun pe platformă – camionul nu venise, clădeam pe platformă – mi-a venit tot așa o amețeală... M-am oprit cu piatra-n mână... am simțit cum se clatină pământul sub picioare, tavanul deasupra prinde a umbla: încolo-încoace... mai repede, tot mai repede... Ia-ia să se prăbușească tavanul de piatră asupra mea... Dacă nu era badea Pricop să mă apuce de braț... cădeam cu tot cu piatră... îmi fărâmam mâinile, labele picioarelor, mă izbeam cu fruntea de vreo muchie...

— Dar de ce? întreabă femeia în șoaptă: ai vreo boală de... te amețește așa?

— Eu? Doamne ferește! Îs mai sănătos decât un taur. Numai că... uneori când mă gândesc la viața mea, iac-așa îmi vine câte-un gând greu și atunci mi se dărâmă tot înăuntru... mă amețește capul, mi se întunecă-n ochi și ame...

— A-a! femeia duce mâna la gură și se lasă încet pe laiță, schimbându-se la față...

Ignat amuțește la jumătatea cuvântului. A vrut s-o întrebe acum el: dar ce-i cu mata? dar îi trece prin cap că ar putea să creadă că anume vrea s-o bage-n sperieți ori să-i stârnească mila ca s-o rețină la dânsul în casă... A doua zi, dimineață, când a ieșit și s-a apucat să sape-n grădină, pe dânsa lăsând-o să-și împlinească somnul – se culcaseră târziu! – apoi când s-a întors și n-a mai găsit-o și a alergat la poartă și s-a uitat în susul și-n josul șoselei și n-a văzut-o de parcă ar fi plecat pe aripi de vânt, când s-a gândit, și a doua zi și în celelalte zile despre ce i se întâmplase atunci – nu putea să-și explice nici într-un chip. Era, poate, la mijloc oboseala, poate teama de-a rămâne singur, iarăși singur, ori poate se trezise în ființa lui ceva mai adânc, ceea ce nici nu bănuia că există, că trăiește într-însul, poate groaza că ea va pleca, va ieși uite-așa pe ușă și va dispărea în bezna nopții, fără ca el să reușească a-și aminti unde-a mai întâlnit-o, de unde senzația că ar fi cunoscut-o cândva, altă dată... într-o altă lume... într-o altă viață?

— Dar vei fi flămânzit! exclamă Ignat: stai că... Bagă mâna-n buzunarul hainei, scoate un măr și i-l dă: poftim!

Femeia privește o clipă la măr, apoi la Ignat, iar la măr, iar la dânsul.

— Ia-l. Ia-l și gustă. Mai am unul... Și-l scoate și pe al doilea, îl șterge cu palma, apoi îl întinde femeii, stând așa cu mâinile întinse, cu merele-n palme. Musafira dă din cap: nu, nu trebuie, de ce te deranjezi?

— Gustă, că-s bune! I-am dus și ei câteva la spital, iar acestea mi-au rămas.

— Femeia matale-i la spital?

— Da. Nu ți-am spus?

— Nu.

— Eu la spital am fost azi. La dânsa...

— Valeu!... Dar focul se stinge, sare de la locul ei, se duce la plită, se lasă-n pirostrie, deschide ușița – ușor, cu atâta îndemânare... eu uneori mă muncesc mult, se miră Ignat – ia câteva lemne, le pune pe foc și o închide la loc. Stă un timp tăcută până iau foc lemnele – o dungă de lumină prin deschizătura de sus se așterne pe fruntea ei... tremură? ori fruntea se clatină? – și într-un târziu grăiește: amu cum se simte?

— Cine? Ignat o privește țință – în clipa când musafira s-a dus la plită, a și uitat despre ce a pornit vorba: unde oare am văzut-o? unde am întâlnit-o? poate-am visat-o? mai degrabă am visat-o în noaptea când... am adormit târziu... când a fost doctorița la mine, a stat ca vreun ceas și a plecat. Pe urmă m-am zvârcolit în așternut: ce-i asta? ce-i cu mine? S-a dus la fereastră, a tras cu urechea afară, i se părea că aude zgomote sub ferești, a ieșit de câteva ori, nu era nimeni... Era în noaptea când a venit Ana... se vede că taman atunci se zbuciuma în salonul ei, să iasă... Simțise și ea că-i Marieta la dânsul?... Ori, poate, taman în clipa aceea trecuse pârleazul și o ținea fuga prin orașul adormit, pustiu... Venea spre casă, venea la dânsul... Și el, după ce adormi, o visă... visă o femeie ce umbla pe la fereastră, tot voia să intre-n casă, pune mâinile la ochi să vadă cine-i în casă, el, Ignat, dormea în pat – parcă dormea, parcă se prefăcea, dar în același timp o vedea... ea, femeia, se muta de la o fereastră la alta cercând să vadă înăuntru, și el se uita la dânsa și știa că-i Ana lui... Dar nu semăna, avea alt chip și... Când a simțit că a deschis ușa tinzii, apoi cea de la odaie, a continuat să doarmă cu fața la perete și nu s-a trezit și nu i-a răspuns, pentru că, deși era Ana, nu semăna cu dânsa, era altă femeie, și la față și după haine. Ignat s-a gândit că anume și-a schimbat înfățișarea, ca să-l încerce, să-l ispitească, să vadă ce-o să facă, iar el, visând, prin somn, în gândul lui, pricepu că și doctorița era tot o altă întruchipare a

Anei, și anume venise ca să-l pună la încercare, să-l ispitească, de aceea stătu mai bine de-un ceas dându-i a înțelege că dacă vrea, ea poate să rămână peste noapte la dânsul, și el a zis că vrea, și ea când a văzut așa, când și-a dovedit toată puterea asupra lui, a plecat. Asta i-a fost destul, atâta a vrut ea... După ce-a plecat, s-a zvârcolit ceasuri la rând până a adormit, dar cum a adormit nu știa, și când a simțit că s-a întors, că-i la fereastră, că stă cu palmele la ochi și privește înăuntru să vadă ce face el, a priceput că-i tot ea, doctorița, dar nu era ea, că semăna cu Ana, și nici Ana nu era, alta era, altă femeie. Abia acum înțelege Ignat că femeia din visul lui semăna cu femeia asta, căci avea capul învăluit într-o lumină galbenă și din cauza acelei lumini nu putea să-i vadă fața, după cum nici acum nu i-o poate vedea. Da, ea era, femeia asta...

— Zic: cum se simte... nevastă-ta?

— Aa, face Ignat ca deșteptându-se din somn și-și trece mâna pe la ochi... Mai bine. Zice că mai bine. De fapt, nici n-are cine știe ce boală. Ar fi putut să stea și aicea-n sat, că avem doctori, dar doctorii de aici (n-a spus: doctorița) au sfătuit-o că-i mai bine să se trateze la oraș. Acolo sunt specialiști buni și îngrijirea-i alta...

— Da... între timp femeia și-a tras din colț un scăunel și s-a așezat. Focul s-a aprins bine, ea stând lângă plită se încălzește, simte cum o cuprinde o moleșeală plăcută, iar când își amintește că acum câteva clipe a vrut să iasă, să se ducă, i se pare nesperios gândul, o glumă... Ridică ochii și se uită prin casă: pe peretele din față, între cele două ferestre, sunt rânduite într-o ramă mare mai multe poze – oameni perechi, câte unul, mai mulți la un loc... în una se văd bărbați și femei legați în cruce cu prosoape lungi... o nuntă, nunta lor? care-i femeia, adică mireasa lui? cum arată? Aici simte că Ignat o privește-n față și-și mută ochii – pozele-i vin taman la umăr – el stă-n picioare și cum stă s-ar părea că ea, femeia, îi gazda, iar el, bărbatul, e musafir, își mută privirea, oprind-o asupra feței de masă, cu marginile brodate: o găinușă și un cocoșel, între ei o floare, o găinușă și un cocoșel, între ei o floare, într-un loc cocoșelul ține floarea-n cioc, în altul găinușa o ține, într-un loc cocoșelul întinde găinușei floarea, în altul găinușa i-o întinde cocoșelului... Cusătură de mână, de mână deprinsă cu acul, lucrătoare pricepută, cu gust...

— Da, repetă femeia îngândurată.

Își întoarce privirea după privirea ei, acum gata a-i spune care poză, când și cu ce ocazie a fost făcută... o vede pe ochi că vrea să-l

întrebe... aici eram flăcău, m-am fotografiat la joc, primăvara, de Paști, a venit un fotograf de la oraș, unul șchiop... peste vreo două luni am plecat la armată... dincolo-s cu Ana și cu alte două fete... când m-am fotografiat, nu știam că o să ne căsătorim, ne-am fotografiat din întâmplare... aici, legați cu prosoape, suntem la nuntă, la tata, pe malul Bahnei, la peretele de la vale, numai dat cu lut peretele, nu trebuia întins nici tu țol, nici tu... dar ea nu întreabă, ce femeie și asta! Ea își întoarce privirea, trecând peste dânsul, și acum se uită... sub masă! Se uită și el și vede pe scândura pusă pe chingile mesei o strachină cu nuci.

— Vă-leu! Și eu mă gândeam cu ce te-aș ospăta? Iaca, am niște nuci... Uitasem ca de când lumea... Ia vasul și-l pune pe masă... Poftim, treci aici...

— Iaca, am merele iestea. Nu trebuie... Femeia arată cele două mere ce le ține în poală... Frumoase cusături: și fața de masă, și perdelele...

Se uită Ignat la fața de masă, la perdele.

— Le-a cusut încă acasă, că după aceea n-a mai avut vreme. Harnică nevastă, n-am ce zice. Lucra de-a valma cu mine, la cel mai greu lucru... Poate că din asta i se trage... Nu știu. Alde bătrâna și soră-mea îmi zic: leapăd-o, măi, ce-ți trebuie așa femeie?

— S-o lepezi? zvâcnește femeia de la locul ei... De ce s-o lepezi?

— D-apoi că noi n-avem copii... Totuna, zic ele, n-are să-ți nască... Dar anii trec, tinerețea se duce...

— N-aveți copii? Femeia face un pas către Ignat, apoi nu știu cum se întoarce și se așază pe laiță... Și pentru asta vrei s-o lepezi?

— Eu? Ignat roșește. Eu nu vreau s-o lepăd. Alde mama și soră-mea mă îndeamnă. Dar ce-ți tot bat capul cu necazurile mele? Ia mai bine să-ți stric niște nuci, că-i fi flămânzit, zău că... Sparge nuci, scoate miezurile și le pune grămăjoară pe colțul mesei din partea musafirei.

Sparge nuci și pe sărite povestește cum și-au făcut casa asta... au ales locul cel mai frumos în tot satul, deasupra Nistrului... de aici se vede lumea până hăt departe... toate noutățile aicea întâi vin, că-i la șosea... Despre aceea cum s-a certat cu brigadierul... mai nainte a lucrat pe tractor, a lăsat tractorul și s-a băgat în stâncă, la scos piatră...

— Nici eu n-am copii, spune femeia îngândurată... De asta, poate, m-a și lepădat al meu...

— Cine: bărbatu?

— Da.

— Și unde s-a dus?

— D-apoi la fabrică, la oraș... Femeia întinde mâna lin, ca prin vis – privind-o ai crede că nu vede nimic înaintea ochilor! – poartă mâna pe fața mesei, găsește movilița, ia un miez, dar nu-l pune în gură, ci îl cercetează cu luare aminte. S-au nimerit două miezuri alăturate, dintr-o nucă mare, pline de raușoare bine pronunțate, din două jumătăți bine lipite, miezul arămiu la culoare. Îl întoarce pe-o parte, îl întoarce pe alta, apoi îl apasă cu degetul cel mare... ori numai așa pare că l-ar apăsa? o jumătate de miez se desprinde și cade pe masă...

Ignat stă în picioare și sparge nuci. Când vorbea femeia despre bărbatul care-a lăsat-o și a plecat la fabrică la oraș, imediat văzu în fața ochilor scena din fundătură: omul de dincolo de poartă, care s-a rupt din mâinile ei când a vrut să-l rețină, bărbatul ei era... Ignat trage scaunul și se așază, cu privirea la nucile din strachină: parcă ar fi toate la fel, dar dacă te uiți mai bine... una-i lunguiață, mai albă la coajă, alta rotundă, iar alta are un vârf ascuțit, acolo unde a fost floarea... dacă nu iei seama bine când vrei s-o strici, poți să-ți spargi palma... alta-i adunată într-însa ca un om rușinos, prins de teamă de toate cele dimprejur... Asta-i ceea ce se vede, dar când o spargi, nuca, abia atunci vezi cum îi cu adevărat și ce-i într-însa: una se desface ușor, numai ai strâns-o între degete și i-ai scos miezii, alta-i pietroasă de trebuie să-ți ucizi mult degetele până o desfaci, iar după ce-o desfaci nu-i poți scoate miezii și o lași așa, iar cu alta te zbați, te zbați și n-o mai poți desface, de parcă nici n-ar fi nucă, ci o piatră de marmoră... Și nucile ca și oamenii... se întâmplă până la urmă s-o desfaci și... vezi că-i seacă, are miezul putred, negru, dar pe din afară arăta frumoasă...

— Care-s seci îs și ușoare... Ignat își amintește că femeia începuse a-i povesti de bărbatul ei și întreabă: la oraș?

Femeia pune miezul din mână alături de cel căzut pe masă, încercând să lipească jumătățile la loc.

— De astă primăvară, de mai bine de jumătate de an îi dus. Nici măcar nu știam unde-i și ce-i cu dânsul. Iac-asa într-o bună zi a dispărut... Dimineață când m-am pornit la lucru la vie, a rămas acasă – de la o vreme zicea că se simte rău... Dacă ți-i rău, zic, ar trebui să te duci la doctor. El unde-mi răspunde: n-am nevoie de doctor. Ce să-mi facă mie dofetorul?... Atunci, zic, șezi câteva zile acasă, poate ar să-ți

treacă. M-a ascultat. Când veneam de la lucru îl găseam culcat, cu ochii în tavan... Grăiam la dânsul și nu-mi răspundea. îl chemam la mâncare, nu voia nici să guste. Și slăbea, tot mai galben se făcea. În fiecare zi mă grăbeam să mă întorc mai devreme. Ajungeam, lăsam sapa pe prispă și alergam în casă – mă temeam că nu-l mai găsesc, nu-l mai văd... într-o zi a dispărut cu adevărat. Nu-i o zi, nu-i două, nu-i trei... îl credeam dus la frate-său, că are – un frate la Șerpeni, dincolo... Ei, dar... femeia brusc amuțește: ce-ți bat capul cu necazurile mele? M-am întins la vorbă. Chiar mă mir de mine, că eu, dacă vrei să știi matală, nu prea deschid gura. Amu nu știu ce mi-a venit să-ți spun...

Ignat stă cu mâinile întinse pe masă – a uitat că s-a apucat să spargă nuci. Femeia tot vorbind n-a dus niciun miez la gură. Privește pe deasupra mesei, și lui Ignat i se pare că la mâinile lui se uită. Încetează să le miște: așa o să-i vină ei mai ușor să povestească? Deodată i se face rușine de propriile mâini: mari, butucănoase, cu degete groase, pielea pe burice plină de zgârieturi negre, iar arătătorul de la dreapta cu unghia ruptă mai din rădăcină – i se face rușine și vrea să le tragă de pe masă, să le pună pe genunchi, dar femeia amuțește, dă capul înapoi, rotunjind ochii... Nu cumva a crezut că vreau să mă reped spre dânsa și s-a speriat?... Lasă mâinile întinse pe masă. Iar când își cere iertare că... de ce a pornit a povesti, se ridică și ea și-n odaie se înstăpânește un aer de stinghereală, fiecare gândindu-se: uite că m-a luat gura pe dinainte... încep să mă plâng... am pornit-o cu mărturiseniile – se uită unul la altul și zâmbesc vinovați. Da, s-ar fi cuvenit să se despartă – o cerea buna cuviință, creștineasca purtare, ei însă...

— Nu vorbi așa! exclamă Ignat și vede că femeia tresare aruncând o privire spre fereastră. Ascultă cu luare aminte, apoi se întoarce și privește și el într-acolo, spre deal, unde parcă a licărit o lumină. Nimic... Din capul locului am simțit că ai o durere la inimă, zău că... Nu știu cum să-ți lămuresc, dar când ți-am întins ceașca cu apă la gard, când am văzut cum ai dus-o cu mâna tremurată la gură și ai început să bei...

Vorbește cu atâta însuflețire, de parcă ar povesti impresia ce-a făcut-o drumeața asupra altcuiva, nu asupra lui. Vorbește și se uită la ulciorul ce stă pe celălalt capăt al mesei acoperit cu un caiet în pătrățele – din el a rupt foaia dublă soră-sa și i-a scris despre casă!... Se miră: cum de nu l-am văzut până acum, ulciorul... și deodată simte că

femeia îl privește drept în față, i se uită drept în gură... nu, nu-i bine să mă deschid, să mă mărturisesc în fața ei, poate să mă creadă un prefăcut! – și roșește ca un băiețandru, până în urechi. Amuțește și el, la jumătate de cuvânt. Peste câteva clipe ori câtă vreme să fi trecut, când se rupe din astă încremenire, saltă, parcă l-ar fi aruncat o putere de pe scaun! întinde mâna, ia ulciorașul și de acum din ușă zice:

— Stai că amuș mă întorc. Și iese.

— Nu. Eu nu beau vin, se apără femeia cu mâinile când, peste câteva minute, Ignat se întoarce din cealaltă odaie, unde s-a auzit sunet de doagă de butoi... Doamne ferește! Nu cumva să crezi că...

— Dar nu mai cred nimica-nimicuță. Numai amu, când am dat cu ochii de ulcior, mi-am adus aminte, prostul de mine, că am poftit om în casă, de pe drum, obosit, degerat...

— Dar mi-am venit în fire. Mulțumesc...

— Ei vezi? Și era să stai în șosea... Ia-te, bre, că aveam niște pahare. Pe unde-or fi oare?

Caută spre pervazuri, aruncă ochii spre sobă, la comoda dintre patul mic și masă și, când s-o deschidă să caute-ntr-însa, dă cu ochii de ceașcă.

— Bea singur dacă vrei. Eu nici în gură nu-l iau.

— Mă rog. Nu te silesc.

Ignat se așază. Toarnă în ceașcă.

— Și ziceai că așa... într-o bună zi a luat și a dispărut?

— Cine? A, bărbatu-meu? Da, când m-am întors de la lucru de la vie, nu-i. Și nu-i o zi, nu-i două, trei nu-i... Credeam că-i la frate-său. Mă duc – nu-i la dânsul. Nici n-a fost. Poate-i dus la lucru, zic, s-o fi simțit mai bine și s-o fi dus la brigada lui de făcut drumuri. Nici pe-acolo n-a călcat. Trec zile, trec săptămâni – nici tu veste, nici scrisoare. Într-o noapte, zvârcolindu-mă așa, am înțeles: gata, nu se mai întoarce. Pentru că mi s-a arătat în ochi, l-am văzut depărtându-se de mine, repede, ca și când ar fi fugit. Am dat să alerg, am strigat: de ce te duci și mă lași, de ce fugi de mine – nu m-a auzit când l-am strigat. Credea că nu l-am cunoscut fiind cu spatele spre mine, dar chiar și de la spate l-aș recunoaște dintr-o mie de oameni... l-am spus de vedeniile mele unei babe de la noi din sat, care știe să ghicească, și mi-a spus: îi mort, să nu-l mai cauți...

— Mort? Vorbe băbești...

— Nici eu n-am crezut. Nu puteam să-mi închipui că Xenea

poate face una ca asta...

— Xenea îl cheamă?

— Poate-l știi?

— Nu. Nu-l știu.

— De unde să-l știi dacă nu-i din satul nostru. Îi din Sus, de departe. După pușcărie s-a întors la frate-său, aici la Șerpeni... Nu știu de la ce s-au sfădit, ce n-au putut împărți și a venit la noi în sat. Îi curat poveste cum ne-am cunoscut și ne-am luat...

Ignat ascultă – i-a trecut sfiala! până și de ceașca cu vin din fața lui a uitat – ascultă și din vreme în vreme ia aminte spre femeie. Se uită la fața ei, la ochi, la gură – acum povestește fără să-și întoarcă privirea în altă parte.

— Iaca într-o zi se zvonește prin sat că l-au găsit pe unul mort în Râpa-cea-Mare. Au alergat oameni, copii să-l vadă. Râpa-i adâncă, malul drept în jos – s-a mai dus odată unul cu caii cu căruța și s-a făcut fărâme. Asta demult, pe când eram copilă. Și mai încoace s-a pornit unul cu tractorul, beat, la cumătru-său în alt sat, și s-a răsturnat la vale...

— Cu tractorul? Pe Ignat îl trece rece prin spinare: când lucra și el cu tractorul, era să se prăvălească odată într-o râpă – ce-i drept, nu prea adâncă – s-a dus o roată din față peste mal, dar a dovedit să cârnească și s-a înțepenit tractorul în loc...

— Am alergat și eu. Fugeam și mă gândeam: îi el? nu-i el? El, altul cine să fie? Și-a făcut seama. Dar: de ce? de ce? mă tot întrebam. Să fi avut vreo boală și eu n-am știut? De ce și pentru ce a stat la închisoare, nu mi-a povestit. Dar nici eu nu l-am ispitit, mă gândeam: mai bine să uite, ce-a fost a trecut. Bine că amu-i bine... Adică: a fost. De când ne-am luat și până la o vreme a fost, nici se putea mai bine. Dar după ce-a murit băiețelul...

— Ați avut un băiețel?

— L-am născut la șapte luni și a trăit vreo patru săptămâni. Zic, cum a murit băiețelul, s-a schimbat, alt om s-a făcut. Nu-l mai recunoșteam. Să fi văzut cum l-a plâns, cum îl bocea când l-am îngropat. Parcă ar fi fost un om mare cu care a trăit o viață împreună. N-am văzut așa bărbat – să bocească mai frumos ca o femeie...

— Chiar bocea? Fără să-și dea seama Ignat soarbe dintr-o răsuflare vinul – i s-a uscat pe neașteptate în gură.

— Nu era el. Când am ajuns acolo, venise dofetorii cu poliția și-l

ridicau în mașină. L-am văzut la față, fărâmată și umflată fața, greu să-l recunoști, dar nu era el... Pe urmă s-a aflat că era din cei care lucrau la carieră, la piatră...

— Da, îmi aduc aminte, am avut un caz...

— A! țipă femeia: am uitat că mi-ai spus că lucrezi la piatră...

— S-au bătut atunci câțiva pe malul râpii. Acela a lunecat și a căzut. Când au văzut ceilalți că nu mai mișcă, nu mai suflă, au fugit și l-au lepădat...

— Așa am auzit și eu... Ce oameni crunți și răi mai sunt pe lumea asta, Doamne, Doamne! Femeia se uită la ceașca pe care Ignat a umplut-o, o prinde cu două degete de tortița subțire, o întoarce și privește la floricelele aurii.

— Stai că mai am una... Ignat scoate a doua ceașcă din sertarul comodei, întocmai ca prima... Uitasem, zău! Avem două în casă. Le-a adus nașul Pricop, de ziua Anei. Dar poftim, gustă un strop de vin...

Femeia clatină din cap, ferindu-și mâna de la ceașcă:

— Nu, nu! Nu beau, Doamne ferește... După o lungă tăcere: jumătate de an n-am știut nimic de dânsul. Am umblat pe la vrăjitoare ca să mi-l întoarcă înapoi că, mă gândeam, numai fărâdecât este la mijloc o muiere care mi l-a luat... Amu vine într-o zi unul de la noi din sat – dus pe vară cu lucrul la oraș – vine și-mi spune: fa, Anișoară, l-am văzut pe Xenea al tău – unde, măi om bun? – la fabrică, la oraș... Dar la care fabrică nu mi-a spus, că nici el nu știa. Ori că Xenea nu i-a spus ca să nu-l gădesc? Și numai săptămâna ceea am înștiințat că-i la fabrica de mobile. Dar nu m-am putut rupe de la lucru și, iaca, abia azi m-am repezit. Zic: mă duc să văd ce face acolo, ce are de gând, poate se întoarce acasă...

Pe măsură ce femeia-i deapănă nefericita poveste a vieții ei Ignat tot mai mult se încredințează că da... am văzut-o undeva... da, am întâlnit-o cândva... dar unde și când, nu-și poate aminti. Deodată parcă i se luminează: da, atunci a fost, în copilărie, aveam vreo zece ani... m-a luat mătușă-mea în satul de unde-i ea... ai mei toți acasă bolnavi de tifos... să nu mă molipsesc și eu... Acolo, ieșind odată în uliță, m-am luat la joacă cu alți copii... era și o fetișcană... ce ne-a venit? hai să ne batem cu pietre... ei, băieții, dădeau în mine că eram străin, din alt sat... am dat și eu și am lovit-o pe fetișcana aceea... așa avea ochii, ochii ei, trăsăturile feței... Tot ne striga să încetăm cu huligănia, s-a vărât între noi să ne despartă, careva a nimerit-o la cap... i-a spart capul... când

am văzut așa, toți ne-am împrăștiat care încotro... mătușă-mea m-a ocărit... dar fata a treia zi m-a văzut și zice: răi băieți... mi-ați spart capul, dar nu mă doare... așa-mi trebuie dacă m-am băgat între băieți... Așa-mi trebuie... ține minte cuvintele ei, cu toate că au trecut atâția ani de atunci... Să fie fata aceea? Ori, poate, mi se pare?

— Da? Ignat clatină din cap, iar în gândul lui: interesant, are semnul de atunci în cap, deasupra urechii, din dreapta? ar trebui să fie dacă-i copila de atunci... Te-am văzut cum vorbeai cu dânsul...

— M-ai văzut?! Femeia se dă îndărăt și-l fixează cu privirea.

— Azi seara, când veneam de la spital înapoi. Am apucat de-a dreptul ca să ies mai repede la șosea, că se înnopta. S-a întâmplat să trec taman pe ulicioara unde-i fabrica de mobile și v-am văzut. Stăteai amândoi de vorbă la poartă: mata de partea asta, el de partea ceea...

În clipa asta Ignat simte că se întâmplă ceva cu femeia: s-a sucit brusc într-o parte și se uită peste masă. Privește și el într-acolo și vede ceva învelit într-un prosop: o pâine!... De unde că eu n-am apucat a cumpăra?... Aveam de gând să iau câteva de la oraș, dar am uitat în graba mare... Paraschița a adus-o și mi-a lăsat-o... Când se gândește la soră-sa, femeia de alături răsuflă o dată tare, dar scurt, adânc, după care se tăinuiește – a izbit-o vorba mea în inimă? dar de ce? i-am spus ceva neplăcut? a speriat-o faptul că am văzut-o la poartă?... Se întoarce către dânsa: e albă la față cum îi varul.

— Ce-i cu mata? Ți-i rău? Femeia clatină din cap:

— Nu, nu... Dar Ignat vede că tremură toată, parcă ar scutura-o frigurile... Așa, nu știu ce... m-a apucat. Aș vrea niște apă, olecuță de apă dacă se poate...

Ignat ia ceașca, i-o apropie de gură:

— Soarbe un gât de vin. Nu te teme. Are să-ți facă bine, zău... Femeia își lipește marginea ceștii de buze, soarbe o dată, de două, de trei ori fără să mai întrebe ce-i: apă ori vin, bea lacom, însetată, privind țință la fața lui Ignat care s-a ridicat în picioare și stă drept. Privirea ei e plină de uimire, parcă acum prima dată îl vede prin ceața ce-i vălurește pe dinainte.

— Nu știu ce mi-a venit așa... Mi se întâmplă uneori, rar de tot... De mult nu m-a amețit așa. Parcă mi s-a oprit în loc inima. Mulțumesc, om bun, mulțumesc...

Ignat face cu mâna: lasă, pentru ce așa mare mulțumită?

— Ei, ți-a trecut?

Femeia pleacă ochii în jos, spre picioare: da. Și deodată se simte arsă de rușine: iată, am intrat la omul ista necunoscut, străin, și încă nu destul că am intrat, dar m-am apucat să-i spun necazurile, să-i mărturisesc viața, nenorocirile... Nu-i bine, zău nu-i bine, nu se cuvine așa, nu-i frumos... Ce-are să creadă el despre mine? Își prinde între degete marginea paltonașului și începe a o frământa. Cele câteva înghițituri de vin au încălzit-o, și de la plită bate căldura. Face o mișcare cu umerii. Ignat observă:

— Dar lasă-ți paltonul, că-i cald. Zău, dezbracă-l!

Și întinde mâinile să-l ia de parcă musafira l-ar fi dezbrăcat de acum.

— Nu, nu! Nu mi-i cald.

— Măcar baticul.

Femeia lasă capul într-o parte: mă rog. Desfăcându-și paltonul la piept, scoate baticul, îl împăturește și-l pune alături, pe laiță. Ignat dintr-odată îi vede fața, părul, bărbia – pân' acum, îmbrobodită peste obraz, numai nasul și o parte din gură se arăta. Nici ochii nu-i văzuse! Iată, dar, că scoțându-și broboada galbenă, are-n față cu totul altă femeie; tânără, rumeoară, cu scânteii în priviri. Nu se poate reține – are astă proastă deprindere! – și se uită la gâtul ei: nu poartă mărgelile, nici cercei. Are gât subțire, de asupra lui ovalul feței stă ușor înclinat, iar de sub palton iese gulerul unei rochii vișinii, de lână...

Se așază la locul lui, pe scaun, și zice îngândurat:

— Mă-i crede ori nu, dar când te-am văzut la gard, când ți-am dat ceașca cu apă și am văzut cum ai luat-o și te-ai întors s-o bei, am înțeles că tare necăjită ești, suflet chinuit, de tocmai m-a tăiat la inimă.

Femeia tresare și, strângându-și umerii și genunchii, se face și mai mică.

— Nu știu de ce, crede-mă, am mare bucurie că te-am întâlnit și ai intrat în casa mea. Și că-mi povestești viața... Că eu de atâta vreme singur: vin de la lucru, mă duc la lucru, nimeni nu mă așteaptă, nimeni nu mă petrece dimineața. Înainte, acasă, eram mulți în familie, mi se părea: ia de-aș rămâne singur... Amu s-a întâmplat de-am rămas... Dar nu despre mine am vrut să-ți vorbesc...

— Spune, spune! îl îndeamnă femeia temându-se că are să tacă, n-are să-i spună viața lui și atunci or să rămână numai cu povestea vieții ei spusă și are să iasă că el a amăgit-o, a furat-o...

— Și știi de unde bucuria mea, Ană?

— Da? tresare femeia, auzindu-și numele.

— Mi se pare că noi ne-am văzut undeva, ne-am mai întâlnit cândva...

— Da?! Femeia se luminează la față... Și mie mi s-a părut așa. Știi când? Când s-a auzit motor afară și ai fugit să vezi ce-i. Ai zis: stai că mă duc să văd, și te-ai uitat nu știu cum la mine de-am simțit că am mai văzut cătăturile iestea undeva.

— Da?! Ignat se miră și el nespus: așa să fie oare? Dar... gustă nucile. N-ai luat niciun miez.

Femeia întinde mâna spre cele două mere pe care le pusese pe marginea mesei.

— Am să iau un măr. Măcar că mă dor dinții de dânsale.

— Dar nu-s tari! Îs moi și dulci. Poftim, gustă ce-a dat Dumnezeu. Și să mă crezi ca altceva n-am...

— Nici nu trebuie mai mult.

Mușcă ușurel din măr, întorcându-se tot așa într-o parte. Mușcă și tace. Tăcere în casă, liniște, niciun zgomot de afară. Trebuie să fie târziu. Ora unu după miezul nopții. Ciudat lucru, i-a trecut oboseala. S-a încălzit. Femeia se uită pe sub sprâncene la stăpân. El stă îngândurat, cu ochii pe jumătate închiși. Așa, cu fața în umbră, pare că a adormit – becul e deasupra lui. Dar nu doarme... Ce i-a fost dat a păți: să se oprească în casă străină! Când a intrat și s-a uitat, îndată a văzut că lipsește femeia. Peste tot mână de bărbat, numai patul, pernele așezate de mână de femeie – zice că a fost soră-sa. Încolo... Măcar și farfuriile de pe masă... Castroanele... Nu li-i locul aici... Și florile... de mult neudate... I se face milă de flori. Așa se întâmplă și cu dânsa vremea de la urmă, când încă era omu-său acasă. Ducându-se la lucru îi zicea: măi bărbate, dar fă ceva prin casă, pe lângă casă, măcar florile să le uzi. Venea și tot uscate le găsea. Apuca ea cana... Dar femeia lui are gusturi bune. Uite ce frumoase flori și-a crescut!... Apoi gândul se întoarce asupra uriașului care stă alături, tăcut, liniștit, nici nu suflă. Ce mai întâmplări și-n viața omului: trebuia să se strice mașina, trebuia să se oprească la poarta lui, ea să se dea jos și să-i ceară un strop de apă... I se uscaseră buzele, i se uscaseră în gât, îi ardea sufletul. Stând în cabină – șoferul se tot muncea cu motorul – simțea că o mistuie pe dinăuntru: se vedea ajunsă-n oraș, mergând pe străzi străine, neștiind încotro să apuce, în care parte-i fabrica... Târziu, măcar dacă pornea la drum de dimineață, dar... n-a putut. A fost la lucru, apoi l-a căutat pe omul care

l-a întâlnit pe Xenea să-i dea lămuriri, să afle de lucrează și sâmbăta. Acela: chiar de nu lucrează, tot îl găsești, că el casă n-are, la fabrică trăiește, n-are unde se duce... Când a văzut că-i rău cu mașina, era să se dea jos, să ridice mâna, dar parcă a ținut-o ceva, nu se îndura... Pe urmă s-a urcat și omul ista și a mers... Zice că m-a văzut vorbind cu Xenea la poarta fabricii? Ori numai așa spune ca să mă încerce, să mă afle? Nu pare să fie om rău... Dacă era, dacă ar fi... Uite-l stă cu ochii închiși. Mi se pare că vrea să doarmă.

— Ți-i somn?

— Eu? Ignat tresare: nu, mă gândeam... Se îndreaptă de spate scuturându-și moleșeala. Să mai gustăm un gât de vin. Ia ceașca, o duce la gură și o golește dintr-o răsuflare. O pune pe masă: mă gândeam, cum îi viața omului! Azi trăiești, umbli, alergi, aduni, te zbuciumi, griji peste griji, nu-ți ajunge, iei de ici, pui dincolo și când îți pare că ai legat capăt de capăt, că ai izbutit ce-ai dorit, numai ce vezi că toate s-au spulberat și degeaba truda și oboseala... Da! Nu sunt vorbe care mi-au venit amu. Și să nu crezi că am în vedere casa. Am făcut una, oi mai face una, dac-o fi să mi-o dărmă... Nu de ca să-i vorba, măcar că am muncit din greu trei ani de zile cu nevasta... Eu de viață vreau să zic, de viața noastră. Tare-i nu știu de ce pe dos lumea asta, viața asta... Când am ajuns să ne așezăm la cuibul nostru, să începem a trăi omeneste, hop! că vine nenorocirea și rămân singur... A treia, ba, a patra lună singur... Socoate: suntem în noiembrie, dă înapoi octombrie – una, septembrie – două, august – trei, din iulie-i dusă de-acasă. În ziua când ne-am sfădit...

— V-ați sfădit? Cum ducea mărul la gură, femeia rămâne cu mâna ridicată. De ce v-ați sfădit?

— Nu știu... Mă-i crede ori nu, Ană; și când rostește numele cu ochii închiși ca să-și poată aduce aminte mai bine șirul zilelor și nopților ce atât de greu au trecut, pline de gânduri zbuciumate, când rostește numele, se gândește, poate, la nevasta lui care-i departe în spital, stă tot așa cum a văzut-o azi, cu coatele pe pervaz, cu ochii duși... ori, poate, la femeia din fața lui, la viața omului pe pământ, la viața acestor două femei – una pe care o cunoaște de câteva ore, dar amândouă îi sunt atât de aproape... de mă-i crede ori nu, Ană, dar nopți la rând m-am gândit și răzgândit din ce s-a iscat sfada noastră și n-am putut pricepe. Parcă a fost un făcut, a băgat dracul coada între noi, parcă ne-ar fi ațâțat cineva anume. Că noi, în cei trei ani și mai bine

de când ne-am luat, nu ne-am întâlnit niciodată. Am avut noi vreme pentru asta? că dacă veneam de la lucru – la început aici în sat, pe tractor, dar după întâmplarea aceea când m-am răsturnat...

— Te-ai răsturnat cu tractorul?

— Da... Nici nu știu cum am scăpat. Am zis că nu mă mai sui în vecii vecilor, m-am dus și m-am băgat la scos piatră... Și acolo odată era cât pe ce să mă facă scrum curentul electric. Iarăși am scăpat, Ana-mi zicea să lepăd. Unde să mă duc? Aveam de terminat casă, intrasem în datorii, iar la carieră câștigam bine, făceam și câte două norme. Femeia lucra și ea, la început bibliotecară, pe urmă secretară... Tânără, deșteaptă, cu zece clase terminate. Apoi s-a înscris la studii, prin corespondență... Zic, dacă n-am putut să învăț eu, bine că măcar femeia mea învață... O lăsam să se ducă la examene, n-o puneam la lucru greu. Nu putea să șadă – singură se apuca. Veneam seara de la lucru, puneam ceva-n gură și hai la treabă până târziu după miezul nopții. La pereți, apoi la acoperiș, apoi la tencuit... beci am săpat, tot eu l-am căptușit, amândoi cu femeia. Alții mai năimesc, plătesc, noi singuri ne descurcam. Ne-am făcut casa ca rândunelele cuibul – singuri am cărat lut, singuri piatră și, ca să țină mai bine, îl muiam cu vлага sufletului nostru. Dacă oboseam mă opream să-mi trag sufletul și ștergându-mi fruntea de sudoare – de eram jos, în ogradă, ori sus, pe casă – mă uitam împrejurul meu și mi se părea că-l văd...

— Pe cine?

— Pe feciorașul nostru...

— Aal. Da, da! Femeia vorbește grăbită cerându-și iertare pentru întrebarea nelalocul ei.

— Mi se năzărea că-l văd jucându-se în drum, de-a harbujiei, ori fugind prin curte călare pe-o nuielușă, nechezând în gura mare cum fac toți copiii. Ori cățărându-se prin pomii din fața casei... De se întâmpla Ana pe aproape și mă vedea dus pe gânduri, trecând pe alături fie cu o căldare cu nisip, fie cu altceva, se oprea mai încolo și mă privea. Nu mă uitam spre dânsa, dar îi simțeam privirea... Mă luam cu năzăririle mele și-n câteva minute cât stăm așa, mi se făceau la loc puterile, ca prin vrajă... Și iar la lucru, de... nu puteam nici să dorm. Cum vara nopțile-s scurte, mă luam cu lucrul și, când mă uitam, iaca-i dimineața și trebuie să mă duc la carieră. În primul și-n al doilea an eram veseli, ne zbenguiam ca doi fluturi, ea uneori mă întreba: dar un te uiți așa? iar ți-ai adus aminte de ibovnica din armată?... Odată îi spuseseam ca într-o

șagă că am cunoscut la armată o femeiușcă cu ochi de japoneză... îi răspundeam râzând: pe alta decât pe tine nici în gândurile mele n-o primesc. Și întorceam pe loc vorba: măi tu măi, un te cațări? lasă perele-n pace, nu vezi că-s verzi? Ana se uita la mine ca la un smintit, apoi când pricepea că strig la cineva să nu se urce-n pomii noștri tineri care abia se înfiripau și nici vorbă să aibă fructe, râdea și ea și mă întreba: dar la cine strigi? – cum: la cine? la băiețelul nostru... Se uita la mine, zâmbea vinovată, apoi se lipea de mine: lasă o să-l avem... o să fie frumușel, bucălat, rotunjour și voinic ca tine... Tot așa trăiam cu nădejdea, în așteptarea lui: că vine, că trebuie să vină, n-are cum să nu vină... Dar el nu venea. Un an, al doilea, al treilea...

— Cum: n-a purces grea niciodată? Întreabă femeia simplu, fără jenă, parcă l-ar fi cunoscut pe uriașul din față ei de când lumea.

— De vreo două ori mi-a dat a înțelege că-l are. Dar... după aceea nu știi ce se-ntâmpla că...

— Aha, dă femeia din cap: înțeleg.

— Eu cred că din lucru greu i se trage. Ți-am spus că așa puținică la trup, exact cum ești mata, lua nu o căldare cu nisip, ci două și acelea căuta să le umple cu lopata până sus... Și la cărat cotileț...

— Cotileț?

— Da! Eu îi spuneam: lasă, măi femeie, nu te oropsi așa, am să car eu, că-s bărbat... Ea: nu și nu, vrea să ajute, nu poate sta... Tot așa, până odată am văzut-o că se răsucesce de mijloc. Era după casă și se putea să n-o văd, dacă nu mă întâmplam acolo... S-a apucat cu mâinile de mijloc, s-a făcut vânăță la față, a prins a tremura... M-am repezit spre dânsa speriat: n-o mai văzusem în asemenea stare. Când m-a văzut, mi-a făcut semn: fugi! nu te apropia, auzi? Vorbea de parcă i-aș fi fost străin. M-am speriat și mai rău: ce-i cu dânsa? nu vrea s-o văd? ori, dacă mă vede, i se face mai rău? în neștiința mea m-am depărtat. Zic: lasă, o să-i treacă. M-am dus în treaba mea, dar peste câteva minute mă întorc să văd ce face femeia mea, poate trebuie s-o ajut? O găsesc șezând, lac de sudoare, se uită la mine și zâmbește: ai găsit lopata? – care lopată? – aceea de fier... în ziua ceea se zăhăise lopata și n-aveam cu ce amesteca la făcut ciment. Dar o găsisem mai nainte, iar ea uitase... Ori voia să lege vorbă cu mine și grăise cuvintele care i-au venit primele pe limbă? M-a trecut rece prin sân: nu ține minte ce-a fost cu dânsa? O întreb: ți-a trecut? Ea: ce să-mi treacă? nu mi-i nimica! Am înțeles că... și am tăcut. Am ajutat-o să ajungă până-n casă, s-a

hodinit și până-n seară iarăși am lucrat amândoi de parcă nimica nu i s-ar fi întâmplat. Nici eu nu i-am adus aminte, nici ea... și nici n-am spus la nimeni... Nu știu cum de-a ajuns la urechile alor noștri: mama și soră-mea care a fost de cu seară aici, de-au prins a-mi spune ce-i cu dânsa, că nu-i a bine. Cu Ana adică. Vorbeau și se uitau una la alta, cu înțelesuri. Parcă voiau să-mi spună ceva și nu îndrăzneau. Numai să le fi auzit scoțându-i vorbe rele Anei, aveau să le sară fulgii la amândouă. Nu s-au încumetat a-mi spune secretele lor. În schimb i-au spus soacrei, mamei Anei, ori în față, ori prin cineva. Acea, bună de gură, mă întâlnește și-mi toarnă toate vorbele-n ochi și mi s-a limpezit totului-tot. Chipurile, Ana mea s-ar fi avut în vorbă cu Petrea inginerul...

— Inginerul?

— Aista de la noi din sat. Care-i mai mare pe tot ce se construiește...

— Care vrea să vă strice casa?

— N-aș zice că el anume. Cică, așa iese după planul ce le-a venit de sus.

Femeia face cu capul: înțeleg. Ignat, auzindu-i întrebarea, tresare: vezi, femeie străină, nu cunoaște nici satul, nici oamenii, dar a ghicit.

— Ori mai nainte de-a ne lua noi s-or fi știut. Ori după ce-am plecat eu la armată.

— La armată?

— E curat o poveste cum ne-am luat. Ar trebui câteva nopți ca s-o spun toată. Atâta vreau să te întreb, dacă nu-i cu supărare: oare poate să se întâmple așa ca o femeie, fată ce-o fi, dacă s-a știut cu alt bărbat, înainte ori după ce te-a știut pe tine, să nu mai poată avea copii? Poate să fie așa ceva?

Când îi pune uriașul întrebarea asta, o întrebare copilărească, femeia se înroșește la față, pleacă ochii și se-ntoarce într-o parte. Ignat așteaptă cât așteaptă și, dacă vede că tace, continuă:

— Amu pe la începutul verii a venit la noi în sat o doctoriță tânără și s-a oprit peste șosea de noi, în gazdă. Ana mea s-a împrietenit cu dânsa și așa de bine se înțelegeau că mă miram... surori să fie și nu s-ar împăca așa. De unde și din ce atâta înțelegere nu puteam pricepe. Marieta – așa o cheamă pe doctoriță – lucrează până în prezent la noi în sat – s-a mutat cu gazda-n centru – am simțit eu că a prins a mă

cerceta, căutând să stea cât mai mult de vorbă cu mine, să se apropie... Nu că ar fi avut vreun gând ascuns, dar, simțeam, nu-i sunt indiferent. Nici mie... să-ți spun drept... ești oaspetele meu, dar... parcă ne-am cunoaște de când lumea... nici surorii mele nu-i vorbesc așa, de la inimă, cum îți vorbesc matale... dar scoate paltonul că te-i încălzi și când ai să ieși are să-ți fie frig... Ignat o ajută să-și scoată haina, o ia cu tot cu batic și le agață în cui, la ușă... Zic: nici mie, să-ți spun drept, nu-mi era totuna când o vedeam. Femeie înaltă, voinică, bine făcută la trup, păr negru și lucios ca mătasea. Ochi mari...

Femeia îi întoarce o privire și zâmbește:

— Ia să te audă amu a ta!

— Crezi că nu știa că doctorița mi-i pe plac?

— Știa?

— D-apoi cum? Că doară tot ea o poftea la noi, o ruga să șadă cu noi, să ieie masa cu noi, uneori să doarmă la noi, să ne ajute la te miri ce lucru. Femeie de oraș, pentru dânsa toate noi și interesante aici, la țară. Și apoi, Ignat încercă a râde, zicea că, auzind că va fi trimisă la lucru-n sat, ea, care-i văzuse pe țărani numai la piață, cărând tot felul de saci și desagi, s-a gândit că-n satul lor or fi strașnic de firoși. Când s-a dat jos din autobuz în marginea satului, a crezut că acuși tăbărăsc sălbaticii asupra ei și o înghit cu tot cu haine, încălțăminte și ce mai avea. Povestea și râdea. Le înflorea, bineînțeles, că-i veselă și glumeață și pentru asta, poate, ne-a plăcut: și mie și Anei. A intrat în familia noastră dintr-odată. Când a coborât, s-a întâmplat să fie Ana la gard, Marieta a întrebat-o cum să ajungă la dispensarz, că-i trimisă doctoriță aici. Și-a clătit Ana repede mâinile, și-a pus altă haină și s-a dus cu dânsa. A însoțit-o până-n seară, când aflu că s-a așezat în gazdă la baba Ioana, peste drum. I-ar fi propus Ana să șadă la noi, dar cealaltă cameră nu-i gata, pe de altă parte ar fi zis și ea că au sfătuit-o ai ei – nici azi nu știu pe cine are în oraș: părinți, rude ori poate... – să se așeze-n gazdă la o bătrână. Cum a văzut bordeiul babei, a zis: asta-i și alta nu caut! A stat aici vreo jumătate de an, în care vreme era mai mult la noi... Acum, că a plecat Ana de-acasă, s-a mutat...

— De ce: s-a mutat? S-a sfădit, poate, cu bătrâna?

— Nu cred. Ignat se încruntă: cum să-i răspundă ca să-l înțeleagă?... Cred că din cauza mea.

— Da?

— Eu, dacă am rămas singur, făceam că făceam, ieșeam la

poartă și mă uitam la mașini. Ședeam ceasuri la rând și priveam cum trec mașinile... Ana a plecat și la început nici nu știam unde-i. Câteva zile n-am știut...

— Dar nu ți-a spus?

— Nu, că a fost în ziua când ne-am sfădit... Amu parcă-mi aduc aminte de la ce ne-am luat. Vin de la lucru acasă, obosit, și o găsesc cu spatele lipit de sobă, cu mâinile dinapoi. Când m-a văzut intrând pe ușă, s-a dat la sobă. Sta cu capul plecat și ochii spre fereastră. M-am uitat prin casă, n-am băgat de seamă nimic să-mi trezească bănuiala. Mama și soră-mea mi-au dat a înțelege să fiu cu ochii-n patru că poate să-mi pară rău pe urmă, dar are să fie târziu. N-am dat atenție vorbelor lor, că adică mi-ar pregăti o surpriză... Am pus traista pe laiță, la ușă, și m-am dus drept la dânsa. Am ridicat mâna – să i-o pun pe umăr? ori, poate, să-mi șterg ochiul drept că-mi dăduse niște colb de piatră... A țipat la mine: nu mă atinge! M-am dat înapoi. Fața i se-nroși, apoi se învineți, iar nările îi tremurau... Ană, draga mea, ce-i cu tine?

— Fugi, lasă-mă... Nu te atinge de mine... S-a întors spre fereastră din fund, stând tot așa lipită de sobă, parcă s-ar fi temut să nu cadă. Am înțeles că-i rău cu nervii ei și am hotărât s-o las în pace. Am dat să ies, dar numai am făcut un pas, s-a întors și a zis cu glas sugrumat de mânie: te duci? ieși? mă lași? – dar... chiar tu mi-ai zis... – să mă lași! să te duci și să mă lași, auzi? să te duci la mamă-ta și la soră-ta cea scumpă...

Atunci am înțeles că iar s-au băgat între noi muierile cu vorbele lor veninoase... Cât am stat în casa părintească, cu greu le astupam gura și odată biata Ana, când încă eram la armată, a fost nevoită să fugă la maică-sa. Am aflat din scrisoarea ei și atunci le-am scris la ai mei, dar așa că primind hârtia mea tot atunci au adus-o înapoi... Amu, după sfada asta, când și-a luat câteva haine și a plecat, am crezut că la maică-sa s-a dus. Mi-am zis: are să vie singură. Dar iată că-i a patra lună...

Tăcere. Se lasă liniște. Se aude ticăind ceasornicul pe pervaz. Focul s-a potolit. S-a făcut cald în casă. Femeia stă cu capul plecat și tace. De la o parte pare că dormitează. Dar ea privește la ceașca din fața ei.

— Eu n-am știut luni de zile unde-i, grăiește într-un târziu. Când am aflat, m-am dus și l-am găsit, parcă l-am văzut ridicat din morți

— Așa mi-a fost bucuria... I-am zis: hai, ce facem, Xenea? mergi

acasă? Nici n-a vrut să audă... Glasul femeii sună stins, din adânc, iar sub el se simte adunându-se, gata să izbucnească, lacrimile... Nici n-a vrut să audă...

Femeia întinde o mână vrând parcă să se ferească de cineva ori să ia ceva de pe masă, dar imediat o retrage. Ignat își amintește iar clipa când a văzut-o la poarta de fier: tot așa a întins mâinile printre vergi...

— La săptămână vine baba Ioana, Ignat arată spre șosea, o strigă pe Ana. Ies eu, se uită la mine și unde-mi zice în felul ei, sugubă: fa, Ană, dar de ce nu-mi aduci oala cea mare? – care oală, mamă Ioană?

— Ptiu, bată-te norocul... mi s-o părut că-i Ana, și-și dă părul alb de pe ochi, că-i căzuse de sub șalul pe care-l poartă și vară și iarnă.

— Unde-i Ana?

— Nu-i. S-o fi dus la mamă-sa.

— De sâmbăta trecută la mamă-sa?... Am priceput că baba o face pe proasta și nu pentru oală a venit, ci anume ca să mă ispitească. Zic: putea să se ducă și din cealaltă luni... Se uită ea la mine peste gard: nu-i la mamă-sa, măi Ignate. S-o știi de la mine că nu-i... – dar unde-i? – iaca știu, dar nu ți-oi spune... – de unde știi? – eu știu ce nu știi tu nici cu gândul... și nici ea ce face și ce-i cu dânsa.

— Dar ce-i cu dânsa, mamă Ioană? spune, auzi? ies dincolo, o apuc de pieptii hainei...

— Lasă-mă, băiete, că-mi rupi rochia... eeh, băiete, băiete, te văd eu cum ieși zi de zi, seară de seară la colțul casei și te uiți ba în susul, ba-n josul drumului... te zbuciumi, aștepți: nu-ți vine femeia... Dar nu pornești s-o cauți. Ești mândru, strașnic mândru, ca tată-tu Iosub, zău că... O ascult, dar numai eu știu ce se face în sufletul meu. Tun o dată: mamă Ioană, n-o întinde, că se rupe și te-a plesni rău... spune: unde-i Ana?... Știi ce mi-a răspuns? Că ar fi văzut-o în ziua aceea fugind pe drumușorul de după casa ei, fugea plângând și tot blestemând. A înțeles că ne-am sfădit ori ne-am bătut și ea pe mine mă blestema... îi la alde mamă-sa? zic – nu, îi la Târg?

— Cum: la Târg? – dacă ai bătut-o? amu or să vie și or să te ieie că au dus-o la spital... Când am mai auzit-o și pe asta, chiar că nu știam ce-i cu mine. Am bătut-o? Dar n-am atins-o cu un deget. Să vezi ce gând mi-a venit acolo, la gard. Mi-am adus aminte că... cu un știu câte săptămâni mai nainte mi-a dat ea a înțelege că are să mă lepede și are să se ducă de-acasă. Unde? pare-se că a adiat vorba de spital. Cică, ar fi

sfătuit-o doctorița Marieta. Am pornit la fugă în sat s-o găesc pe doctorița s-o întreb: ce-i cu Ana? unde-i Ana?... Am căutat-o un ceas, dar mie mi s-a părut un amar de vreme, așa că alergând mi-au trecut nervii și m-am potolit. Mă întorceam acasă și iată că am întâlnit-o la șosea – pleca spre oraș. Oprise o mașină și era să urce, dar m-a văzut... Am privit-o țintă, drept în ochi... La un moment dat a zâmbit: hai, suie și tu și ai să mergi s-o vezi pe Ana – dar unde-i? – cum: nu știi? la spitalul din oraș – nu, nu știu – nu ți-a spus? Am făcut cu capul: nu mi-a spus... Am urcat în mașină fără a avea un ban, a plătit ea, m-am dus, am găsit-o – însăși Marieta m-a condus, a schimbat câteva vorbe cu Ana – ce-au vorbit n-am auzit – și s-a dus. Ne-a lăsat pe noi amândoi...

Ignat tace o vreme. Simte că-l cuprinde frigul pe dinăuntru. Ca atunci când au rămas – el și Ana – singuri, pe aceeași bancă, șezând cam la depărtare unul de celălalt. Doctorița șezuse între dânșii, dar după plecarea ei rămăsese locul gol.

— Drept să-ți spun, nici până' amu n-am înțeles și n-am să pot înțelege vreodată cum de noi, doi oameni care-am trăit împreună o viață, chiar dacă viața a ținut nu o sută, ci numai câțiva ani, cum puteam să ne îndepărtăm așa unul de altul în câteva zile?

— N-a vrut nevastă-ta să vorbească cu tine?

— Nu că n-a vrut... Că nici nu ne-am înstrăinat într-atâta. Din prima clipă când m-a văzut, am simțit că clocotește într-însa, că abia așteaptă să rămânem amândoi...

— Eu l-am așteptat pe Xenea vreun ceas. La poartă l-am așteptat. Mă uitam în fundul curții să vie. Vremea trecea și el nu mai venea. I-am spus paznicului cine sunt, pe cine caut, a trimis vorbă prin unul, prin altul... Mi-a arătat clădirea, ușa pe unde trebuia să iasă. Stăm cu ochii la ușă, dar nu ieșea. De vreo două ori mi s-a părut că-i văd fața-n fereastră, stă și se uită la mine: să vadă ce-am să fac, cât am să aștept. A ieșit pe neașteptate de după muchia gardului, lângă poartă. A răsărit în fața mea ca din pământ. Pe urmă, când așteptam o mașină la șosea, pe drum încoace am înțeles că el de mult stătea după colț și mă urmărea ce fac... Amu ce mai vrei? Ce-ai venit?

— Așa te-a întrebat?

— Așa.

— Ana pe mine tot așa m-a întrebat: amu ce vrei? ce-ai venit?

— Auzi tu? Femeia clatină din cap, a mirare: Doamne, Doamne, cum pot să se potrivească oamenii pe lume? Dar și vorbele! Curată

minune... Observația i se pare lui Ignat adâncă, dar cam neînțeleasă. De unde avea să știe bărbatul ei că trebuie să spună anume vorbele pe care le-a spus cu luni înainte Ana lui? Și apoi ce potriveală poate fi între doi oameni care nici s-au văzut, nici se cunosc?... Ignat ia aminte către femeie: acum ține capul drept, e plină de siguranță, de hotărâre. Pesemne a observat nedumerirea din ochii lui, căci continuă răspicat:

— Cum ai putut tu, zic, să pleci așa de acasă și să nu-mi spui nimic? «N-aveam ce-ți spune».

— Dar nu se face așa. Oamenii, dacă nu se mai înțeleg, nu se pot împăca, fac cum face toată lumea: după lege.

«Am făcut cum m-am priceput».

— Ori nu te-am ascultat eu? Ori nu ți-am făcut voia? Ori nu te-am iubit destul? Eu... și amu te iubesc... Te visez noaptea...

«Nu mă visa. Nu trebuie. Tot ce-a fost între noi s-a terminat».

— Dar de ce? Spune-mi: de ce, omule? Să știu și eu...

«Nici eu nu știu. Auzi? Pleacă. Du-te la casa ta și vezi-ți de nevoi. Și să nu mă mai cauți...»

— M-a alungat de la poarta aceea ca pe o străină. Abia mă țineam să nu plâng, numai eu știu cum mă țineam. Voiam să-i văd ochii, ochii lui care mi se năzăreau privindu-mă dintre frunze dacă eram la lucru, din unghere dacă eram acasă... Grăind cu mine, se uita mereu într-o parte... Atunci am simțit că are ceva la inimă. Cu mintea mea de femeie mă apuc de-l întreb: spune-mi, Xenea, spune-mi să știu și să mă ogoiesc: poate ai altă dragoste, altă femeie?

— N-am pe nimeni.

— Poate iubești pe cineva?

— Nu că pe alții, eu nici pe mine nu mă mai iubesc...

— Așa a zis? tresare Ignat.

— Da. Dar de ce mă-ntrebi?

— Nu știu cum să-ți spun să mă crezi... Și femeia mea, când am rămas amândoi pe bancă, în grădina spitalului, tot așa mi-a spus...

— Nu mai zice! Ce să fie asta? Femeia se întunecă la față, gândindu-se: să spună, să nu spună?

Ignat are impresia că tot ce gândea și simțea ea, gândurile și simțămintele ei trec printr-însul, prin mintea și inima lui.

— Mi se pare că începem amândoi să visăm.

— Să visăm? Ignat se ridică de pe scaun.

— Nu vezi că ceea ce s-a întâmplat cu mine s-a întâmplat și cu

tine?

— Da... este ceva... se aseamănă...

— De unde asta? Ori a fost, ori n-a fost? N-a fost, iar nouă ni se pare că a fost.

— Cum adică: ni se pare? A fost. Eu te-am văzut la poartă stând de vorbă cu bărbatu-tău. Și eu am stat de vorbă cu femeia mea pe bancă în grădină.

— Nu de asta zic. Spuneam de vorbele lor.

— Aa!... înțeleg. Amu înțeleg.

— Știi ce-i asta? Să-ți spună omul cu care-ai împărțit bucata de pâine, cu care ai fost ani de zile împreună la bucurie și la durere, să-ți spună el că nu mai ține la tine, ba chiar de trupul și sufletul lui i-i greu... Ce-i asta?

Femeia îl ațintește pe Ignat cu privirea și Ignat bagă de seamă în ochii musafirei o pâlpâire tainică, stranie. Îl pătrunde, îl răscolește, îl tulbură de nu mai știe ce-i cu dânsul. N-a mai avut așa tremur într-însul de pe când era băiețandru de vreo doisprezece – treisprezece ani... Era singur acasă, când intră pe portiță o țișgancă, o vrăjitoare și cum îl vede îl cheamă cu degetul la dânsa. A vrut să fugă, să strige pe careva din vecini, dar n-a putut face un pas. Iar lăieșița l-a prins de mână și hai să-i spună pe nume, îi spune câți frați-surori are, că... o să aibă parte când va crește mare de-o mireasă, frumoasă, dar tristă... Și-l trimite să-i aducă o strachină de făină, zece ouă, brânză... A fugit în casă ca la poruncă, în vremea asta îl aduce bunul Dumnezeu pe tată-său acasă. Văzând-o pe ghicitoare, o întreabă: ia zi, baragladină, are să aibă noroc în viață feciorul ista al meu?

— Norocul o să i se arate, dar o să fugă de dânsul totdeauna...

— Ce-i asta, te întreb? repetă femeia întrebarea ca să-l trezească din toropeală. Ignat ridică din umeri:

— Nu știu. Poate... mă gândesc eu...

Femeia nu-l mai ascultă: vorbește de una singură. Ea vorbește, ea ascultă, n-o mai interesează de-o aude și o înțelege cineva.

— Așa mi-a fost dat. De când mă țin minte norocul a fugit la alții. Am rămas de mică fără părinți – tata s-a pierdut în război, mama s-a stins în anii de foamete. Am fost dată la o casă de copii, hăt în Ucraina. Apoi am fost mutată lângă Chișinău... Când m-am făcut mare, am simțit că mă trage acasă și am venit în sat. Casa noastră era pustie, fără uși, fără ferestre... S-au găsit oameni buni, neamuri și neneamuri, au sărit,

m-au ajutat și am dres-o. De amu trebuia să încep să trăiesc. Surori și frați nu aveam, eram singură. Fetele de seama mea se măritau, își făceau cuibul lor – copii, familie. Eu parcă eram ciumată, leproasă – nimeni nu se apropia de mine. Unii chiar ziceau: asta-i umblată prin lume, stricată de toți, nu vă legați cu dânsa. Atunci m-am înrăit! M-am dus la lucru, munceam cu capu-n pământ – nimeni să nu mă audă, nimeni să nu mă vadă. De amu târziu, încoace, când pierdusem orice nădejde să trăiesc ca toată lumea, să am bărbat și familie, iaca mi-l scoate în cale pe dânsul... Mă duceam în sat, la magazin ori la poștă unde m-oi fi dus, și-l văd stând la autobuz. Stă și nu vede pe nimeni. Dar acolo lume – și de sat, și străini – mașini, unii se duc, alții vin, toți se grăbesc undeva. El stă de-o parte rezemat de-un stâlp, cu ceva bagaj jos lângă dânsul. Era un fel de sac de drum, din pânză vântată, toți anii iștia, cât am trăit amândoi, a stat aninat în cui, după ușa tinzii. Mă uitam uneori și mă gândeam: ar trebui să-l arunc și chiar am vrut odată să-l azvârlu, dar m-a zărit și a strigat: lasă-l acolo, sacul ista a făcut drum lung cu mine și m-a ajutat, poate să-mi mai fie de trebuință... Parcă-ar fi știut că avea să plece de la mine! Da, cu ce-a venit, cu aceea a plecat... Și cum îți spuneam: trec pe acolo și nici nu l-am băgat în seamă. Când mă întorc seara spre casă, tot acolo stă, cu sacul lângă dânsul. Arunc o cătătură și, ciudat lucru, i-am văzut ochii care priveau undeva, dar nu vedeau nimic. Mi s-au părut albi ochii și m-a trecut rece: să știi că-i orb omul ista! Dar... sunt orbi care umblă, călătoresc, o fi având și aista drumurile lui. Mă duc în calea mea, la vale. Nu dovedesc a face nici zece pași, aud că vine cineva în urma mea. Mă întorc: îi orbul de la stația de autobuz. Mă feresc, îl las să treacă pe alături și bag de seamă că are ochii teferi, numai că nu știu ce are – mi-a spus pe urmă că acolo unde și-a ispășit pedeapsa, s-a aprins ceva, și l-a ajuns para. A trecut de mine, m-am pornit și eu și de acuma uitasem de dânsul, când deodată-l văd proptindu-mi-se în față. Am tresărit. Iar el mă întreabă: măi femeie bună, unde-ași putea să înnoptez aici?

— Ești de departe? te duci undeva?

— Da, de departe... și trebuie să mă duc, dar m-am răzgândit, nu mă pot întoarce azi, mân aici și am să mă duc mâine... Este-n mahalaua mea o bătrână singuratică la care se oploșesc drumeții. Mai ține vin de vânzare, le mai face câte-o fiertură. Îi arăt poarta. El intră, eu mă duc acasă... Într-amurg bate la portița mea. Ies și-l întreb: ce vrei? ce cauți

aici? Și mă-ntorc în casă. Mă uit pe fereastră: stă tot la porțiță. Așa a venit la mine trei zile la rând. Odată era să chem poliția, când îmi spune: eu nu demult am scăpat... n-or să mă ieie... n-au ce face cu mine... Am înțeles că nu de mult ieșise din pușcărie. Mi s-a făcut milă de dânsul. Nu știu cum că l-am tras de limbă și l-am întrebat pentru ce l-au băgat. Mi-a povestit că s-a bătut cu frate-său care-i mare gospodar în sat la Șerpeni... L-au dat frate-său și femeia în judecată, a făcut trei ani, a venit amnistia și iaca s-a întors, dar n-are la cine trage... Și-ar lua lumea-n cap și s-ar duce, dar nu poate părăsi locurile unde-a copilărit. A trecut dincoace și s-a oprit în sat la noi. Mai departe nu se duce, să-l omori... Când am auzit asta m-a trecut cu cald pe la inimă: și eu tot așa am făcut întorcându-mă în sat. Alții – băieți, fete – s-au dus de-au învățat meserii, lucrează pe la fabrici, uzine, eu n-am putut și m-am întors la vatră. Fără să-mi dau seama cum, am simțit că aista mi-i ursitul. Nu m-am uitat că a fost judecat... ne-am luat. Nuntă? Eram noi de nuntă? Am poftit câțiva prieteni, neamuri... Fratele lui, măcar că i-a trimis vorbă, n-a binevoit să se arate...

Ignat ascultă încuviințând cu capul: da, așa-i, înțeleg. Așa s-a întâmplat și cu dânsul: poate că și el a luat-o pe Ana din întâmplare. Iar femeia îi povestește mai departe despre copilul pe care l-a născut, dar a murit, despre jalea bărbatului, despre plecarea lui de acasă de n-a știut luni de zile de dânsul, iar când l-a găsit el a gonit-o...

— Dacă știam că așa are să se-ntâmple, rămâneam să trăiesc singură... Dacă știam, dacă știam... Ori mai bine mă duceam și mă aruncam cu capu-n jos în Nistru, decât așa soartă, decât așa viață...

Amuțește. Ochii i se închid. E târziu de tot. Satul doarme de mult. Numai la casa asta de la șosea arde lumina-n ferești. Se aude un vuiet în horn – a pornit vânt afară. Se lasă frig. Ignat se așază iar pe scaun, la masă. Mai toarnă în cești, cu toate că-s pline, pune ulciorul pe masă și se proptește în coate.

— Așa-i viața asta, zice cu glas tărăgănat. Tot omul cu durerile și necazurile lui. Bunăoară, eu: m-am însurat de tânăr. Puteam să mai holteiesc cum fac alții. Dar... eram mulți în casă, trebuia să ies, că-mi venise rândul. Da, mai era sora, dar asta, cum se vede, are să rămâie fată bătrână. Iar eu... eu n-aveam niciun interes față de însurătoare. Dacă nu era Ana, poate rămâneam burlac, cum se zice, pentru totdeauna. S-a dat la mine, s-a agățat, mi-a plăcut și ne-am luat. Abia pe urmă am înțeles ce înseamnă să ai suflare de femeie pe lângă tine. A

trecut un an, au trecut doi, țineam unul la altul ca la început, dar... se vede treaba, nu ne-a fost dat s-o ducem așa mult. Într-o zi s-a rupt așa...

— Așa? Care așa?

— S-a rupt ceea ce lega orbește sufletele noastre. Tot de la copil s-a început. Numai că voi l-ați avut, iar noi – nu... îți spun de data aceea când ne-am sfâdit și ea a plecat de acasă. Din ce s-a luat? Dintr-un cuvânt.

— Dintr-un cuvânt? Cum: dintr-un cuvânt?

— Nu pot să ți-l spun. Dar nu eu l-am rostit dintâi. Tot alde sora cu mama. Și a ajuns la urechile ei. Cum? nu mă taie mintea. Poate prin soacră-mea, mama Anei?... Însă ieșea că eu l-am spus, eu, cuvântul acela, despre Ana, femeia mea. Când m-am întors de la lucru și am găsit-o lipită de sobă și am încercat s-o mângâi, ea a țipat să n-o ating și mi-a trântit cuvântul în față: să nu te atingi de mine că-s o sterpătură!...

— Așa a zis: sterpătură? Femeia se ridică de la locul ei, de pe laiță.

— Da, Ignat roșește la față: iată că mi-a scăpat din gură... Ce-i cu mine oare? în fața ta mă pierd... Spun totul ca un copil, zău...

Femeia zâmbește îngăduitoare și întinde mâna de parcă ar vrea să-l mângâie pe cap. O lasă încet pe masă, cu palma desfăcută. Peste o vreme își adună degetele și o pune iar pe genunchi.

— Dacă spune ce are pe suflet, omul se mai răcorește, îi trece. Ți-am povestit viața mea... Mă gândesc că toate nenorocirile femeilor de la bărbați se trag... N-aș mai fi ajuns să-i cunosc!...

Respiră greu, sufocându-se.

— Las că-s bune și femeile. Drept că nu le prea cunosc, atât cât o știu pe-a mea, din celelalte: pe mama, pe sora... Dar aud de la alți bărbați... Rele, iuți, caută cum ar face sânge rău bărbaților, uneltesc împotriva lor... Își ia de seamă Ignat că se poate face de râs și o întoarce: numai tu, zău, că... De tine n-aș spune. Cum te-am văzut dintâi, așa rușinoasă, am simțit că ai suflet bun, dar tare necăjit și mi s-a făcut milă de tine...

— Lasă că nu mai sunt eu așa cum zici! izbucnește femeia. Nici rușinoasă și nici bună. Mai degrabă-s femeie rea. Și drept ai spus dinioarea: femeile-s rele. Iar eu poate că-s mai rea decât altele...

Ignat rămâne cu gura căscată: femeia s-a schimbat la față. Pe chip i s-a lăsat o pânză rară, care se întinde ba de-un colț, ba de altul, prin urzeala ei ochii acum scânteiază, acum se sting, gura se frânge

Într-o secundă, revine la forma normală, obrazii și ei... Ceva întunecat, răscolitor izbucnește din adâncul sufletului schimonosindu-i înfățișarea.

— Dacă nu eram rea, de ce-a căzut pedeapsa pe capul meu? Nimic pe lumea asta nu i se dă omului pe degeaba. Pentru toate are a plăti. Eram și eu o femeie, de ca toate femeile: nici mai bună, nici mai rea. Aș fi putut să-mi trăiesc zilele câte le aveam tot așa, până la sfârșit. Dar nu! Mi-am băgat în cap că merit mai mult decât aveam. Drept să-ți mărturisesc: le uram uneori pe femeile cu familie – bărbați, copii... Multe dintre ele nu merită, îmi ziceam. Și când mi-a apărut în cale omuleanul cu sacul de merinde, ființa mi s-a aprins toată. Nu știu cum și în ce chip, dar am simțit că aista-i al meu. Te-am amăgit când ți-am spus că am trecut numai o dată pe lângă stâlpul de care stătea sprijinit – am trecut de câteva ori. I-am dat a înțelege – din cătături! – să vină după mine. Tot eu am vorbit întâi. Nu mi se mai întâmplase niciodată, dar atunci parcă a intrat diavolul în mine. Să pornesc eu vorba prima cu un bărbat? N-am să mi-o iert câte zile voi avea... Eu, eu l-am adus la bătrâna de care ți-am spus. Tot eu i-am arătat unde trăiesc, i-am spus că-s singură, iar când a venit l-am alungat și tot eu l-am chemat înapoi. Cele trei nopți am plâns că nu știam ce-i cu mine, ce mă fac singură, singură în casă.

Ani, ani lungi și eu singură, tot singură?... Iată că-mi ieșise pușcăriașul ista în cale... O, eram gata să-i fac casa rai, să-i dau toată libertatea și i-am dat-o... Am fost fericiți... Aproape un an de zile... Nu-mi venea să cred că eu – auzi? – am parte de atâta noroc. Când dormea, mă ridicam uneori din pat, mă duceam la fereastră, mă uitam la cerul cu stele și prindeam a plânge, plângeam înăbușit să nu mă audă. Tot mă auzea, mă chema la dânsul și mă întreba: de ce plângi? Nu știam ce să-i răspund. Ziceam că de prea multă fericire plâng. Mă tipărea cu palma pe umăr, mă trăgea la dânsul, mă mângâia și-mi zicea să nu mai plâng. Și nu mai plângeam, adormeam... Prin somn tresăream, visam că l-am pierdut, că au venit și mi l-au luat. A doua zi îi povesteam visele, iar el râdea... Râsul lui era ciudat nu știu cum... Și iar se trezea în mine teama din vis, din somn, și toată ziua umblam cu teama-n sân.

— De ce te temeai?

— Să nu cumva să se întâmple ceva și să mi-l ieie... Mă gândeam că nu știu tot despre viața lui, simțeam că-mi ascunde ceva, că se ține

oarecum departe...

— Se uita nu știu cum la tine?

— Asta am înțeles eu mai târziu. Dar în acel an parcă-mi luase cineva vederile. Oarbă eram. Numai fericirea mea o vedeam. Abia când s-a născut copilul, iar peste câteva săptămâni a murit și l-am îngropat, atunci m-am trezit... Dintr-un vis frumos m-am trezit și m-am văzut în plină lume – cum să zic? – m-am văzut goală-goluță în mijlocul satului. A fost ceva strașnic, nici nu-ți pot povesti... Atunci am cunoscut ce amăgire-i fericirea omului pe lume...

— Din cauza copilului? Dar puteați să mai aveți...

— Și eu așa am zis: suntem tineri, Xenea, vom mai avea copii. S-a uitat la mine, n-a spus nimic. I-am citit pe chip că s-a rupt ceva într-însul. Nu mai este cel de mai nainte. Zi de zi s-a tot îndepărtat de mine, până când într-un rând mă întorc acasă și nu l-am găsit...

— Dar amu l-ai găsit!

— L-am găsit și ce folos? Lunile de la urmă le-am cântărit pe toate, le-am măsurat, le-am chibzuit, le-am pus așa, le-am pus altfel. A plecat de la mine – înțelegeam că altfel n-a putut să facă. Dacă atâta vreme nu s-a auzit că ar fi mort, m-am gândit că s-o fi întors pe locurile unde și-a ispășit pedeapsa. Și iar mi-am zis: departe nu putea să se ducă, poate iar s-a tras la satul lui? M-am interesat din unul în altul – nu era. Iar când a venit vecinul și mi-a spus că l-a întâlnit, că lucrează la fabrică, am înțeles că l-a înghițit orașul și nu se mai întoarce la mine niciodată. Și am mai înțeles că nu trebuie să-l caut nici într-un chip... Totuși, m-am dus. De ce? Nu știu. Știam că-n zadar mă duc. Ori că mai trăgeam un pic de nădejde că aș avea putere asupra lui, ca atunci dintâi?... Iar licărise o rază... Știi ce mi-a spus acolo, la poartă?... «Destul ce-a fost frumos între noi. Mai mult nu se putea să avem. Numai de iad am fi avut parte, de iadu-n casă...» Amu mă gândesc și-i dau dreptate. Atâția se iau, se însoară, se mărită, la început trăiesc bine și frumos, iar pe urmă li se face viața un chin fără de sfârșit! Și asta cu copii. Dar dacă n-ai copii?...

— Da... Ignat cade pe gânduri.

— Într-un cuvânt, îi dau dreptate... Eu nu-l învinuiesc de nimic. Am să-i doresc sănătate și să-și clădească viața cum va avea dorință și-i va sta în putere... I-am spus: rămâi sănătos și-ți mulțumesc de fericirea pe care mi-ai dăruit-o... Și pe mine să mă ierți dacă n-am putut să fiu cum ai fi vrut tu...

Ochii i se umezesc. Și-i acoperă cu amândouă mâinile, rămânând cu fața acoperită cu palmele. Ignat nu mai știe ce să creadă despre femeia asta: ultimele cuvinte – felul cum i-a dat dreptate bărbatului cu care a trăit un an de zile, a făcut și a înmormântat un copil, omul care a fost, poate, prima și ultima ei bucurie în viață, acela de care s-a agățat cu atâta disperare la stația de autobuz – l-au zguduit descumpănindu-l cu totul. Se uită la dânsa mut de mirare și vede cum femeia asta, care șade alături, la o întinsătură de mână, deodată prinde a crește, a se înălța în ochii lui, vine dintr-o parte un abur care o învăluie acoperind-o, apoi se rărește descoperindu-i trăsăturile feței, ochii, obrazii, umerii, mâinile pe care le ține acum întinse pe masă și se ating ușor una de alta – degetele s-au făcut lungi, albe și peste seamă de subțiri, se mișcă unele spre altele, se ating parcă ar vorbi între ele, degetele. Simte venind dinspre femeie o lumină care-l umple, o lumină care pe de-o parte o îndepărtează de dânsul, o înalță, ca pe-o ființă din altă lume, necunoscută, pe de altă parte îi toarnă-n suflet o bucurie nemaicunoscută, nemaitrăită vreodată de dânsul. Își amintește propria spusă că femeile sunt rele, că de la dânsule se trag cele mai multe nenorociri, și i se face rușine, ar vrea să-și ceară iertare, să-și ia cuvintele înapoi. O privește și nu-i vine a crede că pot exista așa femei pe lume, cu suflet atât de înțelegător, de iertător. Gândul i se întoarce înăuntrul său și se vede mic, mic și neînsemnat, și rău, și neînțelegător... Numai azi... atâtea gânduri pline de ură i-au trecut prin cap, și asupra surorii sale, și asupra lui Petrea, a babei Ioana, a lui tată-său Iosub, a doctoriței și... asupra Anei. Da, și a Anei! Când o aștepta la fereastră și ea nu se arăta, umbla pe sub ferestre și ea tot nu apărea... Un sfert de oră, o jumătate de oră, când, în sfârșit, a văzut-o, mânia împotriva ei a explodat, s-a vărsat ca fierea-n sânge otrăvindu-i sufletul... De ce? De ce atâta răutate în mine? Sunt rău, rău la suflet, sunt mărunț...

— Lasă că se întoarce el, grăiește Ignat pe neașteptate. Ai să vezi: are să se întoarcă la tine...

Femeia îi răspunde printr-un zâmbet plin de înțelegere – de acolo, de sus, din aburul ce-o învăluie:

— Nu. Niciodată.

Cuvinte care veniră s-o înalțe și mai mult în ochii lui. Înseamnă că știe mai bine, înțelege mai mult viața, vede lucrurile mai adânc. Iar eu – ce știu eu? E încredințată că bărbatul n-are să se mai întoarcă

niciodată – de ce? De aceea, pesemne, că în toate a fost voința ei, nu a lui. A lui voință s-a arătat atunci când a hotărât să plece de la dânsa, când a văzut că n-a mai rămas nimic care să-i lege. Iar noi? A cui voință a fost la noi? Cine a ales: eu sau Ana?... Ignat duce mâna la frunte: o întrebare ce nu și-a pus-o niciodată, o întrebare care n-a existat pentru dânsul... Acum o aude răsunându-i în urechi, tare, tăios – vine parcă din afară, dar parcă dinăuntrul lui. Și-n clipa următoare răspunsul: sigur că ea, Ana, a ales – a fost voința ei...

— Ascultă! ridică privirea către cea din fața lui: ești femeie deșteaptă, răspunde-mi: adevărat că tu l-ai ales pe bărbatu-tău, nu el, e adevărat?

Ea îi zâmbeste, de sus, ghicindu-i gândul:

— Da. Eu.

— Acum spune-mi, te rog: dacă din noi doi femeia a ales (tot femeia!), are ea dreptul să plece și să lase, ea, care a ales? Nu ți se pare că ea își arată voința de două ori – atunci când a ales și mai pe urmă, când pleacă și mă lasă – iar eu nu mi-o arăt niciodată?

— Voința? Dar ce înțelegei dumneata când zici: voința?

— Cum să-ți spun? Dorința... ceea ce vreau eu... ce doresc... ce-mi place, ce-aș vrea să fie, într-un cuvânt ceea ce-i în sufletul meu... Trăiesc cât trăiesc și de la o vreme dacă nu-mi mai place am ieșit și am plecat. Cum a făcut bărbatul tău.

— Dar a avut o pricină.

— Crezi că eu nu am? Ooo! clatină din cap Ignat uitându-se iar îndurerat spre femeie... De câte ori am vrut să-mi iau lumea-n cap... Să plec unde m-or duce ochii, în neagra străinătate. Să încep acolo o viață nouă, s-o clădesc așa cum am dorit-o și n-am izbutit...

— Mata?! Să pleci? N-aș crede. Ești alt fel de om. Mata n-ai să poți pleca niciodată. Unul ca fostul meu bărbat – da. El a avut putere să se ieie de piept cu frate-său, să facă pușcărie, să intre-n casa mea, să trăiască cu mine, cu toate că a fost mai mult voința mea, nu a lui, apoi să iasă într-o zi și să plece pentru totdeauna. A putut. Mata n-ai să poți. S-o știi de la mine.

— Înseamnă că... Ignat simte cum i se deschide un hău sub picioare – negru, fără fund... Înseamnă că Ana știa... că n-am să pot și a hotărât să... plece ea? Dar de ce nu mi-a spus? Rămâne cu ochii duși, privind în gol... Amu mi-aduc aminte ochii ei când a strigat să n-o ating. M-au privit așa de pătrunzător, erau așa de învăpăiați... privea prin

mine, dincolo, parcă nici n-aș fi fost eu în fața ei, numai umbra mea. Exact așa m-a privit și atunci când s-a rupt din mâinile lui Petrea, a venit și s-a agățat de brațul meu...

— Din mâinile lui Petrea?

— Da, voia s-o urce-n motocicletă s-o ducă la casa lui. Se înțelesese cu părinții ei. Noi ne știam de mai nainte, prietenisem, dar eram certați și nu ne mai întâlneam. În acea duminică de vară – venisem în concediu – m-am dus devala la joc. Eram în uniformă de marinar...

— Marinar?

— Am făcut serviciul la marină... Când m-a văzut, s-a rupt din mâinile lui – mai în glumă, mai cu sila el o ducea la motocicletă care stătea mai la o parte... De ce? De ce s-a rupt din mâinile lui și a venit la mine dacă nu mai vorbeam amândoi?

— Înseamnă că ținea la tine. Așa suntem făcute noi, femeile: ne certăm cu voi, vă blestemăm, vă urâm, dar în adâncul inimii vă iubim. Poate că atunci când vă urâm mai tare, atunci vă iubim mai cu foc. Eu, bunăoară, abia amu simt cât de drag și scump îmi este Xenea. Nu știu, nu știu ce-am să fac – nici nu-mi vine a mă întoarce în sat. N-am să pot intra în casă, să văd lucrurile pe care le-am cumpărat amândoi, de care ne-am atins amândoi...

Ignat prinde a clipi des: i s-a pus o ceață pe ochi.

— Și eu... tot așa și eu. Dacă ai ști ce greu îmi vine când termin lucrul și trebuie să mă întorc acasă. Ajung aici, intru pe poartă, calc prin ogradă... Apoi descui ușa, o deschid, calc în tindă și dau cu ochii de hainele ei...

— Hainele?

— Da, paltonul, rochia... Stau așa cum le-am pus când le-am adus. Agățate-n cui. Deasupra broboada, jos pantofiorii... Parcă-o văd pe dânsa când intru...

— Chiar așa?

— Asta-n prima clipă, dar pe urmă... Pe urmă iar mă cuprinde pustiul. Ies în prag, mă sprijin cu umărul de ușor... Cum de-a putut să plece așa?... Da, amu îmi aduc aminte de ochii ei... Totdeauna când privea la mine vedea dincolo... Nu pe mine, altceva vedea...

— Cum: altceva? Ce tot vorbești, omule? Musafira supărată ia apărarea celeilalte femei pe care nici în ochi n-o văzuse, nici n-o știa, decât numai ce auzise din gura acestui uriaș copilăros.

— Da, nu pe mine, ci... ceea ce voia ea, gândurile ei, dorințele le vedea. Nu știi mata ce ochi are Ana mea, nu știi. Noaptea când sting lumina și mă culc, îi văd tot timpul în fața mea. Auzi? Mă privesc de sus: dintr-un colț, de pe fereastră, de pe sobă, de sub streășină. Totdeauna de sus. Mă privesc cu înțeles. Îi întreb: ce vreți? ce aveți? spuneți-mi, nu mă chinuiți, auziți?... Ascultă, femeie înțeleaptă, poți să-mi spui de ce mi se arată ochii Anei? De ce mă urmăresc, de ce mă chinuiesc – și ziua, și noaptea, și când sunt treaz, întins în patul ista, cu fața-n sus, și după ce adorm – de ce?

— Pentru că o iubești... Și ea te iubește. De aceea vin... Ochii ei te văd mereu, ochii ei... Și atunci îi vezi ochii, fața, pentru că se gândește latine mereu...

— Nu! exclamă Ignat: fața nu i-o văd. Nu i-o pot vedea niciodată. Vreau și nu-mi pot aduce aminte, cum și ce trăsături are... Numai ochii – vin singuri, mă privesc țință. Când nu mai pot rezista, îmi întorc privirea de la tavan spre perete, trece o secundă și apar din perete și mă ațintesc iar... Ce vreți? le strig: ce aveți să-mi spuneți? nu mă chinuiți așa... Dar ei tac. Auzi? Tac. Știu că au a-mi spune multe. Așa-i Ana mea: tace și se uită la mine, iar sufletul ei clocotește, se revarsă asupra mea, prin ochi, cu toată patima, ciuda, mila, jalea, ura, cu tot ce are. O, spune-mi tu, femeie deșteaptă, ce-i tăcerea asta a ei? Ah, acum taci și tu? Ți-ai acoperit gura cu palma, te uiți la mine printre gene și taci? Taci cum tace Ana mea, cum tăceți voi, femeile, după ce ne-ați prins, după ce ne-ați legat, că nu mai putem pleca de la voi, după ce ne-ați făcut robii voștri... Dai din cap că nu e așa. De ce: nu e așa? Spune-mi! Iar taci... Ziceam mai adineaori că ea a ales. Ea, Ana. Așa am crezut și eu, așa credea și ea. Dar nu-i adevărat: eu am ales! auzi? Înainte de a se lega Petrea de dânsa, Ana a fost aleasă de mine. Eu am sărutat-o întâiul. Cu mine s-a plimbat seara pe lună. Cu mine a mers devala în livezi, la Nistru – cu mine. Și când ne-am certat, eu am lăsat-o și n-am vorbit. Să văd ce-o să facă. Știam că fără mine n-are să poată trăi, n-are viață... Mi-a scris că se mărită, se duce după oricine și o să uite de mine. Să uiți? Poftim, uită! Iar dacă uiți, atunci de ce-mi scrii? Pentru că nu poți uita. Pentru că eu te-am sărutat întâiul. Cu mine te-ai plimbat seara pe lună. Dacă ar putea uita omul așa ușor... Poate că ar fi cea mai fericită ființă pe lume.

— Cea mai nenorocită, clatină din cap femeia.

— Da?! o privește Ignat: poate că ai dreptate. Numai că... Atunci

cum de-a putut să uite tot ce-a fost între noi? Anii trăiți împreună... pereții iștia pe care i-am înălțat amândoi... Să le uite pe toate, să le lase și să se ducă...

— Dar nu le-a uitat. De ce crezi că le-a uitat? Și apoi crezi că ușor i-a fost să se ducă?

Femeia vrea să-l potolească, să-l ogoiască, îi vorbește despre Ana lui pe care n-a văzut-o, n-o cunoaște, dar în gândul ei se gândește la fostul soț, acela care a plecat de la dânsa tot așa, pe neașteptate – astfel se mângâie pe ea însăși. Nu, el n-a uitat ce-a fost între dânsii, n-o să poată uita...

— Dar ce vină am eu? strigă Ignat. Dacă am vreo vină, să mi-o spună în față. O, știu: vina mea e că am luat-o. Atunci când s-a agățat de brațul meu, am adus-o la mine acasă, la părinții mei: asta o să vă fie vouă noră și mie soție... N-aveam de gând să mă însor. Dacă n-o aduceam, poate că mai bine era. Nu se chinuia ea cu mine, nu mă chinuiam eu cu dânsa... De ce datini din cap, femeie înțeleaptă și deșteaptă ce ești? Vorbesc aiurea? De ce: aiurea? Gândește-te la situația mea: de luni de zile singur, singur cuc. Nu, nu mi-i că trebuie să caut de gospodărie: singur să gătesc, să spăl, dar mi-i necaz de ce-a trebuit să hotărască fără mine și să plece? Parcă eu aș fi fost contra? N-aș fi înțeles-o, n-aș fi lăsat-o?...

— Cred că din disperare.

— Disperare?

— Ea-i fire tăcută, mai mult tăcută, precum zici tu... A văzut că nu-i vorbești deschis – și tu ca bărbat trebuia să-i vorbești primul – și atunci a hotărât să... Adică... nu că a hotărât, a fost ca o izbucnire dinăuntru plecarea ei... Acum femeia se gândește la propriul necaz, așa procedase și bărbatul ei: tăiasse dintr-odată, pe neașteptate. Acum înțelege ce, cum și de ce s-a întâmplat așa. Încă o dată își dă seama cât de mult se aseamănă situația ei cu cea a omului de alături... Așa a plecat și-al meu. S-a dus fără să-mi spună o jumătate de cuvânt...

— Mie mi l-a strigat, cuvântul. Auzi tu, femeie înțeleaptă ce ești? Mi l-a strigat! Ce cuvânt, Doamne, Doamne. Niciodată nu i l-am spus, nici prin gând să-mi treacă. Îl auzisem din copilărie, dar... privitor la dobitoace: oi, vaci... Dar să-l leg de-o femeie, de... femeia mea? Ce lovitură pentru mine să-l aud! Și de la cine? Din gura cui? Din gura Anei... Cică eu aș fi spus despre dânsa... Auzi, femeie deșteaptă și înțeleaptă ce ești, mă auzi? Ce crezi că s-a făcut atunci cu mintea mea,

în sufletul meu? Știi tu oare că un cuvânt e în stare să omoare un om, știi?!

— Știi, răspunde femeia. Dar tu lasă, liniștește-te, nu te dărâma până-ntr-atâta. Să nu crezi că a spus-o cu gând să te amărase. A spus-o, după câte înțeleg, mai mult pentru dânsa. Ori... ca să vadă ce-ai să faci și cum ai să te porți când ai să-l auzi...

— Eu? Cum era să mă port? Ce trebuia să fac? Spune-mi ce trebuia și n-am făcut? Iarăși taci? Iar ți-ai acoperit gura cu palma. Știi, sunt vinovat. Ai dreptate să mă privești cu dojana. Amu știu că eu – numai eu – sunt vinovat de toate.

Femeia înclină capul: parcă afirmativ, parcă a dezaprobare.

— Da, da! Ignat se aprinde și mai tare: trebuia să cad în genunchi, la picioarele ei când a rostit cuvântul acela blestemat. Să cad și să-i sărut picioarele ca să nu se poată duce de acasă... Picioarele ei, care au fost cu mine și la greu când urcam piatră la pereți, și când ne odihneam în bătaia lunii, întinși pe patul dintre pereții încă neacoperiți, picioarele ei...

— Trebuia, trebuia...

— Iar dacă a ieșit din casă și a pornit fuga pe uliță, eu de ce-am rămas locului, de ce nu m-am pornit s-o ajung, s-o prind și s-o aduc înapoi, acasă? S-o aduc în brațe, sărutând-o ca pe-un copil, s-o culc și s-o liniștesc: nu plânge, Anuțo dragă, nu-ți rupe inima... inima ta îi și inima mea, și când sângerează inima ta, sângerează și inima mea... liniștește-te și potolește-te... uită vorbele de obidă ce ți le-a spus lumea... că lumea-i rea și nu știe să cruțe sufletul unui om îndurerat... ne-am făcut casă, numai noi știm cum am ridicat-o... și ce-i în casa noastră, numai noi doi să știm... ale noastre și bucuriile, și durerile... Așa să-i fi spus și să-i fi șters lacrimile, aplecându-mă asupra ei și sărutându-i obraji...

— Da, trebuia, trebuia...

— Oh, cum n-am știut ce se face în sufletul ei! Ignat își duce pumnul la frunte și-l apasă, parcă ar vrea să-și spargă osul frunții: cum de nu m-am priceput cât de greu îi este? O vedeam cum se frământă, o vedeam cum se chinuie ultima vreme, dar mă gândeam că o fi purces grea, de asta s-a schimbat la față și la vorbă... Cum de se ținea, sârmana, cum de mai putea să glumească uneori?...

— O! vorbește pe alt ton Ignat, mirat el însuși de gândul ce i-a venit, de dezlegarea ce-a găsit-o: nu știi, femeie deșteaptă și înțeleaptă

ce ești, nu știi, așa-i? Ce plan au urzit ele amândouă cu doctorița. Abia acum li l-am ghicit: au vrut să mă încerce să vadă ce bărbat sunt. Să probeze cât țin la Ana... Și eu? M-am dat prins în jocul lor, m-am lăsat păcălit ca un băiețandru. Am prins a o căuta pe doctoriță, a-i spune vorbe frumoase, a roși față de dânsa... Tu mă auzi, femeie? Doctorița pricepea, știa ce-i în gândul și sufletul meu... Ah da, când a înțeles Ana că aș putea să trăiesc fără dânsa, atunci s-a hotărât și a plecat. Ori, poate, a vrut să mă încerce numai, de aceea mi-a adus-o în casă pe doctoriță, de aceea a apropiat-o? Ca s-o cunoască pe femeia pe care o lasă-n locul ei, nu cumva să vină una străină, necunoscută... Cum n-am priceput ce se face în sufletul ei? Cum nu mi-a spus ce are de gând? Cum m-am făcut vinovat în fața ei? O, eu sunt vinovatul, eu și numai eu, vinovatul de toate: de viața ei nenorocită, de durerile ei...

— Anuțo, draga mea, șoptește Ignat: eu sunt cel vinovat, eu... mă auzi? numai eu... o, ești cea mai bună femeie din lume, mă auzi?

— Da, te aude, zice musafira plecând capul.

— Iar cuvântul acela, Ignat duce mâna la gură, ochii i se largesc, fixându-se dincolo de masă, într-un punct nevăzut... iar cuvântul care te-a scos din casa asta a noastră... Se ridică brusc și se întoarce către femeia de alături, privind-o cu ochii în vâpăi:

— Ascultă, femeie bună și înțeleaptă ce ești: poate că... cuvântul acela ea mi i-a spus... mie? auzi: mie! Și eu n-am înțeles... Mie... Mie... Stă câteva clipe așa, apoi ia aminte prin părți, parcă ar căuta ceva. La un moment dat picioarele prind să-i tremure, se lasă pe scaun, își trânteste fruntea pe brațe gemând, apoi prinde a-l scutura... durerea îndelung reținută și înăbușită. Poate că într-adevăr plânge, neauzit, înăuntrul lui – plâns de bărbat.

Poate...

Când înalță capul – m-am dărmătat în fața femeii acesteia, ce-o să creadă despre mine? – și privește peste masă, îi vede mâna retrăgându-se. În prima clipă a crezut că i s-a năzărit, dar după ce-a ieșit afară, în prag, a umblat prin curte, și-a amintit că da, a văzut clar mâna ei: degetele întinse, tremurând... Că fără să le vadă le-a simțit apropiindu-se de fruntea lui, degetele. Iar când a ridicat capul, femeia a lăsat ochii în jos. Atunci a înțeles că gestul pentru dânsul a fost... Se îndreaptă Ignat de spate, se proptește în mâini și zice cu glas tare:

— Dac-așa-i, așa să fie! ce să-i faci? Și ridicându-se în picioare: s-a încălzit bine în casă. Și eu... poate-ar trebui... Vrea să spună: să mai

aduc ceva lemne, dar gândurile o iau în altă parte.

Se uită la ceas: târziu, mai sunt vreo trei patru ore până la ziuă. Dă cu ochii de ulcior. Îl ridică și toarnă în ceștile aproape pline. Pune ulciorul la loc, ia o ceașcă – a lui? poate a ei? – o ridică și zice ca la o masă mare, la nuntă:

— Oameni buni și cinstiți meseni! Să nu luați în nume de rău și nici să nu credeți că vreau să mă arăt mai hâtru și mai deștept ca alții, dar mi-am amintit o poveste. Din alte vremi, din copilărie. Când ședeam cu toții serile pe cuptor și bunica noastră care de mult s-a făcut oale și ulcioare ne spunea povești ca să ne adoarmă. Cică erau odată un om și o femeie. Și aveau ei de toate: și casă, și boi, și cai, și ce mânca, și ce îmbrăca – casă frumoasă, boi voinici, cai grași, podul plin cu grâu, beciurile cu poloboace de vin, lada cu haine, mai pe scurt oameni cu îndestulare. Amândoi harnici, amândoi gospodăroși, de nu ședeau o clipă locului. Și țineau mult unul al altul, căci din dragoste se luaseră. Numai că iaca mare necaz pe capul lor: anii treceau unul după altul, iar copiii nu veneau... «Cum: nu veneau? am întrebat-o pe bunica. Unde erau copiii lor?» Nu-mi puteam închipui casă de om fără copii, mai cu seamă că noi abia încăpeam pe cuptor. «Nu-i aveau, îmi răspunde bunica. Nu le-a dat Dumnezeu copii». – «De ce? De ce nu le-a dat? Chiar niciunul nu le-a dat?» – «Niciunul, răspunde bunica legănându-și capul alb. Niciunul. Și prinde a ne mângâia în creștet, pe toți la rând. Apoi cu alt glas: tare-i greu la gospodărie dacă n-ai copii. Muncește omul de dimineată până-n seară, se trudește, obosește, dar pentru ce? Ca să adune și tot el să mănânce, să cheltuiască, ori să adune ca să adune? Femeia să țină casă, s-o împodobească, dar pentru ce? Ca să se așeze seara cu mâinile-n poală și să se uite ea singură la podoabele de pe pereți?... Fără copii, dragii bunicăi, îi pustie casa omului. Iaca, voi sunteți șase și poate că or să mai vină și alți frați și surori. Să vă iubiți unii pe alții, să vă ajutați și o să vedeți că n-o să vă fie greu la nevoie. Tu, măi Ignate, că porți numele lui bunelu-tău, cată să-ți aduci aminte vorba mea când n-oi mai fi pe lume și să câți de frații și surorile tale mai mici...» – «Am să-i ajut și am să-i apăr. Iar când voi fi mare și am să mă însor, am să am zece copii...» «Oho! au strigat ceilalți, tare de-a sunat ochiul cât palma la fereștriuca de pe cuptor. Atunci, să-ți spun drept, nu m-am gândit ce-am grăit. Amu tot mai des mi-aduc aminte povestea bunicăi și-mi dau seama ce înțeles adânc avea și ce adevăr sfânt conținea: nimic mai trist decât o casă de om fără glas de copil...

Ignat duce ceașca la gură și o golește dintr-o răsuflare. Se așază iar pe scaun.

— Să mă ierți. Mi-a venit chef de vorbă. Să-mi mai treacă de la inimă, zău. Avem aici un cunoscut care de fiecare dată când îl cinstești cu un pahar ține câte-o cuvântare. Așa și eu cu povestea mea...

Femeia îl privește înțelegătoare.

— Știi și eu povestea, de copilă. Cine n-o știe? Dar câți o înțeleg?... Mângâie cu degetele toarta ceștii, apoi o duce la buze, bea un gât și o pune la loc, pe masă... Am s-o spun eu mai departe. Într-o bună zi zice omul către femeie: știi ce, femeie-hăi? Așa nu mai putem trăi. Mă duc pe lume, poate-oi găsi vreun suflet. Oricine-mi va ieși în cale, am să-l iau și am să-l aduc acasă – pasăre, dobitoc – și acela să fie copilul nostru...

Ignat zâmbește:

— Pasăre... dobitoc... Aș zice că tot mai bine să întâlnești suflare de om... Drept să-ți spun, de la început nu mă deranja, dar de la o vreme am căzut la gânduri. Îi ziceam uneori nevastei: poate luăm unul de la casa de copii? Să vezi cum s-a schimbat la față, să vezi ce...

— A fost prima ta greșală. Nu trebuia să-i spui asta. Știi ce înseamnă pentru o femeie tânără să pui la îndoială posibilitățile ei de a fi mamă?...

— Ea singură mi-a adiat vorba în câteva rânduri: ce zici, bărbate, bine-am face să luăm un copil de suflet? Chiar de-i vom avea pe ai noștri...

— Negreșit că-i vom avea!

— Da, da, îmi răspundea, dar ochii i se împăinjeneau... Să fi simțit ceva de pe atunci și n-a vrut să-mi spună?

— Poate. Poate...

Ignat își amintește că astă primăvară, pe când înfloreau zarzării, venea de pe unde-o fi venit acasă și vede un băiețel care tot trecea fuga peste șosea, dintr-o parte-n alta. Ochea când vine o mașină și fugea prin fața ei de cealaltă parte. Îi făcea o grozavă plăcere să-nfrunte primejdia. S-a apropiat încet să nu cumva să-l sperie și să-l împingă sub roți, l-a luat de mână și: noroc, flăcăule! te joci? Băiatul a vrut s-o ia din loc – omul ista mă va spune la tata! – dar, uitându-se-n sus la dânsul, a înțeles că n-are de ce se teme. Ignat i-a arătat un camion care cobora ca fulgerul la vale: îl vezi? mergem să trecem pe colo, mai la vale... Și au pornit amândoi. Până la poarta casei lui a aflat că puștiul îi

al lui Petrea inginerul – de câțiva ani tată-său umbla cu însurătoarea și tot nu le-a găsit mamă. Ce-i veni că-l aduse la dâșii.

I-a arătat pe drum niște comicării, apoi i-a spus că are o jucărie care se ridică singură, zboară și se așază jos pe pământ ori pe casă ori pe copac, unde vrea... Era un elicopter stricat, pe care-l găsisese în grădină – îl pierduseră, pesemne, niște copii – l-a pus sub streășină și a uitat de el... Când l-a văzut băiețașul, i-au scânteiat ochii. S-au așezat amândoi pe prag să dreagă elicea, de fapt să meșterească alta, și l-a întrebat pe băiețel ce-ar vrea să fie când va crește mare... Aviator, a răspuns. Ignat: bine-i să zbori, dar mai interesant să fii marinar. Călătorești pe mări și oceane, vezi țări străine... în vremea asta apare Ana... Ce faceți aici? Cine-i băiatul ista?

— Prietenul meu! Văzând-o, copilul a rupt-o de fugă. Ignat i-a strigat: stai! de ce fugi? Abia la poartă l-a ajuns. I-a pus mâna pe umăr: de ce te-ai speriat, copile dragă? – ție am să-ți spun, iar ei nu, că-i femeia rea – rea? de ce: rea? cine ți-a spus asta? – mătușă-mea... zice că din cauza ei a murit mama mea... Întâmplarea l-a cutremurat. Anei nu i-a spus, iar el a umblat câteva zile necăjit și abătut.

— Cum îi viața asta. Nu știe omul ce-l așteaptă până mâine...

— Așa-i: cât trăiești te chinuiești. Dar poate că așa trebuie să fie. Dacă ai duce-o tot în bine și bucurie, nici nu te-ai îndura să mori când îți vine vremea...

— Și eu mă gândesc de multe ori: mai face oare să trăiești dacă nu ți-a ieșit viața cum ai vrut?

— Crezi că iese vreo dată? Crezi că este vreun suflet pe lumea asta să aibă tot ce și-a dorit? Omu-i așa de nesățios și nemulțumitor, că totdeauna vrea mai mult și mai bine...

— Ai dreptate. Nu zic: nu. Dar prea cad pe unii multe nenorociri și blesteme. Nici nu știu de unde se iau atâtea...

Femeia și-a lăsat capul pe piept: pare-se, a ațipit. Ignat se uită la ea fără a ști că o să-i întâlnească privirea și va fi nevoit să-și mute ochii în altă parte. De când s-au cunoscut, nu s-a uitat mai atent la ea: părul i se revarsă pe obrazul neted, lucios – nu poate să priceapă: îl poartă prins în coc ori împletit cosițe? – fața palidă, nasul mic, gura un pic cam mare... o ținută distinsă vădind demnitate, înțelegere a lucrurilor, a oamenilor, a vieții... Ochii de o culoare nedefinită, mereu se schimbă: acum luminoși, acum întunecați, stinși, dar mocnind ca tăciunii sub spuză. Chipul ei are un farmec aparte, și Ignat își dă seama că-i face

plăcere s-o privească.

— Poftim, îi întinde ceaşca cu vin: cinsteşte. Femeia trezindu-se din gândurile ei:

— Nu. Nu beau.

— Nici n-ai gustat măcar.

— Am luat vreo două guri, dar... Eu nu beau, zău... Mă ameţeşte. Aruncă o privire spre deşteptătorul de pe pervazul ferestrei din fund. Ignat surprinde mişcarea şi se uită şi el mecanic într-acolo.

— Ai face bine să te culci şi să te odihneşti. Eşti tare obosită...

— Nu, nu, nu! Doamne fereşte! Ridicându-se de pe scaun, porneşte spre uşă... Am intrat numai aşa, să mă dezmořesc olecuţă. Iaca ies şi am să aştept: poate vine vreo maşină.

Ignat clatină din cap:

— De unde maşini la vremea asta? De mult a trecut de miezul nopţii... Deşteptătorul arată ora două... Şi chiar de trece vreuna, cum să te sui cu un om necunoscut la vreme de noapte?

Femeia îl priveşte mirată.

— Nici pe mine nu mă prea ştii, îşi ia de seamă Ignat: dar tot ne cunoaştem de-o jumătate de zi şi din ce ne-am mărturisit unul altuia. Dar dacă-ţi pare că-s om rău...

— Nu, să nu zici aşa... De cum te-am văzut, am înţeles ce fel de om eşti. De asta nici nu m-am ferit...

Lui Ignat îi iau foc obrazii ca la un băieţandru de şaisprezece ani. Ia de pe masă o nucă, o poartă printre degete, o strânge, chipurile s-o desfacă, dar o pune înapoi, pe masă.

— Ascultă, Ano! zice ridicându-se: iaca patul. Culcă-te şi te hodineşte. Ca acasă. Da mâine-n zori ai să prinzi o maşină şi ai să pleci. Iar eu... eu am să mă duc la alde mama şi am să dorm. Nu-i departe...

— Cum: să te duci şi să mă laşi?! Doamne fereşte nu rămân singură. Mai bine stau toată noaptea-n drum.

Ignat se uită la faţa ei speriată: acum arată ca o fetiţă. Ce femeie şi asta? N-am mai văzut, zău!

— Ştii ce, Ana? zice cu glas apăsător, poruncitor: eu am să ies că am ceva de lucru prin ogradă... Ignat ia cele câteva perne de deasupra, de pe patul mare, şi le mută-n cel mic, lăsând una... Tu desfă patul şi te culcă. Ce să stai şi să te chinuieşti?

Femeia îl priveşte cu ochii măriţi, plini de duioşie. Ignat se fâstăceşte – el, cogeamite bărbătoi!

— Gata. Poți să te culci. Eu ies.

— Dar nu cumva să te duci! auzi?!

Ignat face semn: nu mă duc, și iese. Pe prag se oprește – vine în urma mea? Ușa nu se aude, numai clanța – a vrut să pornească și s-a oprit? Ieșit din casă, simte aerul umed și rece. E numai în jachetă, împinge ușa tinzii – era în ungher o pufoaică veche, o găsește pe întuneric și o ia. Și-o aruncă pe umeri, stă pe prag și ascultă: niciun zgomot, liniște împrejur. Peste livăduica din fața casei cu pomi tineri, subțirei se așterne lumina din ferești, mai încolo se ghicesc în întuneric cele câteva case vecine. La stânga, pe vale, se întinde satul. Șoseaua doarme. Numai în dreapta, jos, la sute de metri adâncime, abia auzit, răsuflă Nistrul. De când se ține minte Ignat prinde mișcarea apelor pe vale: primăvara când se umflă gheața și pornește la vale, vara când curg liniștite sau dau ploi mari și vin puhoaiile, toamna când iar se molcomește bătrânul fluviu... De când s-a mutat în casa de pe Mal, trezindu-se din somn noaptea ori ieșind pe-un minut afară, stă și malul îi răspunde, odată cu valurile de aer vin miresmele luncii, șoaptele suflării lor... Pe dată își amintește de omul cu căruța încărcată cu măldări, după care-a pornit aseară împreună cu femeia asta... Auzi tu? Se apucă să-și îmbrace pufoaica pe mâneci – mă gândesc la cel cu stuful, dar de musafiră am uitat! S-o fi culcat oare?... Dă să facă un pas să se uite pe fereastră, dar se oprește: poate să creadă că o spionez... las-o în voia ei...

Coboară de pe prag, găsește răzătoarea și se apucă să-și curețe bocancii de glod. Pământul s-a făcut mai tare. Vântul s-a întors din Sus. Se dă la colțul casei dinspre șosea – bate în față, rece...

— Noaptea asta are să-nghețe...

Se întoarce și vede o umbră trecând prin cele două dreptunghiuri de lumină ce se aștern pe fața ogrăzii și-n livadă. Tresare: merge cineva? dar cine... și pe loc își dă seama: îi umbra femeii din casă. A ieșit și ea? O fi având nevoie, îi om viu... Se uită mai bine: n-a ieșit... se dezbracă?... S-a apucat să strângă masa... După umbră se vede că face ceva cu mâinile... Hai că s-a liniștit. Cum s-a mai speriat că mă duc și am s-o las...

— Ce femeie și asta, zău...

Pornește de la colțul casei, trece pe lângă prag și se duce mai departe. Aruncă o privire pe fereastră înăuntru: da, șterge masa, se duce la plită – o fi aruncat cojile de nucă pe foc – vine înapoi... Ignat

mai face câțiva pași... cât pe ce să dea peste ligheanul pus să se strângă apă de ploaie de la streășină. Vreo câteva săptămâni în urmă s-a apucat să spele ceva rufe, le-a înmuiat și așa au rămas. Și-a zis că nu se schimbă până nu i se întoarce femeia, dar l-a văzut mamă-sa cum se poartă și i-a zis să le aducă la dânsa. Nu le-a dus. A trimis-o pe Paraschița să le ia, n-a putut, că Ignat le-a aruncat în pod, iar scara o împrumutase unui vecin. După care și-a zis: m-oi duce la spital, are să mă vadă Ana cum umblu îmbrăcat și nici n-are să vrea să stea de vorbă cu mine. Așa a fost!... Te mai speli? Te mai schimbi? Cine te spală? l-a întrebat.

— Eu singur, a mințit Ignat, dar abia după aceea a înmuiat câte ceva... La lucru se duce tot cu cele murdare... Azi, adică ieri, când s-a pornit la orăș, și-a luat schimburi noi – ultima pereche ce-o are.

Ridică ligheanul pe jumătate cu apă – era să i-o verse mânăzul lui Petrea – și-l duce spre saraiul de la vale de casă. Când să deschidă ușa, simte pe față câteva picături reci – a sărit apa din lighean? își șterge fața, dar alți picuri îi cad pe podul palmei.

— Plouă... dacă o întoarce-n ger, o să se facă un ghețuș...

Nouri groși, cenușii fug la vale parcă i-ar mâna cineva. Prin rupturi clipește arar câte-o stea: apare și dispare. Mai sus sunt alți nouri, care fug și ei, dar în direcție opusă, spre miazănoapte.

Cum stă cu fața întoarsă spre cer, i se așază iar ceva rece pe obraz. Nu mai este ploaie – fulguiește. Până la ziuă poate să o întoarcă în ninsoare.

Deschide ușa, pune ligheanul, când să iasă, prinde cu piciorul în ceva – o coadă de lemn... furca!, de unde s-a luat aici, că nu era? O ia, o învârtește în mâini – mai bună furcă nu găsești: coada netedă, oleacă adusă la mijloc, coarnele lungi, ascuțite, oțel bun... Se vede treaba că a luat-o careva când nu eram acasă, a săpat, a adus-o și a pus-o aici...

— Trebuie să mă apuc să sap grădina.

Iese din sarai, trage ușa și după ce-o închide vede că a ieșit cu furca-n mână. Vrea să se întoarcă, s-o pună la loc, dar se răzgândește și taie ograda-n curmeziș. Merge, furca vine-n urma lui sunându-și coarnele de pământ. În dreptul gropii pentru beci vede o căldare. De unde s-a luat aici? Cine-a pus-o? A luat ieri șoferul apă de la robinet cu căldarea lui? O apucă – dar îi căldarea stricată cu care căram lut, nisip... Pornește cu ea spre sarai: s-o pun la dos, are să fie de trebuință... Face câțiva pași mișcând greoi picioarele – nourii brusc se

sparg, de peste dealul dinspre oraș se revarsă o lumină alburie – pentru o secundă acoperișul casei se smulge din întuneric, aprinzându-se ca arama. Peretele din față se luminează, casa cu ferestrele luminate se rupe din apele nopții, și Ignat are impresia că nu nourii, ci casa lui fuge pe fața pământului și, ajungând într-o poiană a cerului, se întâlnește cu luna. În clipa următoare casa se cufundă în întuneric... Ignat strânge toarta căldării, simte cu pielea palmei ceamurul de pe ea – și o vede pe Ana urcând căldarea grea pe schele... Na, ține! Ignat ia căldarea, apucă să observe o șuviță de păr ieșită de sub broboadă, pe tâmpla dreaptă o bucată de ceamur uscat prins de păr... N-o umplea, că-i grea...

— Fleacuri... tu urci acolo și mai greu... Căldarea asta a doborât-o... Gândurile apucă-n altă parte: s-o ducă-n sărai? să n-o ducă?... Ieșind iar din întuneric, casa se face mai naltă, mai mare... Cum crește, se apropie de dânsul, el parcă ar merge, parcă ar sta locului ținând într-o mână căldarea, în alta furca de fier... Ia uite ce mi se năzare: că vine casa peste mine! Se vede că rău am obosit... – ai obosit... ai face bine să te culci – da, îi vremea, dar mai am ceva treabă și pe urmă... – pe urmă ce-ai să faci: ai să te duci la mamă-ta? – la mama? – așa ai spus

— Poate că am să mă duc... ce alta îmi rămâne? – dar ai uitat ce-a zis femeia din casă: nu cumva să te duci... nu rămân singură! – a zis – vezi că nu s-a culcat încă? n-are să se culce: se teme să n-o lași singură

— Da? Ignat ia aminte spre fereastră: umblă prin casă, ce face oare? – vezi: se așază, dă cu mâna, trece mai încolo, dă iar cu mâna – mătură! a găsit cioarsa ceea și mătură – și n-are să se culce, n-o știi ce femeie-i asta? – ar trebui, ce mai așteaptă? degrabă se face ziuă...

Ignat tușește o dată tare: chipurile, aici sunt, nu m-am dus. Apoi lovește căldarea de fierul furcii, să se audă că-i aici. Femeia ridică pe-o clipă capul, trage cu urechea, apoi își vede de treabă: un pas și dă cu mâna, alt pas, iar dă...

— Bun. Las-o să măture, și pornește spre sarai.

Se duce să pună căldarea. Pentru asta va trebui să deschidă, și zăvorașul se scoate greu, ușa s-a umflat. Furca de ce-o car cu mine? O înfinge-n pământ și o lasă. Când o înfinge, vârfurile coarnelor sparg coaja pământului – îngheață... până dimineată pământul înțepenește bine... și nu m-am apucat de săpat...

— Grădina. Trebuie să sap grădina...

Pomii – patru rânduri de pruni și meri – i-au sădit înainte de a porni casă, de îndată ce primiră loc aici câteva tinere familii... Tinerii însurăței, își amintește Ignat. Venise a doua oară-n concediu – Ana era la ai lui, lucra laborantă pe atunci... ba trecuse, pare-se, bibliotecară. L-a întrebat într-o scrisoare: ce să fac, să mă duc?

— Fă cum îți place... și pe viitor cum ai să procedezi, așa are să fie bine... Așa are să fie bine... Ignat se oprește cu căldarea-n mână – a uitat încotro și pentru ce a pornit... Are să fie bine...

— Și a fost, nu?

— A fost... Când s-a eliberat la vatră, limba de pământ de pe mal fusese împărțită în șapte pătrate și tinerii începuseră a căra piatra, lemnul, țigla... Aveau și ei piatră pusă lângă casa părintească, la tata Iosub. Au adus-o și au clădit-o aici... în seara când se pregăteau să înceapă a doua zi punerea fundamentului – au poftit lume la clacă – cum ședea amândoi, el pe-o piatră, ea în fața lui cu mâinile încrucișate la piept, era o seară frumoasă, cu lună plină, țârâiau greierii în iarbă, Ana a zis: amu pot să-ți mărturisesc: eu am ales locul... ții minte? eram elevi, urcam într-o seară din livezi, atunci m-ai sărutat – țin minte – a fost exact pe locul acesta – da? nu țin minte... Ana i-a luat capul în palme, l-a întors către lună și a zis privindu-l în ochi: eu țin minte... dar mai pe urmă n-ai vrut să vorbești cu mine, nici să mergem seara în livezi să ne scăldăm... – eram rușinos, nu ca alții... dacă aș fi fost... la căldarea de jos și pornește mai departe: Ana-i femeie harnică, cumsecade, muncitoare, de ce m-aș plânge?... Așa își zicea când cineva căuta să-l convingă că nu i-a reușit viața ori... îi venea lui gândul că s-ar fi putut să fie altfel. Așa își zicea și i se părea că cel mai înțelept lucru îi să se mulțumească cu ce avea, cu viața ce-o trăia, cu situația... Situația... Când îi suna în auz cuvântul, parcă-l izbea cineva... gândurile ce și le așezase cu greu într-o anumită ordine se învălmășeau... îl izbea cineva anume ca să-l scoată din propria ființă, ca să se vadă de la o parte, să-și cerceteze viața și să-și cântărească faptele... Situația ta-i complicată, măi Ignate, zicea adesea badea Pricop... Complicată, complicată, se pomenește vorbind el cu sine însuși: de ce aș crede că-i așa? nu-ți pare? este! chiar acum ți-ai amintit de vremea când lucra Ana la fermă, apoi a trecut la... nu vezi aici ceva... suspect? – ce anume: suspect? – trecerea... apoi împărțirea loturilor, pe mal... – a fost ideea Anei – a fost... de ce dar acum Petrea inginerul a hotărât să dărâme

casele voastre, unele gata, altele neterminate și să construiască... – de sus s-a hotărât... – nu știi nimic, este ideea lui, el a propus, sau el a aprobat, el, de ce? – de ce? de ce? de ce? strigă Ignat sprijinindu-se de colțul de la vale al casei: o vede pe Ana, s-a uitat la dânsul, iar când a strigat și-a întors fața... Ah, iartă-mă, iartă-mă, n-am vrut să... – îi exact pe locul unde a văzut-o în ziua aceea închircindu-se, lăsându-se la pământ, spunându-i să fugă, s-o lase... – n-am vrut să te supăr... Strângând în mână toarta căldării, pășește de-a lungul peretelui, călcând pe prispa de ciment turnată pentru a proteja temelia de apele de ploi, din zăpezi... – mai crezi că am avut, că am ceva cu Petrea? – nu cred, Ană, auzi? nu cred! – crezi dacă vrei, dar află că eu știu de legăturile tale cu doctorița – care doctoriță – cu Marieta – a? Ignat clatină din cap: n-a fost nimic, îți jur! n-am cunoscut, nici nu vreau să cunosc altă femeie decât numai pe tine, auzi? – dar femeia străină care-i la tine în casă, care stă și te așteaptă? – mă așteaptă? e o necăjită și o năpăstuită, am poftit-o să nu steie-n frig... – ooh, Ignate, Ignate! când am venit noaptea pe jos acasă și tu dormeai dus și am așteptat ceasuri lungi la căpătâiul tău, să te trezești... – lasă, nu-mi aminti, iar femeia asta... poate că nici nu mai este în casă, poate că între timp...

Sub streșină, la un câprior se aude un sfârâit de aripi – o păsărică a zbughit-o în noapte. Ignat se oprește-n loc: eu sunt de vină că am zburătăcit-o, unde-o să se aciuieze sărmana, acum noaptea, are s-o mănânce mîța...

— Poate că a ieșit și a plecat...

Face repede înconjurul casei și se oprește în dreptul ferestrei luminate: femeia șade pe pat, cu mâinile-n poală, îngândurată. O privește câteva clipe, apoi se retrage repede: ce stau și mă zgâiesc? O ia spre ușa saraiului: să las odată căldarea. Când se îndepărtează, vede că femeia a ridicat capul și a aruncat o privire spre dânsul: mi-a auzit pașii? Deschide ușa la sarai, pune căldarea, închide ușa cu zăvorul și pornește înapoi. În mijlocul ogrăzii dă peste furca înfiptă în pământ, se sprijină cu pieptul în lemnul ei și cade pe gânduri.

— Să-mi strice ei casa...

Smulge furca din pământ și mutând-o ca pe un toiag se duce până la gârduceanul josuț, pășește peste el, se întoarce cu fața spre casă, pune coarnele în pământ și calcă. Simte cum coarnele sparg pojghița de deasupra – a înțepenit pământul, începe să înghețe, până dimineață se face bocnă și am rămas cu grădina nesăpată – se duc în

adânc, coarnele, ușor – numai deasupra înghețat – apasă mai tare cu piciorul, trage coada spre dânsul și răstoarnă prima țărână – nu-i greu, nu-i deloc greu de săpat – înfige iar furca, iar calcă, iar o întoarce – se poate de săpat, se poate...

— Cum așa: să vie și s-o strice? S-a mirat și ea: casa făcută gata...

Înălță capul, se uită spre fereastră – nu se vede femeia, adineaori ședea pe marginea patului, cu mâinile-n poală, acum nu se vede. Se întoarce și se uită către cealaltă fereastră – nici acolo nu se vede, s-o fi culcat? dar patul stă neatins...

Calcă iar pe furcă, o întoarce, face un pas înapoi, calcă iar. Coarnele ascuțite, de oțel se împlântă în țărână. Propțește lemnul cozii în genunchi, întoarce furca și... iată că are săpat de acum un petic bun. Duce mâna la frunte să și-o șteargă – sudoare amestecată cu aburi de burnița ce se cerne din nourii reci care fug grăbiți peste Nistru-n jos... Cum stă cu mâna pe coada fucii, i se așază ceva pe podul palmei. O ridică și se uită-n zare, spre lumina din fereastră: un fulg mai mărișor. Într-o clipă se topește lăsând o sclipire de almaz. Privind spre fereastră, vede căzând alți fulgi de sus, trec prin lumina ferestrei și se fac nevăzuți – se tolesc înainte de a ajunge la pământ? se aștern pe fața întunecată a curții?

Ignat înfige furca, răstoarnă brazda, se dă un pas înapoi, iar calcă... Bagă de seamă că a săpat exact cât bate lumina din fereastră. Ajunge la un pomușor – îl simte cu capul – se ferește-n stânga. Și mai răstoarnă câteva furci. Acum pomul e în fața lui – tulpina subțire taie lumina ce cade din fereastră în două, iar umbra se așterne drept sub furcă... Da, zice glasul de mai nainte: iac-asa, pot să vină și s-o strice... nu s-a mai întâmplat? adu-ți aminte: când s-a făcut clădirea pentru cârmuirea colhozului, n-au stricat cele două case? – acolo erau două, aicea-s vreo șapte – și ce dacă? o să le dărâme pe toate... ori, poate, numai câteva, celelalte n-au decăt să rămână... – numai câteva? dacă-i așa, atunci de ce anume casa mea s-o strice? te întreb: de ce anume a mea? – și pe-a ta și pe-a altuia de alături, nu se știe, nu-i hotărât – cum adică: nu-i hotărât? dar am văzut planul, și Ana l-a văzut... adică, întâi ea l-a văzut, pe urmă mi l-a arătat și mie – ai văzut... și ce ai de zis dacă l-ai văzut? – nu mă mut de aici! după ce am muncit atâta, după ce că ne-am chinuit atâta, nu mă mut decăt mort – parcă ar grăi baba Ioana, nu ți se pare? – ei și? orișicine are dreptul să țină la cuibul lui, mai ales că eu singur l-am făcut, din sudoarea mea – dar n-ai să rămâi în drum,

îți face colhozul altă casă... știu! trânteste una cu etaje și ne bagă pe toți într-însa... nu vreau să-mi bocănească cineva deasupra capului – te sui tu sus, la etaj – nu! vreau să trăiesc pe pământ, jos, ca oamenii... să am grădina mea, pomii mei, fântâna mea... dacă-mi strică ei casa asta... nu, altă casă nu mai sunt în stare să-mi fac – nici nu-i nevoie, destul că v-ați făcut una... ce folos? – cum: ce folos? se revoltă Ignat: ce vrei să spui cu asta? – zic: ce folos, pentru că atunci când ați ajuns de v-ați mutat într-însa, ați văzut că v-ați pierdut sănătatea... când venise vremea să vă așezați la trai... Ignat nu mai are ce să-i răspundă glasului care tot al lui este, dar parcă ar fi al altuia, care vrea să-l convingă că va s-o ducă mai bine dacă se mută în altă casă: da, da, mai bine era, dacă intrai în casa făcută gata! plăteai bani la colhoz, colhozul ți-o clădea... nu vă speteați amândoi cu Ana, nopțile, după o zi de muncă grea... hm, banii! zâmbeste acru Ignat: de unde să-i iau? am a întoarce datoria lui tata Iosub și n-am de unde – ia cu împrumut de la colhoz – nu-mi dă colhozul, că nu-s omul lui, lucrez la carieră, în vremea asta îl strigă cineva:

— Ignat, dar unde ești? Femeia, musafira lui. Ce faci acolo? Se întoarce și o vede: stă pe prag. Este, n-a plecat.

— Aici, mormăiește, mă uitam la pomii ăștia... Trebuie să sap grădina... De ce-ai ieșit? Du-te de te culcă... Vin și eu îndată...

Se aude ușa – deschizându-se, închizându-se – femeia intră-n casă. Umbra ei trece peste fâșiile lungi de lumină, ce s-aștern de la ambele ferestre până-ncoace, în grădină, spre gardul vecinului.

— Ce femeie și asta, zău! în loc să se culce, să se hodiească – ce-a mai rămas până la ziuă? – ea iese și mă caută. Ce femeie și asta, zău...

Calcă pe umărul furcii, coarnele se duc în adânc, proptește coada în genunchi și întoarce țărâna. Bună furcă! Îndemânoasă la săpat. Nu degeaba vin vecinii să le-o împrumute. Se apleacă iară. Calcă și răstoarnă, iar calcă și iar răstoarnă pământ. Văzut de la o parte, ai crede că omul ista acum s-a sculat din somn și, bine odihnit cum este, s-a apucat cu sete de muncă. Plin de puteri, gata să întoarcă munții!

— Ce femeie și asta, repetă Ignat vorba și, aplecat ca să poată apuca mai de jos coada, iar aruncă o privire spre fereastră: are ea de gând să se culce ori ba? Stă plecat de spate, cu mâna pe coada furcii: femeia își trage rochia și o scoate peste cap... rămâne într-o cămășuică cu bretele albe pe umeri... stă câteva clipe cu rochia în mână neștiind

ce să facă, apoi... dându-și seama că stă dezbrăcată în mijlocul odăii luminate, fuge la comutatorul de la ușă și stinge lumina. În clipa când a văzut-o dezbrăcată, apoi lumina stingându-se brusc, Ignat simte că s-a petrecut ceva de neînțeles, ceva care a cuprins lumea toată de jos, din pământ, până sus, în ceruri. S-a schimbat pe neașteptate lumea ori, poate... el?

— Ce-i asta?

Nu s-a întâmplat nimic extraordinar. S-a stins lumina. S-a întunecat bătătura casei. S-a cufundat în întuneric grădina. Pomii nu se mai văd. Peticul săpat s-a confundat cu locul încă neîntors.

Ignat se îndreaptă de spate. Abia acum își dă seama cât îi de obosit. Picioarele și mâinile dintr-odată s-au făcut ca de plumb. Cum dar: sculat des-de-dimineață, jumătate de zi a urcat la piatră, drumul la oraș, drumul spre casă...

Încearcă să mânuiască furca, dar și ea are acum o tonă greutate. Face un efort, răstoarnă țărâna, mai stă, se gândește ce să facă, se mută la dreapta, trece pe lângă pomi, pășește peste gârducean și o ia spre ușa casei. Aude târâitul apei la robinet: e vremea să-l învelesc cu paie că îngheață și crapă țeava... îl închide și se întoarce agale înapoi. Când să deschidă ușa, pe prag, vede că-i cu furca în mână: lasă că o pun în tindă. O sprijină în ungher, stă câteva clipe pe gânduri, apoi deschide ușa la cameră și intră... Ascultă – nu se aude nimic, nici măcar suflarea femeii din pat – o fi adormit, sărmana, las-o să doarmă, să se hodiească... Se așază încet pe laiță, apoi se lasă pe spate, lungindu-se așa îmbrăcat și încălțat cum este, atât că-și pune pufoaica făcută sul, sub cap. O bucată de vreme stă cu ochii deschiși, privind în tavan. Acum aude clar respirația femeii de acolo, din pat – ușoară, liniștită, ritmică. În momentul când i se pare că vede tavanul alb deasupra lui, simte cum vine o apă caldă, plăcută și-l învăluie și-l duce cu dânsa – apa albă a somnului...

Ignat doarme și – nu doarme.

După o săptămână de muncă grea și alergătură, la ceas târziu de noapte, sufletul lui se revarsă peste întâmplările zilei – cele de acum câteva ore sau de numai câteva minute – precum apa unui izvor țâșnește de sub talpa dealului așternându-se peste bulgării și pietricelele de pe margine și deodată se retrage în adânc de rămâne gura seacă, ba izbucnește năvalnic, turbure și vai! cum nu-și poate găsi alinare și odihnă sufletul lui. Mâinile care au lăsat mai adineaori furca

se tot strâng, picioarele ajunse, în sfârșit, să se destindă după atâta muncă și mers tresar parcă ar vrea să mai facă un pas, o mișcare cu genunchiul spre a răsturna țărâna. Ori s-au învărtejit în conștiința lui întrebările zilei, nedumeririle, mirările, revoltele, amărăciunile ce le însoțesc, au izbucnit cu și mai multă putere acum când l-au văzut doborât de oboseală, pornind cu toate de un dans deasupra lui? Se sucește Ignat pe dreapta sperând că așa se va liniști mai repede și parcă reușește, dar numai pentru o clipă – iarăși prinde a-i bate în tâmpa ca un ciocan...

Când a intrat pe ușă, femeia i-a văzut umbra în fereastră mișcându-se încet, pe băjbăite. Unde-o să se culce? s-a gândit: și va să se culce ori o să stea așa? A auzit laița trosnind – s-a așezat – și cum stătea culcată pe dreapta i-a văzut capul și umerii pe pânza ferestrei... Se gândește, ce s-o fi gândind? și oare ce-a făcut atâta pe afară? Ar fi vrut să-i spună: m-am apucat de-am dat cu mătura pe jos, ori: tot mă îndemnai să mă hodinesc și nu voiam, dar acum vezi, m-am culcat... tu ce ai de gând? trebuie să te hodinești și tu... Ar fi vrut, dar se sfiește să spargă ea prima tăcerea, hotărăște să aștepte, poate dă el, bărbatul, glas. După felul cum a intrat, deschizând și închizând ușa, încet, să nu facă zgomot, e clar că a crezut-o adormită. Umbra din fereastră pe neașteptate a dispărut și ea nu știe ce s-a întâmplat. Și iar: dar ce făcea oare afară când am ieșit eu în prag? după ce m-am întors în casă și m-am culcat, a mai trecut vreme până a venit și el. Și acum: s-a culcat așa îmbrăcat? că... nu i-am auzit pașii prin casă... Ce om și aista, zău! se minunează la rândul ei femeia și răsuflă o dată adânc. Trage aer într-însa și... simte un miros necunoscut, neobișnuit, care o tulbură. De la ce vine? Umezeală – nu-i umezeală. De la geamurile asudate – nu! își poartă nările de jur-împrejur: nu vine de nicăieri, de la dânsa, de la trupul ei, de la hainele ei vine. Așa este și, totuși, nu-i așa. Își cunoaște ea izurile, că dacă erau ale ei, nu o mira într-atâta. Altceva este... în clipa asta se sparg nourii și prin geam cade un sul de lumină – luna sus? – se așterne pe laiță, jos pe fața casei până la sobă. În frântura de clipă cât a durat, apucă să-l vadă pe bărbat: întins pe laiță cu fața în sus, îmbrăcat și încălțat, cu picioarele spre ușă, cu capul la colțul mesei. Când spărtura dintre nourii se închide și în odaie se face întuneric iar, din adâncul ființei ei izbucnesc ca niște flăcări întrebările: ce caut eu aici? de ce stau în casă străină, la bărbat străin? nu-i bine ce fac, o, nuuu-i bine... Tot acum își dă seama de unde mirosul și o taie prin

creier: e mirosul așternutului în care a dormit el, bărbatul acesta, și acum m-am culcat eu! și un altul, mirosul femeii lui, iese din toate cutele așternutului, vine spre față, spre obraji, spre nări... Nu-i bine că m-am culcat, trebuie seamă scol, să plec...

Se ridică într-un cot. Vrea să dea plapuma la o parte și să strige: omule, iartă-mă, și tu, femeie care nu ești acasă! Tot acum se aude dinspre fereastră un oftat greu. Femeia ascultă, nu se aude nimic, dar înțelege ce-a fost: a suspinat Ignat, prin somn, vasăzică doarme, a adormit, amu cum să ies? pot să-l trezesc... las' să doarmă, să se hodiească, sărmanul...

Își pune capul pe pernă, se întoarce cu fața-n sus, își trage plapuma până sub bărbie și închide ochii. Vine somnul și, când s-o cuprindă, iar aude un geamăt. Știe că tot el, bărbatul de pe laiță, a gemut, tare, cu durere, ar vrea să-l întrebe ce are, ce-l chinuie, dar nu mai e în stare să se smulgă din mrejele somnului vrăjit.

Iar Ignat doarme și – nu doarme.

Se face că vine de la lucru acasă – de la deal ori, poate, din sat (da, de la lucru vine că are traista în mână). E o zi cu cer senin, soare mult. Vine de departe! Se uită și, cum se uită, iaca vede înaintea lui cât colo un vârtej de colb – din cer până-n pământ! Uite-așa se învârtește, uite-așa se răsucesce, parcă ar fi un balaur, îndoindu-se și sucindu-și coada prin părți. Oamenii ieșiți în uliță arată cu toții spre vârtej, apoi văzându-l se întorc către dânsul: uite-l, trece peste casa ta! – casa mea? dar nu-i acolo casa mea, îi mai la stânga... Și cu toate că știe că nu-i acolo casa lui, pornește să fugă. Fuge cât poate de tare, iar în gândul lui își zice: n-am apucat a o găti, casă, dar iată vine vârtejul peste dânsa... Așa fugind își aduce aminte că odată, fiind mic de tot, l-a luat tată-său la prăsit porumb, într-o primăvară. Cum ședea lângă căruță și se juca, vine tot așa un vârtej, îl umflă pe sus și-l trânteste într-o căpiță de paie. Cu mare greu l-au găsit... Mai pe urmă mamă-sa povestea că în vremurile de demult, când era ea copilă, a trecut peste sat un vârtej așa de mare, că a luat cum mergea pe drum o căruță cu tot cu cai și a zvârlit-o în cealaltă parte de sat, iar de pe-o casă a smuls acoperișul de stuf cu tot cu căpriori și l-a ridicat în cer de n-a mai căzut nicăieri...

Fuge Ignat, dar fără spor: prea încet i se mișcă picioarele. Când ajunge drept casa lui, de vârtej nici pomină. Se uită mai bine – nu-i casa lui!... Iaca, bre, nu-mi cunosc casa!... Se dă mai aproape de gard și se uită dincolo: ba-i casa mea! uite pomii... ușile date-n albastru... țigla de

pe casă... albă, a mea era roșie, dar se vede că a trecut vârtejul pe aici, a adus colb și l-a așternut peste tot... împinge porțița, porțița scârțâie din bălămăli, a ruginit. Calcă în curte și-și aude pașii sunând a pustiu. Ia aminte împrejur și-l trec fiorii: așa de mult n-am dat pe acasă de s-a făcut atâta pustiu? Unde-i Ana? Ce face Ana? strigă: Ană, acasă ești? Ce-i cu pustietatea asta?... Nu răspunde nimeni. Ignat se duce la banca înjghebată dintr-o scândură sub copăcei, se așază, desface traista, o întoarce pe dos și o scutură. Nici găinile nu vin să culeagă fărâmiturile de pe jos – le-o fi închis Ana când s-a dus la lucru și a uitat să le deschidă. Pune traista pe bancă și pornește spre ușa casei – nu-i Ana acasă și eu degeaba strig? îi trece prin minte: cum să fie dacă-i dusă?... – dusă... casa pustie... tu ai lipsit atâta vreme... vârtejul care-a trecut pe aici putea să ți-o ia, să ți-o dărâme și tu nici să nu știi – cum s-o ia? – așa: s-o ridice și s-o ducă cine știe pe unde și când veneai găseai locul gol... – așa cum a luat demult acoperișul de stuh? dar aceea a fost când?... în zilele noastre nu se întâmplă de acestea...

Cum stă Ignat în mijlocul curții, simte dintr-o parte privirea cuiva: îi urmărește fiecă pas, fiecă mișcare. Știe el cine-i și ar putea să se întoarcă și să strige: te văd! te văd! degeaba te ascunzi! ieși la vedea!... Dar nu vrea să strice jocul. îi vine și lui chef de joacă. Se apleacă, lăsându-se în pirostrie și scoate ceva din buzunar (n-are nimica, se face numai a scoate!). Începe să clădească, chipurile, ceva în fața lui – stă întors așa fel ca ochii ce-l urmăresc să vadă că face ceva cu mâinile, dar ce anume să nu poată vedea. Parcă ar clădi, parcă ar ciopli, dar de vorbit așa vorbește: eh, ce mai jucărie o să iasă! numai s-o vezi cum are să zboare singură... dar cui am s-o dau, nu mă taie mintea... – are să zboare? se aude un glas din partea ochilor ce-l urmăresc – da! Ignat se ridică brusc și întoarce capul: cocoțat pe gard, stă un băiețel cu părul ciufulit, gata s-o rupă de fugă. Ignat are un fior – gardu-i nalt și poate să cadă! nu cumva l-a aruncat vârtejul pe gard?... Ce faci acolo? Dă-te jos, că ai să cazi! băiețelul clipește șmecher din ochi: nu mă cobor... vrei să mă tragi de urechi! – de ce să te trag? – pentru că am dat nu știu cum și am vărsat apa din lighean – auzi? zice că el a vărsat apa de ploaie... dar treaba asta a făcut-o mânzul lui Petrea când zburda prin ogradă... nu cumva... Către băiețel: nu-i mare pagubă, va ploua și-om strânge alta... vino să-ți dau jucăria ție, vrei? Puștiul sare de pe gard și vine la Ignat. Se oprește la doi pași și-l privește de jos în sus, parcă ar zice: spui că ai o jucărie, dar văd că mă amăgești – n-ai nimica

în mână – am! îi răspunde din ochi Ignat – dacă o ai, dă-o înapoi – iată ți-o dau, Ignat prinde a scotoci prin buzunare: oare unde-am pus-o, că aici era?... Se uită prin părți, mai însăilează o glumă făcându-se a căuta jucăria într-o ureche, la o subțioară, apoi pune degetele mâinilor ca să închipuie o vietate cu coarne și urechi și nici nu se uită spre băiețel. Când se prinde-n joacă, băiatul vine mai aproape și i se uită lui Ignat în gură. Acum Ignat zice: hai mai bine să-ți fac alta, vrei?

— Am găsit-o! strigă băiețașul și se repede la traista lăsată pe bancă. Îi desface gura cu mânuțele și, când o desface, din traistă zboară ceva ca un avion, dar nu-i avion, ci un fluture mare, dar nu-i flutire, că are aripi și elice – pornește să zboare printre pomii din livadă, peste garduri și case... Să-l prindem! strigă băiatul și se avântă și el printre pomi, sărind peste garduri și case... Stai! merg și eu! Ignat fuge și el, fuge, ba parcă zboară, dar cu ochii pe băiețel mereu – să nu-l piardă cumva din vedere. Acum zboară amândoi peste dealuri și câmpii – băiatul înainte, Ignat abia se ține de dânsul – apoi pe-o vale largă, apoi prin niște alei cu tufari verzi. Ignat: oare unde-am văzut aceste alei? da, azi când veneam spre șosea și am trecut prin grădina publică. La un moment dat îl pierde pe băiat din vedere. Se uită împrejur – nu-i băiatul... Amu ce mă fac?

Prinde Ignat a plânge. Lacrimile îi șiroiesc pe obraji, curg spre colțurile gurii, calde, sărate. Ar ridica mâna să le șteargă, dar mâna-i așa de grea...

Suspina adânc. Vrea să se rupă din vis – o parte a conștiinței lui își dă seama că-i vis, numai vis – dar trupul obosit, mâinile și picioarele nu-l pot ajuta... Femeia din pat îl aude suspinând, încearcă să se deștepte, să ridice capul să vadă ce face acolo, pe laița de sub fereastră, dar nici ea nu poate. Vrea să-l întrebe: ce-i cu tine, omule? ți-i rău? poate ți-i rău? dar abia se gândește și se cufundă iar în somn...

Ignat, în sfârșit, îl zărește pe băiețel mai încolo și se bucură. Aleargă spre el și, din mers, observă că stă într-o poză neobișnuită: aplecat puțin înainte, o mânuță ridicată-n aer, cealaltă întinsă în jos parcă ar vrea să prindă ceva... L-ai găsit... băiețelul tatii? Așa i se adresează, pentru că acesta-i copilul lui, al lui Ignat. L-a așteptat atâta timp, l-a dorit atât de mult și acum, când îl are, era cât pe ce să-l piardă. Din cauza vârtejului și fluturului de fier... L-ai prins? întrebă Ignat, dar băiatul nu-i răspunde

— Îi face semn cu mâna: să nu-l sperii! Ignat se apropie călcând

pe vârfuri și vede în fața băiețașului, jos, o broască țestoasă cenușie... Dar nu-i vie! zice Ignat: e o broască de piatră... Haidem de aicea, mergem! îl apucă de mână să-l ducă cu dânsul, dar brațul copilului se desprinde din umăr... Ce-am făcut Doamne: i-am rupt mâna! Se apleacă să pună brațul la loc, dar cum îl atinge, băiețelul se lasă pe-o parte, cade și se desface în bucăți: capul se rostogolește într-o parte, picioarele, trupul iarăși... Ce-i asta? se îngrozește Ignat: doar era viu?...

Se apucă cu mâinile de cap: amu ce mă fac? cum să mă întorc acasă fără copil? cum să trăiesc mai departe?... Și iată că vede mai încolo o bătrână cu părul cum îi cânepa, căzut pe umeri și pe piept. Se uită ea la dânsul în tăcere, apoi clatină din cap: ai uitat povestea, dragul bunicuței... amu dacă s-a întâmplat așa, trebuie să pornești după apă închegătoare și apă învietoare, să-l pui la loc și să-l stropești...

— Știu! mi-am adus aminte... dar de unde apă închegătoare și apă învietoare?

— Ți-oi spune eu, dacă nu știi, dragul bunicăi: din ochii tăi, din ochii femeii... să strângeți lacrimile voastre și... Și înainte de a-și încheia vorba, bătrâna se face nevăzută, parcă ar fi furat-o vântul... Ignat fuge spre locul unde-a văzut-o stând: spune-mi până la sfârșit ce să fac? dar bătrâna ia-o de unde nu-i. Se întoarce la băiețelul care zace desfăcut în bucăți: capul într-o parte, mâinile și picioarele în alta, trupușorul într-a treia... Se așază în genunchi și prinde a aduna bucățile și a le pune la loc... Le pune și le scaldă cu lacrimi ca să se țină. Lacrimile curg șiroi, părțile corpului se prind fiecare la locul ei și, când vede copilul întreg precum a fost, își aduce aminte Ignat vorba bătrânei: să amesteci lacrimile tale cu lacrimile femeii – numai atunci are să învie!

Striga tare, fără de sine:

— Tu, femeie, unde ești? De ce nu vii să mă ajuți? De ce?... De ce?...

Și izbucnește-n hohote de plâns.

O fi durat visul acesta minute ori poate numai o frântură de clipă, suspinele însă, gemetele, plânsul se auziră în întunericul casei timp mult și tot mai tare. Din momentul când a văzut vârtejul și până când izbucni în plâns și o chemă pe femeie în ajutor, Ignat își dădea seama că tot ce vede, ce i se arată vis este, numai vis. Voia să se trezească, făcea eforturi să se trezească, dar nu putea. Și cu toate că știa că nu-i decât vis, se lăsa dus mai departe, cu gândul că astfel va afla

ce-l așteaptă, ce-o să urmeze în viața lui, ce-i pregătește viitorul. De acum nu mai voia să se trezească, ba chiar se temea că prea repede o să se destrame visul... Iar când a înțeles că de unul singur n-o să poată face nimic și a chemat-o în ajutor pe aceea cu ale cărei lacrimi trebuiau să se amestece lacrimile lui, pentru ca trupușorul copilului să se închege la loc și să prindă iar viață, a chemat-o și a văzut că nu vine, nu vine, iar durerea din suflet i se face prea mare, inima în piept prinde a bate să se rupă, și și-a adunat toate puterile ca să se smulgă din vraja somnului și visului și a văzut că nu e în stare – atunci izbucni în plâns cu adevărat, atunci porniră și roii lacrimile din ochii lui.

Atunci s-a întâmplat ceea ce s-a întâmplat.

...Simte Ignat pe frunte o atingere ușoară, de degete calde. Degetele lunecă peste tâmpile, spre ochi și ajungând la lacrimi se desfac cuprinzându-i obrazii. La această atingere salvatoare ochii se deschid și văd asupra lor două brațe albe, doi ochi lucind în întuneric, aplecați asupra ochilor lui și un glas șoptind mângâios:

— Ce-i cu tine? De ce plângi?...

Deși cu ochii deschiși, i se pare că visul continuă și... ridică mâinile spre brațele plutind deasupra lui.

— Ai venit... te-am chemat... ai venit să mă ajuți... ajută-mă, femeie.

— Te-ajut, te-ajut, dragul meu... Dar cum? Spune-mi: cum să te ajut?

Auzind clar glasul deasupra lui, Ignat se ridică brusc de pe lavița pe care dormea. Femeia abia apucă a se feri făcând un pas înapoi. Ignat cade în genunchi în fața ei și întinde mâinile cuprinzându-i picioarele. Femeia îi adună capul cu mâinile amândouă.

— Ridică-te. Auzi: ridică-te!

— Ajută-mă, ajută-mă, te rog...

— Cum, cum aș putea să te ajut? Spune-mi cum...

Văzând că nu se ridică, femeia se lasă și ea în genunchi în fața lui, îi ia capul și i-l strânge la piept. Acum simte lacrimile lui pe sâni și iată se rup și lacrimile ei. Lacrimile ei reținute atâta vreme, adunate din obidele și necazurile vieții, pornesc a curge în tăcere și în întunericul nopții, în tăcerea casei acesteia se amestecă cu lacrimile lui...

Cu obrazul lipit de pieptul femeii Ignat aude aproape bătaia inimii ei, simte răcoarea lacrimilor ei amestecându-se cu lacrimile lui

fierbinți, și-n clipa asta inima lui se face ușoară, ușoară de tot și întreaga ființă se umple de o lumină limpede, curată și sfântă, care în lumea asta se numește fericire...

Iată că femeia răsuflă adânc, de tot adânc, pieptul ei se ridică, se lasă iar – e culcată cu fața în sus așa cum a adormit, cum s-a cufundat dintr-odată în acest somn lin și mângâietor. Înainte de a deschide ochii se întreabă: unde sunt? apoi se gândește: dar ce-i cu mine? Își simte tot trupul, ființa toată plină de o bucurie ce-i curge prin sânge, plăcută, răcoroasă, o bucurie nelămurită încă. E ca o adiere ușoară venită de undeva de aproape, ca o suflare ce aduce miresme ciudate, îmbătătoare care-o pătrund toată – prin nări, prin gură, prin toți porii corpului. Ce mirosuri acestea? Tot așa s-a întrebat când s-a culcat în acest așternut. Deodată tresare: și-a amintit momentan cele ce i s-au întâmplat, tot ce-a fost în acel din urmă ceas al nopții când a auzit plânsul bărbatului...

Se ridică într-un cot, întinde mâna dreaptă, încet, apoi înainte de a-și da seama de gest – este aici? o, ce-am făcut? – și-o retrage. Ascultă cu respirația oprită: nicio suflare, nimic, numai o adiere de miresme vine valuri calde... da, acum înțelege: este mirosul trupului ei amestecat cu mirosul trupului bărbatului acestuia...

Printr-o zvâcnire mâna dreaptă se întinde căutând – locul de alături gol. Deschide ochii, se ridică repede, își lasă picioarele pe podea, găsește pe speteaza patului rochia, și-o trage peste cap, îmbracă bluza – totul cu mișcări repezi, grăbite, speriate: să ies... să plec... mai repede... mai repede...

Își găsește pantofii cu picioarele, îi încalță și fuge spre cuierul de la ușă să-și ieie paltonul: să ies... să plec... îi ziuă... trebuie să fie ziuă de acum... Deși cu ochii deschiși, nu vede bine încă – tot întunericul nopții s-a adunat în fața ei. Ori nu vrea ea să se împrăstie, întunericul, ca să rămână să-i dăinuie în suflet această nemaivisată, nemăsurată, nechibzuită bucurie, această liniște și împăcare...

Când ajunge în mijlocul odăii, o lumină albă o izbește-n față. Cu atâta putere, că pe-o clipă se pierde cu firea.

Ce-i asta?

Își trece mâna pe la ochi – poate visez? Se uită pe fereastră afară: lumea toată albă.

A nins... șoptește.

Își ia repede paltonul, îl îmbracă, își pune pe cap broboada

galbenă, legând-o sub bărbie, și mai aruncă o privire pe fereastră afară.

Albul zăpezii îi învăluie ochii și pe-o clipă se simte descumpănită: dar ce-i cu mine, Doamne? trebuie să plec, să plec mai repede... Se încruntă, deschide ușa și iese. În prag se reține, cu toate că e hotărâtă, orice s-ar întâmpla, chiar de-o fi să-l întâlnească față-n față, să treacă pe alături și să se ducă. Da, se reține, pentru că ceea ce-i văd ochii e într-adevăr de necrezut.

Îl vede pe Ignat în grădină.

Dar ce face acolo oare?

Ninge, iar Ignat sapă.

Uite-așa, cu furca de fier, calcă, apoi răsucește coada peste genunchi și răstoarnă pământ negru. Fulgii albi cad, așternându-se peste pământul întors, el se dă un pas înapoi, înfige iar furca, aduce lemnul ei peste genunchi și întoarce brazda. Alți fulgi vin și se aștern peste țărâna proaspătă.

Ninge frumos, ninge cu fulgi mari, albi. Fulgii se aștern pe umerii lui, pe brațele lui, pe capul lui...

Se miră femeia: dar e cu capul gol... și părul lui e alb, alb... Strânge bine ușa casei după dânsa și coboară de pe prag. Pornește spre portiță, cu pași din ce în ce mai repezi, călcând pe albul ogrăzii: rămâi cu bine, om bun... îți mulțumesc pentru căldura casei și bunătatea sufletului tău... să ai parte de fericire... rămâi cu bine...

Iese pe portiță.

Din deal, dinspre oraș, cu farurile încă aprinse, vine un camion. Femeia ridică mâna, mașina oprește, ea urcă și camionul pornește mai departe.

Ninge.

Iar Ignat sapă în grădină.

1972 – 1973, 1997

APRECIERI CRITICE

Proza lui Vladimir Beșleagă (n. 25 VII 1931, Mălăiești-Gngonopol, Transnistria; volume de proză: *La fântâna Leahului*, 1963; *Zbor frânt*, 1966; *Acasă*, 1976; *Ignat și Ana și Durere*, 1979; *Viața și moartea nefericitului Fihmon sau anevoioasa cale a cunoaștem de sine*, scris în 1969 – 1970, editat în 1988; *Sânge pe zăpadă*, 1985, primul din trilogia despre Miron Costin; *Cumplita vreme*, voi II, 1990; *Zbor frânt* care include și volumul *Viața și moartea nefericitului Fihmon* și nuvelele *Cel de al treilea dacă ar fi fost acolo* și

Pădurea albastră, 1992; a absolvit Universitatea din Moldova; a fost redactor la revistele *Scânteia leninistă*, *Cultura Moldovei*, *Chipăruș*, redactor-șef adjunct la rev *Nistru*, secretar la Uniunea Scriitorilor; în 1990 – 1993 a fost deputat în parlamentul Moldovei ca reprezentant al Frontului Popular; Premiul de stat republican în 1978) conjugă formula tradițională de frescă și cronică evenimentială (ca în cazul romanelor despre Miron Costin, al lui *Acasă și Durere*) cu formula modernă evident proustiană și faulknenană, ce valorifică fluxul memoriei, elementul eseistic, interogația polemică Prozatorul reconstituie monografic istoria vieții eroilor, suprapunându-le și trecându-le printr-un examen moral Aceștia sunt de obicei niște dezrădăcinați și dedublați care caută să recupereze timpul pierdut și identitatea socială Monografierea lor este discontinuă, alternativă, sentimental-lucidă, purtând pecetea unei zone afectate a sufletului uman (dragostea pierdută, copilăria sau adolescența pierdută)

Elementul epic se pulverizează, se topește în gândurile, emoțiile, obsesiile pe care le generează. Omul, nimerind în hățișul întrebărilor și problemelor existențiale, merge pe firul călăuzitor al lămuririlor, dar se pomenește pe drumurile întrerupte „heideggeriene”, întorcându-se mereu spre punctul de pornire.

Atunci când evocă copilăria, adolescența sau epoca mai îndepărtată a Cantemireștilor și Costtineștilor fraza este limpede, așezată, plină de o pastă epică densă și colorată.

Există și un al treilea Beșleagă, care îmbină răsucirea nervoasă a gândului cu situația epică clar conturată (*Ignat și Ana*, roman care dezbate ideea înstrăinării în cadrul familiei de azi).

În romanul *Viața și moartea nefericitului Filimon* ne propune o modelare a existenței umane: trei zile și trei nopți. Declararea lui Filimon de către însuși tatăl său drept copil din flori, trimiterea lui (iarăși la insistența părintelui său) în colonie după ce a spart dintr-o pornire băiețească un magazin se lasă ca o umbră fatidică asupra vieții lui sufletești. Eroul cunoaște un proces de înstrăinare ireversibil. „Nefericita” viață a lui Filimon trebuie considerată, așa cum ne propune și titlul, și ca o anevoioasă cale a cunoașterii de sine. Or, recunoașterea se cere plătită cu vămi, cu trăiri, frământări, cu prețul chiar al propriei vieți. Ca să obții împlinirea (ca om, muncitor, creator) e nevoie de jertfă, și în acest sens pare indiscutabilă retopirea în substanța cărții a mitului meșterului Manole.

Mihai Cimpoi, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, Editura Arc, Chișinău, 1996, p. 198 – 199.

Tot despre tragedia războiului e și romanul *Zbor frânt* de V Beșleagă... Eroul romanului e un copil... dar un copil care a văzut, a trăit și a simțit la nivelul vârstei lui războiul adevărat și brutalitățile lui. Despărțit de mamă și de frate, Isai îi caută și nimerește pe pozițiile hitleriste. Comandamentul german îl constrânge să asucă informații de pe frontul sovietic, și băiatul nimerește într-un clește mortal, fiind silit să facă naveta între frontul sovietic și frontul hitlerist. La fiecare cotitură a Nistrului, la fiecare pas Isai e pândit de moarte...

Aționând din inițiativă proprie, el trebuie să se descurce singur în situații foarte complicate, unde subterfugiile nu salvează pe nimeni. Eroul se bizuie prin urmare pe forțele și priceperea proprie, pe o experiență de viață foarte redusă, cum poate fi aceea a unui copil, și de aceea momentul dramatic al narațiunii crește. Pus, dacă se poate spune, în fața destinului său, Isai trebuie să lupte cu el ca să-și salveze viața. Prin asta el devine un adevărat erou de roman, adică un personaj care posedă trăsăturile unui erou epic.

...*Zbor frânt* e scris în formă de soliloc... în soliloc gândul nu e elaborat pe cale literară; eroul îl tatonează pe cale vorbită... Solilocul este o modalitate de obiectivare; eroul, vorbind, destăinuindu-se, tânguindu-se ori indignându-se în fața noastră, lasă o mai mare impresie de real decât dacă aceste gânduri și sentimente ar fi expuse în referat autoricesc. În soliloc are contact direct cu eroul fără ecranul interpus al scriitorului...

Beșleagă face una din primele încercări de acest fel...

Vasile Corban *Scrieri alese*, Chișinău, Ed. Literatura artistică, 1983, p. 179 – 182.

În linii mari *Zbor frânt* e romanul unui destin și al unei suferințe umane, având pronunțate note de eseu. Omenescul e văzut în dimensiunile lui autentice, adevărul psihologic nefiind exagerat sau denaturat – eroul e încercat, firește, de spaimă, dar întreține în sine, netulburată, chemarea vieții. „Isai se îndreaptă de spinare (iar și-a însângerat unghia – afurisita de unghie, că mai bine i-ar cădea cu tot cu deget) și pornește omenește mai departe”. Isai rezistă și se opune războiului, găsind permanent în sine izvoare de viață, între care statornice și fidele sunt dorul de frate și de casă părintească, lupta cu sine, refuzul de a accepta resemnat destinul (refuz simbolizat prin

lupta cu șuvoiul în scena finală).

Prozatorul recurge la un mod original de a povesti. El acordă foarte mult spațiu în timp fiecărui moment sufletesc al eroului, fiecărei tresăriri a memoriei. Totul e „mărunțit”, disecat anatomic și analizat scrupulos.

Stările de spirit ale eroului central, ca și ale celorlalți eroi, de altfel, sunt într-o dependență directă de caracterul faptelor și întâmplărilor ce au loc, formând cu ele un tot organic. Războiul este o abatere de la cursul normal al vieții, și omul, fiind aruncat în el, caută – prin voință, forțe supraomenești – să-și mențină echilibrul, să păstreze fiorul vieții, către care tinde permanent. Din acțiunile și trăirile lui Isai desprindem, în primul rând, protestul împotriva războiului, hotărârea de a lupta eroid cu dânsul, de a se sacrifica în numele viitorului (reprezentat de copilul său), apărării luminii și sensului uman al vieții...

Meritul cel mai mare al romanului constă în faptul că nimic nu rămâne neluminat de sufletul eroului, că timpul și mediul se reflectă în el cu mii de fațete și relații, cu luminile și umbrele lor.

Mihai Cimpoi, *Disocieri* Chișinău, Ed. Cartea moldovenească, p. 103 – 104.

Vladimir Beșleagă vorbește despre război dintr-un unghi de vedere principal nou... Nicăieri în literatura noastră nu găsim o analiză atât de minuțioasă a modului în care războiul se răsfrânge în destinul unui om concret. Isai este contuzionat. Nu l-a contuzionat războiul (ca fenomen abstract totuși), ci oamenii concreți, inclusiv acei pentru care el a pățimit în timpul războiului. Aspectul etic al întâmplărilor, omenia cu multiplele ei fațete sunt probleme esențiale ale romanului... Sinceritatea, cinstea, grija de aproapele, încrederea în om sunt valorile etice spre care tinde Isai și pentru care pledează scriitorul...

Ionliocanu, *Vladimir Beșleagă – Limba română*, 1997, nr. 2, p. 161.

...Ignat și Ana reflectă zbuciumul general uman din toate timpurile. Oare când omul nu s-a gândit la urmașul său, la cel care îi va continua viața, neamul, ideea, fapta pe pământ?

Tradițiile poporului, folclorul nostru timp de secole parcă au avertizat lumea că e mult prea trist și fără rost să faci umbră pământului fără copii, fără urmași.

Vladimir Beșleagă ca și cum ar porni de la folclor, desfășoară acțiunea în plan real și fantastic, până când acestea se suprapun și se realizează un întreg bine structurat, cu un ritm și un puls al său interior. Autorul creează un roman cu probleme intime, poetic, care la ora actuală are o deosebită căutare...

Deci viața intimă a doi tineri căsătoriți ajunși la un dezechilibru sufletesc din cauză că nu au copii. Prozatorul dă în vileag gândirile, trăirile, crizele sufletești, frământările eroilor. Întreaga colizie din sufletele eroilor se consumă pentru a afla acest echilibru. La prima vedere ai crede că e un caz izolat. Doar în majoritatea familiilor cresc copii. Autorul însă găsește conflictul principal anume în abaterea de la obișnuit. Familia lui Ignat și a Anei constituie acea abatere dramatică de la norma firii...

Pe această cale sinuoasă a aflării echilibrului sufletesc Ignat adesea vorbește cu arătarea băiețelului, acesta ca și cum ar susține axa visului în roman. Tot pe această cale, dar dezvăluind alte trăiri sufletești, o zugrăvește și ne-o prezintă autorul pe Ana.

Versiunea fetei, versiunea lui Ignat, versiunea Anei sunt niște reluări ale aceleiași teme dezvoltate de prozator din alt unghi. Permutarea vinovăției de la un erou la altul pe această axă a căutării echilibrului sufletesc se dezvoltă de la această poveste... la realitate și de la realitate la poveste...

Până la urmă Ignat își găsește echilibrul.

Acestea au loc între vis și realitate...

Andrei Hropotinschi, *Treptele creației – trepte ale măiestriei*, Chișinău, Ed. Literatura artistică, 1981, p. 179 – 183.

Ignat și Ana... tratează problema existenței, consolidării și vitalității familiei, ni se adresează direct și nouă, viitorilor pedagogi și întemeietori de tinere familii. Vom avea de lucrat atât cu elevii, cât și cu părinții lor. Vom avea a ne crește propriile odrasle. Iar toate acestea necesită o înaltă conștiință și responsabilitate, în *Ignat și Ana* apare o familie contemporană în plin frământ. Autorul folosește materialul concret: povestea acestei familii fără copii, concomitent acordând temei un sens mai adânc, sugerându-ne cuprinderile unui zbucium general uman, vechi de când lumea, căci oare în care timpuri omul nu s-a gândit la urmașul său, la cel ce-i va continua viața, neamul, idealul, fapta? Și reușita prozatorului se conturează anume datorită împletirii faptului concret de viață contemporană cu exemplele auzite din

bătrâni, oferite de folclor, cu cele înmagazinate în înțelepciunea populară, exemple despre rostul vieții omenești continuate prin urmași (*Eleonora Arnăut*).

...Ajungând la finalul subiectului, avem a ne bucura că eroii, trecând prin grele încercări, au reușit să rămână onești pe drumul lor de căutare a fericirii – au rămas fideli dragostei. Cu o bucurie nostalgică, dacă aș putea să mă exprim astfel, acceptăm îndelungatele meditații ale lui Ignat despre sensul vieții (*Nina Făinescu*)

În *Ignat și Ana* casa apare în două sensuri: unul concret, altul simbolic. Pe de-o parte, la propriu, casa este amenințată cu distrugerea, neîncadrându-se în noua arhitectonică a satului, pe de altă parte, simbolic, casa are a se ruina ca lăcaș al familiei, în care nu se aude glas de copil... în roman sunt frecvente simbolurile. Noi, cititorii, căutăm să le pătrundem sensurile, să le găsim explicațiile veridice. Astfel, presupun că lacrimile bărbatului și ale femeii, lacrimi care ar putea înlocui apa întremătoare, apă vie, despre care povestește o bătrână în visul lui Ignat, simbolizează și ele ceva și anume – înțelepciunea, răbdarea, iscusința membrilor familiei de a menține căldura casei, de a-și trăi viața armonios (*Aurelia Guma*).

Romanul trezește multe întrebări, însă noi, deocamdată, n-am găsit răspuns la toate – autorul ne invită să medităm, ne lasă inițiativa de a întregi liniile de subiect. Dar un lucru ne este absolut clar: mesajul instructiv al romanului pledează pentru trăinicia căsniciei, pentru orientarea tinerilor însurăței spre înfruntarea greutăților, căci cuibul conjugal nu presupune doar existența fără nori. Iar frământările sufletești ale eroilor care au reușit până la urmă să-și păstreze integritatea morală, demnitatea ne vor ajuta și pe noi să găsim răspunsuri la multe întrebări ce ni le va pune în față viața (*Zinaida Iacob*).

Leo Butnaru, *Pledoare pentru veridicitate – Patrimoniu*, nr. 1, Chișinău, Ed. Literatura artistică, 1987, p. 316 – 318.

Vladimirbeșleagă ZBOR FRÂNT. IGNAT ȘI ANA

ROMANE

Apărut 1997

Casa de editură «LITERA» str B P Hașdeu, nr. 2, Chișinău, MD 2005, Republica Moldova